

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950:40
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

FÖRSLAG
TILL
ÄNDRINGAR I
JAKTLAGSTIFTNINGEN

BETÄNKANDE
AV
1949 ÅRS JAKTUTREDNING

S T O C K H O L M

1 9 5 0

Statens offentliga utredningar 1950

Kronologisk förteckning

1. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. Beckman. 44 s. K.
2. Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. Victor Petterson. 157 s. H.
3. Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. Kihlström. 137 s. E.
4. Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskäring av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Statens Reproduktionsanstalt. 105 s. E.
5. Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. Beckman. 199 s. Fi.
6. Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. Marcus. 64 s. Fi.
7. 1949 års uppördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppördsförfarandet. Marcus. 112 s. Fi.
8. Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. Beckman. 155 s. Ju.
9. Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet. Katalog och Tidskriftstryck. 74 s. H.
10. Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. Marcus. 175 s., 1 pl. H.
11. Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. Beckman. 64* s., 515 s. S.
12. Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. Marcus. 445 s. E.
13. Skyddsrum för civilbefolkningen. Nordisk Rotogravyr. 154 s., 1 pl. I.
14. Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. Gummesson. 99 s. K.
15. 1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. Kihlström. 55 s. S.
16. Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. Av I. Strahl. Victor Petterson. 168 s. Ju.
17. Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. Victor Petterson. 151 s. K.
18. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 19. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Västmanlands län. Beckman. 37 s. K.
19. Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. Kihlström. 235 s. S.
20. Undersökning rörande brukningskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. Gernandt. 276 s. Jo.
21. 1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. Marcus. 170 s. Fi.
22. Statsbidrag för ålderdomshem. Beckman. 61 s. S.
23. Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhusvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. Kihlström. 201 s. I.
24. Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. Norstedt. 62 s. Ju.
25. Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. Idun. 43 s. Fi.
26. Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer av E. Wellander. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. Idun. 88 s. Fi.
27. Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. Beckman. 220 s. Ju.
28. Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. Idun. VI, 680 s. I.
29. Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. Idun. 369 s. Jo.
30. Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. Marcus. 39 s. S.
31. Betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. Av H. Ljungberg. Katalog- och Tidskriftstryck. 93 s. E.
32. Arbetstidsutredningens betänkande. Del 4. Tre veckors semester. Beckman. 92 s., 128* s. S.
33. Allmän pensionsförsäkring. Principbetänkande. Norstedt. 329 s. H.
34. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering. Norstedt. VI, 174 s. Fi.
35. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående avdrag vid taxering för utländska skatter. Beckman. 149 s. Fi.
36. Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Beckman. 297 s. Fö.
37. Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Bildbilaga. Beckman. 89 s. Fö.
38. Utredning rörande frivilligt försvarsarbete. Beckman. 311 s. Fö.
39. Maskinell täckdikning. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 135 s. Jo.
40. Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen. Marcus. 197 s. Jo.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet. Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950:40
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

FÖRSLAG
TILL
ÄNDRINGAR I
JAKTLAGSTIFTNINGEN

BETÄNKANDE
AV
1949 ÅRS JAKTUTREDNING

STOCKHOLM 1950
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
507997

STATENS ÖFVERSTYRELSE FÖR UPPLYSNINGEN 1956-57
FÖRORDNINGEN

FÖRSLAG
TILL
ÄNDRINGAR I
JAKTFÄLLETTNINGEN

BETÄNKANDE

1956-57

STOKHOLM 1957
FÖRSTAVELSEN

Innehållsförteckning

<i>Skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet</i>	7
---	---

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag till lag om ändring i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt.	8
Förslag till lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 om samäganderätt	14
Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949	15
Förslag till kungörelse om ändring i jaktstadgan den 3 juni 1938	17
Förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 9 juni 1950 om förbud mot försäljning av sjöfågel under viss tid av året.....	30
Förslag till kungörelse om upphävande av kungörelsen den 3 december 1948 angående visst undantag beträffande Jämtlands län från skyldigheten att erlagga jaktvårdsavgift	31
Förslag till kungörelse om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m.	31
Förslag till kungörelse om älgavgifter m. m.	32
<i>Inledning</i>	35

AVDELNING I

Sjöfågeljakten m. m.

<i>Kap. 1. Gällande bestämmelser och deras tillkomst</i>	38
Rätten att jaga å öppna havet och ödeskären	38
Rätten att jaga från maskindriven farkost.....	39
<i>Kap. 2. Tidigare förslag och undersökningar</i>	40
<i>Kap. 3. Jaktutredningen</i>	47
Rätten att jaga sjöfågel	47
Rätten att jaga säl	52
Rätten att jaga från maskindriven farkost	53

AVDELNING II

Jakträtten å områden, tillhörande vissa trafikanklägningar

<i>Kap. 4. Gällande bestämmelser och deras tillkomst</i>	54
<i>Kap. 5. Tidigare ändringsförslag</i>	56
<i>Kap. 6. Jaktutredningen</i>	58

AVDELNING III

Jaktvårdsområdena

<i>Kap. 7. Gällande bestämmelser och deras tillkomst</i>	60
1936 års förslag	60
1938 års jaktlagstiftning.....	63

Kap. 8.	<i>Jaktvårdsområdenas betydelse för jaktvårdens främjande</i>	66
	Jaktvårdsområdenas omfattning	66
	Jaktvårdsområdenas inre organisation	68
	Jaktutredningen	70
Kap. 9.	<i>Bildande av jaktvårdsområde</i>	72
	A. Begreppet särskilda fastigheter	72
	Svenska jägareförbundets förslag m. m.	72
	Jaktutredningen	74
	B. Begreppet sammanhängande område	76
	Nuvarande tillämpning	76
	Jaktutredningen	77
	C. Jaktvårdsområdenas gränser	78
	Nuvarande förhållanden	78
	Jaktutredningen	79
	D. Majoritetsbestämmelserna	80
	Nuvarande förhållanden	80
	Jaktutredningen	80
	E. Bestämmandet av röstetalet	81
	Nuvarande tillämpning	81
	Jaktutredningen	82
Kap. 10.	<i>Tiden för jaktvårdsområdes bestånd</i>	82
	Nuvarande förhållanden	82
	Svenska jägareförbundets förslag	85
	Motsvarande problem på fiskets område	86
	Jaktutredningen	87
Kap. 11.	<i>Jaktvårdsområdenas stadgar</i>	89
	A. Rösträtsreglerna	90
	Nuvarande förhållanden	90
	Motsvarande bestämmelser å andra områden	91
	Jaktutredningen	92
	B. Jakträttsupplåtelser	94
	Nuvarande förhållanden	94
	Jaktutredningen	97
	C. Jaktarrendators ställning	98
	Nuvarande förhållanden	98
	Jaktutredningen	98
Kap. 12.	<i>Rätten att överklaga inom jaktvårdsområde fallade beslut</i>	99
	Nuvarande förhållanden	99
	Jaktutredningen	101
Kap. 13.	<i>Jakträttsbevisen</i>	102
	Svenska jägareförbundets framställning	102
	Jaktutredningen	103

AVDELNING IV

Jaktvårdsmedlen

Kap. 14.	<i>Gällande bestämmelser och deras tillkomst</i>	105
	Äldre förslag	105
	1936 års förslag	107
	Gällande bestämmelser	111

<i>Kap. 15. Tidigare ändringsförslag</i>	114
Skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift.....	114
Jaktvårdsavgiftens storlek.....	115
Jaktpassen.....	116
Uppbörden av jaktvårdsavgift.....	116
<i>Kap. 16. Jaktutredningen</i>	125
Skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift.....	125
Uppbörden av jaktvårdsavgiften.....	127
Differentierad eller enhetlig jaktvårdsavgift.....	128
Jaktvårdsavgiftens storlek.....	129
Fördelningen av jaktvårdsmedlen.....	131
Organisationen av jaktvårdsarbetet.....	132
Kostnadsberäkning.....	135

AVDELNING V

Fridlysningsbestämmelserna

<i>Kap. 17. Gällande bestämmelser</i>	137
<i>Kap. 18. Jaktutredningen</i>	139

AVDELNING VI

Märkning av kött och skinn

<i>Kap. 19. Gällande bestämmelser</i>	142
<i>Kap. 20. Tidigare förslag</i>	145
<i>Kap. 21. Jaktutredningen</i>	148

AVDELNING VII

Älgavgifterna

<i>Kap. 22. Gällande bestämmelser</i>	153
<i>Kap. 23. Tidigare förslag</i>	155
Avgifterna.....	155
Ersättningsvillkoren.....	158
<i>Kap. 24. Jaktutredningen</i>	160

SPECIELL MOTIVERING

Förslaget till lag om ändring i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt.....	168
Förslaget till kungörelse om ändring i jaktstadgan den 3 juni 1938.....	175
Förslaget till kungörelse om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m.	181
<i>Sammanfattning</i>	183
<i>Bilagor</i>	189

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet

Den 14 januari 1949 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en utredningsman för utredning rörande vissa jaktlagstiftningsfrågor m. m. samt högst sju sakkunniga att på kallelse av utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet och i övrigt biträda vid utredningen.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade Herr Statsrådet samma dag såsom utredningsman numera statssekreteraren i civildepartementet E. H. Kling och såsom sakkunniga ordföranden i Svenska jägareförbundet, direktören C. L. C. C:son Grill, Stockholm, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren C. A. D. Jonsson, Skedsbygd, ledamoten av riksdagens första kammare, hemmansägaren P. J. Näslund, Åsele, ledamoten av riksdagens andra kammare, metallarbetaren P. A. Sköldin, Sundbyberg, byråchefen i domänstyrelsen J. T. D. Wennmark samt dåvarande ordföranden i Jägarernas riksförbund, direktören C. Wikström, Stockholm. Till sekreterare åt utredningen, vilken antagit benämningen 1949 års jaktutredning, förordnades den 22 mars 1949 e. o. andre kanslisekreteraren i jordbruksdepartementet C. W. E. Rhedin.

Att såsom expert biträda vid utredningen förordnade Herr Statsrådet den 29 juni 1950 expeditionschefen i jordbruksdepartementet A. O. R. Hegrelius.

Sedan utredningsuppdraget, utom såvitt angår frågan om införande av en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare, nu fullgjorts, får utredningen härmed vördsamt överlämna betänkande med förslag till ändringar i jaktlagstiftningen.

De sakkunniga ha enhälligt anslutit sig till de i betänkandet framlagda förslagen.

Stockholm den 11 november 1950.

1949 ÅRS JAKTUTREDNING

Herman Kling

C. W. Rhedin

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt.

Härigenom förordnas, dels att 5 § 2 mom., 7 §, 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 13 §, 26 § 1 och 2 mom., 29 § 2 mom. samt 32 och 34 §§ lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt¹ skola erhålla följande ändrade lydelse, dels att till vardera av 2 och 10 §§ samma lag skall fogas ett nytt moment av den lydelse nedan anges, dels ock att 12 § 3 mom. samt 27 § nämnda lag skola upphöra att gälla.²

(Nuvarande lydelse:)

(Utredningens förslag:)

13 §.

Å öppna havet ävensom i skärgård på holmar, klippor och skär, som ej höra till visst hemman, må utan tillstånd av kronan icke idkas annan jakt än sådan som den bofasta kustbefolkningen av ålder bedrivit efter säl eller sjöfågel.

5 §.

2 mom. Å område — — — av villebråd.

7 §.

Boställshavare, kronohemmans
— — — efter älg.

2 §.³

3 mom. Å allmänt vatten annorstädes än i 2 mom. avses ävensom på holmar, klippor och skär, som ej höra till visst hemman, må jakt icke idkas utan tillstånd av länsstyrelsen.

5 §.⁴

2 mom. Å område — — — av villebråd.

Utan hinder av vad i första stycket stadgas må dock rätt till jakt å där avsett område av anläggningens ägare upplåtas till innehavare av jakträtt å angränsande mark.

7 §.⁵

Boställshavare, kronohemmans
— — — efter älg.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 26 § 1948:238 och beträffande 29 § 1948:461.

² Se beträffande 12 § 3 mom. s. 171 och beträffande 27 § s. 173.

³ Se s. 47—52 och 168—170.

⁴ Se s. 58, 59, 170 och 171.

⁵ Se s. 171.

(Nuvarande lydelse:)

Är eljest — — — till marken.

Innehavare eller brukare av fastighet varom är fråga i denna paragraf må icke utan särskilt bemyndigande av ägaren tala för fastigheten i frågor rörande bildande av jaktvårdsområde, varom sägs i 10 §.

11 §.

1 mom. Beslut om — — — enskild rätt.

Beslutet skall — — — därför uppgivas.

(Utredningens förslag:)

Är eljest — — — till marken.

Innehavare eller brukare av fastighet varom är fråga i denna paragraf må icke utan särskilt bemyndigande av ägaren tala för fastigheten i frågor rörande bildande av jaktvårdsområde eller rörande förlängning av den för jaktvårdsområdes bestånd bestämda tiden.

10 §.¹

4 mom. I skärgård må jaktvårdsområde bildas utan hinder av att det icke kommer att bestå av särskilda fastigheter eller utgöra ett sammanhängande område.

Beslut om bildande av jaktvårdsområde, som består av allenast en fastighet, vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst fyra femtedelar av antalet delägare i fastigheten och tillika äga minst fyra femtedelar av densamma.

11 §.²

1 mom. Beslut om — — — enskild rätt.

Beslutet skall — — — därför uppgivas.

Hava ej senast tre månader före utgången av den för jaktvårdsområdes bestånd bestämda tiden fastighetsägare inom området, vilka utgöra mer än en femtedel av antalet fastighetsägare eller äga mer än en femtedel av den i området ingående marken eller, i fall som avses i 10 § 4 mom. andra stycket, en femtedel av den i området ingående fastigheten, hos länsstyrelsen framställt invändning mot förlängning av sistnämnda tid, skall länsstyrelsen på

¹ Se s. 74—76 och 171.

² Se s. 87—89 och 171.

(Nuvarande lydelse:)

12 §.

1 mom. Sedan beslut om bildande av jaktvårdsområde, *varom sägs i 10 §, blivit fastställt*, gälla det mot ny fastighetsägare.

12 §.

3 mom. Ej må å jaktvårdsområde rätten till all jakt eller till jakt efter särskild villebrådsart upplåtas till annan, med mindre samtliga fastighetsägare äro därom ense.

(Utredningens förslag:)

yrkande av fastighetsägare inom området förklara denna tid förlängd på tio år.

12 §.¹

1 mom. Sedan beslut om bildande av jaktvårdsområde *fastställts eller beslut om förlängning av tiden för områdets bestånd meddelats*, gälla det mot ny fastighetsägare.

13 §.²

1 mom. I frågor som röra jaktvårdsområde äge, där ej annorlunda bestämts i de för området gällande grunderna för jaktutövningen och viltvården, varje fastighetsägare en röst.

2 mom. Den som har jakträtt å mark ingående i jaktvårdsområde äge närvara vid sammanträde med fastighetsägarna inom området samt därvid yttra sig och avgiva förslag.

3 mom. Ej må å jaktvårdsområde rätten till all jakt eller till jakt efter särskild villebrådsart upplåtas till annan, med mindre samtliga fastighetsägare äro därom ense.

Fastighetsägare må icke förvägras att till annan upplåta honom tillkommande jakträtt inom jaktvårdsområde, såvida icke upplåtelsen befinnes olämplig med hänsyn till jaktvården.

4 mom. Mot beslut, som av jaktvårdsområdets beslutande organ fattas angående jaktutövningen eller upplåtelse av jakträtt inom området, må den vars rätt därav beröres inom en vecka från den dag då han erhöll del av beslutet föra talan genom besvär

¹ Se s. 171.

² Se beträffande 1—3 mom. s. 92, 93, 97—99 och 171 samt beträffande 4 mom. s. 101, 102 och 171—173.

(Nuvarande lydelse:)

(Utredningens förslag:)

hos länsstyrelsen. Delgivning av beslut angående jaktutövningen skall anses hava skett den dag då meddelande om beslutets fattande införts i tidning i orten.

Beslut angående jaktutövningen skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse även om talan föres mot beslutet.

26 §.

1 mom. Den som vill utöva jakt å annan mark än den han äger eller till vilken han har i 7 § omnämnd brukningsrätt vare pliktig erlægga jaktvårdsavgift.

Till bevis om att den jagande fullgjort vad honom enligt första stycket åligger skall han vid jakten medföra ett för honom utfärdat jaktkort; och vare han pliktig att vid anfordran uppvisa kortet för polisman eller med polismans befogenhet utrustad ordningsvakt för jaktbevakning, befattningshavare vid domänverket, lappfogde eller lapp tillsynsman, stiftsjägmästare eller dennes biträden ävensom för den som äger, innehar eller vårdar marken eller den eljest där äger jakträtt; skoland den befattningshavare vid domänverket, lappväsendet och stiftsnämnd sålunda tillkommande befogenheten att påfordra uppvisande av jaktkort hava avseende allenast å mark som står under hans förvaltning eller uppsikt.

2 mom. Från skyldighet att erlægga jaktvårdsavgift äro befriade:

Konungen och medlemmar av det kungliga huset;

26 §.¹

1 mom. Den som vill utöva jakt vare pliktig erlægga jaktvårdsavgift.

Till bevis om att den jagande fullgjort vad honom enligt första stycket åligger skall han vid jakten medföra ett för honom gällande jaktkort; och vare han pliktig att vid anfordran uppvisa kortet för polisman eller med polismans befogenhet utrustad ordningsvakt för jaktbevakning, befattningshavare vid domänverket, lappfogde eller tillsynsman vid lappväsendet, stiftsjägmästare eller dennes biträden ävensom för den som äger, innehar eller vårdar marken eller den eljest där äger jakträtt; skoland den befattningshavare vid domänverket, lappväsendet och stiftsnämnd sålunda tillkommande befogenheten att påfordra uppvisande av jaktkort hava avseende allenast å mark som står under hans förvaltning eller uppsikt.

2 mom. Från skyldighet att erlægga jaktvårdsavgift äro Konungen och medlemmar av det kungliga huset befriade.

¹ Se s. 125—127 och 173.

(Nuvarande lydelse:)

chefen för Konungens hovjägeristat i avseende å jakt som av honom på Konungens uppdrag utövas å kronans områden;

personal vid domänverket samt lärare och elever vid skogshögskolan och skogsläroverken i avseende å jakt som enligt gällande bestämmelser av dem i deras nämnda egenskap utövas å kronans områden;

svensk eller norsk lapp vid utövning av den rättighet att jaga, som enligt vad särskilt är stadgat må tillkomma honom i vissa delar av riket;

person, som är bofast i trakterna ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län eller i den del av Jämtlands län, som Konungen bestämmer, vid jakt med snara;

person, tillhörande den bofasta kustbefolkningen, vid den jakt efter säl eller sjöfågel, som nämnda befolkning jämlikt 13 § må idka utan tillstånd; samt

person som enligt 27 § är skyldig utlösa jaktpass.

I övrigt äge bestämmelserna om jaktvårdsavgift icke tillämplighet i fråga om:

jakt efter varg eller järv eller

rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 §, döda i nämnda lagrum omförmälda djur.

29 §.

2 mom. Utövar delägare — — — med dagsböter.

Överträder ägare av mark, som ingår i jaktvårdsområde varom förmäles i 10 §, eller å sådant område eljest jaktberättigad person de angående jaktutövningen å området gällande reglerna, straffes med dagsböter.

¹ Se s. 103, 104 och 174.

(Utredningens förslag:)

Bestämmelserna om jaktvårdsavgift äga icke tillämplighet i fråga om rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 §, döda i nämnda lagrum omförmälda djur.

29 §.¹

2 mom. Utövar delägare — — — med dagsböter.

Överträder ägare av mark, som ingår i jaktvårdsområde, eller å sådant område eljest jaktberättigad person de angående jakten å området gällande reglerna, straffes med dagsböter.

(Nuvarande lydelse:)

32 §.

Idkar någon, som enligt bestämmelserna i 26 eller 27 § är skyldig att erlægga jaktvårdsavgift eller utlösa jaktpass, jakt utan att hava fullgjort vad sålunda åligger honom, straffes med böter från och med tio till och med tre hundra kronor och vare dessutom pliktig erlægga högsta fastställda jaktvårdsavgift eller avgift för jaktpass.

För avgifternas erläggande svare, lika med den skyldige, jämväl den som tillåtit honom deltaga i jakten ävensom, i fråga om avgiften för jaktpass, den som upplåtit jakträtt till honom, med rätt likväl att av den skyldige söka åter vad sålunda erlagts.

För underlåtenhet att vid jakt medföra gällande jaktkort eller jaktpass eller vägran att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma vare straffet böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

Visar den som blivit angiven för underlåtenhet, varom sägs i nästföregående stycke, sist under tredje dagen från det angivelsen blev honom kunnig hos åklagaren, att han vid tiden för förseelsen innehade gällande jaktkort eller jaktpass, och giva omständigheterna vid handen, att förseelsen haft sin grund i förbiseende, vare fri från ansvar.

34 §.

Allmän åklagare — — — denna lag.

Sker intrång i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt eller

*(Utredningens förslag:)*32 §.¹

Idkar någon, som enligt bestämmelserna i 26 § är skyldig att erlægga jaktvårdsavgift, jakt utan att hava fullgjort vad sålunda åligger honom, straffes med dagsböter.

För underlåtenhet att vid jakt medföra gällande jaktkort eller vägran att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma vare straffet böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

Visar den som blivit angiven för underlåtenhet, varom sägs i nästföregående stycke, sist under tredje dagen från det angivelsen blev honom kunnig hos åklagaren, att han vid tiden för förseelsen innehade gällande jaktkort, och giva omständigheterna vid handen, att förseelsen haft sin grund i förbiseende, vare fri från ansvar.

34 §.²

Allmän åklagare — — — denna lag.

Skер intrång i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt eller

¹ Se s. 173 och 174.

² Se s. 173.

(Nuvarande lydelse:)

överträdelse av de angående jaktkort eller jaktpass meddelade föreskrifterna, äge allmän åklagare att föra talan därom; och skall i fråga om mark som står under domänverkets förvaltning rätt att föra talan om sådant intrång tillkomma jämväl revirförvaltare vid detta verk.

I övrigt — — — sådant åtal.

Såsom målsägande — — — jaktberättigad person.

Innefatta föreskrifter — — — bestämmelse gällande.

(Utredningens förslag:)

överträdelse av de angående jaktkort meddelade föreskrifterna, äge allmän åklagare att föra talan därom; och skall i fråga om mark som står under domänverkets förvaltning rätt att föra talan om sådant intrång tillkomma jämväl revirförvaltare vid detta verk.

I övrigt — — — sådant åtal.

Såsom målsägande — — — jaktberättigad person.

Innefatta föreskrifter — — — bestämmelse gällande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1951.

Bestämmelserna i 7 § sista stycket, 11 § 1 mom. tredje stycket, 12 § 1 mom. och 13 § skola tillämpas jämväl i fråga om jaktvårdsområde, som bildats före lagens ikraftträdande, dock må beslut om förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd icke meddelas beträffande område, för vilket angivna tid utgår före den 1 november 1951.¹

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 september 1904 (nr 48)
om samägenderätt.**

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 30 september 1904 om samägenderätt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse:)

19 §.

I fråga om ägor, som vid skifte av jord blivit undantagna för delägar- nes allmänna behov eller eljest äro

(Utredningens förslag:)

19 §.²

I fråga om ägor, som vid skifte av jord blivit undantagna för delägar- nes allmänna behov eller eljest äro

¹ Se s. 88, 174 och 175.

² Se s. 74, 75 och 171.

(Nuvarande lydelse:)

samfällda för flera fastigheter, de där till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, äge vad i denna lag finnes stadgat ej tillämpning, utom såvitt angår mark, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten.

(Utredningens förslag:)

samfällda för flera fastigheter, de där till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, äge vad i denna lag finnes stadgat ej tillämpning, utom såvitt angår mark, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i avseende å oskift fiskevatten *eller i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1951.

Förslag

till

Förordning

om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340).

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. och 36 § 4 mom. vapenförordningen den 10 juni 1949 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse:)

18 §.

1 mom. Den som bär skjutvapen skall medföra tillstånds- eller deklara-tionsbevis eller, om han åberopar tillfällig upplåtelse och upplåtaren ej är närvarande, sådan handling som i 6 § andra stycket, 9 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket sägs. Beträffande jaktvapen må i stället för tillstånds- eller deklara-tionsbevis medföras jaktkort *eller jaktpass*, försett med anteckning *enligt 6 § kungörelsen den 3 juni 1938 (nr 282)*

(Utredningens förslag:)

18 §.¹

1 mom. Den som bär skjutvapen skall medföra tillstånds- eller deklara-tionsbevis eller, om han åberopar tillfällig upplåtelse och upplåtaren ej är närvarande, sådan handling som i 6 § andra stycket, 9 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket sägs. Beträffande jaktvapen må i stället för tillstånds- eller deklara-tionsbevis medföras jaktkort, försett med anteckning *av polisman eller fjärdingsman om de jaktvapen vederbörande*

¹ Se s. 182.

(Nuvarande lydelse:)

angående utfärdande av jaktkort och jaktpass m. m. Företes ej på tillsägelse av polisman bevis eller handling som här avses, må vapnet av polismannen omhändertagas; dock äger den som burit vapnet hos polismannen eller polismyndigheten i orten återfå detsamma, därest han inom en vecka styrker att han var berättigad att innehava vapnet.

Återlämnas ej — — — vapnet återställas.

36 §.

4 mom. Bryter någon — — — trehundra kronor.

Den som ertappats med att bära skjutvapen utan att medföra tillstånds- eller deklarationsbevis eller jaktkort eller jaktpass, försett med anteckning som i 18 § 1 mom. sägs, vare fri från ansvar, därest han inom en vecka därefter hos åklagaren eller den som åklagaren bestämmer styrker, att han vid tiden för förseelsen ägde innehava vapnet, samt omständigheterna giva vid handen, att förseelsen haft sin grund i tillfälligt förbiseende.

(Utredningens förslag:)

enligt företedda tillstånds- eller deklarationsbevis äger innehava. Företes ej på tillsägelse av polisman bevis eller handling som här avses, må vapnet av polismannen omhändertagas; dock äger den som burit vapnet hos polismannen eller polismyndigheten i orten återfå detsamma, därest han inom en vecka styrker att han var berättigad att innehava vapnet.

Återlämnas ej — — — vapnet återställas.

36 §.¹

4 mom. Bryter någon — — — trehundra kronor.

Den som ertappats med att bära skjutvapen utan att medföra tillstånds- eller deklarationsbevis eller jaktkort, försett med anteckning som i 18 § 1 mom. sägs, vare fri från ansvar, därest han inom en vecka därefter hos åklagaren eller den som åklagaren bestämmer styrker, att han vid tiden för förseelsen ägde innehava vapnet, samt omständigheterna giva vid handen, att förseelsen haft sin grund i tillfälligt förbiseende.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1951.

¹ Se s. 182.

Förslag

till

Kungörelse

om ändring i jaktstadgan den 3 juni 1938 (nr 279).

Härigenom förordnas, *dels* att 8 § 2 mom., 11 och 12 §§, 15 § 4 mom., 17 §, 19 § 3 mom., 21, 22 och 24 §§, 28 § 2 och 3 mom., 30 och 34 §§, 40 § 2 och 3 mom. och 42—45 §§ samt överskriften framför 11 § jaktstadgan den 3 juni 1938¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att 13, 20 och 23 §§ samt överskrifterna framför vardera av 17 och 43 §§ samma stadga skola utgå,² *dels* ock att närmast framför 44 § nämnda stadga skall införas en överskrift av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse:)

8 §.

2 mom. Från motorbåt, vare sig med inbyggd eller löstagbar motor, eller annat maskindrivet fartyg ävensom från bogserad farkost vare all jakt förbjuden; dock skall vad sålunda stadgats icke utgöra hinder för den bofasta kustbefolkningen att under tiden från och med den 1 oktober till och med den 10 maj nyttja oförmälda fartygsslag vid jakt efter säl eller sjöfågel i Bottniska viken och Östersjön.

Om fridlysningstider.

11 §.

1 mom. Å kronans mark må björn, lo, mård, utter, örn, berguv och falk icke under någon tid av året jagas, dödas eller fångas.

(Utredningens förslag:)

8 §.³

2 mom. Från motorbåt, vare sig med inbyggd eller löstagbar motor, eller annat maskindrivet fartyg ävensom från bogserad farkost vare all annan jakt än jakt efter säl förbjuden.

Om fridlysta djurslag.

11 §.⁴

1 mom. Å kronans mark må björn, lo, mård, utter, örn, berguv och falk icke under någon tid av året jagas, dödas eller fångas.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 11 § 1943:517 och 1948:896, 12 § 1948:396, 15 § 4 mom. 1947:402, 17 § 1943:517, 24 § 1947:836, 44 § 1947:732 samt 45 § 1947:402.

² Se beträffande 13 § s. 175 samt beträffande 20 och 23 §§ s. 178.

³ Se s. 53.

⁴ Se s. 139 och 175.

(Nuvarande lydelse:)

13 §.

1 mom. (innehåller en uppräknning av de särskilda fridlysningstiderna).

2 mom. Om fridlysning av val, så ock angående tillfälliga ändringar i fridlysningstiderna för vissa djurslag samt om skydd för djurlivet å vissa platser gäller vad särskilt stadgas.

12 §.

1 mom. Följande fåglar må icke under någon tid av året jagas, dödas eller fångas, nämligen sommargylling, blåkråka, nötkråka, härfågel, kungsfiskare, glada, brun kärrhök, blå kärrhök, mindre kärrhök, stäpphök, tornuggla, skärfläcka, lunnefågel, vit stork, svart stork, trana samt rördrom.

2 mom. Fåglar, som icke beröras av i 1 mom. eller i 11 eller 13 § stadgad fridlysning, må under tiden från och med den 1 mars till och med 31 augusti icke någonstädes jagas, dödas eller fångas; dock att detta förbud icke gäller följande fåglar, nämligen duvhök, sparvhök, korp, kråka, råka, kaja, skata, nötskrika, pilfink, gråsparv, sothöna, skarv (ålkråka), gråtrut, havstrut, sillmås, fiskmås, skratmås, lom och skäggdopping.

15 §.

4 mom. Inom landstingsområde där skadegörelse av älg förekommer i större omfattning skall länsstyrelsen, efter hörande av skogsvårdsstyrelsen, hushållningssällskapet och lämplig jaktvårdssammanslutning för länet, utse en nämnd (älgskadenämnd), bestående av tre personer, med uppgift

(Utredningens förslag:)

Angående fridlysningstider för särskilda djurslag meddelar Konungen för varje jaktår bestämmelser.

Om fridlysning av val samt om skydd för djurlivet å vissa platser gäller vad särskilt stadgas.

12 §.¹

Fåglar, som icke beröras av särskilt stadgad fridlysning, må, såvida ej Konungen i de i 11 § första stycket avsedda bestämmelserna annorlunda föreskriver, under tiden från och med den 1 mars till och med den 31 augusti icke någonstädes jagas, dödas eller fångas.

15 §.²

4 mom. Inom varje landstingsområde utom i Gotlands län skall länsstyrelsen, efter hörande av skogsvårdsstyrelsen, hushållningssällskapet och lämplig jaktvårdssammanslutning för länet, utse en älgskadenämnd, bestående av tre ledamöter, med uppgift att noggrant följa älg-

¹ Se s. 175 och 176.

² Se s. 166, 167 och 177.

(Nuvarande lydelse:)

att noggrant följa förekomsten av dylik skadegörelse, framlägga förslag till åtgärder till förebyggande av sådan skadegörelse samt i övrigt tillhandagå länsstyrelsen med erforderlig sakkunskap i hithörande frågor.

Område, där — — — stycket stadgas.

Har älgskadenämnden — — — allmän jakttid.

Ingår i — — — från domänstyrelsen.

11 §.

2 mom. Finnes björn eller lo förorsaka avsevärd skada å tamdjur eller har stammen av björn eller lo nått sådan utveckling, att befolkningen därav eljest lider synnerligt obehag, må, utan hinder av det i 1 mom. stadgade förbudet, länsstyrelsen, efter tillstånd som Konungen meddelar i varje särskilt fall eller för viss tid, i samråd med överjägmästaren anställa jakt efter ifrågavarande djur i ändamål att förebygga vidare skadegörelse eller åvägabringa minskning av stammen.

Är skadegörelse varom i första stycket sägs att hänföra till visst djur eller har björn eller lo anfallit människa, må tillstånd att även annorledes än i nödvärn döda eller fånga djuret meddelas av länsstyrelsen.

(Utredningens förslag:)

stammens skadegörelse, framlägga förslag till åtgärder till förebyggande av sådan skadegörelse, enligt länsstyrelsens närmare bestämmande utöva tillsyn över värderingar av uppkomna älgskador samt i övrigt tillhandagå länsstyrelsen med erforderlig sakkunskap i hithörande frågor.

Område, där — — — stycket stadgas.

Har älgskadenämnden — — — allmän jakttid.

Ingår i — — — från domänstyrelsen.

17 §.¹

1 mom. Därest fridlyst djurart orsakar avsevärd skada eller är i högre grad till hinder för andra djurarters utveckling eller stammen av björn eller lo nått sådan utveckling att befolkningen därav eljest lider synnerligt obehag, prövar Konungen huruvida undantag må medgivnas från gällande fridlysningsbestämmelser.²

Är skadegörelse varom i första stycket sägs att hänföra till visst djur eller visar sig visst djur, tillhörande fridlyst däggdjursart, farligt för människors säkerhet, må länsstyrelsen meddela tillstånd att även under fridlystningstiden döda eller fånga djuret eller föranstalta om dess dödande.³

¹ Se s. 140, 141 och 176.

² Detta stycke motsvarar nuvarande 11 § 2 mom. första stycket och 17 § 1 mom. första stycket.

³ Detta stycke motsvarar nuvarande 11 § 2 mom. andra stycket samt 17 § 1 mom. andra stycket och 2 mom. andra stycket.

(Nuvarande lydelse:)

(Utredningens förslag:)

**Särskilda bestämmelser angående
fridlysta djurslag.**

17 §.

1 mom. Därest å någon trakt djurart som där är helt fridlyst orsakar avsevärd skadegörelse eller är i högre grad till hinder för andra djurarters utveckling, må, där icke sådant fall är för handen, varom förmåles i 11 § 2 mom., jakträttsinnehavaren söka Konungens tillstånd att, till undanröjande av omförmäld olägenhet, döda det antal djur, som för sådant ändamål prövas oundgängligen nödigt.

Är skadegörelse varom sägs i första stycket att tillskriva visst djur, må tillstånd att döda eller fånga det samma meddelas av länsstyrelsen.

11 §.

3 mom. Har genom angrepp av björn eller lo tamdjur dödats eller skadats och finnes skälig anledning antaga, att angreppet skall upprepas, må utan hinder av stadgandet i 1 mom. den som äger tamdjuret eller eljest har det under sin vård, förfölja och döda det angripande djuret, under förutsättning att han äger rätt till jakt å området i fråga.

Bestämmelserna i detta moment gälla ej nationalpark.

17 §.

2 mom. Orsakas skadegörelse eller hinder, varom sägs i 1 mom., av fåglar, tillhörande någon av de enligt 12 § 2 mom. fridlysta arterna, eller av storskrake eller småskrake, må, i andra fall än de i 1 mom. avsedda, länsstyrelsen medgiva tillstånd att inom visst område döda fåglar av

Har genom angrepp av björn eller lo tamdjur dödats eller skadats och finnes skälig anledning antaga, att angreppet skall upprepas, må utan hinder av gällande fridlysningsbestämmelser den som äger tamdjuret eller eljest har det under sin vård, förfölja och döda det angripande djuret under förutsättning att han äger rätt till jakt å området i fråga. Bestämmelserna i detta stycke gälla ej nationalpark.

2 mom. Orsakas skadegörelse eller hinder, varom sägs i 1 mom., av fåglar, som icke äro fridlysta under hela året, må länsstyrelsen medgiva tillstånd att inom visst område döda dylika fåglar, även då sådant eljest är förbjudet. Orsakas skadegörelsen av häger i anläggning för fiskodling,

(Nuvarande lydelse:)

ifrågavarande slag, även då sådant eljest är förbjudet. Orsakas skadegörelsen av häger i anläggning för fiskodling, må tillstånd meddelas för en tid av högst fem år att gälla inom ett avstånd av högst 200 meter från anläggningen. I övriga fall skall tillstånd avse viss begränsad tid, ej överstigande ett år.

Visar sig visst djur, tillhörande någon av de enligt 13 § 1 mom. fridlysta däggdjursarterna, farligt för människors säkerhet, må länsstyrelsen, ändock att det är under fridlysnings tiden, föranstalta om dess dödande.

3 mom. I fråga om jakt, som enligt vad i 24 § lagen om rätt till jakt är stadgat äger rum efter föreläggande eller förordnande i ändamål att å visst område åstadkomma minskning av villebrådsstammen, må länsstyrelsen medgiva undantag från de i 13 § 1 mom. stadgade fridlysningsstiderna.

19 §.

3 mom. Det i 12 § 2 mom. stadgade förbudet må icke utgöra hinder för jakträttsinnehavaren att döda enligt samma författningsrum fridlysta fåglar, då sådant erfordras för att förekomma avsevärd skada i trädgårdar eller å planterade eller sådda fält.

21 §.

1 mom. Sjöfågel som fastnat och dödats i nät må icke utbjudas till salu, säljas, köpas eller från ort till annan forslas; ej heller må hare som fällts på grund av medgivandet i

(Utredningens förslag:)

må tillstånd meddelas för en tid av högst fem år att gälla inom ett avstånd av högst 200 meter från anläggningen. I övriga fall skall tillstånd avse viss begränsad tid, ej överstigande ett år.

3 mom. I fråga om jakt, som enligt vad i 24 § lagen om rätt till jakt är stadgat äger rum efter föreläggande eller förordnande i ändamål att å visst område åstadkomma minskning av villebrådsstammen, må länsstyrelsen medgiva undantag från stadgade fridlysningsstider.

19 §.¹

3 mom. Vad i 12 § stadgas skall icke utgöra hinder för jakträttsinnehavaren att döda enligt samma paragraf fridlysta fåglar, då sådant erfordras för att förekomma avsevärd skada i trädgårdar eller å planterade eller sådda fält.

21 §.²

1 mom. Sjöfågel som fastnat och dödats i nät må icke utbjudas till salu, säljas, köpas eller från ort till annan forslas; ej heller må hare som fällts på grund av medgivandet i

¹ Se s. 176.

² Se s. 148—152 och 178.

(Nuvarande lydelse:)

19 § 2 mom. eller fåglar som dödats under omständigheter som angivas i 17 § 2 mom. *första stycket* eller 19 § 3 mom., bortföras till annan ort eller utbjudas till salu.

2 mom. Matnyttigt fågelvilt må icke under någon tid av året i plockat skick utbjudas till salu, säljas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas, med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro fastsittande vid kroppen; och må, där fråga är om fågelvilt vara jämväl bestämmelserna i 20 § äro tillämpliga, där omförmäلت märke icke avlägsnas, förrän anrättning av fågeln skall ske.

3 mom. Införes till riket skinn av djur som härstädes är helt fridlyst eller som jämlikt lagen om rätt till jakt skall tillfalla kronan, skall skinnnet, till bevis om att det införts från utrikes ort, vid införseln förses med märke varom sägs i 23 §.

Med enahanda märke skall även förses icke blott skinn av i första stycket avsett djur, som av kronan ställes till enskildas förfogande eller anträffas såsom fallvilt, utan även skinn av sådant djur, som hålles i djurgård eller pälsfarm och dödas av ägaren.

Utän att skinn av någon av de i detta moment avsedda djurarterna är försett med märke som ovan sägs, må det icke inom riket beredas eller i annat än färdigt skick utbjudas till salu, säljas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas.

22 §.

En var, som driver handel med levande djur, matnyttigt villebråd, skinnbärande inhemska djur samt

¹ Se s. 152, 178 och 179.

(Utredningens förslag:)

17 § 2 mom. eller fåglar som dödats under omständigheter som angivas i 17 § 2 mom. eller 19 § 3 mom., bortföras till annan ort eller utbjudas till salu.

2 mom. Matnyttigt fågelvilt må icke under någon tid av året i plockat skick utbjudas till salu, säljas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas, med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro fastsittande vid kroppen.

22 §.¹

En var, som i sin rörelse mottager matnyttigt villebråd, skinnbärande inhemska djur, skinn av dylika djur,

(Nuvarande lydelse:)

skinn av dylika djur ävensom så kallade naturalier såsom uppstoppade djur, bon och ägg eller mottager för uppstoppning avsedda djur, vare skyldig hålla särskild förteckning över vad sålunda av honom inköpts eller mottagits. I sådan förteckning skall antecknas dagen för inköpet eller mottagandet, antalet djur, skinn, bon eller ägg av varje slag samt säljarens eller avlämnarens namn och hemvist. Avyttras djur, skinn, bo eller ägg till återförsäljare, vare jämväl dennes namn och hemvist antecknat. Förteckningen skall för granskning hållas polisman tillhanda.

24 §.

1 mom. För vetenskapligt eller annat nyttigt ändamål må i särskilt fall undantag göras från bestämmelserna i 12 § 1 mom. och 13 § 1 mom. samt från föreskrifterna i 14, 20 och 21 §§ i vad de angå i förstnämnda båda författningsrum avsedda djur. Ansökan om undantag för avelsändamål från föreskrift beträffande ägg av fridlyst fågelart skall ingivas till och avgöras av länsstyrelsen. Ansökan om undantag för annat ändamål skall ingivas till domänstyrelsen, vilken jämväl, i den mån ej Konungen annorlunda förordnar, skall äga avgöra sådan ansökan.

I beslut — — — finnas erforderliga.

2 mom. Lärare i naturvetenskapliga ämnen vid rikets högskolor, hu-

(Utredningens förslag:)

uppstoppade eller för uppstoppning avsedda djur, bon eller ägg, vare skyldig föra särskild förteckning över vad sålunda av honom mottagits. I sådan förteckning skola antecknas dagen för inköpet eller mottagandet, antalet djur, skinn, bon eller ägg av varje slag samt säljarens eller avlämnarens namn och hemvist. Avyttras djur, skinn, bo eller ägg till återförsäljare, vare jämväl dennes namn och hemvist antecknade.

Skyldighet att föra särskild förteckning föreligger ej, om de uppgifter, som i första stycket angivas, klart och tydligt framgå av andra handlingar, såsom beredningsjournaler eller handelsböcker.

Förteckning eller handlingar, som omförmålas i andra stycket, skola för granskning hållas polisman tillhanda.

24 §.¹

1 mom. För vetenskapligt eller annat nyttigt ändamål må i särskilt fall undantag göras från gällande fridlystningstider samt föreskrifterna i 14 och 21 §§. Ansökan om undantag för avelsändamål från föreskrift beträffande ägg av fridlyst fågelart skall ingivas till och avgöras av länsstyrelsen. Ansökan om undantag för annat ändamål skall ingivas till domänstyrelsen, vilken jämväl i den mån ej Konungen annorlunda förordnar, skall äga avgöra sådan ansökan.

I beslut — — — finnas erforderliga.

2 mom. Lärare i naturvetenskapliga ämnen vid rikets högskolor, hu-

¹ Se s. 176 och 177.

(Nuvarande lydelse:)

vudlärare i biologi vid rikets allmänna läroverk och statsseminarier samt föreståndare för naturvetenskapliga museer och zoologiska trädgårdar i riket må, utan hinder av bestämmelserna i 12 § 2 mom. och 14 §, *själva eller genom annan i natur- och jaktvård kunnig person, som därtill av dem erhållit skriftligt, för viss tid, högst ett år, gällande uppdrag*, fånga eller döda enligt 12 § 2 mom. fridlysta fåglar samt insamla dylika fåglars ägg och bon, dock ej i större omfattning än som erfordras för verksamheten vid vederbörande läroanstalt eller institution, för bedrivande av egna vetenskapliga forskningar eller för fullständigande av de vetenskapliga samlingar, som äro under deras vård.

Rätt som nu är sagd må av länsstyrelsen, när skäl därtill prövas föreligga, kunna medgivas annan känd vetenskapsman. Erfordras i andra fall undantag från bestämmelserna i 12 § 2 mom. eller 14 §, i vad sistnämnda paragraf avser enligt 12 § 2 mom. fridlysta fåglar, må länsstyrelsen, efter vetenskapsakademins hörande, lämna tillstånd därtill. Tillstånd som i något av dessa fall lämnas skall avse länet eller del därav samt viss tid, högst ett år.

I skrivelse varigenom meddelas i första stycket av detta moment om-

(Utredningens förslag:)

vudlärare i biologi vid rikets allmänna läroverk och statsseminarier samt föreståndare för naturvetenskapliga museer och zoologiska trädgårdar i riket må, utan hinder av bestämmelserna i 12 och 14 §§, fånga eller döda enligt *förstnämnda författningrum* fridlysta fåglar samt insamla dylika fåglars ägg och bon, dock ej i större utsträckning än som erfordras för verksamheten vid vederbörande läroanstalt eller institution, för bedrivande av egna vetenskapliga forskningar eller för fullständigande av de vetenskapliga samlingar, som äro under deras vård.

Rätt som nu är sagd må av länsstyrelsen, när skäl därtill prövas föreligga, kunna medgivas annan känd vetenskapsman.

På framställning av lärare eller föreståndare, som avses i första stycket, må länsstyrelsen även medgiva att annan i natur- och jaktvård kunnig person må för lärarens eller föreståndarens räkning fånga eller döda i samma stycke angivna fåglar samt insamla sådana fåglars ägg och bon.

Erfordras i andra fall *än förut i denna stadga nämnts* undantag från bestämmelserna i 12 § eller 14 §, i vad sistnämnda paragraf avser enligt 12 § fridlysta fåglar, må länsstyrelsen, efter vetenskapsakademins hörande, lämna tillstånd därtill.

Tillstånd, som lämnas *med stöd av andra, tredje eller fjärde stycket*, skall avse länet eller del därav samt viss tid, högst ett år.

I tillståndsbevis *skola* angivas den eller de fågelarter samt det antal in-

(Nuvarande lydelse:)

förmålt uppdrag samt i av länsstyrelsen enligt andra stycket lämnat tillståndsbevis skall angivas den eller de fågelarter samt det antal individer av varje art ävensom det antal ägg eller kullar av sådana samt bon, som må fångas, dödas eller insamlas. *Skrivelse och tillståndsbevis skola därjämte innehålla erinran, att uppdraget eller tillståndet avser allenast mark, varå vederbörande innehar jakträtt eller eljest förvärvat rätt att fånga eller döda fåglar eller insamla ägg eller bon av ifrågavarande slag.*

Den som erhållit uppdrag eller tillstånd varom nu är fråga skall, innan han begagnar sig av därmed för- enad rätt, om uppdraget eller till- ståndet göra anmälan till polischefen i orten. Han skall ock under utöv- ningen av den honom medgivna rät- ten vara skyldig medföra ifrågava- rande skrivelse eller tillståndsbevis samt vid anfordran uppvisa detsam- ma för polisman ävensom för enskild person, vars rätt må beröras av upp- draget eller tillståndet. Därjämte åligger det honom att så snart ske kan och sist före utgången av det år, under vilket uppdraget eller tillstån- det varit gällande, till länsstyrelsen ingiva förteckning över fåglar, ägg och bon, som han åtkommit.

28 §.

2 mom. Såsom för olaga jakt, ef- ter ty i 1 mom. sägs, straffes den som mot stadgandet i 20 § 1 mom. utbjuder till salu, säljer, köper, emottager, från ort till annan forslar eller till riket inför fridlyst djur el- ler ägg eller bo av fridlyst fågel eller i samma moment avsedda skinn, så

(Utredningens förslag:)

divider av varje art ävensom det an- tal ägg eller kullar samt bon, som må fångas, dödas eller insamlas. Till- ståndsbeviset *skall* därjämte innehålla *de kontrollföreskrifter som finnas erforderliga* samt erinran, att tillstån- det avser allenast mark, varå veder- börande innehar jakträtt eller eljest förvärvat rätt att fånga eller döda fåg- lar eller insamla ägg eller bon av ifrå- gavarande slag.

28 §.

¹ Se s. 179.

(Nuvarande lydelse:)

ock den som i strid mot vad i 21 § 3 mom. stadgas här i riket utbjuder till salu, säljer, köper, emottager, från ort till annan forslar eller bereder skinn av i sistnämnda moment avsedda djur.

3 mom. För den som bryter mot vad i 21 § 1 eller 2 mom. stadgas eller som underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 22 § vare straffet dagsböter.

30 §.

Fälles någon till ansvar jämlikt 28 § eller jämlikt 29 § för överträdelse av förbud, varom stadgas i 2, 7 eller 8 §, vare djur, bo eller ägg, som den dömda åtkommit eller innehåft förverkade.

Enahanda påföljd — — — vara förverkade.

Finnes egendom — — — dess värde.

34 §.

Överträdelser av — — — ej skett.

Enahanda åtalsplikt — — — detta verk.

Tullmyndighet så ock stationsbefäl vid statens järnvägar ävensom personal vid statens omnibuslinjer åligger att övervaka efterlevnaden av vad i 20 § 1 mom. och 21 § 3 mom. är stadgat samt att, där förseelse som avses i dessa författningsrum finnes hava ägt rum, ofördröjligen anmäla förseelsen till åtal.

I övrigt — — — denna stadga.

Åtal anhängiggöres — — — allmän domstol.

(Utredningens förslag:)

2. mom. Bryter någon mot vad i 21 § 1 eller 2 mom. stadgas, straffes med dagsböter.

3 mom. För den som underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 22 § eller i förteckning eller andra handlingar, som i nämnda paragraf avses, inför oriktig uppgift vare straffet dagsböter.

30 §.¹

Fälles någon till ansvar jämlikt 28 § 1 eller 2 mom. eller jämlikt 29 § för överträdelse av förbud, varom stadgas i 2, 7 eller 8 §, vare djur, skinn, bo eller ägg, som den dömda åtkommit eller innehåft, förverkade.

Enahanda påföljd — — — vara förverkade.

Finnes egendom — — — dess värde.

34 §.¹

Överträdelser av — — — ej skett.

Enahanda åtalsplikt — — — detta verk.

I övrigt — — — denna stadga.

Åtal anhängiggöres — — — allmän domstol.

¹ Se s. 179.

(Nuvarande lydelse:)

40 §.

2 mom. Sedan härefter — — — till omröstning.

Biträdes förslaget av ägare av fastigheter till det antal och med den markareal, varom är stadgat i 10 § 3 mom. lagen om rätt till jakt, förklare förrättningsmannen jaktvårdsområdet bildat och sammanträdet avslutat. I annat fall anses frågan om bildande av jaktvårdsområde förfallen.

3 mom. Förklaras jaktvårdsområde — — — sammanträdets avslutande.

Förrättningsmannen åligger att så snart ske kan och sist inom den i nästföregående stycke stadgade tiden till länsstyrelsen insända det vid sammanträdet förda protokollet jämte övriga saken berörande handlingar.

*(Utredningens förslag:)*40 §.¹

2 mom. Sedan härefter — — — till omröstning.

Erhålles för förslaget den majoritet, som angives i 10 § 3 eller 4 mom. lagen om rätt till jakt, förklare förrättningsmannen jaktvårdsområdet bildat och sammanträdet avslutat. I annat fall anses frågan om bildande av jaktvårdsområde förfallen.

3 mom. Förklaras jaktvårdsområde — — — sammanträdets avslutande.

Förrättningsmannen åligger att så snart ske kan och sist inom den i nästföregående stycke stadgade tiden till länsstyrelsen insända det vid sammanträdet förda protokollet, *vilket skall vara justerat av två vid sammanträdet därtill utsedda fastighetsägare, jämte övriga saken berörande handlingar.*

42 §.²

Därest fastighetsägare inom jaktvårdsområde det påkallar, skall länsstyrelsen i länskungörelserna och tidning i orten införa kungörelse om vad den har att iakttaga som hos länsstyrelsen vill framställa invändning mot förlängning av den för områdets bestånd bestämda tiden.

Sedan tiden för framställande av invändning gått till ända, har länsstyrelsen, därest yrkande därom göres, att pröva huruvida tiden för jaktvårdsområdets bestånd skall förklaras förlängd.

¹ Se s. 179 och 180.

² Se s. 89 och 180.

(Utredningens förslag:)

42 §.

Ersättning till förrättningsman, varom länsstyrelsen beslutar, samt kostnader för kungörelser och dylikt skola av länsstyrelsen gäldas med medel ur jaktvårdsfonden, där-est framställning därom göres.

Om jaktvårdsfonden.

43 §.

1 mom. Jaktvårdsfonden om vilken stadgas i lagen om rätt till jakt skall förvaltas av statskontoret.

44 §.

1 mom. Jaktvårdsavgift erlägges för helt jaktår eller del därav med för jakt inom högst tre till varandra gränsande kommuner, oavsett om de äro belägna i samma län eller icke tre kronor för jakt inom visst län . . . tio »
för jakt inom riket i dess helhet . . . tjugufem »

Jaktåret omfattar tiden från och med den 1 juli till och med den 30 juni.

Den som erlägger jaktvårdsavgift vare skyldig att därvid uppgiva fullständigt namn, födelseår och hemvist.

2 mom. Jaktvårdsavgift erlägges å landet till landsfiskalen, i Stockholm till poliskammaren samt i annan stad till magistraten, där sådan finnes, och eljest till utmätningsmannen; ankommande det på dessa myndigheter att till avgiftsbetalaren utfärda vederbörligt jaktkort.

Jaktvårdsavgift, avseende jakt al-

*(Utredningens förslag:)*43 §.¹

Ersättning till förrättningsman, varom länsstyrelsen beslutar, samt kostnader för kungörelser och dylikt skola av länsstyrelsen gäldas med medel ur jaktvårdsfonden, där-est framställning därom göres.

Om jaktvårdsfonden.44 §.²

1 mom. Jaktvårdsfonden om vilken stadgas i lagen om rätt till jakt skall förvaltas av statskontoret.

2 mom. Jaktvårdsavgift erlägges för helt jaktår eller del därav med sex kronor för jakt inom riket i dess helhet.

Jaktåret omfattar tiden från och med den 1 juli till och med den 30 juni.

3 mom. Jaktvårdsavgift erlägges å postanstalt.

¹ Se s. 180.

² Se s. 127—131, 180 och 181.

(Nuvarande lydelse:)

lenast inom visst län eller del därav, skall erläggas till i första stycket nämnd myndighet inom avgiftens giltighetsområde samt jaktvårdsavgift, som avser jakt inom riket i dess helhet, till sådan myndighet i den ort, där avgiftsbetalaren är bosatt.

Där å landet på grund av landsfiskalsdistrikts utsträckning eller eljest så finnes lämpligt, äge länsstyrelsen uppdraga åt annan polisman att jämte landsfiskalen uppbära jaktvårdsavgift och utfärda jaktkort.

3 mom. Jaktpass meddelas av de i 2 mom. första stycket omförmälda myndigheterna efter skriftlig ansökan och gäller för riket i dess helhet.

Ansökan om erhållande av jaktpass skall innehålla ej mindre sökandens nationalitet, fullständiga namn, födelseår, yrke eller titel samt hemvist än även uppgift å den tidrymd för vilken passet begäres.

Avgiften för jaktpass utgår för helt jaktår med ett hundra kronor och eljest med tio kronor för varje period av två på varandra följande dagar, som passet omfattar.

4 mom. Angående formulär till jaktkort och jaktpass ävensom ordningen för uppbörd och redovisning av jaktvårdsavgifter samt avgifter för jaktpass är särskilt stadgat.

45 §.

Förmenar någon — — — till länsstyrelsen.

Har sådan anmälan inkommit, uppdrage länsstyrelsen åt lämplig och ojävig person att efter företagen utredning avgiva utlåtande; skolan- de, därest anmälan finnes befogad,

(Utredningens förslag:)

4 mom. Angående formulär till jaktkort ävensom ordningen för uppbörd och redovisning av jaktvårdsavgifter är särskilt stadgat.

45 §.¹

Förmenar någon — — — till länsstyrelsen.

Har sådan anmälan inkommit, uppdrage länsstyrelsen åt lämplig trovärdig person att efter företagen utredning avgiva utlåtande, som, därest anmälan finnes befogad, skall

¹ Se s. 177.

(Nuvarande lydelse:)

utlåtandet innefatta fullständigt förslag till åtgärder till förhindrande av ytterligare skadegörelse. Där fråga är om skadegörelse av älg inom område, för vilket tillsatts älgskadenämnd, skall uppdraget i stället lämnas denna nämnd.

Finnes för — — — blivit förelagt.

(Utredningens förslag:)

innefatta fullständigt förslag till åtgärder till förhindrande av ytterligare skadegörelse. Där fråga är om skadegörelse av älg, skall uppdraget i stället lämnas älgskadenämnden.

Finnes för — — — blivit förelagt.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1951.

Förslag

till

Kungörelse

om ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 306) om förbud mot försäljning av sjöfågel under viss tid av året.

Häri genom förordnas, att 2 § kungörelsen den 9 juni 1950 om förbud mot försäljning av sjöfågel under viss tid av året skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.¹

2 §.

(Nuvarande lydelse:)

I fråga om påföljd för överträdelse av det i 1 § stadgade förbudet skall vad i jaktstadgan är föreskrivet beträffande förseelse mot 20 § 1 mom. samma stadga äga motsvarande tillämpning.

(Utredningens förslag:)

I fråga om påföljd för överträdelse av det i 1 § stadgade förbudet skall vad i jaktstadgan är föreskrivet beträffande förseelse mot 21 § 1 mom. samma stadga äga motsvarande tillämpning.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1951.

¹ Se s. 178.

Förslag

till

Kungörelse

om upphävande av kungörelsen den 3 december 1948 (nr 714) angående visst undantag beträffande Jämtlands län från skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift.

Härigenom förordnas, att kungörelsen den 3 december 1948 angående visst undantag beträffande Jämtlands län från skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift skall upphöra att gälla med utgången av juni 1951.¹

Förslag

till

Kungörelse

om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m.

Härigenom förordnas som följer.²

1 §.

Jaktvårdsavgift erlägges å postanstalt genom avgiftens inbetalande å ett av statskontoret disponerat postgirokonton.

Vid inbetalningen användes särskilt inbetalningskort med därvid fogad blankett till jaktkort.³

Inbetalningsavgiften erlägges av sökanden.

2 §.

Den, som önskar erhålla jaktkort, har att å den vid inbetalningskortet fogade blanketten samt å den till kortet hörande kupongen lämna uppgift om det jaktår, jaktkortet skall avse, samt namn, titel eller yrke, födelseår, bostadsadress och adresspostanstalt.

Det åligger vederbörande posttjänsteman att granska att samma jaktår antecknats å blanketten och kupongen.

Kvitto å erlagd jaktvårdsavgift och inbetalningsavgift skall av posttjänstemannen anbringas å blanketten samt avstämplas. Blanketten skall därefter avskiljas och tillställas sökanden att gälla såsom jaktkort.

¹ Se s. 173.

² Se s. 127, 128, 181 och 182.

³ Se bilaga 10.

3 §.

Jaktkort äger giltighet under det därå angivna jaktåret, dock först från och med dagen efter inbetalningsdagen.

4 §.

Polisman eller fjärdingsman skall på begäran av den, som innehar gällande jaktkort, å baksidan av kortet göra anteckning om det eller de jaktvapen, som denne enligt företedda deklara-tions- eller tillståndsbevis äger innehava, samt bestyrka anteckningen.

5 §.

Statskontoret har att å jaktvårdsfonden bokföra dels influtna jaktvårdsavgifter med ledning av de från postgirokontoret inkommande kontobesked- och kupongerna till inbetalningskortet dels ock de övriga medel, vilka enligt vad därom är stadgat skola tillföras jaktvårdsfonden.

Efter bokföringen skall statskontoret överlämna kupongerna till Svenska jägareförbundet.

Förbundet har att med ledning av kupongerna på lämpligt sätt upprätta register över dem som erlagt jaktvårdsavgift samt att tillställa polismyn-dighet utdrag ur registret.

6 §.

Kostnaderna för tryckning av inbetalningskort jämte blanketter till jaktkort skola av statskontoret bestridas ur jaktvårdsfonden.

I enahanda ordning skall enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder gäl-das ersättning till postverket för det arbete med uppbörden av jaktvårdsav-gift, som icke kan anses bliva ersatt genom inbetalningsavgiften.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1951, då kungörelsen den 3 juni 1938 (nr 282) angående utfärdande av jaktkort och jaktpass m. m. skall upphöra att gälla.

Förslag
till
Kungörelse
om älgavgifter m. m.

Häri-genom förordnas som följer.¹

1 §.

För älg, som fälles inom riket, skall utgivas en av Kungl. Maj:t för varje jaktår bestämd avgift av lägst femton och högst etthundra kronor. Avgift skall dock icke utgå för djur, som jämlikt 16 § sista stycket jaktstadgan den 3 juni 1938 (nr 279) tillfaller kronan.

¹ Se s. 160—167 och 177.

2 §.

Älgavgift erlägges till länsstyrelsen senast å sjätte dagen efter utgången av den jakttid, varunder älgen fällts, dock att avgiften, om jakten idkats i hägnad jaktpark eller djurgård, skall erläggas senast å sjätte dagen efter det jakten avslutats.

Avgift skall vara åtföljd av en på tro och heder underskriven uppgift om det antal älgar, som jakträttsinnehavaren under jakten nedlagt inom länet.

Innehaves jakträtt av flera, svare en var av dem för att skyldighet, som avses i denna paragraf, fullgöres.

3 §.

Inom varje län skall av avgifter för älgar, som fällts inom länet, bildas en älgskadefond. Av älgavgifter, som inflyta till fonden, skall årligen viss av Kungl. Maj:t bestämd del, högst tio procent, före utgången av december månad redovisas till en för samtliga län gemensam regleringsfond.

Älgskadefond förvaltas av vederbörande länsstyrelse. Regleringsfonden förvaltas av statskontoret.

Ur älgskadefond skall utgå ersättning för skada, som förorsakats av älg inom länet samt, i den mån medlen förslå därtill, bidrag för åtgärder till förebyggande av älgskada och för jaktvårdsändamål inom länet, i första hand älgstammens vård och skydd.

Från regleringsfonden må efter Kungl. Maj:ts bestämmande medel överföras till älgskadefond, vars tillgångar icke förslå till ersättande av älgskador inom länet.

4 §.

Om bidrag ur älgskadefond för jaktvårdsändamål bestämmer Kungl. Maj:t. Beslut om anvisande av medel i övrigt ur sådan fond meddelas av länsstyrelsen.

5 §.

Önskar länsstyrelse att medel skola överföras från regleringsfonden till älgskadefond för ersättande av älgskada inom länet, har länsstyrelsen att göra ansökning därom hos Kungl. Maj:t före utgången av december månad.

6 §.

Den som tillfogats skada av älg å honom tillhörande växande eller avmejad men ej inbärgad gröda må, därest han icke genom tillgodogörande av jakträtt eller eljest kunnat hålla sig skadeslös, tillerkännas ersättning ur älgskadefond. Sådan ersättning må dock endast när särskilda skäl föreligga utgå till den vars brukningsdel omfattar mer än tjugu hektar odlad jord eller mer än tvåhundra hektar annan jord.

Ersättning ur älgskadefond må ock beviljas, om skada av älg inträffat å sådan fruktodling eller annan trädgårdsodling med därtill hörande särskilda

anläggningar, som drives i förvärvssyfte. Såsom trädgårdsodling skall härvid anses jämväl plantskola för fruktträd eller andra trädgårdsväxter.

Ersättning må icke utgå, där skadan kunnat förebyggas genom rimliga åtgärder från den skadelidandes sida eller är av allenast ringa beskaffenhet.

7 §.

Vill någon framställa anspråk på ersättning enligt 6 §, skall han ofördröjligen låta två trovärdiga, i jordbruk eller trädgårdsskötsel kunniga män syna och värdera skadan. Av syne- och värderingsmännen skall en vara nämndeman, ägodelningsnämndeman, god man vid lantmäteriförättning, tjänsteman vid domänverket eller skogsvårdsstyrelse, polisman eller ordförande i kommunalnämnd.

Sökanden har därefter att med bifogande av värderingsinstrument och de handlingar i övrigt han önskar åberopa ingiva sin ansökning till vederbörande landsfiskal eller stadsfiskal inom fjorton dagar efter det skadan skedde. Det åligger landsfiskalen eller stadsfiskalen att skyndsamt överlämna ansökningshandlingarna jämte eget yttrande till länsstyrelsen.

Därest syn av skadan företagits i så nära anslutning till skadegörelsen, att det kan antagas att skadans art med säkerhet kunnat fastställas, må länsstyrelsen, om skäl i övrigt äro därtill, upptaga ansökning även om den inkommit för sent till landsfiskalen eller stadsfiskalen.

8 §.

Underlåter någon att fullgöra uppgiftsskyldighet som åligger honom enligt 2 § eller avgiver han oriktig uppgift, straffes med dagsböter och vare pliktig erlägga älgavgift med etthundra kronor.

Dömes någon till ansvar för olaga jakt eller för olovlig jakt å annans jaktområde, skall han, om älg blivit fälld vid jakten, tillika förpliktas erlägga älgavgift med etthundra kronor.

9 §.

Böter som ådömas enligt denna kungörelse tillfalla kronan.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1951, då kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 521) angående älgavgifter m. m. skall upphöra att gälla.

INLEDNING

Enligt de för utredningen meddelade direktiven (anförande till statsrådsprotokollet av chefen för jordbruksdepartementet den 14 januari 1949) har utredningen att verkställa undersökning och framlägga förslag i huvudsakligen två grupper av frågor. Den ena av dessa rör införandet av en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare, den andra avser ändringar i gällande jaktlagstiftning.

Efter att ha erinrat om åtskilliga framställningar berörande nämnda spörsmål samt om vissa tidigare framlagda förslag anförde departementschefen i huvudsak följande angående utredningens arbetsuppgifter.

Vad först angår den utredning rörande en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare, som begärts i riksdagens skrivelse den 19 juni 1947 nr 363, torde någon meningsskiljaktighet icke råda om det önskvärda i att de, som tillfogas skada genom vådaskott vid jakt, skola kunna utfå dem tillkommande skadestånd oberoende av den skadevållandes ekonomiska ställning. Det är emellertid icke möjligt att utan närmare utredning taga ställning till frågan, huruvida statsmakterna böra vidtaga särskilda åtgärder för att tillgodose detta önskemål. Jag vill därför förorda, att sagda problem göres till föremål för en förutsättningslös utredning. Denna bör i första hand avse spörsmålet, huruvida en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare bör införas och, därest denna fråga besvaras jakande, utformningen av denna försäkring. Bland annat torde i så fall böra prövas, huruvida verksamheten kan ombesörjas av riksförsäkringsanstalten. Skulle en obligatorisk ansvarighetsförsäkring ej anses böra införas, bör det övervägas, om andra åtgärder böra vidtagas för att åtminstone i ömmande fall för de skadelidande mildra de ekonomiska verkningarna av sådana olyckor som här avses.

Under utredningsarbetet kan det uppenbarligen bli nödvändigt att ingå på vissa frågor, som behandlas i jaktlagen och därmed sammanhängande författningar. Sålunda torde exempelvis, om man vill införa en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare och uttaga försäkringspremien i samband med jaktvårdsavgiften, jaktlagen böra ändras så, att jordägare blir skyldig erlagga jaktvårdsavgift även vid jakt å egen mark.

Även bortsett från vad som kan föranledas av önskemål att bereda ersättning för olyckor till följd av vådaskott vid jakt synes anledning föreligga att nu beakta frågan om jaktvårdsavgiftens storlek. Bland annat må i detta hänseende erinras om den inverkan den blivande ändringen av kommunindelningen kommer att få på omfattningen av det område, där jakt må utövas mot erläggande av nu gällande minimiavgift. Det synes emellertid önskvärt, att vid utredningen upptagas även vissa andra problem rörande utformningen av jaktförfattningarna än sådana, som direkt sammanhånga med frågorna om ersättning för skada genom vådaskott vid jakt och om jaktvårdsavgiftens storlek.

Jag finner det visserligen icke påkallat, att man, såsom i en framställning från Jägarnas riksförbund synes ha avsetts, nu skulle företaga någon allmän omprövning av de grunder, på vilka gällande jaktlag är uppbyggd. I betraktande av att jaktlagens bestämmelser om jaktvårdsområden närmast utgöra ett försök att på väsentligen nya vägar främja jaktvården och intresset för denna torde det emel-

lertid vara lämpligt att man, sedan dessa bestämmelser nu hunnit tillämpas under viss tid, överser desamma. Utredningen torde sålunda böra söka få en uppfattning om vilka verkningar de hittills bildade jaktvårdsområdena haft för främjande av jaktvården samt överväga, huruvida några ändringar i bestämmelserna kunna anses påkallade med hänsyn till de vunna erfarenheterna. Härvid bör dock fasthållas vid den redan i nu gällande lag intagna ståndpunkten, att jaktvårdsområdena böra bildas endast i den mån de uppbäras av en övervägande majoritet av de jordägare, vilka med sin mark skulle ingå däri.

Även den av riksdagen i skrivelse den 11 maj 1946 nr 225 berörda frågan om rätt till jakt å område hörande till järnväg, spårväg eller kanalverk bör upptagas av utredningen.

Det synes vidare önskvärt, att utredningen får omfatta frågan om möjligheterna att förenkla det administrativa förfarandet i jakträtts- och jaktvårdsärenden. I första rummet böra härvid uppmärksammas de problem, som sammanhånga med bestämmelserna om utfärdande av jaktkort och jaktpass samt om märkning av kött och skinn av dödade djur.

Utredningen bör även i övrigt äga upptaga sådana spørsmål rörande jakträtt och jaktvård, som kunna uppkomma under utredningsarbetet och som ej beröra grunderna för den nuvarande jaktlagstiftningen.

Med hänsyn till direktivens avfattning har utredningsarbetet icke avsett någon allmän revision av jaktlagstiftningen utan har i huvudsak inskränkts till de i direktiven särskilt angivna frågorna. I det följande behandlar utredningen sålunda vissa frågor rörande jaktvårdsområdena, jaktvårdsmedlen, jakträtten å trafikantläggningar samt märkningen av kött och skinn.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1950 har utredningen vidare till behandling upptagit frågan om sjöfågeljakten och framlägger i förevarande betänkande förslag angående rätten att jaga å allmänt vatten och de s. k. ödeskären.

Med stöd av direktiven har utredningen jämväl behandlat vissa andra spørsmål, som uppkommit under arbetets gång. Förslag ha utarbetats rörande utformningen av fridlysningsbestämmelserna ävensom i fråga om älgavgifterna och ersättning för älgskador. Därjämte har utredningen övervägt möjligheten att åstadkomma mera konkreta bestämmelser om rätten att jaga med drivande hund än de i 19 § tredje stycket jaktlagen meddelade. Något förslag i detta hänseende har dock icke framlagts, bland annat med hänsyn till att det, innan slutlig ställning togs till detta spørsmål, synes nödvändigt att avvakta ytterligare erfarenheter av den nuvarande rättstillämpningen å området.

Av utredningsarbetet återstår frågan om införandet av en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare. Såsom av kap. 16 framgår har detta spørsmål varit föremål för preliminära överväganden. Utredningen avser att framdeles avgiva förslag i frågan.

Under utredningsarbetets gång har i ett flertal fall samråd ägt rum med myndigheter och inom vederbörande områden verksamma sammanslutningar och enskilda personer. För överläggningar rörande vissa frågor om jaktvårdsområdena har utredningen sålunda anordnat ett sammanträde med jaktvårdskonsulenterna i landet. Samråd har ägt rum med besvärssakkun-

niga i fråga om införandet av rätt att anföra besvär över jaktstämmas beslut samt med statskontoret, riksräkenskapsverket och generalpoststyrelsen beträffande sättet för inbetalning och redovisning av jaktvårdsavgift. Därjämte har utredningen rörande Svenska jägareförbundets organisation samrått med en av förbundet tillsatt organisationskommitté och med förbundets styrelse. Vidare har utredningen vid behandlingen av fridlysningsbestämmelserna och föreskrifterna om märkning av kött och skinn haft överläggningar med vissa jaktvårdskonsulenter och representanter för naturskyddsintressena. I fråga om sistnämnda spörsmål ha överläggningar ägt rum även med företrädare för ett flertal branschorganisationer.

SJÖFÅGELJAKTEN M. M.

Kap. 1. Gällande bestämmelser och deras tillkomst**Rätten att jaga å öppna havet och ödeskären**

Såväl i 1864 års jaktstadga som i 1912 års jaktlag stadgades, att varje svensk ägde rätt att jaga å öppna havet samt i skärgård på klippor och skär, som ej höra till visst hemman, de s. k. ödeskären. I *det år 1936 avgivna betänkandet* med förslag till lag om rätt till jakt m. m. (SOU 1936: 38) upptogs denna bestämmelse till diskussion. I betänkandet anfördes, att genom bestämmelsen möjliggjordes en invasion av tillfälliga eller rena okynneskyttar, vilka utan att annat än i sällsynta fall vara i behov av det fällda villebrådet framför allt om våren härjade bland sjöfågeln samt därigenom och genom sin avsaknad av alla hänsyn till fridlysningstider och jaktvård över huvud jämväl bidroge till att misskreditera sjöfågeljakten i allmänhet. För befolkningen i gemen saknade jakten å sjöfågel så gott som all betydelse i försörjningshänseende. Därtill komme att denna jakt ofta bedreves under former, som ur humanitär synpunkt måste betecknas såsom ytterligt motbjudande. Det syntes därför befogat, att ifrågavarande stadgande ersattes med bestämmelser, som vore ägnade att göra slut på rådande missförhållanden. I betänkandet anfördes vidare, att en förbättring icke lämpligen kunde åstadkommas genom att fridlysa ifrågavarande områden. En fullständig fridlysning komme nämligen att omöjliggöra de slag av jaktvårdande åtgärder, som betingades av nödvändigheten att skydda viss villebrådsart mot dess naturliga fiender eller att söka bibehålla jämvikten olika villebrådsarter emellan. På grund härav och då jakten å sjöfågel, ehuru den icke hade någon betydelse för folkförsörjningen i stort, vore av värde för den egentliga kustbefolkningen förordades i betänkandet införandet av en bestämmelse av innehåll att jakträtten å öppna havet samt i skärgård på klippor och skär, som ej hörde till visst hemman, skulle tillkomma kronan men att den bofasta kustbefolkningen utan hinder därav skulle äga rätt att där idka den jakt efter säl och sjöfågel, som den av ålder bedrivit såsom näringsfång. I fråga om begreppet näringsfång anfördes i anslutning härtill, att därmed icke borde förstås detsamma som husbehov men att begreppet borde tolkas sålunda att jakten skulle få bedrivas endast i syfte att genom det nedlagda villebrådet, vare sig detta konsumerades eller försålades, erhålla ett nödvändigt tillskott till livsuppehållet, vilket på grund av förhållandena på platsen eljest icke vore att påräkna. Genom en sådan tolkning

kunde också omfattningen av begreppet den bofasta kustbefolkningen med relativ lätthet bestämmas. Härunder borde enligt den i betänkandet uttalade meningen falla först och främst de som antingen helt och hållet eller jämsides med ett mindre jordbruk eller annan hantering hämtade sin utkomst ur havet och som så gott som undantagslöst vore varaktigt bosatta vid kusten eller i skärgårdarna, samt vidare den vid fyr- och lotsplatserna anställda personalen. Till ifrågavarande kategori borde vad angår de yttre skärgårdarna hänföras jämväl de olika mindre hantverkare eller yrkesutövare, som där vore varaktigt bosatta och som kunde sägas vara för sin utkomst väsentligen beroende av nämnda jakt.

I yttrandena över betänkandet vann ifrågavarande förslag allmän anslutning. *Departementschefen* anförde emellertid vid förslagets remitterande till lagrådet (prop. nr 46/1938), att bestämmandet av ifrågavarande rätt att jaga till att avse allenast jakt såsom näringsfång syntes vara ägnat att framkalla tolkningssvårigheter, varför denna inskränkning borde utgå.

Jordbruksutskottet föreslog i sitt över propositionen avgivna utlåtande (nr 53/1938) icke någon ändring av förevarande bestämmelse men uttalade i fråga om tolkningen av densamma, att till den bofasta kustbefolkningen borde räknas de befolkningsgrupper, som i betänkandet angivits, samt att jämlikt grunderna för stadgandet ingen jakt i sport- eller förströelsesyfte finge utan vederbörligt tillstånd äga rum å ifrågavarande områden. Såsom tillåten borde enligt utskottets mening alltså få anses — förutom den rena husbehovsjakten — allenast sådan jakt som bedreves i syfte att genom det nedlagda villebrådet, vare sig detta konsumerades eller försålles, erhålla ett nödvändigt tillskott till livsuppehållet, vilket på grund av förhållandena på platsen eljest icke vore att påräkna.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande i denna del. I enlighet härmed innehåller *1938 års jaktlag* i 13 § ett stadgande av innehåll, att å öppna havet ävensom i skärgård på holmar, klippor och skär, som ej höra till visst hemman, ej må utan tillstånd av kronan idkas annan jakt än sådan som den bofasta kustbefolkningen av ålder bedrivit efter säl eller sjöfågel. Jämlikt 26 § 2 mom. samma lag är den bofasta kustbefolkningen befriad från skyldighet att erlægga jaktvårdsavgift vid den jakt efter säl eller sjöfågel, som den enligt 13 § må idka utan tillstånd.

Rätten att jaga från maskindriven farkost

Förbud att bedriva jakt från maskindriven farkost infördes genom *1912 års jaktstadga*, därvid undantag dock gjordes för tiden den 1 oktober—den 31 maj samt för jakt efter säl. Redan år 1913 skärptes emellertid förbudet så att annan jakt än säljakt från motordriven farkost helt förbjöds beträffande Stockholms skärgård, Öresund och västkusten. Den 9 oktober 1931 undertecknades en *överenskommelse mellan Sverige och Danmark* om vissa bestämmelser till skydd för flyttande jaktbara fåglar. Enligt artikel 4 i denna överenskommelse, som fortfarande gäller, skall jakt från motorbåt

eller annat maskindrivet fartyg efter annat djur än säl vara förbjuden hela året i Öresund och utmed västkusten samt under tiden den 1 juni—den 30 september utmed Sveriges kuster i övrigt. I 1936 års *betänkande* föreslogs att förbudet mot motorbåtsjakt skulle i princip utvidgas till att omfatta alla svenska vatten under hela året. För att tillgodose kustbefolkningens intresse förordades emellertid det undantaget att den bofasta kustbefolkningen skulle äga rätt att i Bottniska viken och Östersjön begagna motorbåt under tiden den 1 oktober—den 10 maj vid den jakt efter säl och sjöfågel som denna befolkning av ålder bedrivit såsom näringsfång. Att undantaget begränsades till att avse Bottniska viken och Östersjön motiverades med en hänvisning till nyssnämnda överenskommelse med Danmark. Med hänsyn till den omredigering 13 § jaktlagen vid departementsbehandlingen undergick medtogs i 1938 års *jaktstadga* icke bestämmelsen att undantaget från motorbåtsjaktförbudet skulle avse jakt såsom näringsfång. I 8 § 2 mom. jaktstadgan medgives sålunda för den bofasta kustbefolkningen undantag från förbudet mot jakt från maskindrivna farkost i fråga om jakt efter säl eller sjöfågel i Bottniska viken och Östersjön under tiden den 1 oktober—den 10 maj.

Kap. 2. Tidigare förslag och undersökningar

Det dröjde icke länge efter jaktlagens och jaktstadgans utfärdande förrän krav framfördes på ändring av såväl bestämmelsen om den bofasta kustbefolkningens jaktutövningsrätt som reglerna om jakt från motordriven farkost. Redan vid 1940 års riksdag väcktes motioner i förstnämnda hänseende. I två likalydande *motioner* (I: 91 och II: 149) hemställdes att, med hänsyn till de svårigheter att rätt tolka 13 § jaktlagen, som uppstått för såväl myndigheter som enskilda, en utredning skulle företagas om ändrade grunder för jakt efter sjöfågel. Motionerna föranledde emellertid icke någon riksdagens åtgärd, sedan jordbruksutskottet i utlåtande över motionerna (nr 41/1940) anfört, att så kort tid förflutit sedan 1938 års jaktlag trätt i kraft att det vore för tidigt att uttala sig om verkningarna av densamma.

Av övriga framställningar i dessa frågor må nämnas en skrivelse den 13 november 1946 från *sex sträckfågeljägare i Kalmar län* angående ändrade bestämmelser om sjöfågeljakten. Under hänvisning till svårigheterna vid tolkningen av 13 § jaktlagen och till de ohållbara förhållanden, som påstoddes råda inom Kalmar län beträffande sjöfågeljakten, hemställdes i skrivelsen, att uttrycket den bofasta kustbefolkningen måtte förklaras avse varje person, som oavsett yrke eller näring vore bosatt och mantalsskriven i kommun eller stad, som gränsade till havet, samt att även de, som utan att tillhöra den bofasta kustbefolkningen erhöle tillstånd till jakt å ifrågavarande områden, måtte berättigas att i likhet med denna befolkning använda motorbåt vid jakten.

Jägarnas riksförbund hemställde vidare i skrivelse den 3 september 1947 hos Kungl. Maj:t, att en tydlig definition av uttrycket den bofasta kustbefolkningen skulle utfärdas, enär det visat sig att meningarna vore mycket delade om hur nämnda uttryck borde tolkas.

Till *Svenska jägareförbundet* inlämnades under åren 1944—48 ett stort antal förslag rörande sjöfågeljakten från länsjaktvårdsföreningar längs ostkusten. För att erhålla material för bedömande av de komplicerade jaktliga förutsättningarna inom kustområdena igångsatte jägareförbundet en särskild utredning, vars resultat redovisats i förbundets meddelande nr 15. Då detta meddelande utkommit av trycket, tillåter sig jaktutredningen hänvisa till meddelandet i fråga om de verkställda undersökningarna, vilka leddes av numera professorn i allmän skogszoologi med viltvård vid skogshögskolan C.-G. Notini. På grundval av undersökningarna samt de yttranden, som i anledning därav avgivits av länsjaktvårdsföreningarna i kustlänen, har Svenska jägareförbundet i framställning den 3 januari 1950 hemställt om genomgripande förändringar i fråga om sjöfågeljakten, innefattande bland annat sådan ändring av 13 § jaktlagen att jakt å öppna havet och ödeskären skulle få bedrivas endast efter särskilt tillstånd, varjämte förbundet i skrivelse den 25 februari 1950 framlagt förslag till bestämmelser om tillståndsgivning enligt detta lagrum. Över Svenska jägareförbundets framställningar jämte vissa i anslutning därtill till jordbruksdepartementet inkomna skrivelser ha utlåtanden avgivits av domänstyrelsen, samtliga överjägmästare utom överjägmästaren i Bergslags-distriktet, länsstyrelserna i kustlänen, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Jägarnas riksförbund, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges ornitologiska förening, Svenska djurskyddsföreningarnas riksförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Blekinge läns havsfiskeförening, Skånes fiskareförbund samt Svenska västkustfiskarens centralförbund.

Svenska jägareförbundets framställningar innebära följande.

A. Den i 13 § jaktlagen meddelade bestämmelsen om jaktutövningsrätt för den bofasta kustbefolkningen å öppna havet samt å ödeskären upphäves och ersättes med ett stadgande av innehåll att jakt å allmänt vatten samt å holmar, klippor och skär, som ej höra till visst hemman, må bedrivas endast av den som erhållit tillstånd därtill av länsstyrelsen. För länsstyrelsens tillståndsgivning skola gälla följande bestämmelser.

»Med hänsyn till angelägenheten av att sjöfågeln beredes ökat skydd må tills vidare sådant tillstånd, som avses i 13 § lagen om rätt till jakt, därest synnerliga skäl ej till annat föranleda, endast beviljas för:

- 1) fyr- och lotspersonal;
- 2) den, som bedriver säljakt som näringsfång;
- 3) annan vid kust eller i skärgård stadigvarande bosatt person, vilken har behov av jakttillstånd å ifrågavarande områden,
  - a) därför att boplatsens isolerade läge åtminstone under någon del av året gör det omöjligt för honom att på annat sätt än genom sjöfågeljakt trygga sitt eller sin hemmavarande familjs behov av livsmedel,
  - b) därför att rätten till säl- eller sjöfågeljakt för honom innebär enda möjligheten att erhålla ett nödvändigt tillskott till sin och sin hemmavarande familjs bärgning;

4) ägare eller i 7 § jaktlagen omförmäld brukare av fastighet eller del därav, till vilken hör enskilt vattenområde eller jakträtt å allmänt vatten, därest påtagliga svårigheter föreligga för honom att nyttja den honom tillkommande jakten utan rätt att ävenledes jaga å allmänt vatten, där jakträtten är kronans;

5) medlem av förening, som bedriver framgångsrik sjöfågelvård inom visst område, dock att sådant tillstånd endast må avse höstjakt.»

Enligt jägareförbundets förslag skola dessutom särskilda föreskrifter meddelas rörande länsstyrelsens handläggning av ifrågavarande ärenden, innebärande bland annat att länsjaktvårdsförening och motsvarande fiskareorganisation alltid skola beredas tillfälle att yttra sig innan tillstånd beviljas samt att tillstånd enligt 5) icke skall få beviljas, om länsjaktvårdsföreningen avstyrker detta.

B. Upphävande av den i 26 § 2 mom. jaktlagen stadgade befrielsen för den bofasta kustbefolkningen att erlægga jaktvårdsavgift vid sådan jakt efter säl eller sjöfågel, som enligt 13 § jaktlagen i dess nuvarande lydelse må utövas utan tillstånd.

C. Upphävande av bestämmelsen i 8 § 2 mom. jaktstadgan om rätt för den bofasta kustbefolkningen att under tiden den 1 oktober—den 10 maj använda maskindrivet fartyg vid jakt efter sjöfågel.

D. Borttagande av vårjakten efter sjöfågel i Bottniska viken från finska gränsen till Gävleborgs läns södra gräns samt vid Skånes kust.

E. Inskränkning av tiden för vårjakten i Bottniska viken och Östersjön från Gävleborgs läns södra gräns till gränsen mellan Blekinge och Kristianstads län från tjugu dagar till sju dagar.

F. Införande av förbud under tre år mot all vårjakt efter ejder.

G. Inskränkning av tiden för höstjakten i fråga om dykänder och skrakar i Östersjön och Öresund.

H. Införande av förbud att transportera eller saluföra sjöfågel, som fällts eller fångats under vårjakt.

I. Införande av möjlighet att under vissa förutsättningar använda gift för dödande av havstrut, gråtrut och silltrut (sillmås).

Beträffande de under D.—I. omförmälda förslagen har Kungl. Maj:t den 9 juni 1950 meddelat beslut, innebärande i huvudsak bifall till förbundets framställningar. I samma beslut har Kungl. Maj:t uppdragit åt jaktutredningen att vid fullgörandet av dess uppdrag upptaga till behandling de under A.—C. angivna förslagen. I fråga om förslaget under B. om skyldighet för den bofasta kustbefolkningen att erlægga jaktvårdsavgift får utredningen hänvisa till Avdelning IV.

Såsom motivering till sitt förslag rörande rätten att jaga å öppna havet och ödeskären har *Svenska jägareförbundet* hänvisat till förenämnda meddelande nr 15. Däri anföres sammanfattningsvis i huvudsak följande.

Stora svårigheter ha uppstått vid tillämpandet av de principer, vilka legat till grund för stadgandena om »den bofasta kustbefolkningens» jakträtt på öppna havet och ödeskären. Anledningen härtill är givetvis att omfattningen av denna jakträtt liksom definitionen av kategorien bofast kustbefolkning i lagtexten icke angivits på ett klart och för varje intresserad tydligt sätt. Icke heller de prejudicerande utslag, som senare fällts i mål berörande dessa tolkningsfrågor, ha bi-

dragit till att åstadkomma den ordning, som ursprungligen avsetts. Ostridigt är att den nu rådande ovissheten om det rätta och rimliga tolkandet av begreppet »bofast kustbefolkning» medfört icke blott stor irritation bland kusttraktarnas jägare utan även en för den allmänna jaktmoralen synnerligen besvärande situation, som i sin tur medfört fara för sjöfågeljaktens oskäligen utnyttjande. Den tendens till starkt vidgad tolkning av ifrågavarande begrepp som gjort sig märkbar vid senare avgöranden — och som exempelvis resulterat i stor oreda och förvirring inom Kalmar län — är i nuvarande läge av så mycket större olägenhet som skärpta åtgärder för begränsning av speciellt jakten under våren på öppna havet och ödeskären måste anses ofrånkomliga. Då sålunda formuleringen av bestämmelserna i 13 § jaktlagen och den åtföljande tolkningen av dessa bestämmelser visat sig icke svara emot den egentliga avsikten med den i 1936 års betänkande införda principen — en begränsning av de jaktberättigade till den grupp jägare som av ålder bedrivit denna jakt som näringsfång och för vilken utbytet är av väsentlig betydelse *ur näringsynpunkt* — torde åtgärder i syfte att fixera denna rätt vara oundgängligen nödvändiga.

Då det vidare visat sig ogenomförbart att i lagtexten eller genom dess tolkande meddela praktiskt tillämpbara direktiv för ett urskiljande av ifrågavarande kategori med angivande av klara och skarpa gränser, torde det vara ofrånkomligt att trots uppkommande olägenheter ersätta den allmänt beskrivande termen med bestämmelser, vilka göra ifrågavarande rätt att jaga beroende av särskilt meddelat tillstånd.

Ett sådant stadgande innebär i princip ingen nyhet; rätten att utnyttja kronans jakträtt inom de vidsträckta kronomarkerna inom de sex nordligaste länen är beroende av sådant särskilt tillstånd. En liknande tillståndsgivning beträffande jakt på öppna havet och ödeskären kan förväntas medföra klarhet och reda i de nu kaotiska förhållandena; svårigheten är att fixera entydiga regler för tillståndsgivningens förutsättningar.

Uppenbart är att de tekniska svårigheterna att urskilja de tillståndsberättigade dock icke kunna bli större vid ovan föreslagna förfarande än vid nu gällande. Som grund för varje bedömande måste, liksom enligt nu gällande bestämmelser, läggas den sökandes egenskap av bofast kustbo; till detta krav bör läggas det nu ofta åsidosatta, nämligen att den tillståndssökande därjämte på ett eller annat sätt är i behov av dessa möjligheter att utöva jakt för sin näringsförsörjning. Det må alltså icke kunna anses tillräckligt att den sökande blott och bart är bosatt vid kust eller i skärgård, och ännu mindre att han är bosatt och mantalsskriven i kommun eller stad, som till någon del gränsar till havet; han bör därjämte kunna styrka sitt legitima behov av tillstånd att utnyttja kronan tillkommande jakt på öppna havet och ödeskären.

Ärenden berörande dylika tillstånd torde vidare böra upptagas, behandlas och avgöras av länsstyrelsen, som snabbast och sakligast kan förväntas genomföra den individuella bedömningen efter hörande av lokala jaktvårdsorganisationer eller andra lokala sakkunniga. Organiserandet av tillståndsgivningen beträffande visst fiske inom Stockholms läns skärgårdar torde härutinnan kunna lämna värdefulla anvisningar.

I flertalet av *yttrandena över jägareförbundets framställning* har förslaget om ändring av 13 § jaktlagen i princip tillstyrkts. I denna riktning ha sålunda uttalat sig domänstyrelsen, överjägmästarna, länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Kristianstads och Malmöhus län, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges ornitologiska förening. Länsstyrelserna i Uppsala och Östergötlands

län ha emellertid ansett, att det skulle bliva betungande för såväl länsstyrelserna som allmänheten att licensgivningen förlades till länsstyrelserna. Sistnämnda länsstyrelse har förordat att tillstånd till jakt skulle lämnas av landsfiskalerna, medan länsstyrelsen i Uppsala län anført, att de för tillståndsgivningen föreslagna bestämmelserna skulle intagas i lagtexten och prövningen anförtros åt polismyndigheten.

Länsstyrelsen i Kalmar län har uttalat, att följande befolkningskategorier borde få jaga utan särskilt tillstånd, nämligen yrkesfiskare, säljägare som bedreve säljakt såsom näringsfång, ägare och arrendatorer av hemman, som gränsade till havet, samt lots- och fyrapersonalen.

Länsstyrelsen i Blekinge har anført, att i jägareförbundets undersökning icke siffermässigt belysts i vad mån jaktutövningsrätten enligt 13 § jaktlagen alltjämt vore av den betydelse för befolkningens försörjning, att ett upprätthållande av denna rätt i nuvarande omfattning kunde befinnas motiverat. En närmare utredning av detta för frågans bedömande betydelsefulla spörsmål syntes därför önskvärd.

Förslaget har avstyrkts av länsstyrelserna i Stockholms, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, Jägarnas riksförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Blekinge läns havsfiskeförening, Skånes fiskareförbund och Svenska västkustfiskarens centralförbund. Länsstyrelsen i Stockholms län har anført, att tillräckliga skäl enligt länsstyrelsens mening icke förebragts för att införa ett allmänt tillståndstvång å förevarande område och därmed beröva ortsbefolkningen den frihet, som den av ålder åtnjutit. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har uttalat, att för detta läns vidkommande ej funnes något behov att införa licenstvång.

Jägarnas riksförbund har gjort gällande, att uttrycket den bofasta kustbefolkningen hittills icke berett domstolarna några tolkningssvårigheter. Beträffande de av Svenska jägareförbundet framlagda förslagen i allmänhet har Jägarnas riksförbund uttalat, att flertalet förslag innebure en utmaning mot den bofasta kustbefolkningen. Svenska jägareförbundets framställning vore närmast att betrakta såsom ett angrepp på Jägarnas riksförbunds medlemmar, vilka i regel icke voro jordägare utan helt hänvisade till att jaga på öppna havet och det ringa antalet ödeskår. En reglering av sjöfågelfrågan borde i första hand taga sikte på avskjutningen i de delar av skärgårdarna, som helt låge under enskild äganderätt.

Blekinge läns havsfiskeförening har motiverat sitt ställningstagande med att sjöfågeljakten medförde omväxling åt skärgårdsbefolkningen, som levde ganska isolerat och under många gånger torftiga förhållanden, samt att den bidroge till variering av kosthållet. Jägareförbundets förslag skulle medföra att jakten i högre grad än hittills förbehölles en tidigare privilegierad och välsituerad del av befolkningen. Man kunde icke förtänka den vid kusten boende arbetarebefolkningen att den ville bedriva jakt som rekreation. Skånes fiskareförbund har anført, att det vore önskvärdt att kustbefolkningen tryggades vid någon rätt till jakt, då jakten just för denna befolkning fortfarande på många håll vore ett nödvändigt komplement till dess

magra försörjning. Svenska västkustfiskarens centralförbund har uttalat, att den bofasta kustbefolkningen, åtminstone såvitt anginge fiskarna vilka utövade sin näring under mycket svåra yttre förhållanden, borde bibehållas vid sin gamla rätt till jakt efter säl och sjöfågel.

Svenska jägareförbundets förslag till bestämmelser rörande tillståndsgivningen har avstyrkts i de yttranden, vari den föreslagna ändringen av 13 § jaktlagen avstyrkts. Jägarnas riksförbund har därvid anfört att, därest nämnda lagrum ändrades, tillstånd till jakt borde meddelas endast den bofasta kustbefolkningen, till vilken då borde räknas även vid kusten ligande industriens arbetare. I övriga yttranden ha ifrågasatts vissa ändringar i förslaget. Domänstyrelsen och länsstyrelsen i Gotlands län ha sålunda anfört, att även tullverkets kustbevakningspersonal borde kunna erhålla licens samt att verklig behovsprövning borde ske beträffande samtliga kategorier. Vidare har nämnda länsstyrelse samt länsstyrelserna i Gävleborgs och Kalmar län uttalat, att vetorätt för länsjäktvårdsförening i fråga om licensansökan av medlem av förening, som bedreve framgångsrik sjöfågelvård, icke vore lämplig, då länsstyrelserna därigenom skulle berövas fri provningsrätt. Länsstyrelsen i Södermanlands län har förordat, att tillstånd till jakt efter säl skulle kunna meddelas även den som i saltsjön bedreve fiske såsom näringsfång. Beträffande de under 3) i jägareförbundets förslag angivna kategorierna har länsstyrelsen i Malmöhus län uttalat, att villkoren borde uppmjukas så att tillstånd till sjöfågeljakt skulle kunna lämnas jämväl fast bosatt fiskare, som huvudsakligen för eget behov idkade jakt i samband med fiske.

I fråga om jakten från maskindriven farkost förordades i *Svenska jägareförbundets meddelande nr 15*, att från det principiella förbudet mot sådan jakt undantag skulle göras för dem som erhållit tillstånd till jakt enligt 13 § jaktlagen i dess föreslagna lydelse dels vid jakt efter sjöfågel under tiden den 1 oktober—den 31 december i Blekinge läns och Kalmar läns södra landstingsområdes skärgårdar, dels vid jakt efter säl under hela året i Bottniska viken och Östersjön.

Till stöd för detta förslag, i vad det avser sjöfågeljakten, anfördes i huvudsak följande.

Redan vid tillkomsten av 1938 års jaktstadga och dess bestämmelser beträffande motorbåtsjakten var man på det klara med att denna jakt hade en avsevärd andel i orsakerna till den konstaterade minskningen av sjöfågelbeståndet. De resultat, som nåtts vid viltundersökningens inventeringar, giva icke skäl till ett frångående av denna ståndpunkt. Den humanisering av jakten som enligt många mening rätten att använda motorbåt innebär, torde icke vara av sådan valör att enbart av detta skäl rätten att använda motorbåt vid all slags sjöfågeljakt kan anses utgöra ett nödvändigt komplement till rätten att jaga sjöfågel; i detta avseende visa erfarenheterna från västkusten att jägarmässig jakt väl kan bedrivas med hjälp av segelbåt och roddbåt. Det ligger visserligen i sträckskyttets natur att jägaren utnyttjar sjöfågelflockarnas reaktion vid möte med båtar eller båtlinjer genom att »hålla i klasen» vid skott och därigenom måhända lyckas fälla flera fåglar i samma skott, men detta förhållande torde icke vara av så väsentlig betydelse att på grund enbart därav sjöfågeljägare generellt borde tillåtas att använda motorbåt.

Erfarenheten har vidare otvivelaktigt visat — vilket även förutsades vid tillkomsten av 1938 års jaktstadga — att kontrollen över förbudets efterlevande starkt försvårats. Möjligheterna för den bofasta kustbefolkningen, som i regel icke äger snabbgående båtar, att upphinna och identifiera främmande båtar vilkas besättningar jaga sjöfågel, äro mycket små. I regel ha också dessa maroderande snabbgående båtar, av vilka allt flera synas slå sig på sådan okynnesjakt i skärgårdarna, lykats undkomma kontroll.

Vid bedömandet av frågan om motorbåtsjakten ha följande synpunkter utgjort den principiella grunden.

1. Rätten att använda motorbåt vid sjöfågeljakt måste begränsas till att gälla endast den befolkningsgrupp som kan erhålla tillstånd att utnyttja kronans jakträtt på öppna havet och de s. k. ödeskären.

2. Denna rätt bör vidare begränsas till de områden, där tillgången till motor-driven farkost utgör en förutsättning för jaktens effektiva genomförande.

3. Ifrågavarande rätt bör slutligen medgivas endast under den tid då sjöfågelstammarna av biologiska skäl kunna anses tåla en dylik effektiv beskattning.

Rätten till motorbåtsjakt föreslås sålunda allt fortfarande vara sammankopplad med rätten att jaga på kronans utskärsområden. En bestämmelse som avser att medgiva sådan jakträtt endast åt den befolkningsgrupp, som verkligen bedriver ifrågavarande jakt såsom näringsfång, torde sålunda indirekt medföra en synnerligen önskvärd begränsning även av antalet jägare med rätt att vid sjöfågeljakt använda motorbåt. Därest de förslag till lösande av oklarheterna kring tolkningen av 13 § jaktlagen som här framläggas genomföras, torde en betryggande garanti ha skapats emot användandet av motorbåtar vid okynnesjakt och rovjakt.

Emellertid äro de jaktliga förhållandena inom olika områden längs den svenska ostkusten synnerligen skiftande. Ett verkligt behov av tillgång till motorbåt synes föreligga endast i Kalmarsund och Blekinge läns skärgård. Beträffande övriga delar av ostkusten föreslås sålunda generellt förbud mot användande av maskindriven farkost i likhet med de bestämmelser som gälla vid rikets västkust.

I meddelandet anfördes vidare, att även rätten att använda motorbåt vid säljakt syntes böra anknytas till den tillståndsgivning, som förutsattes skola ske i fråga om jakten å öppna havet och ödeskären. Motiveringen för den i gällande jaktstadga fastställda tidsbegränsningen syntes i fråga om säljakten icke längre äga giltighet. Med hänsyn till säljakten allmänna nytta förefölle en utvidgning av rätten att driva säljakt från motorbåt synnerligen befogad.

På grundval av de av vederbörande länsjaktvårdsföreningar över förslaget avgivna yttrandena förordade *Svenska jägareförbundet* i sin framställning den 3 januari 1950, såsom förut nämnts, att icke någon sjöfågeljakt från motorbåt skulle vara tillåten och att således undantag från det principiella förbudet mot motorbåtsjakt skulle göras allenast beträffande dem som enligt 13 § jaktlagen erhållit tillstånd till jakt efter säl å allmänt vatten och å ödeskären.

Jägareförbundets förslag i denna del har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i så gott som samtliga av *de avgivna yttrandena*. Endast länsstyrelserna i Stockholms och Malmöhus län samt Jägarnas riksförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund och Blekinge läns havsfiskeförening ha avstyrkt förslaget. Länsstyrelsen i Stockholms län har till stöd för sitt ställningstagande anført, att förbud mot sjöfågeljakt från motordriven farkost

skulle väsentligt minska värdet av rätten till sjöfågeljakt och vore ur jaktvårdssynpunkt knappast erforderligt därest jakttiderna begränsades och kretsen jaktberättigade inskränktes till bofasta fiskare och andra ortsbor. Länsstyrelsen i Malmöhus län har uttalat, att den föreslagna bestämmelsen visserligen utgjorde ett viktigt led i strävandena att skydda sjöfågeln men i stort sett skulle beröva dem som hade sin utkomst av fiske och som hittills bedrivit sjöfågeljakt på ett ur jaktvårdssynpunkt föredömligt sätt varje möjlighet till jakt i fortsättningen. Fiskarebefolkningen borde därför i viss utsträckning ha möjlighet att idka jakt från motorbåt. Jägarnas riksförbund har under hänvisning till bland annat förslaget till lag om gräns mot allmänt vattenområde anfört, att sjöfågeljakten för den bofasta kustbefolkning, som icke vore strandägare, komme att omöjliggöras om denna befolkning ej skulle få rätt att vid jakt å öppna havet använda motorbåt. Svenska ostkustfiskarens centralförbund har ansett, att motorbåtsjakt efter sjöfågel borde vara tillåten för den bofasta kustbefolkningen. Blekinge läns havsfiskeförening har framhållit, att förbud mot jakt från motorbåt skulle medföra att en fiskare under fiskefärd icke skulle få utöva jakt efter sjöfågel.

Kap. 3. Jaktutredningen

I likhet med Svenska jägareförbundet och flertalet av de myndigheter och sammanslutningar, som avgivit yttranden över förbundets förslag i sjöfågel-frågan, anser jaktutredningen, att åtskilliga åtgärder erfordras för att i fråga om sjöfågeljakten erhålla ur jaktvårds-, naturskydds- och djurskyddssynpunkt tillfredsställande förhållanden. Redan genom de av Kungl. Maj:t den 9 juni 1950 beslutade inskränkningarna i vårjakten har ett viktigt steg tagits för beredande av ökat skydd åt sjöfågelstammarna. Ytterligare åtgärder äro emellertid påkallade för att en effektiv viltvård skall kunna komma till stånd i skärgårdsområdena. Svenska jägareförbundets förslag att minska motorbåtsjakten och att ersätta den bofasta kustbefolkningens rätt till sjöfågeljakt å öppna havet och ödeskären med särskild tillståndsgivning till sådan jakt genom länsstyrelserna får betraktas såsom ett led i de strävanden att åstadkomma förbättrade förhållanden å förevarande område, som under det senaste årtiondet framkommit.

Rätten att jaga sjöfågel

Enligt utredningens mening har stadgandet i 13 § jaktlagen om den bofasta kustbefolkningens jaktutövningsrätt i praktiken otvivelaktigt tillämpats på ett sätt som föga överensstämmer med lagstiftarens intentioner. Genom sitt förut återgivna uttalande ville jordbruksutskottet i den antagna bestämmelsen inlägga samma innebörd, som den haft i den i 1936 års be-

tänkande förordade lydelsen, ehuru ett inskränkande begrepp borttagits ur lagtexten. Det visade sig snart, att domstolarna ansågo sig icke kunna i den knapphändiga lagtexten inlägga allt det som utskottet velat intolka däri. Jordbruksutskottets uttalande att enligt grunderna för bestämmelsen ingen jakt i sport- eller förströelsesyfte syntes få äga rum å ifrågavarande områden utan vederbörligt tillstånd har sålunda icke vunnit beaktande. Genom denna utveckling har skapats ett osäkerhetstillstånd, som åstadkommit mycken irritation. Den rådande oklarheten ifråga om innebörden av 13 § jaktlagen har i vissa delar av Kalmar län föranlett att det övervägande flertalet sjöfågeljägare — även sådana som klart kunna hänföras till den bofasta kustbefolkningen — i syfte att undanröja tvekan om sin rätt att utöva jakt hos länsstyrelsen sökt och erhållit särskilt tillstånd till sjöfågeljakt. I vissa delar av landet har begreppet den bofasta kustbefolkningen givits en så vidsträckt tolkning att därunder ansetts falla envar som är bosatt i landskommun eller stad vilken till någon del gränsar till havet. Mot bakgrunden av den huvudprincip, varpå 1938 års jaktlag bygger, nämligen främjandet av en god jaktvård, kan den tillämpning, som 13 § jaktlagen sålunda erhållit, icke anses tillfredsställande. Med stöd av detta lagrum bedrivs i stor utsträckning av personer, för vilka den i lagrummet medgivna särställningen icke kan anses motiverad, ett omfattande och ofta svårkontrollerbart skytte, som utan tvivel i hög grad bidragit till den konstaterade nedgången i sjöfågelstammen.

Utredningen finner sig på grund av det anförda böra förorda att en ändring av 13 § jaktlagen genomföres. Genom denna ändring bör undanröjas den källa till osäkerhet som lagrummets nuvarande avfattning utgör. Vidare bör ändringen åsyfta att inskränka de kategorier, som skola komma i åtnjutande av ifrågavarande jaktutövningsrätt, så att bestämmelsen bättre överensstämmer med lagstiftarens uttalade avsikter. Om utredningen sålunda förordar en ändring av 13 § jaktlagen, vill utredningen emellertid, med anledning av vissa i fiskaresammanslutningarnas yttranden över Svenska jägareförbundets förslag gjorda uttalanden, framhålla att det vid genomförandet av en ändring av nämnda lagrum enligt utredningens mening icke gäller att borttaga rätten till sjöfågeljakt för den egentliga skärgårds- och kustbefolkningen; det gäller endast att — med bibehållande av denna befolkningskategoris rätt — från sjöfågeljakt å ifrågavarande områden utesluta dem, för vilka denna jakt icke kan anses sakligt motiverad.

Vad då först angår *frågan vilka befolkningskategorier, som rättvisligen böra komma i åtnjutande av förevarande rätt till sjöfågeljakt*, synes det utredningen knappast vara ändamålsenligt att göra gränsdragningen beroende av vederbörandes behov av sjöfågeljakten för tryggnad av sin livsmedelsförsörjning eller för erhållande av ett nödvändigt tillskott till sin bärning. Förhållandena ha i detta hänseende i väsentlig mån ändrats sedan jordbruksutskottet gjorde sitt förut återgivna uttalande. Även om i de genom Svenska jägareförbundets försorg verkställda undersökningarna, såsom länsstyrelsen i Blekinge län framhållit, icke siffermässigt belysts i vad mån

jaktutövningsrätt enligt 13 § jaktlagen är av betydelse för befolkningens försörjning, torde det vara uppenbart att under nuvarande förhållanden med hänsyn till kommunikationernas utveckling och till ändringarna i kustbefolkningens ekonomiska betingelser en begränsning av denna jaktutövningsrätt till att i enlighet med jägareförbundets förslag i huvudsak gälla ren behovsjakt skulle innebära, att den till allra största delen borttoges. I stället bör enligt utredningens uppfattning till grund för gränsdragningen läggas den anknytning till skärgårds- och kustförhållandena, som vederbörande befolkningsgrupp har i sin yrkesutövning. Denna anknytning bör, för att jaktutövningsrätt å ifrågavarande områden skall föreligga, vara av sådan art, att skärgårds- och kustförhållandena kunna anses på ett omedelbart sätt inverka på befolkningsgruppens levnadsbetingelser. Härav följer till en början att till de jaktberättigade kunna hänföras endast de som äro fast bosatta i skärgårds- och kusttrakterna. Denna bestämning medför emellertid också, att såsom jaktberättigade kunna anses allenast de som därjämte för sin försörjning äro i väsentlig mån beroende av de för skärgårds- och kusttrakterna typiska inkomstkällorna.

I enlighet härmed ifrågakomma i första hand befolkningen i skärgårdarnas yttre delar samt fiskarebefolkningen över huvud taget. Till de jaktberättigades krets hänföras med denna gränsdragning vidare de som äro varaktigt bosatta i kust- och skärgårdsområdena och som vid sidan av annan näring hämta ett väsentligt tillskott till sin försörjning från havet. I allmänhet torde hit också få räknas den vid lots- och fyrplatserna anställda personalen samt tullverkets bevakningspersonal. Däremot synas de som bo flera mil innanför havsbandet samt befolkningen i kuststäderna och andra större tätorter vid kusten icke annat än i undantagsfall kunna komma i fråga. Några berättigade invändningar torde icke kunna riktas häremot. Det synes nämligen icke kunna med fog göras gällande, att den tätortsbefolkning vid kusten, som i sin yrkesutövning saknar en omedelbar anknytning till kust- och skärgårdsförhållandena, bör framför befolkningen i övriga tätorter beredas en sådan särställning, som rätten att utöva den kronan tillkommande jakten å öppna havet och ödeskären innebär. Vid sidan av de här särskilt angivna kategorierna kunna givetvis förekomma yrkesutövare beträffande vilka bedömandet, huruvida de äro att hänföra till de jaktberättigade eller icke, erbjuder vissa svårigheter. I dylika gränsfall synes emellertid avgörande vikt böra fästas vid de lokala förhållandena.

Utredningen är väl medveten om att vad utredningen sålunda föreslagit icke medför en lika sträng begränsning av de jagandes antal som Svenska jägareförbundets förslag. Emellertid synes även den gränsdragning, som utredningen funnit böra förordas, innebära en väsentlig förbättring av de nu rådande förhållandena, då därigenom från jaktutövningsrätt å förevarande områden torde uteslutas åtskilliga, för vilka denna rätt icke kan anses vara sakligt motiverad. Med denna gränsdragning synes jaktutövningsrätten också komma att förbehållas just de kategorier som jordbruksutskottet närmast åsyftat i sitt förut återgivna uttalande. I detta sammanhang

må även framhållas att redan genom de åtgärder, som innefattas i Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1950, ett väsentligt ökat skydd beredes sjöfågelstammen och att detta skydd genom vad utredningen här och i det följande föreslår i betydande utsträckning effektivteras, även om utredningen av praktiska skäl funnit jägareförbundets förslag böra på vissa punkter uppjusteras. Skulle det framdeles visa sig att ytterligare åtgärder erfordras för bibehållande av sjöfågelbeståndet, böra dessa åtgärder icke erhålla formen av en begränsning av de jaktberättigade kategorierna utöver vad utredningen förordat utan innebära en inskränkning av jakttiderna, därvid borttagande av varjakten i främsta rummet synes böra ifrågakomma.

Då det gäller att uppnå det förut angivna *syftet att med en ändring av 13 § jaktlagen undanröja det nuvarande osäkerhetstillståndet* kunna givetvis olika utvägar ifrågakomma. Såsom den föregående redogörelsen givit vid handen har försöket att genom en i lagtexten intagen kortfattad bestämmelse reglera förevarande spörsmål icke medfört avsett resultat. Även om den av utredningen föreslagna gränsdragningen synes kunna bättre än det nuvarande stadgandet tillgodose önskemålet att undvika ovisshet om huruvida rätt att idka jakt utan särskilt tillstånd föreligger, torde dock såsom redan tidigare berörts gränsfall kunna uppkomma, där avgörandet erbjuder vissa svårigheter. En sådan omarbetning av stadgandet att därav otvetydigt framgår vilka befolkningskategorier som skola åtnjuta ifrågavarande rätt till jakt torde knappast låta sig göra utan att lagtexten tynges med en otymplig uppräkningslista. Man kan emellertid även tänka sig att i lagtexten angiva endast de kategorier, som anses böra i första hand vara berättigade till ifrågavarande jakt, och överlämna till länsstyrelserna att meddela särskilda tillstånd för övriga, som böra komma i fråga. I denna riktning har länsstyrelsen i Kalmar län uttalat sig. Ett system av denna art skulle otvivelaktigt ur vissa synpunkter vara att föredraga framför det först angivna men torde ej vara ägnat att helt förebygga osäkerhet och irritation.

Ur lagstiftningsteknisk synpunkt är givetvis den av Svenska jägareförbundet föreslagna och i flertalet yttranden tillstyrkta metoden med särskild individuell tillståndsgivning den enklaste och medför samtidigt att icke någon behöver vara ovis om huruvida han har rätt att idka jakt av ifrågavarande slag. Farhågor för att denna metod i praktiken skall visa sig vara mycket betungande för såväl de enskilda som i synnerhet de myndigheter, vilka skola handlägga tillståndsärendena, ha dock kommit till uttryck i några av yttrandena över förbundets förslag. Otvivelaktigt torde också en tillståndsgivning, som förutsätter en så sträng behovsprövning som den av jägareförbundet förordade, medföra en väsentlig arbetsbelastning för myndigheterna och försorsaka särskilt befolkningen i ytterskärgårdarna besvär. Därest emellertid tillståndsgivningen grundas icke på behovsprövning utan i enlighet med utredningens förslag på vederbörandes anknytning till kust- och skärgårdsförhållandena, minskas dessa olägenheter i icke ringa mån. Därigenom torde nämligen förfarandet vid meddelandet av tillstånd till jakt kunna förenklas. Med denna grund för gränsdragning torde det sålunda

vara möjligt dels att i betydande grad minska kraven på den utredning som måste företagas innan tillstånd meddelas och dels att lämna de kategorier av kust- och skärgårdsbefolkningen, som i första rummet böra ifrågakomma, tillstånd till sjöfågeljakt utan att ansökan därom behöver göras och utan att särskilda tillståndsbevis behöva utfärdas för var och en.

Å åtskilliga öar i den yttre skärgården samt inom andra begränsade områden av likartad beskaffenhet utgöres så gott som hela befolkningen av personer, som enligt utredningens förslag skola vara jaktberättigade. För den å dessa öar eller inom dessa områden mantalsskrivna befolkningen böra länsstyrelserna kunna meddela generellt tillstånd att idka sjöfågeljakt å visst angivet havsområde samt kungöra beslutet i länskungörelserna och tidning i orten. Denna befolkning äger då rätt att å tid, då sådan jakt är tillåten, utöva jakt efter sjöfågel å området utan att den behövt besväras med ett ansökningsförfarande och utan att myndigheterna behövt betungas med utfärdande av tillståndsbevis för var och en. Det bör emellertid understrykas, att detta förfaringsätt kan komma till användning endast beträffande sådana öar eller områden, där nästan samtliga inneånare tillhöra de jaktberättigade kategorierna. De jaktberättigade, som icke äro mantalsskrivna å dylika öar eller inom dylika områden, måste däremot göra särskilda ansökningshandlingar om tillstånd till sjöfågeljakt.

Den utredning, varå länsstyrelserna skola grunda sina beslut, synes icke behöva bliva omfattande med hänsyn till att anknytningen till skärgårds- och kustförhållandena oftast torde framgå av mantals- och taxeringslängderna, vilka äro tillgängliga för länsstyrelserna. Det torde dock i allmänhet vara lämpligt att länsstyrelserna i dessa ärenden samråda med eller inhämta yttranden från vederbörande kommunala organ eller polismyndigheten i orten.

På grundval av det anförda förordar jaktutredningen, att den nuvarande i 13 § jaktlagen meddelade bestämmelsen om rätt för den bofasta kustbefolkningen att å vissa områden utan tillstånd utöva jakt efter sjöfågel upphäves och ersättes med en föreskrift att sådan jakt å ifrågavarande områden icke må utövas utan tillstånd av vederbörande länsstyrelse. För länsstyrelsernas tillståndsgivning böra gälla särskilda av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Dessa grunder böra innebära i huvudsak följande. Tillstånd skall meddelas endast dem som kunna anses tillhöra de befolkningskategorier, vilka i enlighet med vad utredningen i det föregående anført böra erhålla rätt till sjöfågeljakt å förevarande områden. Härutöver bör Kungl. Maj:t kunna medgiva att tillstånd i undantagsfall må lämnas även andra personer, om särskilda skäl kunna åberopas. Utredningen åsyftar härmed närmast det fall att sådant vattenområde, varom här är fråga, är beläget inom ett jaktvårdsområde, som i ytterskärgårdarna bildas med stöd av de bestämmelser, vilka utredningen i annat sammanhang föreslår. För sådana öar i ytterskärgårdar och andra likartade områden, där den alldeles övervägande delen av befolkningen tillhör de tillståndsberättigade kategorierna, utfärdar länsstyrelsen efter erforderlig utredning men utan särskilt ansökningsförfarande generellt

tillstånd till sjöfågeljakt. Sådant tillstånd kungöres i länskungörelserna och tidning i orten. De övriga personer, som anse sig böra erhålla tillstånd till sjöfågeljakt, ha att ingiva särskild ansökning därom till länsstyrelsen. Tillstånden böra avse viss tid, icke överstigande tre år, samt gälla endast för visst angivet havsområde. De böra vidare kunna begränsas till att avse allenast vissa angivna fågelarter. Länsstyrelsens kungörelsekostnader böra bestridas med medel ur jaktvårdsfonden. Tillståndsbevisen böra icke stämpelbeläggas.

Rätten att jaga säl

I det föregående har utredningen berört allenast sjöfågeljakten. Emellertid regleras i 13 § jaktlagen även den bofasta kustbefolkningens rätt till jakt efter säl å öppna havet och ödeskären. Beträffande säl, vars efterhållande ansetts vara så angeläget att särskild belöning utfästis för dess dödande och väsentliga lättnader medgivits för dess fångande, föreligger givetvis icke det intresse att åstadkomma skydd som gör sig gällande i fråga om sjöfågel. Det skulle på grund härav kunna ifrågasättas om icke jakten efter säl i likhet med vad före den 1 juli 1938 varit fallet skulle kunna vara fri för varje svensk medborgare. Denna jakt torde emellertid vara en av de få kvarvarande svenska yrkesjakterna. Den synes därför böra även i fortsättningen förbehållas skärgårdsbefolkningen. Härtill kommer, att det ur kontrollsynpunkt torde vara föga ändamålsenligt att ha en i sak olika reglering för jakten å sjöfågel och för jakten å säl. Att märka är också att från de trakter i riket där den väsentligaste delen av säljakten äger rum, nämligen norrlandskusten, icke framställts någon erinran mot Svenska jägareförbundets förslag.¹

Utredningen förordar därför, att i princip samma bestämmelser skola gälla för sjöfågeljakten och säljakten å ifrågavarande områden. De av utredningen föreslagna grunderna för bedömandet av vilka kategorier som skola anses berättigade till sjöfågeljakt synas utan olägenhet kunna tillämpas även beträffande säljakten. Det ligger dock i sakens natur att tillstånd till säljakt icke kommer att utlämnas till lika stort antal personer som tillstånd till sjöfågeljakt. Ej heller synes i fråga om säljakten föreligga anledning att i samma utsträckning som då det gäller sjöfågeljakten begränsa tillstånden till att avse visst havsområde.

¹ Enligt uppgifter i Sveriges offentliga statistik ha under åren 1945—1948 inom de vid nedan angivna kuststräckor belägna länen utbetalats skottpengar för följande antal sälar:

Kuststräckor	1945	1946	1947	1948	Summa 1945—1948
Västkusten	52	37	41	74	204
Skånekusten	14	24	31	24	93
Götalandskusten i övrigt ..	205	361	324	306	1 196
Svealandskusten	106	216	167	123	612
Norrlandskusten	1 499	1 249	1 012	1 259	5 019
Summa	1 876	1 887	1 575	1 786	7 124

Rätten att jaga från maskindriven farkost

Enligt jaktutredningens mening tala åtskilliga skäl för att motordriven farkost icke bör få begagnas vid *sjöfågeljakt*. Sålunda torde motorbåtsjakten utgöra en av de viktigaste av de faktorer, som medverkat till den starka nedgången av sjöfågelstammen å ostkusten. Den skillnad i fråga om sjöfågeltillgången som konstaterats mellan västkusten och ostkusten torde otvivelaktigt till väsentlig del vara en följd av — förutom vårjakten — möjligheten att i viss omfattning idka motorbåtsjakt å sistnämnda kuststräcka. Härtill kommer att möjligheten att använda motorbåt vid sjöfågeljakt försvårar kontrollen över efterlevnaden av gällande bestämmelser.

Samtidigt som ett förbud mot motorbåtsjakt medför ökat skydd för sjöfågeln föranleder det ett minskat utbyte av jakten, åtminstone å vissa kuststräckor. Sjöfågeljakten torde emellertid, såsom redan i det föregående framhållits, numera ha förlorat så gott som all betydelse för skärgårdsbefolkningens försörjning och till väsentlig del ha övergått till att bliva en form för erhållande av rekreation och nöje. Ur behovssynpunkt kan det därför icke göras gällande, att det för ostkusten stadgade undantaget beträffande motorbåtsjakten efter sjöfågel bör bibehållas. Såsom i Svenska jägareförbundets meddelande nr 15 anförts visa erfarenheterna från västkusten att jägarmässig jakt efter sjöfågel väl kan bedrivas från segelbåt eller roddbåt. Det kan också med ett visst fog göras gällande, att västkusten och ostkusten böra likställas i detta hänseende.

Vad nu anförts äger däremot icke tillämpning å *säljakten*. Denna jakt torde huvudsakligen bedrivas i förvärvssyfte och har ur allmänna synpunkter ansetts böra i skilda hänseenden uppmuntras. I likhet med Svenska jägareförbundet anser utredningen därför, att säljakt bör kunna få utövas även från motordriven farkost. Något skäl till att begränsa ett dylikt medgivande till allenast viss årtid synes icke föreligga. Ej heller finner utredningen det motiverat att upprätthålla förbudet mot säljakt från motorbåt å västkusten. Såsom av den föregående redogörelsen framgår har säljakten i 1931 års överenskommelse med Danmark uttryckligen undantagits från förbudet mot motorbåtsjakt. Enligt vad utredningen inhämtat tillåter även dansk lagstiftning jakt efter säl från motorbåt oavsett å vilka farvatten jakten bedrives.

Därest i överensstämmelse med utredningens förslag motorbåtsjakt efter sjöfågel över huvud taget icke tillåtes, finnes icke anledning att på sätt i förenämnda meddelande nr 15 förordats sammankoppla frågan om motorbåtsjakten med spørsmålet om rätten att utöva jakt å allmänt vatten och ödeskären.

I enlighet med det anförda förordar utredningen, att jakt efter sjöfågel från motorbåt helt förbjödes men att jakt efter säl från motordrivet fartyg tillåtes hela året utmed hela kusten.

JAKTRÄTTEN Å OMRÅDEN, TILLHÖRANDE
VISSA TRAFIKANLÄGGNINGAR

Kap. 4. Gällande bestämmelser och deras tillkomst

I den jordägaren tillkommande jakträtten göres i 5 § *jaktlagen* vissa in-
skränkningar i fråga om trafikaneläggningar. Sålunda är enligt 1 mom. jakt-
rätten å väg skild från jordägenderätten och tillagd ägaren eller ägarna av
omgivande mark. Å område, som hör till järnväg, spårväg eller kanalverk,
har ägaren däremot bibehållits vid själva jakträtten men i princip betagits
jaktutövningsrätten. I 2 mom. stadgas nämligen, att å dylikt område ej må
idkas jakt med mindre fråga är om åtgärder, som erfordras för trafikanel-
läggningsens skyddande mot skada av villebråd. Detta stadgande ägde icke
motsvarighet i 1912 års jaktlag.

I *det år 1898 av därtill förordnade sakkunniga avgivna förslaget* till lag
om rätt till jakt och andra därmed sammanhängande författningar upptogs
ett stadgande av innehåll, att ägare av järnväg eller kanalaneläggning icke
finge å område, som upptoges av anläggningen, utöva jakt utan tillstånd av
den eller dem som innehade jakträtten å marken därintill. Till stöd för för-
slaget anfördes, att detsamma tillkommit i syfte att förekomma en olägen-
het, varöver icke sällan klagades. Genomskures en jaktmark av järnväg in-
träffade det att villebråd från ömse sidor kanske dagligen passerade över
järnvägslinjen, vanligtvis på ungefär samma ställe. För den som haft till-
fälle att regelbundet iakttaga detta vore det lätt att, då djuren passerade
järnvägen, fälla dem till förfång för innehavare av jakträtten å kringliggan-
de mark. De sakkunniga anförde vidare att en järnvägslinje i och för sig
till följd av sakens natur icke kunde tjäna till uppehållsort för villebråd och
att järnvägens ägare icke kunde ha något berättigat anspråk på att få till-
godogöra sig villebråd allenast därför att sådant passerade över järnvägs-
banken. Principiellt sett mötte därför icke någon betänklighet att helt och
hållet fränkänna järnvägsägare jakträtt å järnvägslinjen. Man skulle sålun-
da genom att — med hänsyn jämväl till samfärdseln — förbjuda all jakt
å järnväg vinna det åsyftade målet. Denna utväg vore kanske ur logisk
synpunkt den riktigaste. Praktiska skäl talade emellertid enligt de sakkun-
niga däremot. Järnvägslinjer erbjöde ofta synnerligen goda pass vid jakt
å angränsande mark. Det hade därför syntts de sakkunniga betänkligt att
förhindra ägaren av dylik mark att, om han kunde utverka sig tillstånd
av järnvägens ägare, fortfarande såsom dittills faktiskt ägt rum begagna

sig av sådana pass där det kunde ske utan något men. De sakkunniga förordade därför att järnvägens ägare skulle bibehållas vid jakträtt å järnvägslinjen men att denna rätts utövande skulle göra beroende av tillstånd av ägare till angränsande mark. Då det anförda ägde sin motsvarighet jämväl i fråga om kanal, borde samma begränsning tillämpas i fråga om anläggning av sistnämnda slag. På grund av anmärkningar mot stadgandet som framställdes av Högsta domstolen utslöts detta ur det förslag till lag om rätt till jakt som förelades 1900 års riksdag (prop. nr 58/1900).

I det förslag till revision av jaktlagstiftningen, som framlades i *ett år 1909 avgivet betänkande* och som lades till grund för 1912 års jaktlag, berördes icke frågan om dispositionen av jakträtten å järnvägar och andra dylika kommunikationsanläggningar. Däremot upptogs i jaktinnehavarens intresse förslag till bestämmelser om att väg, som går över annans jaktområde, i jakthänseende skall anses tillhöra detta. Såsom motivering till detta förslag anfördes, att väg vore obrukbar såsom ensamt jaktområde samt att det för den som ägde det omgivande jaktområdet skulle innebära en betydlig olägenhet om vägens ägare skulle ha jakträtt å vägen. Ytterligare anfördes, att de föreslagna bestämmelserna anslöte sig till vad som redan såsom allmän sedvänja syntes tillämpas. I propositionen till 1912 års riksdag med förslag till lag om rätt till jakt (prop. nr 98/1912) erhöles ifrågavarande bestämmelser i sak den lydelse som ännu gäller.

De i 1898 års förslag förordade bestämmelserna om jakträtten å trafik-anläggningar återupptogs i huvudsak i *1936 års betänkande* (SOU 1936: 38). Däri anfördes, att vad i 1898 års betänkande framhållits rörande den skada å villebrådsbeståndet, som följde av de jakträttsliga förhållandena å järnvägar och kanaler, alltjämt ägde sin fulla giltighet. Ett principiellt förbud mot jakt å den mark, som upptogs av dylika anläggningar, syntes därför sakligt befogat och — med hänsyn till de former varunder jakten å anläggningarna bedrevs och den fara för decimering av framför allt fågelstammen som den medförde — motiverat både ur allmän synpunkt och i deras intresse, som ägde jakträtten å kringliggande marker. Från förbudet borde emellertid göras undantag dels för det fall att anläggningens ägare erhöles tillstånd till jakt å anläggningen av innehavaren av intilliggande mark och dels för det fall att fråga vore om åtgärder till skydd mot skada å anläggningen av villebråd.

Departementschefen förklarade sig vid lagrådsremissen biträda utredningsmannens förslag. *Lagrådet* anförde emellertid, att det med hänsyn till de skäl som åberopats för ifrågavarande stadgande syntes opåkallat att medgiva eftergift av förbudet för det fall att tillstånd till jakt erhöles av den eller dem som innehade jakträtten å den intill anläggningen belägna marken. Enligt lagrådets mening syntes därför åt bestämmelsen böra givas formen av ett allmänt förbud mot jakt å avsedda områden, eventuellt med undantag för jakt som erfordrades för anläggningens skydd mot skada. I det riksdagen till antagande förelagda förslaget till jaktlag (prop. nr 46/1938) hade lagrummet den lydelse som nu gäller.

Jordbruksutskottet förordade bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del under åberopande av allmänna jaktvårdssynpunkter och hänsyn till trafik-säkerheten (utl. nr 53/1938). *Riksdagen* fattade beslut i överensstämmelse med vad utskottet förordat.

Kap. 5. Tidigare ändringsförslag

I två likalydande *motioner vid 1946 års riksdag* (I: 241 och II: 364) hemställdes, att i 5 § 2 mom. jaktlagen skulle införas ett stadgande av innehåll att den som innehade jakträtten å mark, belägen intill anläggning av förevarande slag, skulle få rätt att jaga å anläggningen, därest han erhållit tillstånd därtill av dess ägare. Såsom motivering för förslaget anfördes i motionerna, att det i 5 § 2 mom. jaktlagen intagna förbudet mot jakt å område, som tillhörde järnväg, spårväg eller kanalverk, visat sig medföra påtagliga olägenheter för innehavare av jakträtt å järnväg angränsande mark. Vid jakt med drivande hund efter hare sökte sig villebrådet gärna ut till järnväg, som det följde för att lättare komma undan hunden. Då gällande bestämmelser lade hinder i vägen för harens skjutande eller bortmotande från banan, kunde hunden vid drev eller under tappt lätt bli överkörd av passerande tåg. Det vore givetvis av stort intresse för jägaren att kunna eliminera denna risk genom att fälla haren och därmed göra slut på drevet. Mångenstädes där järnvägsnätet vore väl utvecklat hade förut goda jaktområden, som berördes av järnvägar, blivit mindre lämpliga för stövarjakt.

Jordbruksutskottet, till vilket motionerna hänvisades, införskaffade yttranden över motionerna av domänstyrelsen och Svenska jägareförbundet, vilka tillstyrkte motionerna. I sitt över motionerna avgivna utlåtande (nr 33/1946) anförde jordbruksutskottet, att stadgandet i 5 § 2 mom. jaktlagen föranletts av allmänna jaktvårdssynpunkter men synbarligen även avsåge att tillgodose trafiksäkerheten på ifrågavarande kommunikationsanläggningar. Utskottet framhöll vidare, att en bestämmelse av det innehåll, som i motionerna föreslagits, syntes få sin huvudsakliga betydelse i avseende å järnvägarna. Eftersom flertalet dylika numera stode under enhetlig förvaltning, vilken finge antagas icke meddela tillstånd till jakt för andra än ansvarsställande jägare, kunde med hänsyn till trafiksäkerheten några mera vägande skäl mot förslaget knappast anföras. Ur jaktvårds- och djurskyddssynpunkter syntes icke heller några allvarligare invändningar kunna riktas mot detsamma. Tvärtom förefölle det utskottet, som om i nämnda avseenden med hänsyn till de i motionerna anförda omständigheterna den föreslagna formuleringen av förevarande lagrum skulle innebära vissa fördelar i förhållande till den nu gällande.

Under åberopande av det anförda hemställde utskottet att riksdagen i anledning av motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till lag om sådan ändring i jaktlagen, som utskottet förordat.

Utskottets utlåtande föranledde debatt endast i andra kammaren i *riksdagen*. Därvid förklarade sig en talare reagera mot utskottets rekommendation till trafikförvaltningarna att icke meddela tillstånd till jakt å anläggningarna för andra än ansvarskännande jägare. Enligt denne talares uppfattning skulle det vara ganska svårt för trafikankläggnings ägare att åstadkomma full rättvisa. Om man icke ville medgiva allmän rätt till jakt å ifrågavarande områden, vore det bäst att icke ändra de gällande bestämmelserna. Gentemot detta framhölls av en annan talare, att utskottets uttalande innebure, att man velat lägga i trafikförvaltningarnas händer att bestämma när det principiella jaktförbudet å trafikankläggnings områden kunde frångås. Det vore uppenbart orimligt att införa frihet för vilken jakt-rättsinnehavare som helst att jaga exempelvis på järnvägarnas områden. Det hade därför ansetts lämpligt att i varje särskilt fall låta trafikförvaltningarna avgöra om förhållandena vore sådana att rätt kunde medgivas ägare av intilliggande mark att under vissa förutsättningar utöva jakt å området i fråga. Vid denna prövning borde uppenbarligen hänsyn tagas till vederbörandes ansvarskänsla.

Riksdagen fattade beslut i överensstämmelse med vad jordbruksutskottet hemställt i nämnda utlåtande (r. skr. nr 225/1946).

Genom beslut den 24 maj 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt *domänstyrelsen och skogsstyrelsen* att — med beaktande av vad i jordbruksutskottets förenämnda utlåtande anförts — gemensamt verkställa utredning i frågan samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag i ämnet, som av utredningen kunde föranledas. Med skrivelse den 12 november 1948 avgåvo ämbetsverken förslag till ändrad lydelse av 5 § 2 mom. jaktlagen samt överlämnade därvid yttranden i frågan av järnvägsstyrelsen och Svenska järnvägsföreningen.

Järnvägsstyrelsen anförde i sitt yttrande, att styrelsen icke hade något att erinra mot en ändring av förevarande lagrum men att styrelsen måste förbehålla sig rätt att lämna tillstånd till jakt å järnväg endast när så kunde ske utan att nämnvärd olägenhet uppkomme för järnvägen och upplåtelse av jakträtten ansåges kunna medföra påtagbar fördel ur jaktsynpunkt. De närmare villkor, som kunde anses erforderliga, borde järnvägsförvaltningen äga föreskriva. Svenska järnvägsföreningen förklarade sig icke kunna tillstyrka att förbudet mot jakt å trafikankläggnings uppmjukades. Med hänsyn till den ökade tåghastigheten och trafikintensiteten vore det i högre grad än tidigare angeläget att fridlysningen av järnvägsområden respekterades. Ett frigivande av rätten att jaga å järnvägsanläggningar komme dessutom att föranleda extra arbete för banpersonalen samt innebära viss fara för denna personal, som ej blott hade att utföra normalt underhållsarbete å järnvägarna och verkställa regelbundna inspektioner utan även måste vid skilda tillfällen göra opåräknade utryckningar.

Domänstyrelsen och skogsstyrelsen anförde i sin förenämnda skrivelse, att ägare av trafikankläggnings måste beredas möjlighet att tillvarataga sina intressen beträffande såväl trafiksäkerheten som den skada vilken kunde drabba anläggningen genom utövande av jakt därå. På grund härav föreslogo

ämbetsverken, att 5 § 2 mom. jaktlagen skulle erhålla den lydelse att jakt å område, tillhörande trafikanläggning av ifrågavarande slag, icke skulle få idkas med mindre fråga vore om åtgärder, som erfordrades för skyddande av anläggningen mot skada av villebråd eller den som innehade jakträtten å mark, belägen intill anläggningen, av dennas ägare erhållit tillstånd att jaga å området, varvid dock skulle iakttagas de bestämmelser för jaktens utövande, som anläggningens ägare funne skäl föreskriva.

Kap. 6. Jaktutredningen

De skäl, som åberopats till stöd för införandet av de nu gällande bestämmelserna i fråga om jakträtten å områden, tillhörande järnvägar, spårvägar och kanaler, äro såsom av den föregående redogörelsen framgår av två slag. Sålunda har framhållits, att förbud mot jakt å kommunikationsanläggningar påkallades av hänsyn till trafiksäkerheten samt att det ur allmän jaktvårdsynpunkt vore motiverat att anläggningarnas ägare ej skulle få fritt utöva jakt å anläggningarna. I sistnämnda hänseende har åberopats, att ifrågavarande områden till följd av sin beskaffenhet icke kunde hysa en villebrådstam och att anläggningarnas ägare icke kunde anses ha något berättigat anspråk på att få tillgodogöra sig villebråd som endast passerade över anläggningarna. I de förslag till reglering av denna jakträttsfråga, vilka tidigare framlagts, har emellertid gjorts undantag för det fall att kommunikationsanläggningens ägare erhållit tillstånd till jakt å anläggningen av innehavaren av jakträtten å intilliggande mark. Därmed har dock icke — såsom den föreslagna undantagsbestämmelsens avfattning kunde synas giva vid handen — avsetts att bereda anläggningens ägare en förmån, utan syftet med undantaget har varit att giva denne möjlighet att upplåta jakträtten å anläggningen till den som innehar jakträtten å marken omkring anläggningen.

Ur jaktsynpunkt kan det såsom i jordbruksutskottets förenämnda utlåtande framhållits vara förenat med vissa fördelar att innehavare av jakträtt å mark belägen intill område, som tillhör trafikanläggning, beredas möjlighet att erhålla upplåtelse av rätt till jakt å sådant område. I detta avseende torde få hänvisas till de uttalanden i fråga om jakt å järnvägar och andra dylika kommunikationsanläggningar, som i det föregående återgivits, och till de skäl, som åberopats till stöd för införandet av de nu gällande bestämmelserna om jakt å väg och som åtminstone i viss utsträckning synas äga giltighet även i fråga om jakt å förevarande anläggningar.

Däremot förefaller det mera tveksamt om man med hänsyn till trafiksäkerheten bör utvidga möjligheten att idka jakt å dessa anläggningar. Framhållas må emellertid att trafiksäkerhetsskäl icke ansetts böra föranleda några inskränkningar i fråga om jakt å eller i närheten av väg. Departementschefen uttalade härom i propositionen till 1938 års riksdag med

förslag till lag om rätt till jakt m. m. att man för att helt eliminera de risker, som jakt å eller i närheten av väg kunde medföra för de vägfarande, skulle nödgas förbjuda jakt å så stora områden att i vissa trakter all jakt kunde bli omöjliggjord (prop. nr 46/1938 s. 48). I detta sammanhang bör även beaktas, att några inskränkningar för närvarande ej heller gälla i fråga om jakt i närheten av järnväg. Sådan jakt torde ofta medföra lika stor våda ur trafiksäkerhetssynpunkt som jakt å järnvägsområde.

På grund av vad sålunda anförts anser utredningen, att några allvarigare invändningar icke kunna riktas mot att rätten att utöva jakt å kommunikationsanläggning till förmån för innehavare av jakträtt å angränsande mark i viss mån utvidgas. Utredningen vill emellertid i anslutning till vad järnvägsstyrelsen och Svenska järnvägsföreningen i sina förut återgivna yttranden anfört understryka att ökade möjligheter till jakt å dylika anläggningar böra beredas endast i de fall då ledningen för anläggningarna med beaktande av trafiksäkerhetens krav finner jakt därå böra få förekomma. För att syftet med en dylik utvidgning av jaktutövningen å järnvägar, spårvägar och kanaler skall uppnås utan att tvekan rörande trafikförvaltningarnas prövningsrätt skall behöva uppstå torde till de nu gällande bestämmelserna, genom vilka jaktutövningsrätten i princip betagits ägaren till en anläggning av angivet slag, böra anknytas ett stadgande av innehåll, att denne må upplåta rätt att jaga å anläggningen till innehavaren av jakträtten å angränsande mark. En dylik bestämmelse giver tydligt vid handen att den senare icke har en ovillkorlig rätt att få jakträtten å anläggningen till sig upplåten, utan att det ankommer på anläggningens ägare att avgöra huruvida jakträtt skall upplåtas å anläggningen eller icke. Vid sådan upplåtelse är anläggningens ägare givetvis berättigad att föreskriva de villkor han med hänsyn till trafiksäkerheten eller eljest finner erforderliga.

AVDELNING III
JAKTVÅRDSOMRÅDEN

Kap. 7. Gällande bestämmelser och deras tillkomst

Då jakträtten enligt svensk rätt utgör en beståndsdel av jordägarerätten och varje jordägare således i princip äger rätt att jaga å sin mark, har den långt drivna uppdelningen av jorden på mindre brukningsdelar, ofta av olämplig form, medfört betydande olägenheter i viltvårdsavseende. Svårigheterna att få till stånd en sådan jakt- och viltvård, som erfordras för att bevara och utveckla en tillfredsställande villebrådsstam, ha blivit allt större. I syfte att i någon mån neutralisera de med alltför små jaktområden förbundna ogynnsamma verkningarna infördes i 1912 års jaktlag en möjlighet att på frivillighetens väg skapa större jaktarealer. I lagen stadgades nämligen, att om ägare av särskilda fastigheter, vilkas ägor bildade ett sammanhängande område, slutit avtal om hur jakten å området skulle utövas och jaktvården handhavas, så skulle vad i allmänhet stadgades om servitut tillämpas å vad avtalet innehöle om jaktens utövande och om skyldighet för ägare att å sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende. Detta innebar bland annat, att avtalet genom inteckning kunde göras bindande även gentemot ny ägare. Sådant avtal skulle dock ej vara bindande utöver 50 år från det avtalet slöts.

1936 års förslag

I *1936 års betänkande* med förslag till lag om rätt till jakt m. m. (SOU 1936: 38) upptogs till behandling även frågan om möjligheterna att avhjälpa de med jordsplittringen förenade olägenheterna i jaktvårdsavseende. Utredningsmannen avvisade därvid det många gånger framförda kravet på innehav av viss minimiareal för rätten att självständigt idka jakt, enär bestämmelser av dylik innebörd alltför mycket skulle strida mot vårt folks föreställningssätt och genomförandet därav dessutom skulle stöta på betydande praktiska svårigheter. I betänkandet förordades i stället att de i 1912 års jaktlag givna bestämmelserna om sammanförande av särskilda fastigheter till gemensamma större jaktområden genom avtal skulle erhålla en vidgad tillämpning. Utredningsmannen anförde, att de flesta försöken att bilda dylika områden strandat på en eller annan jordägares vägran att biträda avtalet. På grund härav föreslogs att en på visst sätt bestämd majoritet av jordägare med sammanhängande marker skulle kunna genomföra beslut om att dessa skulle utgöra ett gemensamt jaktområde. Därvid skulle

överenskommas, huru jakten å området finge utövas och viltvården handhas, och beslutet skulle i tillämpliga delar gälla såsom servitut i högst 50 år. Såsom förutsättningar för bildande av jaktområden angavs, att området skulle befinnas lämpligt för ändamålet samt att de som biträdde beslutet utgjorde minst två tredjedelar av samtliga fastighetsägare inom området och tillika ägde minst två tredjedelar av marken i fråga.

I *yttrandena över betänkandet* vann förslaget att minska olägenheterna av jordsplittringen genom att möjliggöra bildande av särskilda jaktområden genom majoritetsbeslut allmän anslutning. I flera av yttrandena framhölls, att detta intrång i enskilda markägares rättigheter visserligen kunde väcka betänkligheter men att dessa måste vika för de uppenbara fördelar, som vore förknippade med möjligheterna att skapa större jaktarealer. I fråga om den för tvångssammanslutning erforderliga majoriteten ifrågasattes i ett yttrande, huruvida icke enkel majoritet skulle vara tillräcklig beträffande antalet fastighetsägare och i ett annat yttrande anfördes, att skäl syntes föreligga att vid röstningen tillerkänna fastigheternas areal större betydelse än i betänkandet föreslagits.

Det på grundval av betänkandet utarbetade förslaget till ny jaktlag remitterades den 5 februari 1937 till lagrådet. *Departementschefen* anslöt sig därvid till förslaget, att jaktvårdsområde skulle kunna bildas jämväl genom majoritetsbeslut men förordade en skärpning i fråga om den majoritet som skulle erfordras för bildande av jaktvårdsområde. Departementschefen uttalade, att den i 1912 års jaktlag införda möjligheten att genom avtal sammanföra särskilda fastigheter, vilkas ägor bildade ett sammanhängande område, till större jaktarealer otvivelaktigt varit till nytta för jaktvården och därmed även för den enskilde jakträttsinnehavaren. Ägofigurernas belägenhet gjorde det mångenstädes omöjligt för ägarna att bedriva jakt var för sig med iakttagande av att intrång icke skedde å andra ägares jakt-rättsområden. Detta kunde lätt leda till ett hänsynslöst exploaterande av viltbeståndet, då den enskilde jägaren frestades att fälla allt, som komme i hans väg, för att det icke skulle bliva en annan jägares byte. På grund härav och då det ofta mött svårigheter att på frivillighetens väg genomföra de i 1912 års jaktlag avsedda sammanslutningarna borde en övervägande majoritet av jordägare med sammanhängande marker kunna genomföra beslut om bildande av ett gemensamt jaktvårdsområde. Departementschefen anförde vidare, att det syntes vara av vikt, att denna möjlighet att genomföra en sammanslutning endast i ytterlighetsfall anlätades, och att såsom förutsättning för bildande av jaktvårdsområde därför borde gälla, att de som biträdde beslutet utgjorde minst fyra femtedelar av samtliga fastighetsägare inom området och tillika ägde minst fyra femtedelar av marken i fråga.

Inom *lagrådet* framställdes vissa anmärkningar mot de föreslagna bestämmelserna om jaktvårdsområden. Tre av lagrådets ledamöter förordade, att reglerna om jaktvårdsområden skulle utformas efter förebild av bestämmelserna i lagen om gemensamhetsfiske och bildandet av jaktvårds-

områden sålunda göras till en rent administrativ anordning. En ledamot däremot ville bibehålla den utgångspunkt som var gemensam för den i 1912 års jaktlag gällande bestämmelsen i ämnet och för den föreslagna nya, eller att servitutslagstiftningen skulle ligga till grund för dem båda, i vilket fall samtliga frågor om servituts tillkomst och bestånd alltså skulle göras beroende av domstols prövning.

Vid anmälan av lagrådets yttrande över lagförslaget anförde *departementschefen*, att vid valet mellan att göra bildandet av jaktvårdsområde till en rent administrativ anordning med lagen om gemensamhetsfiske som förebild eller att bibehålla anknytningen till servitutslagstiftningen företräde syntes böra givas det förra alternativet. Visserligen medförde detta beträffande avtalsvis bildade jaktvårdsområden ett avsteg från gällande lags bestämmelser, men i betraktande av den förhållandevis ringa omfattning, i vilken sådana dittills kommit till stånd, syntes någon olägenhet därav icke behöva befaras. Å andra sidan kunde åtskilliga fördelar vinnas. Sålunda bleve beslutet om bildande av jaktvårdsområde tryggt mot inverkan av exekutiva försäljningar och av förändringar i äganderätten. Vidare kunde giltighetstiden för dylikt beslut icke oväsentligt inskränkas.

Jordbruksutskottet förklarade sig anse det angeläget, att sammanslagning av mindre jaktområden komme till stånd i största möjliga utsträckning. Utskottet anslöt sig till departementschefens åsikt om det lämpliga i en skärpning i förhållande till betänkandet av bestämmelserna om den majoritet, som skulle erfordras för beslut om bildande av jaktvårdsområde. Emellertid ansåg utskottet, att man icke borde gå fullt så långt som i Kungl. Maj:ts förslag och föreslog därför, att den kvalificerade majoriteten skulle utgöra tre fjärdedelar i fråga om såväl antalet fastighetsägare som markarealen.

Till jordbruksutskottets utlåtande anmäldes en *reservation*, vari anfördes, att den av departementschefen i förhållande till utredningsmannens förslag vidtagna skärpningen i fråga om den för genomförande av ett beslut om bildande av jaktvårdsområde erforderliga majoriteten åtminstone i vissa landsdelar kunde tänkas medföra, att bestämmelserna icke bleve så effektiva som önskvärt vore med hänsyn till jaktvårdsintresset. Å andra sidan borde såsom departementschefen uttalat möjligheten att genomföra en jaktvårdssammanslutning mot vissa av sammanslutningen berörda jordägarers vilja tillgripas endast i ytterlighetsfall. Med hänsyn härtill och då det syntes välbetänkt att i detta hänseende framgå med en viss försiktighet, innan tillräcklig erfarenhet vunnits rörande de praktiska verkningarna av de nya och följaktligen oprövade reglerna, vore Kungl. Maj:ts förslag att före-
draga.

Riksdagen godkände — i enlighet med förenämnda reservation — Kungl. Maj:ts förslag om fyra femtedels majoritet.

1938 års jaktlagstiftning

I 1938 års jaktlag återfinnas de huvudsakliga bestämmelserna om jaktvårdsområden i 10—12 §§. Tillämpningsföreskrifter, huvudsakligen avseende förfarandet vid bildande av jaktvårdsområden, ha under rubriken »Om jaktvårdsområden» införts i 38—42 §§ i 1938 års jaktstadga.

Enligt jaktlagens bestämmelser kan jaktvårdsområde såsom av det föregående framgår bildas antingen genom frivillig överenskommelse mellan fastighetsägarna eller genom beslut av en majoritet bland dem. Skillnaden mellan dessa båda former av jaktvårdsområden ligger endast i tillkomstsättet. I fråga om de materiella förutsättningarna för att jaktvårdsområde över huvud taget skall få komma till stånd gälla gemensamma regler. En överenskommelse eller ett beslut om bildande av jaktvårdsområde skall prövas och fastställas av länsstyrelse för att de i lagen avsedda rättsverkningarna skola inträda.

De materiella förutsättningarna för bildande av jaktvårdsområde angivas i 10 § 1 mom. jaktlagen och innebära i huvudsak, att jaktvårdsområdet skall bestå av särskilda fastigheter, vilkas ägor utgöra ett sammanhängande område, samt att beslutet om områdets bildande skall innehålla de huvudsakliga grunderna i fråga om hur jakten må utövas och viltvården handhas inom området ävensom fastighetsägares skyldighet att å sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende. Den närmare innebörden av dessa grunder har icke angivits i jaktlagen utan däri ha endast uppställts tre allmänna krav. I 11 § 1 mom. jaktlagen stadgas nämligen, att beslutet skall överensstämma med lag och författning, vara tjänligt för jaktvårdens främjande samt icke kränka enskild rätt.

Tiden för jaktvårdsområdes bestånd har i 10 § 1 mom. andra stycket jaktlagen bestämts till lägst 10 år och högst 25 år.

Vad angår *formerna för bildande av jaktvårdsområde* stadgas i jaktlagen rörande frivilliga överenskommelser endast, att de blivande delägarna skola enas om förslaget om jaktvårdsområdets bildande samt angående tiden för områdets bestånd och de övriga frågor, som skola lösas i beslutet om områdets bildande. Delägarna få därefter själva ombesörja att beslutet jämlikt 11 § 1 mom. jaktlagen underställes länsstyrelsen för fastställelseprövning.

I fråga om jaktvårdsområde som bildas genom majoritetsbeslut innehåller lagstiftningen däremot ett flertal bestämmelser. Till en början föreskrives i 10 § 2 mom. jaktlagen att, därest enighet mellan samtliga fastighetsägare icke uppnåtts, förslaget om jaktvårdsområdes bildande skall företagas till prövning vid förrättning på stället inför en av länsstyrelsen förordnad förrättningsman. För att förrättning skall komma till stånd skola — i enlighet med bestämmelserna i 38 § jaktstadgan — de fastighetsägare vilka biträda förslaget göra ansökan hos länsstyrelsen om förordnande av förrättningsman. Vid ansökningen bör fogas uppgift å de fastigheter förslagsställarna anse böra anslutas till jaktvårdsområdet, fastigheternas storlek, läge och övriga beskaffenhet, namn och adress å fastighetsägarna samt den in-

ställning till förslaget dessa veterligen intaga ävensom redogörelse för de grunder rörande jaktens utövande och viltvårdens handhavande å området, vilka enligt förslagsställarnas mening böra gälla.

Enligt bestämmelserna i 39 § 2 mom. jaktstadgan har förrättningsmannen att kalla samtliga av förslaget berörda fastighetsägare till sammanträde för frågans vidare behandling. Kallelse skall minst fjorton dagar före sammanträdet avsändas i rekommenderat brev till en var fastighetsägare ävensom kungöras i såväl länskungörelserna som ortstidning. Finnes saken angå fastighet som tillhör kronan eller allmän inrättning skall ombud utses genom myndighets försorg.

I enlighet med föreskrifterna i 39 § 3 mom. jaktstadgan åligger det förrättningsmannen att på grundval av ansökningsen och med beaktande av vad i övrigt förekommit uppgöra vissa förslag att framläggas å ovannämnda sammanträde. Ifrågavarande förslag skola avse dels vilka fastigheter eller fastighetsdelar, som lämpligen böra ingå i jaktvårdsområdet, dels ock de grunder för jaktutövningen och viltvården å området, som kunna finnas lämpliga med hänsyn bland annat till områdets beskaffenhet, antalet delägare samt vilttillgången å de särskilda fastigheterna. I sistnämnda avseende bör förrättningsmannen beakta, att de olika fastigheterna icke utsättas för större intrång än som oundgängligen kräves för ett ändamålsenligt utövande av jaktvården å området.

Vid sammanträdet med fastighetsägarna skall föras protokoll och — såsom stadgas i 40 § 1 mom. jaktstadgan — uppgöras förteckning över de fastigheter, som enligt förrättningsmannens förslag avses skola ingå i jaktvårdsområdet. Därvid skall för varje fastighet angivas ägare och areal. Förteckningen skall sedan tjäna som röstlängd.

I detta sammanhang torde böra uppmärksammas, att enligt 10 § 3 mom. jaktlagen ägare av mark, som i avseende å läge, form och övrig beskaffenhet finnes lämpligen böra bestå såsom eget jaktvårdsområde, icke mot sitt bestridande må kunna tvingas ansluta sig till jaktvårdsområde.

Sedan förrättningsmannens förslag föredragits och däri vidtagits de jämkningar, vartill omständigheterna vid sammanträdet kunnat föranleda, skall förslaget hänskjutas till omröstning.

Beslut om bildande av jaktvårdsområde är enligt föreskrift i 10 § 3 mom. jaktlagen icke giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och tillika äga minst fyra femtedelar av den mark varom fråga är. Frånvarande delägaras antal och markområden tillgodoräknas förslagens motståndare.

Därest förslaget erhållit föreskriven majoritet, skall förrättningsmannen förklara jaktvårdsområdet bildat och sammanträdet avslutat. I annat fall anses frågan om bildande av jaktvårdsområde förfallen. I anslutning till att jaktvårdsområdet förklaras bildat skall tillkännagivas, att sakägare äger rätt att senast tjugo dagar efter sammanträdets avslutande till länsstyrelsen inkomma med påminnelser i ärendet. Det åligger slutligen förrättningsmannen att så snart ske kan och sist inom nyssnämnda tid till länsstyrelsen insända

det vid sammanträdet förda protokollet jämte övriga saken berörande handlingar.

Såsom förut framhållits skall såväl en frivillig överenskommelse som ett vid förrättning fattat beslut om jaktvårdsområdes bildande underställas *länsstyrelsens prövning*. Fastställes överenskommelsen eller beslutet, gäller överenskommelsen eller beslutet enligt 12 § 1 mom. jaktlagen mot ny fastighetsägare. Bestämmelser rörande länsstyrelsens befattning med ifrågavarande ärenden ha intagits i 11 § 1 och 2 mom. jaktlagen samt 41 och 42 §§ jaktstadgan. Vid prövningen av beslut om bildande av jaktvårdsområde skall länsstyrelsen tillse, huruvida beslutet tillkommit i laga ordning samt att de materiella förutsättningarna för ett jaktvårdsområdes bildande uppfyllts. I anslutning härtill föreskrives särskilt, att länsstyrelsen skall beakta att beslutet såvitt avser grunderna för jaktutövningen icke kränker fastighetsägare med ideella betänkligheter mot jakt. Det prövade beslutet skall av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller ogillas, därvid styrelsen — om fastställelse vägras — skall uppgiva skälen därför. Länsstyrelsens beslut i ärendet skall införas i länskungörelserna och ortstidning ävensom uppläsa i kyrkan. Besvär över länsstyrelsens beslut må anföras hos Kungl. Maj:t och skola ingivas till jordbruksdepartementet inom 60 dagar från den dag beslutet upplästes i kyrkan.

För beslut om ändring av jaktvårdsområdes omfattning eller i annan fråga, beträffande vilken bestämmelser skola meddelas i beslutet om områdets bildande, skola enligt 11 § 3 mom. jaktlagen stadgandena om bildande av jaktvårdsområde och om länsstyrelsens prövning äga motsvarande tillämpning.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår äro *endast fastighetsägarna* berättigade att deltaga i beslut om bildande av jaktvårdsområde. I 7 § tredje stycket jaktlagen har uttryckligen angivits, att innehavare eller brukare av sådan fastighet som i nämnda lagrum avses icke utan särskilt be- myndigande av ägaren har rätt att tala för fastigheten i dylika frågor. Å andra sidan stadgas i 12 § 2 mom. jaktlagen, att den omständigheten att en fastighetsägare biträder beslut om bildande av jaktvårdsområde icke skall lända till inskränkning i den jakträtt, som på grund av 7 eller 8 § jaktlagen kan tillkomma annan än fastighetsägaren. Om fastigheten mot ägarens vilja anslutes till jaktvårdsområdet, måste däremot jakträttsinnehavare, som avses i 7 och 8 §§ jaktlagen, underkasta sig de bestämmelser som bliva gällande för området. Har eljest jakträtten å fastighet, som intages i jaktvårdsområde, upplåtits till någon som icke besitter eller brukar fastigheten blir denne bunden av beslutet i vilken ordning det än tillkommit. Han har enligt 12 § 2 mom. jaktlagen endast rätt att uppsäga jakträttsavtalet till omedelbart upphörande.

Vidare lämnas i 12 § 3 mom. jaktlagen en särskild föreskrift rörande befogenheten att disponera över jakträtten inom jaktvårdsområde. Denna bestämmelse innebär, att rätten till all jakt eller till jakt efter särskild

villebrådsart å jaktvårdsområde icke må upplåtas till annan med mindre samtliga fastighetsägare äro ense därom.

Delägare i jaktvårdsområde eller annan därå jaktberättigad person, som överträder de för jaktutövningen å området gällande reglerna, straffas enligt 29 § 2 mom. jaktlagen med dagsböter.

Kap. 8. Jaktvårdsområdenas betydelse för jaktvårdens främjande

Enligt sina direktiv har utredningen haft att verkställa en undersökning rörande tillämpningen av gällande bestämmelser om jaktvårdsområden och rörande de verkningar, som de hittills bildade jaktvårdsområdena haft för jaktvårdens främjande. Vid denna undersökning har utredningen erhållit ett omfattande material från Svenska jägareförbundet, varjämte utredningen haft tillgång till vissa till jordbruksdepartementet inkomna framställningar i ämnet. Därjämte har utredningen företagit en närmare undersökning rörande de jaktvårdsområden, vid vilkas bildande besvär över länsstyrelsernas beslut anförts hos Kungl. Maj:t intill den 1 juli 1950. Flera av de sakkunniga ha besökt jaktvårdsområden av olika typer och därvid inhämtat upplysningar av värde för utredningsarbetet. Då utredningen funnit det vara av intresse att taga del av jaktvårdskonsulenternas erfarenheter rörande jaktvårdsområdenas betydelse för viltvården och beträffande vissa i nyssnämnda framställningar berörda frågor, har utredningen vidare berett nämnda konsulenter tillfälle att vid sammanträde med utredningen den 28 november 1949 personligen framföra sina synpunkter på ifrågavarande spörsmål. Slutligen har utredningen företagit en granskning av sådana diskussionsinlägg och övriga uttalanden i ämnet, som förekommit i de jaktliga sammanslutningarnas medlemsorgan, och närmare undersökt vissa därvid påtalade förhållanden.

Jaktvårdsområdenas omfattning

I bilaga 1 ha sammanställts vissa uppgifter om den omfattning, vari jaktvårdsområden hittills kommit till stånd. Av sammanställningen framgår, att jaktvårdsområden under lagens första tillämpningsår fastställdes i allenast fyra län. Utvecklingen har sedermera gått i snabb takt. Den 1 juli 1945 — vid vilken tidpunkt jaktvårdsområden blivit fastställda i samtliga län — utgjorde sålunda områdena tillhopa 357 eller i genomsnitt omkring 15 per län. Den 1 juli 1950 uppgick *antalet jaktvårdsområden* till 767 och har sålunda under de sistförflutna fem åren mer än fördubblats. Inom vissa delar av landet ha jaktvårdsområden redan från början kommit till stånd i stor utsträckning, under det att inom andra delar, såsom Kopparbergs län, Kalmar läns norra del och Gotlands län, jaktvårdsområden bildats först på ett relativt sent stadium. Dessa olikheter måste ses mot bakgrunden av de

skilda förhållanden i fråga om natur, ägoanordning samt bruks- och bebyggelseförhållanden, som råda i olika delar av landet. I vissa trakter har sedan lång tid tillbaka förekommit ett visst samarbete beträffande jakten på marker, som gränsa till varandra. På andra orter däremot har befolkningen till en början intagit en avvisande hållning mot den inskränkning i den enskilde jordägarens förfoganderätt över sin mark, som bestämmelserna om jaktvårdsområden kunna medföra. En bidragande orsak till att arbetet med bildande av jaktvårdsområden på vissa platser icke omedelbart kunnat komma i gång utgör jämväl den omständigheten, att jaktvårdskonsulenternas verksamhet i huvudsak tog sin början först vid ingången av år 1940 — i några fall ännu senare. Otvivelaktigt har vidare det senaste världskriget och de militärinkallelser, som i samband därmed förekommit bland såväl jordägare som konsulenter, verkat hämmande på utvecklingen under de första åren av jaktlagens tillvaro. Ofta ha därjämte stora svårigheter mött när det gällt att finna personer, som varit lämpliga och villiga att leda det lokala jaktvårdsarbetet inom de särskilda jaktvårdsområdena.

En närmare uppfattning om *sammansättningen av de nuvarande jaktvårdsområdena* erhålles av de uppgifter, som återgivits i bilaga 2, avseende de den 1 juli 1950 fastställda jaktvårdsområdena. Därav framgår, att 427 av jaktvårdsområdena (55,7 procent) bildats genom frivillig överenskommelse samt att återstående 340 (44,3 procent) bildats genom förrättning. Som jämförelse kan nämnas, att den 1 juli 1945 omkring 31 procent av de fastställda områdena voro bildade genom förrättning. Förrättning har sålunda tillgripits i ganska stor omfattning och i något ökad utsträckning under senare år. Detta förhållande torde belysa den svårighet att uppnå enighet bland jordägarna, som alltjämt föreligger på ifrågavarande verksamhetsfält. Uppmärksammas bör emellertid, att oenighet icke alltid förelegat i de fall, då jaktvårdsområde bildats genom förrättning. Ofta har metoden med förrättning begagnats av den anledningen att det icke varit möjligt att med kallelse anträffa alla fastighetsägare, t. ex. då fastighet ägts av ett dödsbo. Den ökade användningen av förrättning under senare år torde i någon mån ha sin förklaring jämväl däri, att man under en period av några år i vissa trakter — bland annat i Kronobergs län — av rent praktiska skäl övergick till att bilda flertalet jaktvårdsområden genom förrättning.

Av bilaga 2 framgår vidare, att antalet fastighetsägare inom jaktvårdsområdena den 1 juli 1950 utgjorde tillhoppa 57 427 och att den i områdena ingående arealen uppgick till sammanlagt 3 755 634 hektar. Enligt jämförbara uppgifter, avseende den 1 juli 1945, var fastighetsägarnas antal vid denna tidpunkt 23 074 och jaktvårdsområdenas areal 1 509 959 hektar. En ökning har ävenledes ägt rum i fråga om jaktvårdsområdenas genomsnittliga fastighetsägarantal och storlek. Sålunda uppgick antalet fastighetsägare per jaktvårdsområde i medeltal för hela landet den 1 juli 1950 till 75 mot 64 den 1 juli 1945. Medelarealen per jaktvårdsområde för hela landet, vilken den 1 juli 1945 utgjorde 4 171 hektar, hade den 1 juli 1950 stigit till 4 897 hektar.

Vid en jämförelse mellan uppgifterna i bilaga 2 rörande jaktvårdsområdenas medelstorlek i olika delar av landet framträda vissa olikheter. I slättbyggena liksom i de trakter, där de särskilda ägoslagen ligga relativt splittade, omfatta jaktvårdsområdena avsevärt mindre arealer än i de län — framför allt inom Norrland — där skogsbygden bildar större sammanhängande marker.

Jordägarna inom de fastställda jaktvårdsområdena representera vitt skilda kategorier. Som naturligt är, utgöres den övervägande majoriteten av ägare av mindre fastigheter. Men även många ägare av medelstora eller större jordbruk återfinnas bland jaktvårdsområdenas delägare. Flera av de skogsägande bolagen ha vidare deltagit i jaktvårdsområdena med avsevärda arealer. Jämväl stadsskogar, allmänningar och fideikommissegendomar förekomma bland de i jaktvårdsområdena ingående fastigheterna. Slutligen har domänverket i stor utsträckning medgivit anslutning av kronoparker eller delar därav. En undersökning av den genomsnittliga markareal, varmed varje fastighetsägare ingår i jaktvårdsområde, giver vid handen, att de minsta arealerna äro att finna i de skånska länen (21,1 hektar), Gotlands län (22,1 hektar) och Skaraborgs län (30,2 hektar). Den största medelarealen (152,1 hektar) förekommer i Jämtlands län. I medeltal för hela landet har varje fastighetsägare ingått i jaktvårdsområde med 65,4 hektar.

För 21 jaktvårdsområden har den för områdenas bestånd bestämda tiden utgått den 1 juli 1950. *Förlängning av giltighetstiden* har beslutats beträffande 17 (81 procent) av dessa områden. Av sistnämnda områden har flertalet eller 12 ombildats frivilligt och endast 5 genom förrättning. I vissa fall ha jaktvårdsområdena i samband med ombildningen väsentligt utvidgats. Sålunda har det i Hallands län först bildade jaktvårdsområdet, vilket ursprungligen omfattat 8 markägare med en areal av 717 hektar, vid utgången av den för området bestämde tiden ombildats och därvid utvidgats till att omfatta 124 markägare med en areal av 6 563 hektar.

Jaktvårdsområdenas inre organisation

Såsom i förarbetena till 1938 års jaktlag förutsattes ha samtliga jaktvårdsområden konstituerat sig såsom jaktvårdsföreningar och antagit stadgar, innehållande förutom allmänna grunder för jaktutövningen och viltvården även föreningsrättsliga bestämmelser. I samband med ikraftträdandet av 1938 års jaktlag lät Svenska jägareförbundet utarbeta olika typer normalstadgar, vilka skulle tjäna till vägledning för de lokala jaktvårdsorganisationerna. Dessa normalstadgar ha — med hänsyn till de speciella förhållandena i olika delar av landet — under årens lopp överarbetats genom förbundets och vederbörande länsjaktvårdsföreningars försorg. Därvid har samarbete ofta ägt rum med länsstyrelserna. År 1949 uppgjorde förbundet nya förslag till normalstadgar för jaktvårdsområden.

Enligt de vanligtvis förekommande stadgarna tillkommer *beslutanderätten* i fråga om de gemensamma jaktintressena ytterst delägarna å jaktstäm-

morna. Å sådan stämma är i regel delägarnas röstetal beroende på storleken av den mark varmed de ingått i jaktvårdsområdena. I allmänhet är röstetalet dock begränsat antingen absolut eller i relation till det å jaktstämman representerade sammanlagda röstetalet. Å jaktstämma väljas styrelseledamöter och revisorer samt beslutas om viltvårdande åtgärder och om den avjagning som med hänsyn till villebrådsbeståndets storlek och beskaffenhet skall äga rum under kommande jaktår.

I fråga om *jaktutövningen* ha stadgarna inom de nuvarande jaktvårdsområdena i allmänhet utformats i överensstämmelse med något av följande alternativ, nämligen antingen med rätt för delägare att bedriva jakt allenast på sin egen fastighet eller med rätt för delägare att utöva jakt inom hela jaktvårdsområdet eller särskilda delar därav. Regelmässigt föreskrives i stadgar av båda slagen, att jakten efter älg skall utövas gemensamt. Detta torde oftast utgöra förutsättning för att särskild jakttid för jakt efter älg skall kunna medgivas å ett jaktvårdsområde. Möjligheten att erhålla dylik s. k. licensjakt har i många fall varit en betydelsefull faktor vid bildandet av jaktvårdsområden. Ibland stadgas att även jakten efter vissa andra djurslag skall bedrivas gemensamt. Det förekommer också ofta, att gemensam jakt anordnas för efterhållande av skadedjur, även om detta icke föreskrivits i stadgarna.

I södra och mellersta Sverige bedrivs småviltjakten inom jaktvårdsområdena i stor utsträckning endast av varje delägare på hans egen mark. Även stadgar, som medgiva delägarna jaktutövning å hela jaktvårdsområdet eller som avse utarrendering av området, ha emellertid kommit till användning inom vissa län i nämnda landsdelar. I de sex nordligaste länen utövas jakten inom områdena vanligen av alla delägare gemensamt å hela området. Jämväl här förekomma dock i vissa fall stadgar, som föreskriva utarrendering av jaktvårdsområde.

Genomgående innehålla stadgarna, att jakt inom jaktvårdsområde icke får utövas av annan än innehavare av *jakträttsbevis*. Sådant bevis utlämnas till delägare mot erläggande av den årsavgift jaktstämman bestämt och, i vissa fall, tilläggsavgift för under föregående jaktår fällt villebråd. Där särskilda föreskrifter rörande avskjutningen bestämts eller delägare enligt stadgarna äger jaga å hela jaktvårdsområdet, angives å jakträttsbevis det högsta antal djur av olika slag som innehavaren enligt vid jaktstämma beslutad fördelning äger fälla under jaktåret.

Ofta sakna stadgarna bestämmelser angående rätt för annan än delägare i jaktvårdsområdet att vinna *medlemskap* i föreningen. I de fall då enligt stadgarna såsom medlem i föreningen skola kunna ingå övriga för jaktvården intresserade personer föreskrives numera regelmässigt, att de medlemmar, vilka icke äro delägare i området, endast äga rätt att yttra sig och framställa förslag men icke rätt att deltaga i besluten.

I fråga om *utarrendering* av jakträtt innehålla stadgarna i stor utsträckning den regeln att arrendekontrakt för att bli va gällande skall godkännas av föreningens styrelse. I vissa fall ha hithörande bestämmelser utformats

så, att delägare må överlåta jakträttsbevis till medlem av sin familj eller å person i delägarens tjänst eller å annan som styrelsen godkänner. Ibland stadgas att styrelsen äger rätt att till utomstående försälja jakträttsbevis, som delägare anmält till försäljning.

Jaktutredningen

På grundval av de undersökningar, för vilka i det föregående redogjorts, och som utredningen i övrigt företagit till utrönande av verkningarna av jaktlagens bestämmelser om jaktvårdsområden, anser sig utredningen böra göra det uttalandet, att jaktvårdsområdena visat sig vara ett utmärkt medel till förbättrande av de jaktliga förhållandena. Utredningen vill i detta sammanhang understryka, att den verksamhet som på detta område bedrivits av Svenska jägareförbundet och dess lokalorgan varit av stor betydelse.

Vad nu anförts gäller såväl jaktutövningen som viltvården. Många exempel finnas på att bildandet av jaktvårdsområden i trakter, där jakträttsinnehavarna på grund av ägosplittringen var för sig knappast kunnat utnyttja sin jakträtt, berett goda förutsättningar för ordnad jakt och i andra fall möjliggjort ett ökat utbyte av jakten utan att villebrådsstammens fortvaro därigenom äventyrats. Särskilt i fråga om älgjakten torde det nu anförda äga tillämpning. Den jämförelsevis starka realsammanslutning, som ett jaktvårdsområde utgör, medför långt större förutsättningar än eljest till överblick över viltbeståndets storlek och sammansättning ävensom till ökad kontroll över villebrådets tillvaratagande. Bildandet av jaktvårdsområden har också skapat vidgade möjligheter att genom positiva åtgärder sörja för bevarandet och utvecklingen av villebrådsbeståndet. Redan under den jämförelsevis korta tid som jaktvårdsområdena varit i verksamhet har mycket uträttats i detta hänseende, bland annat genom anläggning och underhåll av foderplatser och åtgärder för kontroll av rovdjursstammen. Enligt utredningens uppfattning synes man dock vara berättigad förvänta sig att åtskilligt mera skall inom jaktvårdsområdena kunna göras för åstadkommande av en förbättrad viltvård. Ansträngningarna torde nämligen hittills ha i väsentlig grad inriktats på att få till stånd jaktvårdsområden i största möjliga utsträckning. Sedan numera jaktvårdsområden bildats i stort antal och jaktvårdstanken vunnit allmän anslutning samt åtskilliga av de svårigheter, vilka som regel äro förknippade med igångsättandet av en ny verksamhet, övertunnits, kan man räkna med att jaktvårdens företrädare skola bliva i tillfälle att i ännu högre grad än hittills ägna sig åt direkt positiva åtgärder för viltstammens utveckling.

Någon statistik rörande jaktvårdsområdenas inflytande på vilttillgången — genom ordnande av de jaktliga förhållandena och genom positiva åtgärder — kan naturligen icke förebringas. Den av jaktvårdens företrädare i olika sammanhang uttalade uppfattningen att jaktvårdsområdena härvidlag varit av utomordentlig betydelse synes emellertid vara väl grundad.

Att den form för bedrivande av jakt och jaktvård, som jaktvårdsområ-

dena innefatta, i stort sett vunnit jägarnas och jordägarnas förtroende framgår av att jaktvårdsområdena numera omfatta ett mycket betydande antal fastigheter över hela landet. I detta sammanhang må erinras att flertalet av de jaktvårdsområden, för vilka den för områdenas bestånd bestämda tiden utgått före den 1 juli 1950, ombildats och i vissa fall väsentligt utvidgats.

De diskussioner och inlägg rörande jaktvårdsområdenas problem, som i stor utsträckning förekomma i facktidskrifterna å jaktens och jaktvårdens områden, giva en god bild av det livliga intresse för ifrågavarande ämne, som förefinnes över hela landet. I flertalet av dessa uttalanden har det goda resultatet av det inom jaktvårdsområdena bedrivna arbetet understrukits. Även från håll, där man tidigare principiellt varit motståndare till inrättandet av jaktvårdsområden i enlighet med gällande bestämmelser, synes man numera erkänna jaktvårdsområdenas betydelse för jakten och viltvården.

Om sålunda de av utredningen företagna undersökningarna givit vid handen, att jaktlagstiftningens ifrågavarande bestämmelser i stort sett motsvarat de förväntningar man vid lagstiftningens tillkomst ställde på desamma, har av undersökningarna å andra sidan framgått, att i vissa avseenden ändringar i bestämmelserna böra övervägas på grundval av de erfarenheter, som vunnits under lagens tillämpning. Kritik har också vid olika tillfällen i skilda hänseenden framförts mot gällande bestämmelser och mot tillämpningen därav. Även om denna kritik delvis torde bero på missförstånd eller okunnighet om lagstiftningens innehåll — fall saknas för övrigt icke där till grund för kritiska uttalanden lagts en förvanskning av sakförhållandena — synes kritiken i fråga om vissa spörsmål icke sakna berättigande. Denna kritik avser dels bestämmelserna om bildande av jaktvårdsområden och dels innehållet i de stadgar, som i anslutning till jaktlagens föreskrifter rörande grunderna för jaktutövningen och viltvården inom jaktvårdsområdena i allmänhet antagits för områdena. I det följande kommer utredningen att till särskild behandling upptaga dessa frågor.

Kap. 9. Bildande av jaktvårdsområde

Jaktlagstiftningens bestämmelser rörande bildande av jaktvårdsområden ha såsom förut nämnts i olika hänseenden blivit föremål för kritik. Denna kritik har ibland erhållit formen av mera allmänna uttalanden men understundom utmynnat i positiva förslag.

A. BEGREPPET SÄRSKILDA FASTIGHETER

Av ifrågavarande bestämmelser må här till en början uppmärksammas den i 10 § 1 mom. jaktlagen meddelade föreskriften att jaktvårdsområde skall utgöras av särskilda fastigheter. Detta stadgande har i praktiken tillämpats så att en inom det avsedda jaktvårdsområdet belägen samfällighet, gemensam för alla eller några av fastigheterna inom området, ansetts kunna intagas i området utan direkt tillämpning av de i 4 § jaktlagen givna bestämmelserna om jakträtten å samfälligheter. Med stöd av 39 § 3 mom. jaktstadgan har man vidare ibland underlåtit att i ett jaktvårdsområde intaga alla till en fastighet hörande ägområden. Om så befunnits lämpligt — t. ex. med hänsyn till jaktvårdsområdets form — har sålunda i många fall blott en del av fastigheten intagits i området. Hinder har icke heller ansetts möta mot att bilda ett jaktvårdsområde av de till ett flertal fastigheter hörande lotterna i en fåbodskog eller utskog utan att inägorna medtagits, detta dock endast under förutsättning att sagda utägor icke legat i samfällighet utan varit delade.

Svenska jägareförbundets förslag m. m.

I skrivelse den 19 oktober 1949 har Svenska jägareförbundet anhållit, att det krav på beskaffenheten av ett jaktvårdsområde, som ligger i ifrågavarande bestämmelse i jaktlagen, måtte utöver vad i praxis medgivits ytterligare mildras så att jaktvårdsområde, när skäl därtill finnes, skulle kunna bildas även om det komme att bestå av allenast en fastighet. Till stöd för sin framställning har förbundet anfört, att inom Stockholms skärgård i stor utsträckning förekomme registerfastigheter, var för sig bestående av en grupp öar eller holmar, som vore skilda från angränsande fastigheter av stundom betydande vattenområden. En fastighet av ifrågavarande slag vore ofta uppdelad på flera ägare, envar med en ideell, på marken ej utbruten andel i fastigheten. Framför allt med hänsyn till sjöfågelbeståndet vore det enligt förbundets åsikt av vikt, att jakten reglerades och jaktvårdande åtgärder vidtoges inom ifrågavarande öområden. Om delägarna ej vore alltför många, finnes visserligen möjlighet att ordna förhållandena på frivil-

lighetens väg. Emellertid vore det tillräckligt att en ideell andel komme i händerna på en person, som saknade förståelse för viltvårdens betydelse, för att allt jaktvårdsarbete skulle bliva resultatlöst. Enligt vad förbundet inhämtat hade det förekommit, att fastighetsexploatörer vid salubjudande av ideella andelar i skärgårdsfastigheter lockat köpare genom att framhålla den till fastigheterna hörande jakträtten. Såsom exempel på berörda olägenheter har förbundet anfört, att samtliga sju ägare av den i Nämdö socken i Stockholms län belägna fastigheten Rogsten 1¹ hos länsstyrelsen sökt fastställelse å ett av dem bildat jaktvårdsområde, bestående av allenast nämnda fastighet. Länsstyrelsen hade emellertid meddelat, att hinder mot fastställelse mötte till följd av lydelsen av 10 § 1 mom. första stycket jaktlagen. Då ifrågavarande fastighet genom vattenområden vore skild från närliggande fastigheter, vore det enligt förbundets mening för närvarande icke möjligt att sammanföra den med någon av sistnämnda fastigheter för bildande av ett gemensamt jaktvårdsområde.

I syfte att närmare utröna omfattningen av de olägenheter, som föreligga i berörda hänseende, har utredningen inhämtat vissa kompletterande uppgifter från jaktvårdskonsulenten hos Svenska jägareförbundets avdelning för Stockholms stad och län. Av dessa uppgifter framgår, att delägare i skärgårdsfastigheter av ovan angivna beskaffenhet i viss utsträckning framfört önskemål om ökat skydd för sjöfågelstammen genom fastigheternas organiserande såsom jaktvårdsområden. Bortsett från fastigheten Rogsten 1¹ synes detta vara fallet exempelvis beträffande fastigheterna Gillöga 1¹ och Dyngskär 1¹ i Blidö socken samt Ormskär 1¹ i Möja socken, vilka var och en omfatta en grupp öar eller holmar samt ägas till ideella andelar av ett flertal olika personer. Samma förhållande torde råda i fråga om vissa skärgårdsfastigheter i Djurö socken.

Den av utredningen företagna granskningen av förevarande spörsmål har vidare givit vid handen, att i skärgårdsområdena kan mellan de i en registerfastighet ingående öarna förekomma vatten, som enligt det i propositionen nr 59/1950 framlagda förslaget till lag om gräns mot allmänt vattenområde utgör allmänt vatten. Å detta vatten torde föreligga sådan jaktutövningsrätt, som avses i 13 § jaktlagen. Härtill kommer att inom ögrupper av ifrågavarande slag torde kunna finnas holmar eller skär, som ej höra till visst hemman och som således kunna vara föremål för nämnda jaktutövningsrätt. Till följd av dessa omständigheter synes hinder mot bildande av jaktvårdsområde i åtskilliga fall föreligga icke blott på grund av den i 10 § 1 mom. jaktlagen meddelade föreskriften, att jaktvårdsområde skall utgöras av särskilda fastigheter, utan även med hänsyn till det i samma lagrum uppställda kravet, att de i jaktvårdsområde ingående ägorna skola bilda ett sammanhängande område.

Av utredningens undersökning har framgått, att delägare i ett skärgårdsområde, nämligen Fredlarnas fiske 1¹ i Rådmansö socken, sökt uppnå vissa av de med ett jaktvårdsområde förknippade fördelarna genom att samman-sluta sig till en förening med ändamål att i möjligaste mån skydda fisket

och fågellivet. Enligt föreningens stadgar får med visst undantag rätt till jakt eller fiske icke medgivas annan än delägare i fastigheten. Vidare åligger det medlem, som önskar försälja eller eljest överlåta sin andel, att genom föreningens styrelse hembjuda densamma till övriga medlemmar i föreningen. Föreningsbildandet har emellertid icke visat sig medföra åsyftat resultat. På hemställan av några av delägarna har sedermera Mellersta Roslags domsagas häradsrätt den 7 juni 1949 jämlikt 3 § lagen den 30 september 1904 angående samäganderätt förordnat god man att för tiden till och med den 24 mars 1950 omhänderhava fastigheten. Detta förordnande har den 6 juni 1950 förlängts till utgången av år 1951.

Jaktutredningen

Med hänsyn till den betydelse skärgårdsområdena ha för sjöfågelbeståndet anser utredningen att inom dessa områden böra finnas lika stora möjligheter att vidtaga jaktvårdande åtgärder som å fastlandet. Även om ägarerna av en ögrupp av den art, varom här är fråga, enas om ögruppens förvaltning i jaktligt avseende, gälla deras beslut i regel icke mot ny delägare. För den händelse enighet mellan dem icke kan uppnås — något som med den fortgående uppdelningen av skärgårdsfastigheterna på ett flertal delägare ofta torde inträffa — finnes för närvarande icke annan möjlighet än att påkalla tillämpning av samäganderättslagens bestämmelser om förvaltning genom god man. Dessa bestämmelser utgöra emellertid icke något lämpligt medel för åstadkommande av en god jaktvård. De ha närmast tillkommit för sådan egendomsgemenskap som avses skola upplösas inom relativt kort tid, under det att jaktvården för att verkliga resultat skola erhållas måste bedrivas på lång sikt. På grund av vad sålunda anförts och då bildandet av jaktvårdsområden enligt vunna erfarenheter utgör ett av de medel, varigenom jaktvården verksammast kan befrämjas, förordar utredningen i likhet med Svenska jägareförbundet att de hinder som nu föreligga mot skapandet av jaktvårdsområden i skärgårdarna undanröjas. I överensstämmelse härmed föreslår utredningen, att för skärgårdarnas vidkommande undantag skall göras från de i 10 § 1 mom. första stycket jaktlagen uppställda fordringarna på att jaktvårdsområde skall bestå av särskilda fastigheter och utgöra ett sammanhängande område. Med hänsyn till fastighetsförhållandena torde ett dylikt undantag få betydelse främst för de s. k. ytterskärgårdarna.

Det av utredningen föreslagna undantaget från kravet på att jaktvårdsområde skall bestå av särskilda fastigheter kommer särskilt med hänsyn till att skärgårdsfastigheterna ofta äro uppdelade på ett stort antal delägare icke att i önskvärd utsträckning underlätta att jaktvårdsområden komma till stånd i skärgårdarna, om icke en majoritet av delägarna kan mot de övrigas vilja genomföra ett beslut om bildande av jaktvårdsområde. Härför förutsattes emellertid såväl ett tillägg till de i 10 § 3 mom. jaktlagen meddelade majoritetsbestämmelserna som en ändring av samäganderättslagen. Enligt

sistnämnda lag erfordras nämligen i princip för förfogande över det samfällda godset i dess helhet eller för vidtagande av åtgärd i godsets förvaltning samtliga delägars samtycke, och god man, som förordnas att omhändertaga förvaltningen av en fastighet, synes knappast äga befogenhet att bilda ett jaktvårdsområde av fastigheten.

Det undantag från samäganderättslagens regler, som sålunda synes böra göras, bör endast avse själva bildandet av jaktvårdsområdet. Sedan området kommit till stånd torde nämligen samäganderättslagens bestämmelser bli tillämpliga å förhållandet mellan delägarna allenast i den mån icke särskilda föreskrifter därom meddelats i jaktlagen eller i beslutet om områdets bildande, såsom t. ex. beträffande jaktutövningen och rösträtten vid avgörandet av frågor som röra jaktvårdsområdet. Undantagsbestämmelsen bör ej heller gälla annat än då jaktvårdsområde bildas av allenast en fastighet och således icke då en fastighet, som äges av flera, ingår i ett jaktvårdsområde tillsammans med andra fastigheter. För sistnämnda fall bliva de grunder tillämpliga, som gälla för bestämmandet av röstetalet vid bildande av jaktvårdsområde. Utredningen återkommer härtill i annat sammanhang.

Den majoritetsbestämmelse, som vid ett genomförande av utredningens förslag bör intagas i jaktlagen, synes böra utformas i nära anslutning till de majoritetsregler som gälla för jaktvårdsområden i allmänhet. Då utredningen i det följande förordar att någon ändring icke vidtages i sistnämnda bestämmelser, torde det nu ifrågavarande stadgandet lämpligen kunna utformas så att beslut om bildande av jaktvårdsområde, som består av allenast en fastighet, icke skall vara giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och tillika äga minst fyra femtedelar av den fastighet varom fråga är.

Liksom beträffande ny delägare i fastighet, som ingår i jaktvårdsområde tillkommet enligt nuvarande regler, torde stadgandet i 12 § 1 mom. jaktlagen utan vidare vara tillämpligt å ny delägare i fastighet, som utgör ett enligt de av utredningen nu föreslagna bestämmelserna bildat jaktvårdsområde.

Då ett jaktvårdsområde bildas utan hinder av att det icke kommer att utgöra ett sammanhängande område, kunna givetvis uppstå vissa olägenheter till följd av att för andra än delägarna i området kan föreligga jaktutövningsrätt enligt 13 § jaktlagen å skär och allmänt vatten inom området. Dessa olägenheter synas emellertid kunna undvikas — därest det av utredningen i annat sammanhang framlagda förslaget till ändring av nämnda lagrum genomföres — genom att jakträtten å dessa skär och vattenområden upplåtes till delägarna i området eller eljest genom att erforderliga fridlysningsbestämmelser meddelas av Kungl. Maj:t.

Utredningen vill slutligen framhålla, att åtskilliga fastigheter av det slag, varom här är fråga, utgöras av s. k. skattlagda fisken, med vilka äganderätt till grunden icke är förenad men som äro upptagna i jordeboken såsom för sig bestående fastigheter. Ägare av dylik fastighet har icke någon på 2 § jaktlagen grundad jakträtt å fastigheten och kan således icke tala för fastig-

heten i frågor om bildande av jaktvårdsområde. Då förslag uppkommer om tillskapande av jaktvårdsområde i skärgårdarna, bör därför särskild utredning i detta hänseende alltid förebringas.

B. BEGREPPET SAMMANHÄNGANDE OMRÅDE

Nuvarande tillämpning

Jämväl i ett annat hänseende än det nyssnämnda har den i 10 § 1 mom. första stycket jaktlagen meddelade bestämmelsen att de i ett jaktvårdsområde ingående fastigheternas ägor skola bilda ett sammanhängande område varit föremål för diskussion. Vid bildandet av jaktvårdsområden ha nämligen i områdena stundom icke medtagits vissa mindre fastigheter, som varit belägna inom områdenas gränser. Detta gäller sådana fastigheter, som saknat jaktlig betydelse och vilkas intagande i jaktvårdsområdena till följd därav icke ansetts erforderligt för främjande av jaktvården å områdena. I ett flertal fall har det sålunda förekommit, att förrättningsman vid uppgörande av förslag och förteckning, som omförmälas i 39 § 3 mom. samt 40 § 1 mom. jaktstadgan, icke medtagit fastigheter av denna beskaffenhet. De vid nämnda förrättningar fattade besluten ha i allmänhet utan hinder av angivna förhållande vunnit länsstyrelsernas fastställelse. Ifrågavarande praxis kan ävenledes — såsom framgått av utredningens granskning av de jaktvårdsområden, vid vilkas bildande besvär anförts hos Kungl. Maj:t — betraktas såsom stadfäst av Kungl. Maj:t.

Om sålunda principen om uteslutning från jaktvårdsområdena av ur jaktvårdssynpunkt betydelselösa fastigheter allmänt godtagits, har dock i vissa fall svårigheter mött då det gällt att taga ställning till frågan om vilka fastigheter som böra hänföras till denna kategori.

Detta spørsmål upptogs till behandling vid det av utredningen den 28 november 1949 anordnade sammanträdet med jaktvårdskonsulenterna. Av de därvid gjorda uttalandena framgår till en början, att uppfattningen rörande vilka fastigheter som måste anses sakna jaktlig betydelse starkt varierar i olika delar av landet. Sålunda upplyste konsulenten hos länsjaktvårdsföreningen i Västernorrlands län, att det i några fall av praktiska skäl befunnits nödvändigt att vid bildande av jaktvårdsområden inom nämnda län fränkänna alla fastigheter med mindre areal än 5 hektar betydelse ur jaktsynpunkt. Jaktvårdskonsulenterna i de mellersta och södra delarna av landet framhöll dock däremot, att det inom deras verksamhetsområden icke vore möjligt att utesluta fastigheter av sådan storlek. Samtliga närvarande konsulenter vitsordade emellertid, att vissa slag av fastigheter — såsom kyrktomter, skoltomter, grustag och upplagsplatser ävensom tomter med villabyggelse — i regel måste anses sakna jaktlig betydelse. Det underströks dock, att det i många fall visat sig medföra allvarliga olägenheter att icke medtaga dylika fastigheter i området. Det sagda gällde i särskilt hög grad villatomter, vilkas ägare ofta genom ett ohämmat skytte vållade stor skade-

görelse på det småviltbestånd — framför allt fasan och fälthare — man inom jaktvårdsområdet bemödade sig att vidmakthålla. Med hänsyn till viltvården inom jaktvårdsområdena hade man därför i stor utsträckning varit nödsakad att till områdena ansluta tomter av ifrågavarande slag. Stora svårigheter mötte emellertid därigenom, att ägarna av dylika fastigheter till följd av bristande intresse för viltvården synnerligen ofta motsatte sig bildandet av jaktvårdsområden. Under återopande av ovan angivna synpunkter framfördes allmänt den meningen, att arbetet med bildandet av jaktvårdsområden väsentligt skulle underlättas, om sådana fastigheter, som måste anses sakna jaktlig betydelse, finge anslutas till områdena utan hörande av fastigheternas ägare.

Jaktutredningen

Enligt utredningens mening är det i många fall ändamålsenligt att vid bildandet av jaktvårdsområden icke medtaga sådana enklaver inom områdena vilka sakna jaktlig betydelse. En sådan tillämpning av jaktlagstiftningens bestämmelser torde i allmänhet vara ägnad att underlätta arbetet med bildandet av jaktvårdsområden, då det ofta visat sig medföra betydande tidsutdräkt och arbete att anträffa alla ägare av dessa fastigheter. Att olika uppfattningar göra sig gällande i fråga om vilka fastigheter som skola anses sakna betydelse ur jaktsynpunkt och således kunna uteslutas från jaktvårdsområdena beror givetvis till största delen på de skilda natur- och fastighetsförhållandena i olika delar av landet men torde stundom i viss mån kunna hänföras till svårigheterna att i det särskilda fallet bedöma en fastighets värde ur angivna synpunkt. Anledning synes emellertid icke föreligga att i jaktlagen upptaga särskilda bestämmelser i detta hänseende, utan spörsmålet torde med ledning av den praxis, som utbildat sig på området, få liksom hittills avgöras från fall till fall.

Av jaktvårdskonsulenternas uttalanden i ämnet framgår å andra sidan, att det ibland kan vara förenat med betydande olägenheter att från jaktvårdsområdena utesluta ifrågavarande mindre fastigheter. En villatomt, vilken i och för sig icke kan betraktas såsom ett för jakt lämpligt område, kan ofta vara av betydelse för skyddande av viltbeståndet inom ett jaktvårdsområde och bör till följd härav anslutas till området. Detsamma torde stundom kunna vara förhållandet beträffande t. ex. ett grustag eller en upplagsplats, som saknar varje värde ur viltproducerande synpunkt men utgör ett jaktpass av god beskaffenhet. Utredningen anser sig emellertid böra avvisa förslaget, att man — för att kunna bibehållas vid den lättnad vid bildandet av jaktvårdsområden, som uteslutandet av fastigheter utan jaktlig betydelse innebär, och samtidigt undvika de olägenheter, som kunna vara förknippade därmed — skulle kunna medtaga dessa fastigheter i jaktvårdsområdena utan hörande av fastigheternas ägare. Enligt utredningens mening skulle en sådan anordning utgöra ett större intrång i den enskilda äganderätten än som kan anses påkallat och samtidigt innebära ett betydande avsteg från gällande grundsatser vid bildande av jaktvårdsområden.

C. JAKTVÅRDSOMRÅDENAS GRÄNSER

Nuvarande förhållanden

Även de metoder, som i praktiken tillämpats vid bestämmandet av jaktvårdsområdenas gränser, ha utsatts för kritik. Den undersökning härav, som utredningen företagit, har givit vid handen, att förrättningsmännen vid arbetet med bildande av jaktvårdsområden i allmänhet synas ha sökt uppnå överensstämmelse mellan ifrågavarande gränser och de i områdenas yttre delar belägna fastigheternas gränser. Såsom tidigare framhållits har man emellertid i ett flertal fall, med stöd av bestämmelserna i 39 § 3 mom. jaktstadgan, funnit det lämpligt att i jaktvårdsområdena icke intaga alla till fastigheterna hörande ägoområden. Därvid ha ofta — i stället för respektive fastigheters gränser — såsom gränser för jaktvårdsområdena utvalts vattendrag, järnvägar eller liknande i terrängen tydligt framträdande begränsningslinjer. I detta sammanhang har utredningen även uppmärksammat, att man, där motstånd mot förslaget om ett jaktvårdsområdes bildande förelagat bland fastighetsägare i områdets yttre delar, ansett sig kunna företaga jämkningar i jaktvårdsområdenas gränser i uppenbart syfte att vid omröstningen uppnå föreskriven majoritet, även om jaktvårdsområdet därigenom kommit att erhålla en icke ändamålsenlig form.

I artiklar och andra uttalanden rörande grunderna för bestämmande av jaktvårdsområdes gränser i fackpublikationer har å ena sidan framhållits, att principen om jaktvårdsområdes avgränsning med hänsyn till fastighetsförhållandena icke kunde godtagas. I Jägarnas riksförbunds tidskrift *Jakt och jägare* har sålunda anförts, att den praxis som förekomme vid bildandet av jaktvårdsområden innebure ett brott mot naturen. Problemet om sammanförande av olika marker till ur viltvårdssynpunkt lämpliga områden hade enligt dessa uttalanden snedvridits genom att man satt artificiella gränser för jaktvårdsområdena. Landsbygdens uppdelning i särskilda fastigheter överensstämde nämligen sällan eller aldrig med de naturliga områdena för villebrådets trivsel och utveckling. Vid arbetet för erhållande av större jaktbara områden borde man följa naturens egna anvisningar på det sätt, att avseende enbart fästes vid markförhållanden och skogstyper samt övriga geografiska och klimatiska förhållanden i orten.

Å andra sidan har uttalats, att ett jaktvårdsområdes gränser regelmässigt borde sammanfalla med de i områdets yttre delar belägna fastigheternas gränser. Till stöd för denna mening har anförts, att jaktvårdsområdet vore att betrakta som ett instrument för bedrivande av jaktligt samarbete grannar emellan. Då en fastighetsägare sökte kontakt med sina grannar för bildande av ett jaktvårdsområde vore det hans önskan att hela fastigheten skulle få nytta av de förbättrade jaktliga förhållandena och att samma principer för avjagningen och jaktvårdsarbetet skulle gälla för fastighetens

alla delar. Med hänsyn till angelägenheten av att vidmakthålla och stimulera markägarnas jaktvårdsintresse borde man därför endast i undantagsfall frångå regeln att jaktvårdsområdets gränser skulle sammanfalla med vederbörande fastigheters gränser. Om en fastighet vore belägen på ömse sidor om en järnväg eller ett vattendrag vore det i allmänhet föga lämpligt att låta järnvägslinjen eller vattendraget utgöra gräns för jaktvårdsområdet. Viltbeståndet å de i området ingående fastigheterna borde genom samarbete fastighetsägarna emellan kunna skyddas mot intrång från utomstående utan användande av dylika skarpt markerade begränsningslinjer.

Jaktutredningen

Enligt utredningens mening bör vid bestämmande av jaktvårdsområdes gränser uppställas såsom huvudprincip, att området skall erhålla den form, som är bäst ägnad att tillgodose en rationell viltvård inom området, samtidigt som det erhåller en ur ren jaktsynpunkt lämplig omfattning ävensom tydliga och för såväl delägarna som utomstående lätt igenkännbara gränser. Jaktvårdsområde bör emellertid icke givas sådan form att den enskilde delägarens intresse för viltvården å området äventyras. Vid bildande av jaktvårdsområden synes man därför i möjligaste mån böra undvika att mot en fastighetsägares vilja från jaktvårdsområde utesluta sådan del av hans fastighet som är belägen i anslutning till fastighetens övriga ägor och ur viltvårdssynpunkt kan anses äga samhörighet med dessa. I förevarande sammanhang vill utredningen särskilt understryka, att det icke bör få förekomma, att förrättningsman till följd av viss markägares inställning till frågan om jaktvårdsområdes bildande företager jämkningar i de föreslagna gränserna för området utan tillbörligt hänsynstagande till jaktens och viltvårdens krav.

De synpunkter på ifrågavarande spörsmål, varåt utredningen här givit uttryck, kunna anses innefattade i jaktlagens bestämmelse att länsstyrelse vid prövningen av beslut om bildande av jaktvårdsområde har att tillse att beslutet är tjänligt för jaktvårdens främjande. Ehuru dessa synpunkter icke alltid synas ha följts vid bildandet av jaktvårdsområden, anser sig jaktutredningen på grund av de skiftande förhållandena i olika delar av landet icke böra förorda att ytterligare bestämmelser härom intagas i jaktlagen. Utredningen vill emellertid understryka, att förevarande spörsmål såväl vid förrättning som vid fastställelseprövning bör ägnas skärpt uppmärksamhet med ledning av de erfarenheter, som vunnits under handläggningen av ifrågavarande ärenden, samt att valet av förrättningsmän bör ske med stor omsorg.

D. MAJORITETSBESTÄMMELSERNA

Nuvarande förhållanden

Jämväl de i 10 § 3 mom. jaktlagen meddelade majoritetsbestämmelserna ha av utredningen upptagits till behandling. Vid det av utredningen den 28 november 1949 anordnade sammanträdet med jaktvårdskonsulenterna anfördes, att de åligganden, som jämlikt 39 § 3 mom. samt 40 § 1 mom. jaktstadgan ankomme på förrättningsmannen, såsom regel krävde betydande förberedelser avseende undersökning rörande fastighets- och äganderättsförhållandena samt studium av de jaktliga förhållandena i den trakt, där jaktvårdsområde föreslagits komma till stånd. I de flesta fall erfordrades ett avsevärt arbete för upprättande och kontroll av den förteckning vilken skulle läggas till grund för omröstningen. Särskilda svårigheter hade därvidlag ofta mött förrättningsmannen då fråga varit om sådana fastigheter, vilka tillhört ett flertal personer eller vilkas ägare icke varit bosatta i orten. Enligt vad jaktvårdskonsulenterna vidare uttalade, hade i många fall stora olägenheter ävenledes uppstått därigenom, att en större eller mindre del av de fastighetsägare, som i enlighet med bestämmelserna i 38 § jaktstadgan gjort ansökan om förordnande av förrättningsman, sedermera vid förrättningsssammanträdet motsatt sig förslaget om jaktvårdsområdets bildande. I ett avsevärt antal fall hade det jämväl förekommit, att fastighetsägare till följd av bristande intresse icke hörsammat kallelse till sammanträdet och därför vid den i 40 § 2 mom. jaktstadgan föreskrivna omröstningen måst inräknas bland förslagens motståndare. Under hänvisning till ovan angivna svårigheter förordade ett flertal av de närvarande konsulenterna, att man borde överväga att minska kraven på den för jaktvårdsområdets bildande erforderliga majoriteten såvitt densamma avsåge antalet fastighetsägare. Alternativt föreslogo vissa av konsulenterna, dels att den som undertecknat ansökning till länsstyrelsen om förordnande av förrättningsman icke skulle äga rätt att vid förrättningsssammanträdet motsätta sig att det föreslagna jaktvårdsområdet komme till stånd, dels ock att vid omröstningen hänsyn endast skulle tagas till vid förrättningsssammanträdet närvarande fastighetsägare eller deras ombud.

Jaktutredningen

Såsom framgått av en i tidigare sammanhang lämnad redogörelse förelägo vid tillkomsten av 1938 års jaktlagstiftning olika meningar rörande storleken av den majoritet, som borde erfordras för beslut om bildande av jaktvårdsområde. I 1936 års betänkande förordades sålunda, att de som biträdde dylikt beslut skulle utgöra minst två tredjedelar av samtliga fastighetsägare inom området och tillika äga minst två tredjedelar av marken i fråga. Vid ärendets framläggande i proposition till riksdagen föreslogs däremot införandet av en bestämmelse om minst fyra femtedels majoritet beträffande såväl fastighetsägarnas antal som markarealen. Riksdagen god-

kände — i enlighet med en inom jordbruksutskottet avgiven reservation — Kungl. Maj:ts förslag om fyra femtedels majoritet, medan jordbruksutskottets flesta ledamöter förordade en majoritet av tre fjärdedelar avseende antalet fastighetsägare och markarealen.

Med hänsyn till angelägenheten av att underlätta bildandet av jaktvårdsområden skulle en sänkning av nu gällande majoritetskrav i och för sig vara önskvärd. I sitt förslag till lag om rätt till fiske (SOU 1947: 47) har fiskerättskommittén föreslagit att fiskevårdsområde skulle kunna komma till stånd, därest flertalet av delägarna uttalat sig därför. För vissa fall har kommittén till och med förordat att fiskevårdsområde skulle kunna bildas även om majoriteten av delägarna icke önskade det. Enligt utredningens åsikt måste man emellertid för jaktvårdsområdenas vidkommande fasthålla vid den vid jaktlagens tillkomst uttalade meningen, att jaktvårdsområden böra komma till stånd allenast i den mån de uppbäras av en övervägande majoritet. Det kan nämligen icke tänkas vara möjligt att åstadkomma ett verkligt jaktvårdsarbete inom områden, där en stor del av delägarna varit emot att området bildats.

Även från angivna utgångspunkt kan givetvis bli föremål för överväganden, om man icke skulle kunna åtminstone i någon mån sänka kraven på majoritetens storlek. En mindre betydande sänkning skulle emellertid enligt utredningens mening icke medföra så stora fördelar, att de uppväga de därmed förbundna olägenheterna. Det motstånd, som i vissa trakter alltjämt förefinnes mot jaktvårdsområdesbildandet, skulle säkerligen ytterligare skärpas. Viss hänsyn torde även böra tagas till den omständigheten, att jaktlagens majoritetsbestämmelser numera ingått i det allmänna medvetandet.

Under åberopande av vad sålunda anförts förordar utredningen, att någon förändring icke vidtages i nu gällande majoritetsbestämmelser. Av anförda skäl kan utredningen icke heller biträda det av vissa jaktvårdskonsulenter framförda förslaget om minskning av majoritetskravet allenast såvitt detsamma avser antalet fastighetsägare. Mot detta förslag talar jämväl det förhållandet, att ett genomförande av förslaget skulle öka de större fastighetsägarnas inflytande på bekostnad av de mindres. Ej heller kan utredningen förorda förslagen att vid omröstningen hänsyn endast skulle tagas till vid förrättningsammansamträdet närvarande delägare eller deras ombud eller att den som undertecknat ansökning om förordnande av förrättningsman icke skulle äga rätt att vid förrättningsammansamträdet motsätta sig bildandet av det föreslagna jaktvårdsområdet.

E. BESTÄMMANDET AV RÖSTETALET

Nuvarande tillämpning

I anslutning till frågan om majoritetsbestämmelserna torde böra uppmärksammas det vid omröstningen tillämpade sättet för bestämmandet av röstetalet. I en artikel i Förvaltningsrättslig tidskrift för år 1946 (s. 244—

246) har redogjorts för vissa från länsjaktvårdsföreningarna inhämtade upplysningar i ämnet. Därav framgår, att under åren närmast efter tillkomsten av 1938 års jaktlagstiftning i åtskilliga fall oklarhet och bristande enhetlighet rått i fråga om de bedömningsgrunder som i berörda hänseende bort komma till användning.

Emellertid synes numera, enligt vad utredningens granskning givit vid handen, vid avgörandet av de mål, i vilka besvär anförts hos Kungl. Maj:t över länsstyrelsernas beslut om bildande av jaktvårdsområden, ha utbildats en fast praxis i fråga om beräkningen av röstetalet. Denna praxis utgår i princip från att det å en fastighet belöpande röstetalet icke kan uppdelas på flera delägare i fastigheten och synes i huvudsak innebära följande.

1. Den som äger flera fastigheter tillerkännes icke mer än en röst.

2. Om en fastighet innehaves av flera med samäganderätt, ha delägarna tillsammans ej mer än en röst. Om någon av dem icke företrädes vid förrättningen eller motsätter sig förslaget om bildande av jaktvårdsområde, tillgodoräknas hela det på fastigheten belöpande röstetalet dem som icke biträtt förslaget.

3. Om en fastighet tillhör flera men samäganderättslagen icke är tillämplig, bedömes rösträtten enligt de grundsatser som för varje särskilt fall gälla beträffande rätten att förfoga över fastigheten.

4. Om en fastighet tillhör flera, vilka var för sig äga viss å marken bestämd ågovidd, tillerkännes varje delägare en röst.

Jaktutredningen

Med hänsyn till denna praxis, vilken utredningen funnit innebära en tillfredsställande lösning av föreliggande problem, har utredningen icke ansett det erforderligt att föreslå utfärdande av särskilda föreskrifter eller anvisningar i ämnet.

Kap. 10. Tiden för jaktvårdsområdes bestånd

Nuvarande förhållanden

I fråga om tiden för jaktvårdsområdes bestånd innehåller 10 § 1 mom. andra stycket jaktlagen den föreskriften, att sådant område skall, efter vad fastighetsägarna besluta, bildas för visst antal år, lägst tio och högst tjugofem. Några bestämmelser om förlängning av jaktvårdsområdes giltighetstid finnas däremot icke i jaktlagstiftningen. I avsaknad av dylika bestämmelser torde man vid förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd i princip ha att tillämpa samma regler som vid nybildning av sådant område.

I syfte att vid utgången av jaktvårdsområdes giltighetstid icke behöva tillgripa det relativt omständliga förfarande, som sistnämnda regler innebära, ha de särskilda jaktvårdsområdena i viss utsträckning i sina stadgar intagit föreskrifter rörande ett förenklat tillvägagångssätt. Då jaktutredningen funnit det vara av intresse att närmare granska stadgarnas innehåll i berörda hänseende, har utredningen genom Svenska jägareförbundet införskaffat vissa uppgifter i ämnet. Med hänsyn till förekomsten och beskaffenheten av särskilda bestämmelser rörande förlängning av jaktvårdsområdenas giltighetstid kunna områdena uppdelas i fem huvudgrupper, i det följande betecknade A—E.

A. Områden med stadgar, i vilka icke intagits bestämmelser rörande förlängning av tiden för jaktvårdsområdenas bestånd. Dessa stadgar återfinnas företrädesvis i de jaktvårdsområden, som kommo till stånd under åren närmast efter ikraftträdandet av 1938 års jaktlagstiftning.

B. Områden med stadgar, vilka i fråga om förlängning av jaktvårdsområdenas giltighetstid innehålla en bestämmelse — till typen sannolikt den äldsta förekommande — av i huvudsak följande lydelse.

»För områdets upplösning efter den fastställda tidens utgång kräves beslut vid två på varandra följande sammanträden, varav ett ordinarie. Beslutet vid det senare av dessa sammanträden skall biträdas av minst fyra femtedelar av samtliga markägare. Vidare skola dessa representera fyra femtedelar av jaktvårdsområdets areal.»

C. Områden med stadgar, i vilka intagits nedanstående förlängningsklausul, vilken Svenska jägareförbundet år 1943 med rekommendation tillställde länsjaktvårdsföreningarna.

»Sist sex månader före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområdet bildats, har områdets ordförande att skriftligen inhämta delägarnas i området mening beträffande områdets fortsatta bestånd. För sådant ändamål skall ordföranden tillställa en var delägare blankett, innefattande formulär till delägarens av två personer bevitnade förklaring att han biträder förslag i nyssnämnt avseende för angivet antal år. Blanketten bör jämväl innehålla formulär till bemyndigande för jaktvårdsområdets ordförande eller den han i sitt ställe sätter att föra talan för delägarens fastighet ej mindre vid ansökan hos länsstyrelsen om fastställelse av beslut rörande områdets fortsatta bestånd eller om förordnande av förrättningsman för förrättning i sådant syfte, än även vid dylik förrättning.

Därest vid giltighetstidens utgång samtliga medlemmar överenskomma om jaktvårdsområdets fortsatta bestånd under ovan angivna tid, åligger det styrelsens siste ordförande att söka länsstyrelsens fastställelse därå.

Enas däremot icke samtliga medlemmar, men dock minst $\frac{4}{5}$, vilka förfoga över minst $\frac{4}{5}$ av områdets mark, om områdets fortsatta bestånd, åligger det samme ordförande att hos länsstyrelsen ansöka om förordnande av förrättningsman för frågans avgörande genom förrättning, varom förmäles i 38 och följande paragrafer jaktstadgan den 3 juni 1938.»

D. Områden med stadgar, i vilka återfinnes följande förlängningsklausul, som sedan år 1947 rekommenderats av Svenska jägareförbundet och som

intagits i det av förbundet år 1949 uppgjorda förslaget till normalstadgar för jaktvårdsområden.

»Ha icke senast sex månader före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområdet bildats, flera än en femtedel av delägarna, vilka tillika äga mer än en femtedel av områdets areal, till styrelsens ordförande skriftligen anmält sin önskan om områdets upplösning skall detta anses förlängt ytterligare fem år i sänder intill dess det bestämt i sammanlagt tjugofem år.»

E. Områden med stadgar, som i fråga om förlängning av jaktvårdsområdenas giltighetstid innefatta bestämmelser, avvikande från de i det föregående nämnda. Dessa områden återfinnas huvudsakligen i Stockholms, Östergötlands, Kronobergs och Gävleborgs län.

Inom Stockholms län förekommer sålunda följande bestämmelse.

»Såvida icke minst sex månader före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområdet är bildat, det på två allmänna sammanträden med minst $\frac{3}{4}$ majoritet bestämts, att jaktvårdsområdet skall upplösas, förlänges dettas verksamhet med ny period av samma antal år, som i stadgarna är bestämt.»

De förlängningsklausuler av ifrågavarande slag som kommit till användning inom Östergötlands och Kronobergs län ha — med vissa variationer — huvudsakligen följande formulering.

»Har ej någon av delägarna före näst sista jaktstämman skriftligen till styrelsen inkommit med begäran om jaktvårdsområdets upplösning, äger detta bestånd ytterligare fem år i sänder.»

Inom Gävleborgs län ha stadgarnas förlängningsklausuler i ett flertal fall följande utseende.

»Utan annat bemyndigande än som innefattas i dessa stadgar skall styrelsen vara berättigad att såsom ombud för delägarna inom ett år innan den fastställda tiden utgår, med stöd av de nu gjorda teckningarna och fullmakterna, vilka enligt nedan ej förklarats ogiltiga, och därest fortfarande fyra femtedels majoritet förefinnes, hos länsstyrelsen göra framställning om fastställelse av jaktvårdsområdet för ytterligare tio år.»

I bilaga 3 angives antalet av de jaktvårdsområden inom olika delar av landet, som den 1 juli 1950 voro hänförliga till ovannämnda med A—E betecknade huvudgrupper.

Såsom framgått av en i tidigare sammanhang lämnad redogörelse uppgick antalet den 1 juli 1950 bestående jaktvårdsområden till sammanlagt 767. Av dessa områden ha 496 ursprungligen fastställts att gälla under 10 år, 1 under 11 år, 1 under 12 år, 2 under 13 år, 144 under 15 år, 2 under 16 år, 38 under 20 år, 1 under 23 år samt 82 under 25 år. Flertalet av de områden, som fastställts under åren närmast efter den nuvarande jaktlagens tillkomst, avse relativt kort tid, medan de områden, vilka erhållit den längsta giltighetstiden, till övervägande del kommit till stånd först under senare år. Av de områden, vilkas giltighetstid ursprungligen bestämts till 10 år, ha före den 1 juli 1950 17 ombildats, flertalet för ytterligare 10 år.

Svenska jägareförbundets förslag

Antalet jaktvårdsområden, vilkas giltighetstid utlöper under åren 1950—1975, angives i bilaga 4. Såsom av denna framgår kommer redan under de närmaste åren giltighetstiden att utgå för ett stort antal jaktvårdsområden. Med hänsyn härtill ha framförts önskemål om åtgärder för att säkerställa områdenas fortbestånd. Svenska jägareförbundet har sålunda i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 juli 1948 anhållit, att det måtte tagas under övervägande om icke jaktlagens bestämmelser kunde ändras för erhållande av ett smidigare förfarande vid förlängning av jaktvårdsområdes giltighetstid. Förbundet har i sin framställning anfört, att — därest ändring i nämnda hänseende icke företoges — det kunde befaras att jaktvårdskonsulenterna och deras medhjälpare under en följd av år skulle bli helt sysselsatta med förrättningar avseende jaktvårdsområdenas fortbestånd. En sådan utveckling skulle enligt förbundets mening verka hämmande på det synnerligen nödvändiga arbetet för skapande av nya jaktvårdsområden. Detta vore desto mera betänkligt som det visat sig, att jaktvårdens stora framsteg under det sista decenniet främst vore ett resultat av den verksamhet som bedrivits inom jaktvårdsområdena. I sin framställning har förbundet hänvisat till vad fiskerättskommittén föreslagit i fråga om förlängning av giltighetstiden för fiskevårdsområden. Enligt förbundets mening borde man vid införandet av liknande stadganden för jaktvårdsområdenas del anknyta till gällande bestämmelser om fyra femtedels majoritet vid nybildning av sådant område.

Vidare ha jaktvårdskonsulenterna vid det av jaktutredningen den 28 november 1949 anordnade sammanträdet förordat införande av enklare regler i förevarande hänseende. Därvid underströks särskilt, att en tillämpning av samma bestämmelser som gällde vid nybildning av jaktvårdsområde innebure en alltför omständlig och för konsulenterna betungande procedur.

Invändningar mot de framförda önskemålen om ett enklare förlängningsförfarande saknas dock icke. Sålunda har i artiklar i Jägarnas riksförbunds tidskrift Jakt och jägare — i anslutning till en allmän kritik av gällande bestämmelser om jaktvårdsområden — givits uttryck åt den uppfattningen, att ett sådant förfarande skulle komma att strida mot de mindre jordägarnas och den icke jordägande befolkningens intressen. Vid sin förbundsstämma den 12 juni 1949 uttalade Jägarnas riksförbund i fråga om nyssnämnda av Svenska jägareförbundet framlagda förslag, att »förlängning icke bör beslutas emedan den endast skulle tjäna syften som icke alltid skulle överensstämma med områdesmedlemmarnas åsikt. Glömska och oföretagsamhet vid tidpunkt för uppsägning torde vara ofta förekommande på landsbygden.»

Motsvarande problem på fiskets område

Enligt lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske kunna delägarna i fiskevatten, som är oskiftat eller eljest tillhörigt två eller flera, besluta att fisket i vattnet skall vara gemensamhetsfiske. Delägarnas beslut skall fastställas av länsstyrelsen. Beslutet är ej giltigt med mindre i avseende på fiskevatten, som är i sin helhet oskiftat, mer än hälften av samtliga delägare förenat sig därom och dessa tillika företrätt mer än hälften av samtliga delägars rösttal, och i avseende på annat fiskevatten beslutet biträtts av minst $\frac{2}{3}$ av samtliga delägare och dessa tillika företrätt minst $\frac{2}{3}$ av samtliga delägars röstetal. Gemensamhetsfiske skall efter vad delägarna besluta inrättas för visst antal år, minst 10 och högst 25. Särskilda regler angående förlängning av gemensamhetsfiskes giltighetstid saknas.

Sedan 1942 års riksdag hemställt om en översyn av nämnda lagstiftning i syfte att underlätta tillkomsten av gemensamhetsfiske, föreslogs i ett år 1943 avgivet betänkande (stencilerat), att lagen om gemensamhetsfiske skulle upphävas och ersättas med en lag om fiskevårdsområde. Enligt förslaget skulle beslut om inrättande av fiskevårdsområde meddelas av länsstyrelsen efter därom gjord ansökan. Länsstyrelsen skulle emellertid ej äga förordna om inrättande av fiskevårdsområde mot en uttalad mening hos flertalet delägare, såvida ej särskilda skäl talade därför. Tiden för fiskevårdsområdes bestånd skulle utgöra 10—25 år. Giltighetstiden skulle automatiskt förlängas med tio år i sänder, såvitt icke delägare med minst en tjugondel av samtliga delägars röstetal senast sex månader före utgången av giltighetstiden hos länsstyrelsen skriftligen meddelat, att förlängning icke önskades.

Fiskerättskommittén har i sitt förslag till fiskelag (SOU 1947: 47) infört ett särskilt kapitel om fiskevårdsområde. Därvid har kommittén i de avseenden, varom här är fråga, i huvudsak anslutit sig till i 1943 års betänkande angivna riktlinjer. I fråga om giltighetstidens förlängning har kommittén emellertid föreslagit den jämkningen, att delägare, för att genom uppsägning kunna förhindra automatisk förlängning, skulle representera minst en tiondel av samtliga delägars röstetal. Enligt kommitténs förslag skulle vidare, om dylik uppsägning skedde, detta ej medföra att frågan om förlängning förfölle och följaktligen en fullständig nybildningsprocedur behöva företagas, utan endast att frågan hänskötes till länsstyrelsens prövning och avgörande. Det skulle därvid stå länsstyrelsen öppet att tillämpa ett enklare förfarande än vid nybildning. För att beslut i fråga om förlängning skulle kunna fattas uppställer kommitténs förslag allenast den fordran, att delägarna och vissa andra rättsinnehavare erhållit tillfälle att yttra sig i ärendet. Detta borde — enligt vad kommittén uttalat — alltefter omständigheterna kunna ske genom ett vanligt remissförfarande eller, vid mera tveksamma och komplicerade fall, vid förrättning på stället. Kommittén har förklarat sig förutsätta, att länsstyrelsen i alla förlängningsärenden komme att inhämta yttrande av statens fiskeritjänsteman. Den tid,

för vilken förlängning skulle ske, har av fiskerättskommittén föreslagits till 10 år åt gången vid automatisk förlängning samt eljest till högst 25 år.

De av fiskerättskommittén förordade reglerna om fiskevårdsområde ha icke upptagits i det för 1950 års riksdag framlagda förslaget till lag om rätt till fiske (prop. nr 60/1950). I anslutning till en redogörelse för nämnda regler uttalade departementschefen, att kommitténs förslag i denna del — med hänsyn till vissa framkomna erinringar — syntes böra göras till föremål för ytterligare överväganden. I avbidan härpå avsåges gällande lag om gemensamhetsfiske skola kvarstå.

Jaktutredningen

Såsom utredningen i kap. 8 understrukit, ha jaktvårdsområdena visat sig vara ett utmärkt medel till förbättrande av de jaktliga förhållandena i landet. Med hänsyn härtill finner utredningen det vara önskvärt att, jämsides med bildande av nya jaktvårdsområden, fortbeståndet av de hittills fastställda områdena i möjligaste mån tryggas.

I det föregående har framhållits, att lagstiftningen saknar särskilda bestämmelser om förlängning av den för jaktvårdsområdes bestånd bestämda tiden och att till följd härav vid förlängning av giltighetstiden i princip samma regler måste tillämpas som vid nybildning av jaktvårdsområde. För att undvika ett upprepande av den procedur som erfordras vid nybildning ha emellertid de särskilda jaktvårdsområdena i sina stadgar — såsom ävenledes framgått av den föregående redogörelsen — ofta intagit regler, som avsetts skola underlätta områdenas bestånd efter giltighetstidens utgång. I den mån en dylik förlängningsklausul innebär, att en verklig omröstning företages bland samtliga delägare och resultatet av omröstningen underställes länsstyrelsen för fastställelse, torde förlängningsbeslutet gälla gentemot ny fastighetsägare, åtminstone för det fall att omröstningen giver vid handen att enighet råder om förlängningen. Därest det vid omröstningen visar sig, att några delägare icke vilja biträda ett beslut om förlängning, torde hinder för länsstyrelsen att meddela fastställelse å beslutet föreligga på grund av föreskriften i 10 § 2 mom. jaktlagen, att sådan fråga som avses i 1 mom. andra stycket samma paragraf vid bristande enighet skall prövas vid förrättning på stället. De flesta av de förlängningsklausuler, som enligt den lämnade redogörelse användas, synas emellertid förutsätta, att giltighetstiden för ett jaktvårdsområde skall kunna förlängas utan länsstyrelsens fastställelse. En dylik förlängning torde i regel icke äga bindande verkan gentemot ny fastighetsägare. Det kan även vara tveksamt om den ens gäller gentemot delägare, som vid området bildande röstat mot det därvid framlagda förslaget. En förlängning, varå icke erhållits fastställelse, synes ej heller kunna gälla utöver den i 10 § 1 mom. andra stycket jaktlagen stadgade maximitiden för jaktvårdsområdes bestånd.

Då det sålunda i åtskilliga fall torde vara tvivel underkastat huruvida

med stöd av en dylik i stadgarna intagen klausul beslutad förlängning gäller gentemot ny fastighetsägare, måste enligt utredningens uppfattning den för nybildning av jaktvårdsområde bestämda proceduren oftast upprepas vid förlängning av giltighetstiden för sådant område. Att detta förhållande ur jaktvårdssynpunkt är föga tillfredsställande torde vara uppenbart. De jaktvårdande sammanslutningarna, vilkas verksamhet i väsentlig grad bekostas av medel ur jaktvårdsfonden, måste med gällande bestämmelser nedlägga ett avsevärt arbete på åtgärder i syfte att säkerställa fortbeståndet av nu fungerande jaktvårdsområden. Utredningen anser därför i likhet med Svenska jägareförbundet, att det fortlöpande jaktvårdsarbetet i landet kan befaras lida betydande avbräck, om samma förfarande som vid nybildning av jaktvårdsområde måste komma till användning jämväl vid förlängning av den för beståndet av jaktvårdsområde bestämda tiden. Ifrågavarande olägenheter torde bli i hög grad märkbara redan inom en snar framtid. Av bilaga 4 framgår, att under de närmaste tre åren giltighetstiden kommer att utlöpa för ej mindre än 130 jaktvårdsområden.

På grund av vad sålunda anförts förordar utredningen, att särskilda bestämmelser meddelas i jaktlagen för att underlätta förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd. För att syftet med dessa särskilda bestämmelser icke skall till stora delar förfelas böra bestämmelserna emellertid göras tillämpliga även på de jaktvårdsområden, som nu finnas. Häremot kan visserligen invändas, att lagstadganden av förevarande art icke böra givas tillbakaverkande kraft. Den som biträtt beslut om bildande av jaktvårdsområde kan ha fäst avseende vid att området enligt beslutet skulle bestå endast under viss angiven tid. Denna invändning synes emellertid icke böra tillmätas avgörande betydelse. Det torde nämligen vara möjligt att utforma de åsyftade bestämmelserna så, att kraven på hänsyn till den enskildes rättmätiga intressen tillgodoses utan att det allmänna intresset av viltvårdens vidmakthållande och utveckling åsidosättes. För en sådan tillämpning av bestämmelserna, som här förordats, talar även att i stadgandena för 492 eller något över 64 procent av jaktvårdsområdena intagits förlängningsklausuler, vilket utvisar att man vid bildandet av dessa områden avsett att kunna få giltighetstiden förlängd på enklare sätt än genom nybildning, samt att så gott som samtliga jaktvårdsområden, för vilka giltighetstiden redan utgått, ombildats.

Gällande jaktlag intager den ståndpunkten, att jaktvårdsområden böra bildas endast i den mån de uppbäras av en övervägande majoritet bland de jordägare som med sin mark skola ingå däri. Utredningen anser att denna ståndpunkt bör vara vägledande även då det gäller utformandet av bestämmelser om förlängning av tiden för jaktvårdsområdenas bestånd. I enlighet härmed synes böra fordras att giltighetstiden skall förlängas endast om det blivit med någorlunda säkerhet klarlagt, att för förlängning föreligger samma majoritet, som jaktlagen uppställer såsom krav för bildande av jaktvårdsområde. För att erhålla ett uttryck för opinionen bland delägarna i jaktvårdsområdet torde två olika utvägar närmast kunna ifråga-

komma. Å ena sidan synes jaktvårdsområdes fortbestånd kunna göras beroende av huruvida angiven majoritet av delägarna gjort framställning om giltighetstidens förlängning. Å andra sidan torde kunna stadgas, att jaktvårdsområdes giltighetstid skall förlängas med visst antal år, därest icke motsvarande minoritet av delägarna framställt invändning däremot. Med hänsyn till vad förut anförts rörande önskvärdheten av att erhålla ett så enkelt och tidsbesparande förfaringsätt som möjligt vid förlängning av giltighetstiden för jaktvårdsområde är sistnämnda alternativ att föredraga. Enligt utredningens mening bör användandet av ett sådant förfarande icke vara ägnat att ingiva betänkligheter, då man på grund av det livliga intresse, varmed de jaktliga spörsmålen vanligen omfattas, som regel torde kunna räkna med att delägare, som icke önska förlängning av den för jaktvårdsområdets bestånd bestämda tiden, ej underlåta att giva detta till känna. I syfte att säkerställa att detta förfarande skall giva uttryck åt flertalet delägars inställning till förlängningsfrågan och i anledning av det av Jägarernas riksförbund gjorda uttalandet vill utredningen emellertid förorda, att delägare tillerkännes rätt att påkalla utfärdande av kungörelse om vad den har att iakttaga, som vill göra invändning mot förlängning av giltighetstiden.

Den tid, för vilken förlängning skall kunna ske, synes lämpligen böra bestämmas till 10 år i sänder. Prövningen av fråga om förlängning av giltighetstiden bör i likhet med vad som gäller beträffande bildande av jaktvårdsområde ankomma på länsstyrelsen. Av praktiska skäl bör länsstyrelsen emellertid upptaga denna fråga till prövning endast om yrkande därom framställs. Rättighet att påkalla denna prövning bör tillkomma varje delägare i jaktvårdsområde. Hos länsstyrelsen bör även invändning mot förlängning göras. Sådan invändning bör därvid framställas senast tre månader före utgången av giltighetstiden.

Kap. 11. Jaktvårdsområdenas stadgar

Såsom i det föregående framhållits ha samtliga jaktvårdsområden konstituerat sig såsom jaktvårdsföreningar och antagit stadgar, innehållande förutom föreningsrättsliga bestämmelser de allmänna grunder för jaktutövningen och viltvården, som enligt 10 § 1 mom. jaktlagen skola innefattas i beslut om bildande av jaktvårdsområde. Den närmare innebörden av dessa grunder har icke angivits i lagstiftningsväg, utan endast vissa allmänt hållna krav ha uppställts. Varken i jaktlagen eller i jaktstadgan givas bestämmelser om hur den gemensamma förvaltningen skall utövas. Det står därför delägarna fritt att själva bestämma innehållet i stadgarna med iakttagande allenast av att dessa skola överensstämma med lag och författning samt vara tjänliga för jaktvårdens främjande och icke få kränka enskild

rätt. På grund härav ha understundom enligt vad utredningen vid sin undersökning av hithörande förhållanden konstaterat tillkommit stadgebestämmelser, som skapat irritation och möjliggjort ställningstaganden, vilka varit föga ägnade att främja det samarbete inom jaktvårdsområdena som måste anses vara en väsentlig förutsättning för att en god jaktvård skall komma till stånd. Den kritik, som riktats mot jaktvårdsområdena, har också huvudsakligen avsett ifrågavarande förhållanden. Utredningen har på grund av det anförda funnit det påkallat att närmare undersöka om icke åtminstone i vissa hänseenden i jaktlagstiftningen böra intagas föreskrifter även rörande jaktvårdsområdenas inre angelägenheter. Det bör emellertid understrykas, att en viss försiktighet härvidlag synes böra iakttagas, främst med hänsyn till önskvärdheten att icke i alltför hög grad borttaga möjligheten att ordna dessa angelägenheter efter de lokala förhållandena.

A. RÖSTRÄTTSREGLERNA

Nuvarande förhållanden

Ett exempel på sådana stadgebestämmelser, som ur skilda synpunkter kritiserats, utgöra de omröstningsregler, som i allmänhet intagits i jaktvårdsområdenas stadgar. Beslutanderätten i fråga om jaktutövningen och övriga gemensamma angelägenheter tillkommer inom jaktvårdsområdena ytterst delägarna å jaktstämma. Frånsett stadgandena om bildande av jaktvårdsområde ha i jaktlagstiftningen icke meddelats några bestämmelser angående delägarnas rösträtt vid beslut i frågor som angå området. I jaktvårdsområdenas stadgar ha därför upptagits regler härom. Såsom av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår har därvid delägarnas röstetal i allmänhet gjorts beroende av storleken av den mark, varmed de ingått i områdena.

Enligt uppgifter, som utredningen i maj 1950 införskaffat från jaktvårdskonsulenterna, ha 399 (53,1 procent) av de då förefintliga 751 jaktvårdsområdena omröstningsregler av innehåll, att varje delägare har en röst för varje i stadgarna bestämd kvotdel av den areal, varmed han ingår i området. För 291 jaktvårdsområden (38,8 procent) ha omröstningsreglerna utformats så, att varje delägare har en röst och dessutom en röst för varje bestämd kvotdel av den areal, varmed han är ansluten till området. I regel har kvotdelen i nu nämnda fall bestämts så, att en röst räknas för varje påbörjat 20-tal hektar av delägaren tillhörig mark, som ingår i området. Endast i 61 jaktvårdsområden (8,1 procent) har varje delägare en röst oavsett markinnehavets storlek. Nästan hälften av sistnämnda områden äro belägna i Norrbottens län.

Utöver nu angivna regler innehålla stadgarna oftast bestämmelser om begränsning av röstetalet. Av de 690 jaktvårdsområden, inom vilka enligt

ovan rösträtten är anknuten till markarealen, sakna allenast 24 (3,5 procent) dylika regler. I 564 områden (81,7 procent) är begränsningen satt i relation till de närvarandes sammanlagda röstetal. Därvid har begränsningen utformats så, att delägarna få utöva rösträtt för högst $\frac{1}{10}$ av det å jaktstämman representerade sammanlagda röstetalet i 4 fall, för högst $\frac{1}{5}$ i 187 fall, för högst $\frac{1}{4}$ i 134 fall och för högst $\frac{1}{3}$ i 239 fall. Beträffande återstående 102 jaktvårdsområden (14,8 procent) är begränsningen av röstetalet absolut, med det högsta röstetalet per delägare bestämt till 3—5 röster i 54 fall, 10—25 röster i 42 fall samt 30—100 röster i 6 fall.

De omröstningsregler, som sålunda i allmänhet intagits i jaktvårdsområdenas stadgar, ha vid skilda tillfällen utsatts för kritik. Vid behandlingen i riksdagen av motionerna II: 181/1945 och II: 76/1946 angående översyn av jaktlagstiftningen anförde sålunda vissa talare, att det icke överensstämde med nutida uppfattning att rösträtten berodde på egendomsförhållandena. Vidare har i flera artiklar i Jägarnas riksförbunds tidskrift Jakt och jägare framhållits, att de nuvarande omröstningsreglerna gåve de delägare i jaktvårdsområdena, som ägde stora markarealer, ett dominerande inflytande inom områdena. Därvid har gjorts gällande, att dessa regler kunde giva ägare av större marker möjlighet att vid fattande av beslut om jaktutövningen avgöra vilka viltslag som ej skulle få jagas å de mindre fastighetsägarnas marker samt till och med fridlysa sistnämnda marker.

Motsvarande bestämmelser å andra områden

För åtskilliga andra sammanslutningsformer ha i lag meddelats särskilda bestämmelser om delägarnas rösträtt. Enligt 36 § lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar äger varje medlem en röst, om ej annorlunda bestämts i stadgarna. I det av särskild utredningsman den 12 april 1949 avgivna betänkandet med förslag till lag om registrerade föreningar m. m. (SOU 1949: 17) har föreslagits, att denna regel alltjämt skall bibehållas. Ett på grundval därav utarbetat lagförslag har den 29 september 1950 remitterats till lagrådet. Däri har utredningsmannens förslag godtagits.

I 4 § lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter stadgas såsom huvudregel, att varje delägare har rösträtt efter sin delaktighet i samfälligheten. Jämlikt 50 § lagen den 13 maj 1932 om häradsallmänningar skall varje delägare äga rösträtt efter grunden för sin delaktighet i allmänningen. Ingen får dock för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mer än $\frac{1}{10}$ av det vid tillfället representerade delaktighetstalet. Liknande regler ha meddelats i 56 § lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar.

Av särskilt intresse i förevarande sammanhang äro bestämmelserna i lagen den 30 juni 1913 om gemensambetsfiske. Enligt 29 § sistnämnda lag gäller, att vid onröstning i andra frågor än sådana, som röra inrättande av gemensambetsfiske, upplåtande av gemensambetsfiske på arrende eller ändring av

beslut därom eller ändring av området för gemensamhetsfiske, ingen delägare får tillgodoräknas mer än $\frac{1}{3}$ av de i omröstningen deltagandes sammanlagda röstetal. I 1943 års förslag till lag om fiskevårdsområde förordades, att rösträtten vid beslut i frågor, som rörde fiskevårdsområdet, skulle beräknas i enlighet med vad delägarna enhälligt beslutade eller jämlikt sådant förslag i ansökningen om inrättande av området, som av delägarna lämnats utan erinran, eller eljest i förhållande till delägarnas delaktighet i området. Fiskerättskommittén föreslog i sitt förslag till fiskelag (SOU 1947:47) som huvudregel, att varje delägare skulle äga en röst i frågor rörande fiskevårdsområdet utom beträffande upplåtelse av fiskerätt samt fondering av områdets inkomster och användning därav till mera omfattande åtgärder, som icke föreskrivits i stadgarna. I dessa särskilt nämnda frågor skulle röstetalet beräknas efter delaktigheten. Enligt förslaget skulle huvudtalet emellertid icke vara beräkningsgrund för rösträtten, om delägarna vore eniga därom eller förslag i ämnet framlagts i ansökningen om bildande av fiskevårdsområde och lämnats utan erinran av delägarna. Såsom motivering till den föreslagna huvudregeln har kommittén anfört, att det vore av väsentlig betydelse för vidmakthållande av intresset inom ett fiskevårdsområde, att varje delägare — även den som ägde endast en obetydlig andel i vattnet — hade ett verkligt inflytande på avgörandet av gemensamma angelägenheter. Särskilt i ett sådant ingalunda ovanligt fall, att ett fiskevatten ägdes exempelvis till tre femtedelar av en person, medan de återstående femtedelarna vore uppdelade på flera lotter, framstode det som mindre lyckligt om den förstnämnde skulle få ensam diktera besluten. I åtskilliga av remissyttrandena över fiskerättskommitténs förslag hävdades, att rösträtten borde beräknas i förhållande till delaktigheten med begränsning till viss del av det vid tillfället representerade röstetalet. Fiskerättskommitténs förslag till bestämmelser om fiskevårdsområden har, såsom förut nämnts, icke upptagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 60/1950.

Jaktutredningen

I syfte att erhålla en närmare uppfattning om de vanligen gällande omröstningsreglernas inverkan på olika grupper delägares inflytande å jaktstämorna har utredningen verkställt en undersökning rörande dessa regler inom tolv godtyckligt utvalda jaktvårdsområden, vilka representera skilda delar av landet och inom vilka rösträtten anknutits till markarealen. Åtta av dessa områden ha stadgar av innehåll att ingen delägare må utöva rösträtt för mer än $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{4}$ respektive $\frac{1}{3}$ av det vid tillfället representerade röstetalet. Av undersökningen framgår, att den för nämnda områden sålunda föreskrivna begränsningen visserligen i någon mån sänker röstetalet för några delägare men att den saknar betydelse i fråga om fördelningen av rösterna mellan större och mindre delägare. Varken beträffande dessa åtta områden eller i fråga om två områden, vilkas stadgar icke innehålla några regler om maximering av röstetalet, skulle för övrigt en begränsning

av varje delägares röstetal till högst $\frac{1}{10}$ av det totala röstetalet ha medfört en sådan nedskärning av de större markägarnas röstetal, att deras inflytande i väsentlig grad minskades. Däremot utvisar undersökningen, som omfattade även två områden vilkas stadgar föreskriva en maximering av varje delägares röstetal till 10 respektive 4 röster, att en absolut begränsning av röstetalet kan verksamt bidra till en jämnare fördelning av inflytandet mellan olika grupper av delägare.

I detta sammanhang må emellertid framhållas, att flera av jaktvårdskonsulenterna i anslutning till avlämnandet av de förut återgivna uppgifterna angående rösträtsreglerna inom jaktvårdsområdena anför, att det inom deras verksamhetsområden icke förekommit att stadgarnas föreskrifter om beräkning av röstetalet efter arealinnehavet tillämpats, utan att omröstningarna alltid skett efter huvudtalet. En jaktvårdskonsulent har vidare uttalat, att stadgarnas nuvarande omröstningsbestämmelser inom hans tjänstgöringsdistrikt efter hand borttoges och ersattes med regeln om en röst för varje delägare oavsett markinnehavets storlek.

Enligt utredningens uppfattning talar åtskilligt för att rösträtsreglerna utformas så, att de i högre grad än vad hittills i allmänhet varit fallet taga hänsyn till de mindre delägarnas intresse. Vid övervägandet av förevarande spörsmål bör emellertid beaktas att, såsom utredningen i det föregående framhållit, försiktighet synes böra iakttas då det gäller införandet av lagbestämmelser rörande jaktvårdsområdenas inre angelägenheter. Man kan icke bortse från att principen om rösträkning efter areal i många fall torde utgöra en nödvändig förutsättning för att jaktvårdsområden skola komma till stånd. Att märka är också, att fiskerättskommittén, då den i fråga om fiskevårdsområdena såsom huvudregel föreslog att ingen delägare skulle få tillgodoräknas mer än en röst, utgick från att länsstyrelse skulle ha möjlighet att i vissa fall fastställa fiskevårdsområde även om majoriteten av delägarna röstat mot områdets bildande.

På grund av vad sålunda anförts och då missbruk av ett dominerande inflytande inom ett jaktvårdsområde med hänsyn till vad utredningen i det följande föreslår i fråga om besvär rätt över jaktstämmas beslut lätt torde kunna förhindras, anser sig utredningen icke böra förorda, att några generella tvingande bestämmelser lagfästas rörande delägarnas rösträtt vid avgörandet av gemensamma angelägenheter. Däremot synes det — i syfte att understödja strävandena att åstadkomma en jämnare fördelning av inflytandet mellan olika grupper av delägare — vara lämpligt att ett dispositivt stadgande härom införes i jaktlagen. Detta stadgande torde kunna utformas så, att varje delägare, där ej annorlunda bestämts i de för jaktvårdsområdet antagna grunderna för jaktutövningen och viltvården, skall äga en röst.

B. JAKTRÄTTSUPPLÅTELSE

Nuvarande förhållanden

I jaktlagen lämnas en särskild föreskrift rörande befogenheten att disponera över jakträtten inom jaktvårdsområde i 12 § 3 mom., vari stadgas, att inom jaktvårdsområde rätten till all jakt eller till jakt efter särskild villebrådsart ej må upplåtas till annan, med mindre samtliga fastighetsägare äro därom ense. Vid upptagandet av detta stadgande — ehuru med något annorlunda lydelse — i den för 1938 års riksdag framlagda propositionen med förslag till jaktlag (prop. nr 46/1938) uttalade departementschefen, att bestämmelsen icke borde utgöra hinder för enskild delägare, som ej själv önskade använda sig av sin jakträtt, att å annan person överlåta densamma. — Vid behandlingen av förevarande spörsmål inom riksdagen anförde jordbruksutskottet (utl. nr 53/1938) i huvudsak följande.

Jämväl utskottet anser, att man genom en särskild bestämmelse bör hindra en majoritet bland fastighetsägarna att så disponera över rätten till jakt å jaktvårdsområdet att någon fastighetsägare berövas sin jakträtt. Ett dylikt stadgande bör emellertid, som departementschefen framhållit, icke lägga hinder i vägen för fastighetsägare att å annan överlåta den rätt till jakt å jaktvårdsområdet, som tillkommer honom jämlikt de beslutade reglerna för jaktutövningen å området. Dylik överlåtelse bör, därest flera fastighetsägare önska överlåta sin ifrågavarande rätt, naturligen även kunna ske samfällt. Innefatta alltså nämnda regler, att jakten skall utövas gemensamt å hela området, får den, till vilken delägare överlätit sin jakträtt, samma rätt att delta i jakten, som skulle tillkommit delägaren. Detta kan annan delägare, som ej velat överlåta sin jakträtt, således ej motsätta sig. Å andra sidan blir den sistnämnde delägaren bibehållen vid den rätt att jaga å jaktvårdsområdet han äger enligt de beslutade reglerna. Delägare, som på sätt nu sagts överlåter sin rätt till jaktvårdsområdet, får anses ha principiell skyldighet att beakta, att överlåtelsen ej sker till person, som kan antagas komma att begagna denna rätt på ett illojalt sätt. Övriga delägare böra emellertid kunna utöva viss kontroll härutinnan. Detta synes lämpligen kunna ske, t. ex. genom att i stadgarna intages föreskrift, att delägare får överlåta sin rätt i området allenast å person, som styrelsen skäligen kan godkänna.

I anslutning till detta uttalande av jordbruksutskottet ha jaktvårdsområdena i stor utsträckning i sina stadgar intagit särskilda regler om utarrendering av delägars jakträtt inom jaktvårdsområdena. I de stadgetyper, som under åren närmast efter tillkomsten av gällande jaktlag kommo till användning, föreskrevs i detta hänseende i allmänhet endast att upplåtelse av jakträtt å mark ingående i jaktvårdsområdet icke medförde rätt att delta i gemensam jakt utan styrelsens godkännande av upplåtelsen men att den, till vilken jakträtten upplåtits, i övrigt skulle inträda i delägens rättigheter och skyldigheter. I stadgarna för jaktvårdsområden, där delägare skulle ha rätt att jaga å hela området, torde dock redan under angivna tid ha föreskrivits att inga upplåtelser skulle gälla utan att styrelsen godkänt de-

samma. Undantag från kravet på godkännande synes emellertid ofta ha gjorts i fråga om delägarens husfolk.

Småningom ha emellertid betydligt strängare regler i förevarande hänseende kommit till användning. I de senast uppgjorda normalstadgarna för södra och mellersta Sverige föreskrives sålunda såsom förutsättning för att jakträttsbevis skall få utfärdas för jaktarrendator, att arrendekontraktet skall vara skriftligt och omfatta en tid av minst fem år, att jaktarrendatorn skall ha vunnit inträde i jaktvårdsföreningen, att kontraktet skall, om jaktarrendatorn icke är delägare, omfatta minst 200 hektar sammanhängande mark samt att kontraktet skall vara godkänt av föreningens styrelse. De för Norrland avsedda normalstadgarna innehålla, att kontraktet skall vara skriftligt och godkännas av styrelsen samt att jaktarrendator skall ha vunnit inträde i vederbörande förening. Exempel saknas icke på jaktvårdsområden, vilkas stadgar innehålla ännu mera restriktiva bestämmelser i ifrågavarande avseende. Sålunda förekommer det, att i stadgarna intagits bestämmelsen att delägare icke får upplåta sin jakträtt till annan än den som en enhällig styrelse godkänner.

Förevarande spörsmål har under senare år varit föremål för en livlig diskussion i den av Svenska jägareförbundet utgivna tidskriften Svensk jakt.

I denna diskussion har å ena sidan framhållits, att ett stort antal jaktklubbar redan långt före tillkomsten av 1938 års jaktlagstiftning tillämpat principen att vid arrendering av jaktmarker söka sammanslå ett flertal mindre ägototter för åstadkommande av större ur jakt- och jaktvårdssynpunkt godtagbara komplex. Jaktarrendatorerna borde därför hysa förståelse för det med bestämmelserna om jaktvårdsområden avsedda syftet. För att på bästa sätt tillgodose sina intressen vore det tillrådligt att de i samhällena boende jägarna redan på ett tidigt stadium toge initiativet och kraftigt medverkade till att de fastigheter, å vilka de arrenderade jakträtten, anslötes till jaktvårdsområden. Härigenom samt genom ett effektivt arbete för jaktvårdens främjande kunde dessa jägare otvivelaktigt redan från början få sina egna synpunkter beaktade. Hitills gjorda erfarenheter utvisade nämligen, att en skötsam och lojal jaktarrendator ingalunda behövde befara att komma i ett sämre läge genom att hans jaktmarker intoges i jaktvårdsområde. Det förekomme praktiskt taget aldrig att en dylik arrendator genom beslut av jaktstämman bleve fräntagen sitt arrende. Tvärtom uppstode genom bildandet av jaktvårdsområde ett ömsesidigt trygghetsförhållande till båtnad för båda parter. Markägaren garanterades full säkerhet mot markens utplundring, under det att en godkänd jaktarrendator genom jaktvårdsföreningens kontroll vunne den icke obetydliga fördelen att han automatiskt befriades från konkurrens av sådana jägare, som genom hänsynslöst uppträdande kunde förstöra de jaktmöjligheter han genom arrendeavtalet velat tillförsäkra sig.

Gentemot nu återgivna synpunkter har framhållits, att bestämmelserna om jaktvårdsområden och de former, i vilka jakten inom dessa områden

bedreves, uppenbarligen måste medföra stora svårigheter för icke jordägan- de jägare att erhålla jaktarrenden. Det hade tidigare icke mött nämnvärda hinder för jaktintresserade personer i städer och andra samhällen att arren- dera lämpliga jaktmarker, och arrendeavgifterna hade — bortsett från mar- kerna i storstädernas omgivningar — såsom regel varit överkomliga. Förhål- landena hade emellertid ändrats sedan den nya form för jaktens bedrivande som jaktvårdsområdet innebure snabbt tillvunnit sig jordägarnas gillande. I och med det fortskridande jaktvårdsområdesbildandet hade det visat sig, att de tidigare möjligheterna till jaktutövning för samhällenas befolkning ofta minskades eller helt bortföle. Gällande stadgar för de flesta hittills fastställda jaktvårdsområdena stipulerade, att jordägarna själva, antingen kollektivt eller var och en på sin mark, skulle utöva jakten. På grund här- av och då i stadgarna oftast föreskrevs, att upplåtelse av jakträtt å mark, som inginge i området, icke skulle gälla med mindre jaktvårdsföreningens styrelse godkänt upplåtelsen, låge det i sakens natur att — om nuvarande ordning bibehölles — den icke jordägan- de befolkningens jaktmöjligheter allt mer komme att beskäras.

Man har vidare understrukt de olägenheter, som jaktlagstiftningens och stadgarnas bestämmelser i förevarande hänseende kunna innebära jämväl för jordägarna. Sålunda har vid de debatter som föranleddes av ovan om- förmälda motioner II: 181/1945 och II: 76/1946 såsom ett allvarligt miss- förhållande framhållits, att en fastighetsägare kunde icke blott tvingas an- sluta sin fastighet till ett jaktvårdsområde utan även genom beslut av öv- riga fastighetsägare inom området berövas rätten att utarrendera jakträtten å fastigheten. I motionerna gjordes även gällande, att det förekommit, att en fastighetsägare till följd av stadgarnas bestämmelser betagits rätten att låta sin son bedriva jakt på fastigheten. — Liknande synpunkter ha framförts i ett flertal uttalanden i Jägarnas riksförbunds tidskrift Jakt och jägare ävensom i skriften Jaktpolitikens bankrutt. I sistnämnda skrift har särskilt anförts, att ett förbud mot utarrendering av jakträtt inom jaktvårdsområde innebure ett avsteg från den i 2 § jaktlagen intagna huvudregeln om jakt- rättens anknytning till jordäganderätten. Till följd av de inom jaktvårds- områdena gällande rösträttsreglerna vore det främst de markägare, vilkas fastigheter omfattade förhållandevis ringa arealer, som drabbades av dy- lika förbud.

Vid det av jaktutredningen den 28 november 1949 anordnade samman- trädet med jaktvårdskonsulenterna upptogs jämväl förevarande spørsmål till behandling. Därvid uttalade flertalet av de närvarande konsulenterna den meningen, att kontroll av jaktarrendena vore att betrakta såsom en nödvän- dig åtgärd till skydd mot skadegörelse på viltbeståndet genom åtgöranden av ansvarslösa jägare. Å andra sidan förklarade sig åtskilliga anse, att nu- varande förhållanden icke vore tillfredsställande och att åtgärder i syfte att åstadkomma bättre förhållanden vore i hög grad påkallade.

Jaktutredningen

Enligt jaktutredningens mening kan det icke bestridas, att kontrollen av jaktarrendena betingats av vissa nödvändighetskrav. För att syftet med ett jaktvårdsområde icke skall äventyras torde det mångenstädes vara erforderligt att vidtaga särskilda åtgärder till förhindrande av att jakträtt upplåtes till personer som kunna antagas komma att begagna sin rätt på ett illojalt sätt. Utredningen har därför — icke minst med hänsyn till de av landets jaktvårdskonsulenter gjorda erfarenheterna — funnit en prövning av de enskilda fastighetsägarnas jakträttsupplåtelser vara lämplig och önskvärd. Denna prövning torde i överensstämmelse med nuvarande praxis böra tillkomma vederbörande jaktvårdsförenings styrelse.

En oinskränkt prövning av detta slag synes emellertid medföra större intrång i fastighetsägarens rätt att förfoga över sin jakträtt än som oundgängligen kräves för ett ändamålsenligt bedrivande av jaktvården. Kontrollen av jaktarrendena betraktas i många fall från de enskilda fastighetsägarnas sida som ett avsevärt ingrepp i deras dispositionsrätt över fastigheterna. Det synes icke uteslutet, att en dylik inställning kan föranleda en fastighetsägare att ställa sig avvisande till frågan om bildandet av jaktvårdsområde. För jägare, som icke tillhöra den jordägande befolkningen, kan det för närvarande tillämpade prövningsförfarandet ofta medföra en begränsning av möjligheterna att erhålla lämpliga jaktmarker. Detta gäller i varje fall i fråga om södra och mellersta Sverige.

Utredningen anser på grund av det anförda, att prövningen av de enskilda delägarnas jakträttsupplåtelser icke bör vara oinskränkt utan endast sträcka sig så långt som betingas av en ändamålsenlig jaktvård. De bestämmelser i förevarande hänseende, som under senare år införts i jaktvårdsområdenas stadgar, måste emellertid anses gå vida längre. Då jordbruksutskottet förordade, att kontroll skulle kunna utövas över jakträttsupplåtelsena inom jaktvårdsområdena, uttalade utskottet, att detta lämpligen kunde ske genom att i stadgarna intoges föreskrift att delägare finge upplåta sin jakträtt allenast till person som föreningsstyrelsen *skäligen* kunde godkänna. Den praxis, som därefter utbildats och som förorsakat mycken irritation, har kommit att avvika från den av utskottet föreslagna prövningen i sådan grad att man ansett sig kunna godtaga även stadgebestämmelser av innehåll, att delägare i jaktvårdsområde icke må upplåta sin jakträtt till annan än den som en enhällig styrelse godkänner. Med hänsyn till denna utveckling finner utredningen det erforderligt att särskilda författningsbestämmelser meddelas rörande befogenheten att utöva kontroll över jakträttsupplåtelsena inom jaktvårdsområdena. I sådant hänseende synes i enlighet med det anförda böra föreskrivas, att delägare i jaktvårdsområde icke må förvägras att till annan upplåta honom tillkommande jakträtt, såvida icke upplåtelsen med hänsyn till jaktvården befinnes olämplig.

C. JAKTARRENDATORS STÄLLNING

Nuvarande förhållanden

Såsom i ett föregående avsnitt berörts sakna jaktvårdsområdenas stadgar ofta bestämmelser angående rätt för annan än delägare i jaktvårdsområdena att vinna medlemskap i vederbörande föreningar. I de fall då stadgar- na medgiva att såsom medlemmar i föreningarna skola kunna ingå — för- utom delägarna — övriga för jaktvården inom områdena intresserade per- soner, föreskrives numera regelmässigt att beslutanderätten tillkommer uteslutande de medlemmar, som äro delägare, och att övriga medlemmar endast åtnjuta rätt att yttra sig och framställa förslag.

I fråga om jaktarrendator synas för övrigt bestämmelserna i jaktvårds- områdenas stadgar under senare år ha skärpts. Sålunda fanns i de ur- sprungliga stadgeförslagen i detta hänseende en föreskrift av innehåll, att jaktarrendator inträdde i delägarens rättigheter och skyldigheter för den tid jakträttsupplåtelsen varade, vilket måste anses innebära behörighet och befogenhet att utöva delägarens rösträtt å jaktstämma.

Jaktutredningen

Utredningen finner det föga tillfredsställande att inom vissa jaktvårds- områden jaktarrendator till följd av stadgarnas bestämmelser ej ens äger närvara vid jaktstämma. De beslut, som å dylik stämma fattas angående bland annat jaktutövningen, beröra i minst lika hög grad jaktarrendatorn som den röstberättigade delägare, vilken till honom upplåtit sin jakträtt. Detta gäller särskilt jaktarrendator, som erhållit jakträttsupplåtelse på längre tid. Genom beslut å jaktstämman kan han helt utestängas från möj- lighet att tillgodogöra sig resultatet av omfattande jaktvårdsåtgärder, som han vidtagit å det till honom upplåtna området. Enligt utredningens me- ning är den utveckling som under senare år ägt rum i detta avseende icke önskvärd.

Emellertid synes det icke böra ifrågakomma, att jaktarrendator skulle genom författningsbestämmelser tillförsäkras rösträtt å jaktstämma. En dylik föreskrift kan befaras göra jordägarna mindre benägna att till an- nan upplåta sin jakträtt inom jaktvårdsområdena. Det synes böra få an- komma på jaktarrendatorerna själva att vid jakträttsupplåtelse bevakas att deras berättigade intressen i detta hänseende bliva tillbörligen tillgoö- sedda, exempelvis genom att i arrendeavtalen intages förbehåll om att ar- rendatorerna åtminstone i vissa frågor skola vara behöriga att utöva del- ägares rösträtt å jaktstämma. Skulle i stadgarna för ett jaktvårdsområde intagas en föreskrift, som förhindrar att fastighetsägare å jaktstämma lå- ter sig representeras av t. ex. en jaktarrendator, måste en sådan regel — såsom stridande mot bestämmelsen i 11 § 1 mom. jaktlagen att beslut om

jaktvårdsområdes bildande icke får kränka enskild rätt — medföra att beslutet icke kan fastställas.

Däremot bör jaktarrendator, för att han skall kunna bliva i tillfälle att på sätt här antytts bevaka sina intressen, ha rättighet att närvara vid jaktstämman. Då detta icke alltid är fallet förordar utredningen att uttrycklig bestämmelse härom meddelas. Ett dylikt stadgande bör givetvis avse jämväl den som på grund av 7 eller 8 § jaktlagen har rätt till jakt å mark ingående i jaktvårdsområde.

Kap. 12. Rätten att överklaga inom jaktvårdsområde fattade beslut

Nuvarande förhållanden

Vad utredningen i ett föregående avsnitt förordat i fråga om delägares rätt att upplåta sin jakträtt till annan och om rätt för jaktarrendator att närvara å jaktstämman har avsett att minska de olägenheter, som bildandet av ett jaktvårdsområde i vissa hänseenden *kan* medföra för såväl delägare som dem vilka eljest ha rätt till jakt å mark ingående i området. Uppenbart är emellertid att — trots dessa ökade möjligheter att erhålla skydd mot obehörigt intrång i rättmätiga intressen — jakträttsinnehavares rätt ofta kan kränkas genom beslut som fattas av jaktvårdsområdenas beslutande organ. Även om stadgarna utformas så, att de lämna minsta möjliga utrymme för godtycke, kunna ej blott i förut berörda avseenden utan även i andra frågor av dessa organ fattas beslut av den art att den vars rätt därav beröres måste anses ha ett berättigat anspråk på att få besluten omprövade. För att få en sådan prövning till stånd synas med nu gällande bestämmelser två utvägar stå honom till buds. Han torde nämligen åtminstone i vissa fall vara berättigad att vid allmän domstol föra talan om beslutets ogiltigförklarande och han torde vid det förhållandet att överträdelse av de angående jaktutövningen å ett jaktvårdsområde gällande reglerna är straffbelagd kunna få beslutets giltighet prövad av allmän domstol i samband med åtal för överträdelse av beslutet. Däremot saknar han möjlighet att draga frågan under administrativ myndighets prövning.

I detta sammanhang må nämnas att Kungl. Maj:t i ett den 19 maj 1950 avgjort ärende undanröjt av länsstyrelse meddelat utslag, vari länsstyrelsen förklarar ett å jaktstämman fattat beslut icke vara för delägarna i området bindande. Omständigheterna i nämnda ärende voro följande.

Å jaktstämman beslöts att fastställa en areal av 250 tunnland såsom minimiområde för rätt att jaga med drivande hund. En av delägarna, vilken ägde ett område om 180 tunnland, anförde besvär över beslutet hos länsstyrelsen och gjorde därvid gällande, att beslutet avsåg sådan fråga som enligt bestämmelserna i 11 § 3 mom. jaktlagen skulle underställas länsstyrel-

sens prövning eller med andra ord skulle prövas i samma ordning som föreskrivits i fråga om bildande av jaktvårdsområde. Å jaktstämman hade knappt hälften av delägarna varit representerade. För beslutet hade således icke funnits föreskriven majoritet. Länsstyrelsen yttrade i utslag den 2 maj 1949, att jaktstämmans beslut måste anses innefatta sådana ändrade bestämmelser i fråga om de huvudsakliga grunderna angående jaktens utövande, som omförmäldes i angivna lagrum, samt att länsstyrelsen på grund härav funne skäligen förklara att det överklagade beslutet i den ordning det tillkommit icke vore för delägarna bindande.

Över länsstyrelsens utslag anförde jaktvårdsområdets styrelse besvär hos Kungl. Maj:t under bestridande av att länsstyrelsen vore behörig att pröva giltigheten av jaktstämmans beslut. Länsstyrelsen anförde i yttrande över besvären, att det ej vore tillfredsställande att förklara besvärsmålet över jaktstämmas beslut icke föreligga och således överlåta till den med beslutet missnöjde att genom överträdelse få detsamma prövat av domstol. Domänstyrelsen anförde i utlåtande den 13 december 1949 under återopande av ett yttrande i ärendet av Svenska jägareförbundet att styrelsen, som funne länsstyrelsen icke behörig att upptaga besvär över jaktstämmans beslut till prövning, ansåge det önskvärt att frågan om besvärsmålet över beslut av jaktstämman upptogs till övervägande. Jägareförbundet framhöll i sitt yttrande, att det icke vore tillfredsställande att frågan om giltigheten av jaktstämmas beslut kunde lösas endast genom rättegång. Den som ansåge sin rätt kränkt droge sig av naturliga skäl för den kostnad som en process kunde medföra för honom. Ej heller utvägen att framtvunga en domstolsprövning av beslutet genom att bryta mot detsamma kunde vara tilltalande för en oförvitlig jägare. Å andra sidan komme enligt förbundets mening införandet av besvärsmålet att giva kverulanter fritt spelrum. Därest besvärsmålet ansåges icke böra anförtros åt länsstyrelserna eller domänstyrelsen, kunde en central besvärsmyndighet tillskapas med en domare som ordförande och med i jaktvårdsfrågor sakkunniga såsom bisittare.

Kungl. Maj:t undanröjde genom nämnda beslut den 19 maj 1950 länsstyrelsens utslag, enär frågan, huruvida jaktstämmans förevarande beslut — vilket ej underställts länsstyrelsens prövning — likväl vore bindande för de inom jaktvårdsområdet jaktberättigade, icke kunde prövas i administrativ ordning.

Ifrågavarande spörsmål upptogs till behandling vid det av utredningen den 28 november 1949 anordnade sammanträdet med jaktvårdskonsulenterna. Av ett flertal konsulenter uttalades därvid, att det inom många jaktvårdsområden visat sig olämpligt att delägarna, av vilka flera icke själva vore jägare, å jaktstämman ensamma fattade beslut rörande sådana åtgärder, som berörde även jaktarrendatorers rätt. Det förekomme icke sällan, att dylika beslut innebure onödigt kraftiga ingrepp i arrendatorernas rätt. För att komma till rätta med ifrågavarande missförhållande förordade flera konsulenter att möjlighet borde införas att i administrativ ordning överklaga jaktstämmas beslut.

Jaktutredningen

Även utredningen anser det föga tillfredsställande att frågan om giltigheten av beslut, som fattas av jaktvårdsområdenas beslutande organ, icke kan lösas utan rättegång vid allmän domstol. Den som anser sin rätt kränkt tvekar, såsom Svenska jägareförbundet framhållit, ofta att draga spörsmålet inför domstols prövning med hänsyn till de kostnader en rättegång kan medföra för honom. Utredningen delar likaså förbundets uppfattning angående det olämpliga i att den som innehar jakträtt å jaktvårdsområde söker framtvunga domstols prövning av beslutet genom överträdelse av det samma. De skäl, som utredningen i det föregående anfört såsom motivering till förslaget om särskilda bestämmelser angående rätt för delägare att upplåta sin jakträtt till annan och angående rätt för jaktarrendator att närvara å jaktstämman, äga tillämpning jämväl å förevarande spörsmål.

Gentemot införandet av rätt att i administrativ ordning överklaga beslut, som fattas av jaktvårdsområdenas beslutande organ, kan å andra sidan invändas, att det är ägnat att ingiva betänkligheter att göra ett så betydande ingrepp i enskilda sammanslutningars beslutanderätt, som en dylik anordning innebär. Det må emellertid framhållas, att jaktvårdsområden, såsom förut nämnts, i stor utsträckning icke bildas på helt frivillig väg och således i dylika fall utgöra sammanslutningar, som kommit till stånd allenast därigenom att lagstiftaren berett en majoritet av jordägare möjlighet att få ett beslut om bildande av jaktvårdsområde tvångsvis genomfört. Vidare må erinras, att man år 1938 vid ställningstagandet till frågan om införande av tvångsanslutning till jaktvårdsområden valt att göra bildandet av sådana områden till en rent administrativ anordning i stället för att bibehålla det judiciella förfarandet, som den tidigare anknytningen till servitutslagstiftningen innebar. Exempel saknas ej heller på att lagstiftaren just i fråga om tvångsvis bildade sammanslutningar medgivit besvärsrätt åtminstone beträffande vissa beslut. Sålunda äger enligt 18 § lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske delägare i gemensamhetsfiske hos länsstyrelse överklaga beslut om godkännande av anbud å upplåtelse av fisket på arrende.

Ett ytterligare skäl, som kan anföras mot införande av besvärsrätt i fråga om beslut av jaktvårdsområdes beslutande organ, är att vissa av dessa beslut äro av den art att man snarast bör få visshet om huruvida besluten bliva bestående eller ej. Detta gäller särskilt de beslut om jaktutövningen, som å jaktstämman fattas kort före ett jaktårs början. Beträffande sådant jaktvårdsområde, där alla delägare ha rätt att jaga å hela området, innefattar jaktstämmans beslut en fördelning på de olika delägarna av det antal djur av skilda slag, som ansetts kunna fällas under jaktåret. Om ett dylikt beslut får överklagas, är det givetvis angeläget att det snarast blir klarlagt vad som skall gälla i det överklagade hänseendet. Den olägenhet, som sålunda kan vara förknippad med införande av besvärsrätt, synes emellertid kunna undvikas genom att besvärstiden icke göres längre än som skäligen kan erfordras och genom att man medgiver, att det överklagade beslutet

åtminstone i vissa fall skall lända till efterrättelse, där icke den besvärsprovande myndigheten annorlunda förordnar.

Utredningen finner med hänsyn till det anförda, att de invändningar, som kunna riktas mot införandet av rätt att hos administrativ myndighet anföra besvär över beslut av jaktvårdsområdes beslutande organ, icke böra tillmätas avgörande betydelse, särskilt om besvärsrätten inskränkes till att omfatta allenast vissa beslut. Det synes nämligen såvitt hittills kunna erfarheter giva vid handen icke vara erforderligt att medgiva besvär rätt i fråga om andra beslut än dels sådana som avse själva jaktutövningen och dels sådana som gälla delägares rätt att till annan upplåta sin rätt till jakt inom jaktvårdsområdet.

En på här föreslaget sätt begränsad besvär rätt synes utredningen kunna utgöra ett lämpligt komplement till de av utredningen förut förordade bestämmelserna till skydd mot obehörigt intrång i vederbörande jakträttsinnehavares rättmätiga intressen.

Kap. 13. Jakträttsbevisen

Såsom förut nämnts innehåller 29 § 2 mom. andra stycket jaktlagen en straffbestämmelse för överträdelse av de regler som beslutats rörande jaktutövningen. I detta lagrum stadgas sålunda, att ägare av mark, som ingår i jaktvårdsområde, eller å sådant område eljest jaktberättigad person straffas med dagsböter, om han överträder de angående jaktutövningen å området gällande reglerna. Syftet med bestämmelsen har i motiven till densamma (SOU 1936: 38 s. 132) angivits vara att skaffa respekt för de angående jaktutövningen gällande bestämmelserna.

Svenska jägareförbundets framställning

I skrivelse den 20 januari 1948 har Svenska jägareförbundet anfört, att i rättstillämpningen olika uppfattningar gjort sig gällande om innebörden av nämnda stadgande. Såvitt förbundet hade sig bekant innehöle jaktvårdsområdenas stadgar genomgående den föreskriften, att jakt inom jaktvårdsområde finge utövas endast av den som innehade för området gällande jakträttsbevis. Genom denna föreskrift erhöles överblick över hur många och vilka personer som jagade på området samt kontroll över att avskjutningen ägde rum efter fastställda regler. Vidare tillfördes, därest jakträttsbevisen vore avgiftsbelagda, området vissa inkomster för viltvårdande åtgärder. Inom jaktvårdens olika organisationer hade det icke rått någon tvekan om att föreskriften i fråga tillhörde reglerna för jaktutövningen och vore den grundval på vilken övriga regler byggde. Förbundet har vidare anfört, att underrätterna regelmässigt fällt till ansvar enligt 29 § 2 mom. andra stycket jaktlagen, då någon befunnits skyldig till jakt utan jakträttsbevis. Den-

na ståndpunkt hade även hovrätten för Övre Norrland intagit i utslag den 19 augusti 1946. Emellertid hade utgången blivit den motsatta i två av Svea hovrätt och Göta hovrätt den 11 september 1945 respektive den 30 juni 1947 avgjorda mål. Sistnämnda utslag hade enligt vad vederbörande jaktvårdskonsulent meddelat förbundet haft till följd att åtskilliga mindre lojala jägare underlåtit att fullgöra sin skyldighet att lösa jakträttsbevis, varigenom arbetet med att vidmakthålla jaktvården försvårats. Även om det ingalunda kunde anses fastslaget, att den tolkning av ifrågavarande lagrum, som kommit till uttryck i sist omnämnda båda utslag, vore riktig, hemställde förbundet — enär risk förelåge att hela jaktvårdsorganisationen undergrävdes och jaktvårdsarbetet avstannade — att lagrummet måtte ändras så att därav klart framginge att även föreskriften om jakträttsbevis vore omgärdad med straffskydd.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 25 februari 1948 tillstyrkt framställningen och därvid anført, att föreskriften att jakt inom jaktvårdsområde icke finge bedrivas av annan än innehavare av jakträttsbevis enligt styrelsens mening utgjorde grunden för övriga bestämmelser rörande jaktutövningen inom sådant område.

I sitt omnämnda utslag den 30 juni 1947 har Göta hovrätt uttalat, att inom jaktvårdsområde jaktberättigade personer genom att idka jakt inom området utan att innehava jakträttsbevis icke kunde anses ha överträtt de angående jaktutövningen å området gällande reglerna.

Jaktutredningen

Enligt utredningens mening utgör den i jaktvårdsområdenas stadgar genomgående intagna föreskriften att jakt inom vederbörande område icke får utövas av annan än innehavare av jakträttsbevis en grundläggande faktor för ordnandet av jaktutövningen inom områdena. Inom sådant område, där varje delägare får idka jakt å hela området och särskilda regler måste beslutas rörande avskjutningen, utgör skyldigheten för delägarna att lösa jakträttsbevis den enda möjligheten att åstadkomma en rättvis fördelning av jakten mellan delägarna; men även eljest, då särskilda bestämmelser beslutas angående avskjutningen, såsom t. ex. för att skydda viltbeståndet, äro jakträttsbevisen erforderliga. I övrigt utgöra de såsom Svenska jägareförbundet framhållit en förutsättning för att man skall kunna erhålla överblick över hur många och vilka som jaga inom vederbörande jaktvårdsområde. Utredningen finner det därför nödvändigt att ifrågavarande i stadgarna intagna föreskrift upprätthållas.

Den i 29 § 2 mom. andra stycket jaktlagen meddelade straffbestämelsen bör uppenbarligen ses i samband med stadgandet i 10 § 1 mom. andra stycket samma lag, att beslut om bildande av jaktvårdsområde skall innehålla de huvudsakliga grunderna i fråga om huru jakten må utövas å området. Då föreskriften om skyldighet att innehava jakträttsbevis är grundläggande för ordnandet av jaktutövningen och således måste anses ingå i

de i 10 § 1 mom. andra stycket jaktlagen avsedda grunderna, bör enligt utredningens mening stadgandet i 29 § 2 mom. andra stycket vara tillämpligt å den som överträder denna föreskrift. Som emellertid olika uppfattningar härom kommit till uttryck i rättstillämpningen, förordar utredningen, att stadgandet förtydligas så att därav klart framgår att detsamma åsyftar jämväl ifrågavarande föreskrift. Detta synes lämpligen kunna ske genom att bestämmelsen ändras så, att den angives avse överträdelse av de angående jakten å området gällande reglerna.

JAKTVÅRDSMEDLEN

Kap. 14. Gällande bestämmelser och deras tillkomst

Äldre förslag

Redan långt före tillkomsten av nu gällande jaktlagstiftning har frågan om införande av en särskild avgift för rätt att idka jakt varit föremål för uppmärksamhet från såväl statsmakternas som enskildas sida. Sålunda framlades redan år 1828 förslag om införande av en allmän jaktskatt. Förslaget föranledde emellertid icke någon åtgärd. Spörsmålet upptogs sedermera till förnyad behandling i ett år 1898 avgivet betänkande med förslag till lag om rätt till jakt och andra därmed sammanhängande författningar. I betänkandet föreslogs införandet av vissa bestämmelser om jaktpass. Enligt dessa bestämmelser skulle svensk undersåte, som ville utöva jakt på mark som han icke ägde eller innehade, vara skyldig att mot viss avgift utlösa jaktpass, medan däremot dylik skyldighet ej skulle åligga jordägare och jordinnehavare vid jakt på egen mark. Utlänning skulle erlägga dubbel jaktpassavgift. Till stöd för förslaget anfördes bland annat, att de förordade reglerna, som icke kunde sägas göra något obehörigt intrång i den jordägare och jordinnehavare tillförsäkrade rätten till jakt på egen mark, komme att medföra väsentligen samma fördelar som kunnat påräknas genom införandet av en allmän jaktskatt, nämligen minskning av de illojala jägarnas antal samt skärpt tillsyn och kontroll över jaktlagarnas efterlevnad. Avgift för utlänning borde utgå med förhöjt belopp med hänsyn till att utlänningars förvärv av jaktarrenden i Sverige icke ansetts böra uppmuntras. — Ifrågavarande bestämmelser, vilka förelades 1900 års riksdag till antagande (prop. nr 66/1900), vunno emellertid icke riksdagens godkännande.

I samband med utverkande av bemyndigande att tillkalla sakkunniga för revision av jaktlagstiftningen yttrade chefen för jordbruksdepartementet i anförande till statsrådsprotokollet den 6 augusti 1908 bland annat, att det — med hänsyn till att tanken på införande av en allmän jaktavgift vid frågans tidigare behandling icke lyckats tillvinna sig några allmänna sympatier — icke syntes vara lämpligt att åter upptaga frågan i hela dess utsträckning. I ett fall, nämligen såvitt fråga vore om utlänning, syntes det dock böra allvarligt övervägas huruvida ej skyldighet att erlägga en viss avgift för rätt till jakt kunde äga sitt berättigande. Spörsmålet upptogs till behandling av de med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade sakkunni-

ga. I sitt år 1909 avgivna betänkande — innefattande bland annat förslag till lag om rätt till jakt — anförde de sakkunniga, att det enligt deras åsikt skulle vara i hög grad ägnat att främja jakten om dess utövande kunde förbehållas dem, vilka ägde intresse för viltstammens bevarande och förkovran. Ett sådant intresse syntes i allmänhet kunna förutsättas endast hos den som för någon längre tid disponerade ett markområde av sådan storlek att jaktvård med framgång kunde bedrivas därpå. Då de sakkunniga av vissa skäl icke ansågo det möjligt att genomföra en sådan begränsning, hade de sökt andra medel i syfte att minska antalet tillfälliga jägare. Enligt de sakkunnigas mening skulle en särskild jaktpassavgift för utlänning tjäna angivna syfte samt dessutom utgöra en lämplig form för beskattning av personer, vilka tillgodogjorde sig villebråd utan att bidra till dess vidmakthållande eller utveckling. I anslutning till det anförda förordade de sakkunniga bland annat, att i den föreslagna jaktlagen skulle upptagas en bestämmelse om förbud för utländsk undersåte att idka jakt med mindre han vore försedd med ett för honom utfärdat jaktpass.

Sedan lagförslaget i proposition framlagts för 1912 års riksdag (prop. nr 98/1912) samt i huvudsakliga delar vunnit riksdagens godkännande, utfärdades den 8 november 1912 lag om rätt till jakt. I 21 § nämnda lag stadgades, att utländsk undersåte icke finge inom riket idka jakt med skjutgevär, med mindre han vore försedd med ett för honom personligen utfärdat jaktpass. Sådan undersåte vore emellertid berättigad att utan jaktpass jaga å fastighet, som han innehade med Kungl. Maj:ts tillstånd. Jaktpass vore icke heller erforderligt för främmande makts beskickning. — Närmare bestämmelser angående jaktpass meddelades i en samtidigt utfärdad jaktstadga, vari föreskrevs bland annat att avgiften för jaktpass skulle utgå med 100 kronor för helt kalenderår och eljest med fem kronor för varje dag som beviset omfattade.

I anslutning till sitt beslut rörande nämnda lagstiftning och med föranledande av en i ämnet väckt motion anhöll 1912 års riksdag (skr. nr 266/1912), att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till bestämmelser angående s. k. jaktmärke. Införandet av en föreskrift om skyldighet för en var, som utom eget jaktområde bedreve jakt, att lösa jaktmärke skulle, anförde riksdagen, ur jaktvårdssynpunkt medföra avsevärda fördelar. Av särskild vikt vore härvid enligt riksdagens förmenande, att ett dylikt stadgande väsentligen skulle underlätta jaktmarksägarnas strävanden att skydda sina marker för tjuv- och okynnesskytte.

Med anledning av riksdagens hemställda verkställdes inom jordbruksdepartementet en utredning i ämnet, vilken utmynnade bland annat i förslag till lag angående jaktmärke och jaktpass. Detta förslag, som utgick från att jordägare och därmed likställda jakträttsinnehavare skulle vara befriade från skyldighet att lösa jaktmärke, blev emellertid icke framlagt för riksdagen. — Frågan kom därefter i ett nytt läge genom ett år 1916 av *justitierådet Pehr von Seth* inom Svenska jägareförbundet framfört förslag, att man i stället för jaktmärkeslagstiftningen borde införa en på allmän

jaktskatt grundad ordning. Detta förslag, vilket underställdes Kungl. Maj:t genom en av jägareförbundet gjord framställning, lade huvudvikten vid möjligheten att erhålla medel för jaktvårdsändamål. Till stöd för förslaget anfördes sålunda, att man genom en jaktskatt hade utsikt att erhålla betydande belopp, vilka kunde användas till jaktvårdens främjande. Vare sig jakten utövades såsom nöje eller såsom näringsfång låge det i den jaktintresserades eget intresse, att jaktens avkastningsförmåga ökades. Anledning saknades därför att undantaga vare sig ägare eller andra jakträttsinnehavare från skyldigheten att erlægga jaktskatt.

Sistnämnda förslag upptogs sedermera i *ett år 1922 avgivet betänkande* med förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rörande jakt och fågel-skydd (SOU 1922: 16). I betänkandet anfördes bland annat, att von Seths förslag vilade på den rättvisa och allmängiltiga principen att den som åtnjöte en förmån borde bidra till de särskilda kostnader, som krävdes för förmånens bevarande och förkovran. Jaktvårdsavgifterna, vilka enligt förslaget beräknades komma att uppgå till avsevärda belopp, kunde bli till stort gagn för jaktvården, särskilt genom den större möjlighet som därigenom bereddes att åstadkomma en bättre jaktbevakning. På sådant sätt skulle ett genomförande av förslaget indirekt komma att i hög grad bidra till tjuv- och okynnesjaktens hämmande. Enligt ifrågavarande förslag skulle rätten att idka jakt vara beroende av att vederbörande erlagt viss avgift, jaktvårdsavgift, vars storlek skulle variera allteftersom behörigheten att jaga vore avsedd att omfatta viss kommun, visst län eller hela riket. Till bevis om att jaktvårdsavgift erlagts skulle utfärdas jaktkort, som av den jagande skulle medföras vid jakten. Jaktvårdsavgifterna skulle ingå till en jaktvårdsfond, vilken efter Kungl. Maj:ts bestämmande skulle användas för befrämjande av jaktvården inom riket. Till denna fond skulle även ingå avgiften för jaktpass som utländsk undersåte skulle vara pliktig att lösa, ävensom vissa bötesandelar m. m. — Då för 1927 års riksdag framlades vissa andra i betänkandet behandlade frågor förbigicks emellertid angivna spörsmål. Beträffande detta tillkännagavs endast (prop. nr 120/1927), att chefen för jordbruksdepartementet för det dåvarande icke ämnade upptaga detsamma. I en år 1927 utfärdad ny jaktstadga inarbetades samma bestämmelser rörande jaktpass för utländsk undersåte som förekommit i 1912 års jaktstadga.

1936 års förslag

I *1936 års betänkande* med förslag till lag om rätt till jakt m. m. (SOU 1936: 38) framlades vissa förslag rörande organisationen av jaktvårdsarbetet inom landet. Utredningsmannen upptog därvid till diskussion frågan huru de medel, som erfordrades för uppehållande av den föreslagna organisationen, lämpligen borde anskaffas, samt uttalade, att det vore ofrånkomligt att låta jägarna själva betala de med jaktvårdsarbetets bedrivande för- enade kostnaderna. Härvid anfördes, att då frukterna av jaktvårdsarbetet

komme alla jagande till godo, det i princip syntes vara riktigt att låta samtliga utövare av jakt genom erläggande av jaktvårdsavgift deltaga i nämnda kostnader. Enligt utredningsmannens mening måste det emellertid starkt ifrågasättas, huruvida åläggandet av en dylik allmän förpliktelse skulle, innan insikten om nödvändigheten och nyttan av ifrågavarande arbete blivit mera allmän, mötas med önskvärd förståelse. Grundsatsen om jordägarens frihet att jaga å sin ägande mark vore nämligen så fast rotad i det allmänna medvetandet, att ett påbud som medförde att en jordägare, vilken å lovlig tid jagade å egen mark, bleve bötfälld för det att han icke erlagt jaktvårdsavgift, säkerligen komme att uppväcka ovilja och göra mer skada än nytta. Under åberopande av det sålunda anförda föreslogs i betänkandet, att från skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift skulle undantagas jordägare såvitt avsåge av honom å egen fastighet bedriven jakt. Med jordägare borde likställas sådana brukare av jord, vilka på grund av stadgande i lag hade jakträtt å jorden. Bortsett från nu nämnda huvudprincip borde emellertid befrielse från jaktvårdsavgift ytterligare medgivas i vissa särskilt angivna undantagsfall.

I betänkandet föreslogs vidare, att jaktvårdsavgiften skulle utgå med varierande belopp allteftersom behörigheten att jaga avsåges skola omfatta viss socken, visst län eller landet i dess helhet. Till bevis om att jaktvårdsavgift behörigen erlagts skulle utfärdas jaktkort. I syfte att öka kontrollmöjligheterna borde den jagande åläggas att under jakten medföra sitt jaktkort ävensom att uppvisa detsamma för vissa myndighetspersoner samt för innehavaren av marken eller den som eljest ägde jakträtt där. För att säkerställa efterlevnaden av de föreslagna reglerna rörande jaktvårdsavgift borde införas särskilda ansvarsbestämmelser. Härutöver förordades, att de i 1912 års jaktlag och 1927 års jaktstadga meddelade bestämmelserna om jaktpass för utländsk undersåte skulle bibehållas med vissa smärre förändringar.

Slutligen föreslogs i betänkandet, att inflytande jaktvårdsmedel skulle fördelas på visst närmare angivet sätt. Medlen skulle bilda en särskild fond, benämnd jaktvårdsfonden, vilken skulle förvaltas av statskontoret.

I *yttrandena* över 1936 års betänkande tillstyrktes i princip förslaget om uttagande av jaktvårdsavgifter av ett stort antal myndigheter och organisationer.

Frågan huruvida ägare och brukare av mark skulle vara undantagna från skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift för jakt å denna mark berördes i åtskilliga av yttrandena, därvid olika meningar gjorde sig gällande. Sålunda tillstyrktes utredningsmannens förslag i ett flertal yttranden. I några yttranden framhölls däremot, att de fördelar, som uppstode genom en förbättrad jaktlagstiftning, tillfölle jordägaren och att det därför icke syntes vara rimligt att just jordägaren skulle befrias från den jaktvårdsavgift, varmed den blivande jaktvården tänktes skola finansieras.

Betydelsen av att i samband med jaktvårdsavgifterna ett nytt kontrollmedel över de jagande infördes genom de föreslagna bestämmelserna om

jaktkort underströks i ett flertal yttranden. Med hänsyn till denna kontrollsynpunkt ifrågasattes i ett yttrande, om icke jaktkort borde utfärdas även till sådana personer, som ej behövde erlägga jaktvårdsavgift.

Vid remiss till lagrådet av det på grundval av betänkanudet utarbetade förslaget till ny jaktlag anslöt sig *departementschefen* till tanken på införandet av jaktvårdsavgift. I syfte att undanröja olägenheterna för jägare, vilkas marker låge på ömse sidor av socken- eller länsgränser förordade *departementschefen* emellertid den ändringen i förslaget, att lägsta jaktvårdsavgiften skulle gälla för högst tre socknar som gränsade intill varandra oberoende av om de åtskiljdes av länsgränser. Med anledning av att i några av yttrandena över förslaget anmärkts, att även jordägare och jordbruksarrendatorer borde åläggas att betala jaktvårdsavgift vid jakt å av dem ägd eller arrenderad mark framhöll *departementschefen*, att ett dylikt åläggande med säkerhet skulle alltför mycket strida mot svensk rättsåskådning för att med fördel kunna införas.

Lagrådet framhöll vid sin behandling av de föreslagna bestämmelserna om jaktvårdsavgift, att — med hänsyn till de skäl, som låge till grund för den allmänna befrielsen för ägare och brukare av jord från att erlägga jaktvårdsavgift — jämväl den bofasta kustbefolkningen syntes böra åtnjuta sådan befrielse vid säl- och sjöfågeljakt å kronan tillhöriga havsområden. I fråga om reglerna rörande jaktpass anförde *lagrådet* — under erinran att Sverige efter tillkomsten av 1912 års jaktlag med vissa främmande makter slutit handelsavtal, som i flera fall innehöle, att ingendera fördragsslutande parten skulle ålägga det andra landets medborgare andra eller högre skatter eller pålagor, av vad slag det vara månne, än dem vilka uppbures eller komme att uppbäras av landets egna medborgare eller medborgare, tillhörande mest gynnad nation — att det enklaste sättet att uppfylla dylika utfästelser otvivelaktigt vore att helt upphäva skillnaden mellan utlänning och svensk medborgare i fråga om avgiften för rätt att utöva jakt. Om emellertid en särskild jaktpassavgift syntes böra bibehållas, vore det enligt *lagrådets* mening lämpligast att anknyta skyldigheten att erlägga jaktpassavgift till bosättningen i stället för till medborgarskapet. Avgiftsskyldighet skulle då åligga i utlandet bosatta personer, svenskar såväl som utlänningar, men icke här bosatta personer, vare sig de vore utlänningar eller svenskar.

Vid anmälan av *lagrådets* yttrande över lagförslaget förordade *departementschefen* en ändring av bestämmelserna om jaktvårdsavgift i enlighet med vad *lagrådet* anmärkt. I fråga om reglerna rörande jaktpass uttalade *departementschefen*, att den lämpligaste anordningen syntes vara att — såsom *lagrådet* föreslagit — anknyta skyldigheten att erlägga jaktpassavgift till bosättningen i stället för till medborgarskapet. Med hänsyn härtill syntes vid en omarbetning av förevarande bestämmelser böra uttryckligen stadgas, att skyldighet att lösa jaktpass icke skulle åvila i utlandet bosatt svensk medborgare vid jakt å egen fastighet här i riket.

Sedan ifrågavarande lagförslag framlagts för 1938 års riksdag (prop. nr 46/1938), anslöt sig *jordbruksutskottet* (utl. nr 53/1938) till förslagets

grundtanke att för jaktvårdsarbetet erforderliga medel skulle anskaffas genom uttagande av jaktvårdsavgift. Utskottet biträdde vidare förslaget att jaktvårdsavgifterna skulle bilda en jaktvårdsfond, vilken efter Kungl. Maj:ts bestämmande skulle användas till främjande av jaktvården inom landet.

Vid sin behandling av den i förslaget berörda frågan huruvida ägare och med honom i jakträttsligt avseende likställd brukare av fastighet skulle vara skyldiga att erlägga jaktvårdsavgift hade jordbruksutskottet att överväga jämväl ett flertal till utskottet hänvisade motioner. I en av dessa yrkades att den föreslagna undantagsbestämmelsen för ägare och brukare måtte utgå, medan i övriga motioner hemställdes, att den för ägare och brukare förordade befrielsen måtte utvidgas till att avse även hemmavarande familjemedlemmar. Utskottet anförde i förevarande sammanhang, att jaktvårdsarbetets resultat i form av förbättrad vilttillgång å en viss mark främst komme den tillgodo som där utövade jakt. Oberoende av om denne vore ägare eller med ägare likställd brukare av marken syntes han därför enligt utskottets mening böra genom erläggande av jaktvårdsavgift lämna sitt bidrag till kostnaderna för den uppnådda förbättringen. Under åberopande av det anförda föreslog utskottet, att en var som ville utöva jakt skulle vara pliktig erlägga jaktvårdsavgift.

I fråga om lagförslagets bestämmelser rörande jaktpass uttalade jordbruksutskottet, att utskottet icke ansett sig böra motsätta sig de därvidlag förordade grunderna. Utskottet framhöll emellertid det angelägna i att man från svensk sida eftersträvade ömsesidighet i berörda hänseende.

Till jordbruksutskottets utlåtande anmäldes en *reservation*, vari hemställdes att Kungl. Maj:ts förslag i fråga om skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift skulle bifallas. Till stöd härför anfördes i huvudsak följande.

Den ur jordäganderätten härledda befogenheten att å egen mark idka jakt har av ålder skattats högt av landets jordbrukare, och de flesta försök att kringskära densamma ha mötts av ett bestämt motstånd. Utvecklingen på jaktens område har dock nödvändiggjort vissa ingrepp i nämnda befogenhet. Dessa ha emellertid hållit sig inom ramen av vad som ur jaktvårdssynpunkt eller med hänsyn till näringarnas intressen befunnits oundgängligen erforderligt. Den inskränkning i jordägarens rätt att fritt få jaga å egen mark, som tvånget att därför behöva erlägga avgift innebär, torde för sådana jordägare, som endast jaga å egen mark, komma att framstå såsom ett obefogat ingrepp i en jordägarens av ålder tillkommande rättighet. Något av angelägenheten att skaffa erforderliga medel dikterat behov av ett dylikt ingrepp synes ej heller föreligga. Äganderättsförhållandena å marken torde nämligen i regel medföra, att idkande av jakt allenast å egen mark mera sällan förekommer. De jordägare, som äro jägare, torde därför som regel kunna förutsättas komma att under alla omständigheter erlägga jaktvårdsavgift. Det får vidare ej förbises, att det i landet finnes många jordägare, som utan att kunna sägas vara jägare, någon enstaka gång gå ut med bössan, mindre för att idka jakt i specifik mening än för att ha den till hands, om t. ex. något skadedjur skulle korska deras väg. För en sådan jordägare skulle det säkert te sig stötande, om han skulle bliva lagförd därför att han ej erlagt jaktvårdsavgift. Då det av lätt insedda skal icke torde låta sig göra att i en sådan jordägares intresse medgiva undantag från en eljest en var åvilande förpliktelse att erlägga jaktvårdsavgift, synes detta förhållande utgöra ett ytterligare skäl mot en bestämmelse om sådan förpliktelse. Ehuru de nu anförda skälen icke med samma styrka göra sig gällande i fråga

om brukare av jord, bör man, med hänsyn till att en dylik brukare i jakträttsligt avseende kan anses likställd med ägare, icke göra någon skillnad mellan ägare och brukare i förevarande avseende. Vad beträffar ägares eller brukares hemmarande familjemedlemmar torde bärande skäl emellertid icke kunna förebringas för att de i fråga om skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift skola tillerkännas den särställning som av angivna skäl ansetts böra tillkomma jordägare eller brukare.

Vid behandling i riksdagen av de föreslagna bestämmelserna om skyldighet att utgiva jaktvårdsavgift stannade kamrarna i olika beslut, i det att första kammaren godkände jordbruksutskottets förslag, medan andra kammaren biträdde ovannämnda reservation. Sedan jordbruksutskottet i anledning härav föreslagit (mem. nr 68/1938), att första kammaren med frånträdande av sitt beslut skulle biträda vad andra kammaren beslutat, fattade riksdagen beslut i enlighet med utskottets sistnämnda förslag.

Gällande bestämmelser

Gällande bestämmelser om jaktvårdsavgift och jaktpass återfinnas i 1938 års jaktlag och jaktstadga ävensom i kungörelsen den 3 juni 1938 (nr 282) angående utfärdande av jaktkort och jaktpass m. m.

Enligt 26 § 1 mom. första stycket jaktlagen åligger *skyldighet att erlägga jaktvårdsavgift* en var som vill utöva jakt å annan mark än den han äger eller till vilken han har sådan bruksrätt som omförmäles i 7 § jaktlagen. Detta innebär, att från ifrågavarande skyldighet fritagas — förutom jordägare — jordbruksarrendator, boställshavare, kronohemmans åbo och, inom de sex nordligaste länen, innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenhet eller kolonat å kronomark, ävensom innehavare av fjällägenhet ovan odlingsgräns inom Norrbottens och Västerbottens län.

I 26 § 2 mom. jaktlagen angivas vidare vissa speciella undantag från skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift. Undantagen avse dels vissa personer och dels jakt efter vissa djurarter. De från jaktvårdsavgift befriade personerna äro följande:

Konungen och medlemmar av det kungliga huset,

chefen för Konungens hovjägeristat i fråga om jakt som av honom på Konungens uppdrag utövas å kronans områden,

personal vid domänverket samt lärare och elever vid skogshögskolan och skogsläroverken i fråga om jakt som enligt gällande bestämmelser av dem i deras nämnda egenskap utövas å kronans områden,

svensk eller norsk lapp vid utövning av den rättighet att jaga, som enligt vad särskilt är stadgat må tillkomma honom i vissa delar av riket,

person, som är bofast i trakterna ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län eller i den del av Jämtlands län, som Konungen bestämmer, vid jakt med snara,

person, tillhörande den bofasta kustbefolkningen, vid den jakt efter säl eller sjöfågel, som nämnda befolkning jämlikt 13 § jaktlagen må idka utan tillstånd, samt

person som enligt 27 § jaktlagen är skyldig utlösa jaktpass.

Befrielsen från jaktvårdsavgift i fråga om jakt efter vissa djurslag avser jakt efter varg och järv ävensom rätten att under de omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 § jaktlagen, döda i nämnda lagrum omförmälda djur. Enligt 14 § 2 mom. må den som tillfälligtvis påträffar säl, var det vara må, döda och behålla djuret. Samma rätt tillerkännes den som påträffar vissa mindre däggdjur, vilka allmänt anses sakna betydelse ur jakt-synpunkt. I 15 § föreskrives, att om björn, lo eller vissa andra uppräknade djur inkomma i gård eller trädgård, den som där bor eller innehar trädgården ävensom dennes folk äger rätt att döda djuret, ändock att jakträtten tillkommer annan. Enahanda rätt tillerkännes under viss förutsättning nyssnämnda personer att till förekommande av avsevärd skada döda fridlysta fåglar eller förstöra deras bon. Liknande befogenhet tillkommer sådan innehavare av trädgård, anläggning för fruktodling eller plantskola, vilken icke äger jakträtt där, att inom anläggningen fälla fridlyst hare.

Enligt 26 § 1 mom. andra stycket jaktlagen skall den jagande till bevis om att han erlagt jaktvårdsavgift vid jakten medföra ett för honom utfärdat *jaktkort*. Detta är han skyldig att vid anfordran uppvisa för vissa i lagrummet angivna befattningshavare ävensom för den som äger, innehar eller vårdar jaktmarken eller eljest äger jakträtt där.

Närmare bestämmelser angående jaktvårdsavgiften ha meddelats i 44 § 1 och 2 mom. jaktstadgan. Enligt dessa bestämmelser skall jaktvårdsavgift erläggas för helt jaktår (omfattande tiden 1 juli—30 juni) eller del därav med 3 kronor för jakt inom högst tre till varandra gränsande kommuner oavsett om de äro belägna i samma län eller icke, med 10 kronor för jakt inom visst län samt med 25 kronor för jakt inom riket i dess helhet. Den som erlägger jaktvårdsavgift är skyldig att uppgiva fullständigt namn, födelseår och hemvist. Jaktvårdsavgift skall å landet erläggas till landsfiskalen eller annan av länsstyrelsen förordnad polisman, i Stockholm till poliskammaren samt i annan stad till magistraten, där sådan finnes, och eljest till utmätningsmannen. Sådan jaktvårdsavgift, som avser jakt endast inom visst län eller del därav, skall erläggas till myndigheten inom avgiftens giltighetsområde samt jaktvårdsavgift, som avser jakt inom riket i dess helhet, till myndigheten i den ort, där avgiftsbetalaren är bosatt. Det ankommer därefter på vederbörande myndighet att utfärda jaktkort till avgiftsbetalaren.

Enligt 27 § jaktlagen må å utrikes ort bosatt person icke idka jakt inom riket, med mindre han är försedd med ett för honom utfärdat *jaktpass*. Från denna huvudregel göras emellertid vissa undantag. Sålunda är svensk undersåte berättigad att jaga å egen fastighet utan att lösa jaktpass. Samma rätt tillkommer även utländsk undersåte i fråga om fastighet, som han förvärvat med Konungens tillstånd eller genom bodelning, arv eller testamente. Jaktpass fordras ej heller för medlem av främmande makts beskickning eller för norsk lapp vid sådan jakt, som enligt särskilt stadgande må tillkomma honom i vissa delar av riket. Passet skall av den jagande medföras vid jakten

samt vid anfordran uppvisas för samma personer som äga påfordra uppvisande av jaktkort.

I 44 § 3 mom. jaktstadgan föreskrives, att avgiften för jaktpass — vilket gäller för riket i dess helhet — skall utgå med 100 kronor för helt jaktår och eljest med 10 kronor för varje period av två på varandra följande dagar, som passet omfattar. Jaktpass utfärdas efter skriftlig ansökan av de myndigheter, som äga utfärda jaktkort. Ansökan om jaktpass skall innehålla uppgifter å sökandens nationalitet, fullständiga namn, födelseår, yrke eller titel samt hemvist ävensom uppgift å den tidrymd för vilken passet önskas skola gälla.

32 § jaktlagen innehåller *straffbestämmelser* för överträdelse av de angående jaktkort och jaktpass meddelade föreskrifterna. Sålunda straffas den, som är skyldig att erlægga jaktvårdsavgift eller utlösa jaktpass men idkar jakt utan att ha fullgjort sin skyldighet, med böter och är dessutom pliktig att utgiva högsta fastställda jaktvårdsavgift eller avgift för jaktpass. Bötesstraff kan — såvida särskilt angivna omständigheter icke föreligga — jämväl utdömas för underlåtenhet att vid jakt medföra jaktkort eller jaktpass samt för vägran att på anmodan av vederbörande uppvisa detsamma.

Av influtna jaktvårdsavgifter samt vissa andra medel skall jämlikt 26 § 3 mom. jaktlagen bildas en särskild fond, *jaktvårdsfonden*, vilken efter Konungens bestämmande skall användas till främjande av jaktvården inom landet. Enligt i 43 § jaktstadgan meddelade föreskrifter skall jaktvårdsfonden förvaltas av statskontoret. Av de årligen till fonden inflytande medlen skola å ett vart av länen i riket — därvid Stockholms stad hänföres till Stockholms län — uppföras dels jaktvårdsavgifter som avse jakt allenast inom länet eller del därav, dels sådana jaktvårdsavgifter i övrigt som erlagts av person som är bosatt inom länet, dels avgifter för jaktpass, utfärdade av myndighet i länet, dels ock de bötesandelar och övriga medel som jämlikt jaktlagen eller jaktstadgan eller annan föreskrift skola tillfalla jaktvårdsfonden och vilka hänföra sig till länet.

De å visst län uppförda medlen skola i huvudsak användas sålunda att av desamma

a) 5 procent tillfalla kronan till bestridande av de med uppbörderna ävensom utfärdande av jaktkort och jaktpass förenade kostnaderna,

b) 30 procent stå till Konungens förfogande för att användas till jakt- och naturvårdande ändamål inom riket i allmänhet,

c) 10 procent avsättas för att av Konungen användas till täckande av brist som föranledes av att de medel, varmed kostnaderna för jaktvårdande åtgärder inom länet enligt punkt d) skola bestridas, icke förslå till vad i sådant hänseende oundgängligen erfordras, samt

d) återstoden eller 55 procent efter Konungens bestämmande användes för jaktvårdande åtgärder inom länet.

Vad av de under b) och c) omförmälda medlen icke förbrukas under budgetåret skall bilda jaktvårdsfondens behållna del, vilken av Konungen användes företrädesvis till de under b) angivna ändamålen.

Förenämnda kungörelse angående *utfärdande av jaktkort och jaktpass* innehåller i huvudsak följande bestämmelser. Statskontoret anskaffar och tillsänder länsstyrelserna särskilda blanketter till sockenkort, länskort och rikskort samt jaktpass avseende helt jaktår eller del därav att av länsstyrelserna tillhandahållas de myndigheter, som utfärda jaktkort och jaktpass. Å jaktkort skall av den utfärdande myndigheten antecknas sökandens fullständiga namn, födelseår och hemvist. Sockenkort skall innehålla uppgift om de tre intill varandra gränsande kommuner, inom vilka kortet enligt sökandens begäran skall gälla. Å jaktpass skall antecknas den persons nationalitet, födelseår, yrke eller titel samt hemvist, för vilken passet utfärdas, varjämte å jaktpass gällande kortare tid än helt jaktår jämväl skola angivas de dagar, för vilka passet enligt sökandens begäran skall gälla.

Om sökanden det begär, skall den myndighet, som utfärdar jaktkort eller jaktpass, å kortets eller passets baksida göra anteckning om det eller de jaktgevärs, som sökanden genom företeende av deklara-tions- eller tillståndsbevis visar sig äga rätt att innehava.

Myndighet, som utfärdar jaktkort och jaktpass, skall däröver föra liggare, i vilken angivas samma uppgifter, som antecknats å korten eller passen jämte uppgift om den erlagda avgiftens storlek. Det åligger myndigheten att månatligen till länsstyrelsen översända utdrag av liggaren beträffande de under föregående månad utfärdade jaktkort och jaktpassen ävensom, genom postgiro, de under samma månad uppburna avgifterna. Länsstyrelsen rapporterar i sin tur månatligen de inkomna avgifterna till statskontoret.

Redovisning för de av statskontoret till länsstyrelsen översända blanketterna till jaktkort och jaktpass skall av länsstyrelsen avgivas till statskontoret för varje jaktår senast den 15 nästföljande augusti. Den myndighet, som utfärdat jaktkort och jaktpass, åligger det att före den 15 juli avgiva redovisning för de mottagna blanketterna till länsstyrelsen, som har att foga densamma vid sin nyssnämnda redovisning till statskontoret.

I bilagorna 5—7 ha sammanställts vissa uppgifter rörande antalet efter jaktlagens ikraftträdande utfärdade jaktkort och jaktpass samt under samma tid till jaktvårdsfonden influtna medel.

Kap. 15. Tidigare ändringsförslag

Sedan år 1938 ha vid flera tillfällen framställts yrkanden om ändringar i olika hänseenden i jaktlagstiftningens bestämmelser om jaktvårdsavgift och avgift för jaktpass.

Skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift

Den grundläggande principen beträffande skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift har härvid kommit i förgrunden. I skilda sammanhang ha framlagts förslag om upphävande av jordägarnas och de med dem likställda nyttjanderättshavarnas undantagsställning. Sålunda föreslogs i den i annat

sammanhang omförmälda *motionen II: 181/1945* att vid en översyn av jaktlagen alla utan undantag skulle förklaras skyldiga att erlägga jaktvårdsavgift. I sitt av riksdagen godkända utlåtande över motionen anförde jordbruksutskottet (utl. nr 42/1945), att utskottet alltjämt hyste den uppfattningen att de frukter i form av förbättrad villebrådstillgång, som det med jaktvårdsmedlen bedrivna arbetet gäve å viss mark, främst komme den eller de personer till godo, som där utövade jakt. Skäl syntes därför tala för att dessa, oberoende av om de vore ägare eller med ägare likställda brukare av marken, borde genom erläggande av jaktvårdsavgift lämna sitt bidrag till kostnaderna för den uppnådda förbättringen. Då emellertid denna fråga prövats av riksdagen så sent som år 1938, ansåge utskottet sig icke böra i anledning av motionen återkomma till sitt tidigare förslag i ämnet.

Även under riksdagsdebatterna i anledning av motionerna II: 76/1946 och II: 188/1947 angående översyn av jaktlagen m. m. höjdes röster för en ändring av ifrågavarande princip. En ledamot av jordbruksutskottet uttalade, att utskottets enhälliga mening vid behandlingen av samtliga nu nämnda motioner varit att även jordägarna själva borde erlägga jaktvårdsavgift, oberoende av om de utövade jakt endast å egen mark. I motionen II: 24/1947 angående obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare anfördes, att en dylik försäkring syntes förutsätta att alla jägare utan undantag erlade jaktvårdsavgift.

I yttrande den 25 juni 1947 över ett framlagt förslag om ändrade bestämmelser om utfärdande av jaktkort och jaktpass har *Svenska jägareförbundet* upptagit frågan om skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift. Förbundet har därvid uttalat, att de skäl, som på sin tid — mot förbundets avstyrkande och den mening som hävdades av jordbruksutskottets majoritet — föranledde befrielse från dylik skyldighet för jordägare och vissa nyttjanderätts-havare, numera finge anses ha mindre bärkraft än tidigare. Villebrådsbeståndet kunde icke bevaras och utvecklas utan ett intensivt jaktvårdsarbete. Varje ansvarskännande jägare insåge detta och funne det därför självklart att han skulle bidra till kostnaderna för detta arbete.

Jägarnas riksförbund har vid flera tillfällen yrkat, att jordägarnas och nyttjanderättshavarnas undantagsställning i förevarande avseende skulle upphävas. I den på förbundets förslag utgivna skriften *Jaktpolitikens bankrutt* har anförts, att de nuvarande bestämmelserna om jaktvårdsavgift gynnade de stora markägarna. Flertalet jordägare, som ägnade sig åt jakt, innehade så små markområden att de icke kunde jaga endast å egen mark och måste därför lösa jaktkort, under det att en stor jordägare icke behövde betala jaktvårdsavgift. Vidare åberopades, att den förbättrade vilttillgång, som jaktvården medförde, komme dem till godo som utövade jakten.

Jaktvårdsavgiftens storlek

Jämväl frågan om jaktvårdsavgiftens storlek har under de senaste åren diskuterats. Sålunda har *Svenska jägareförbundet* i sitt nyssnämnda yttrande den 25 juni 1947 hemställt, att jaktvårdsavgiften skulle höjas. För-

bundet har såsom motivering härför anført, att anspråken på jaktvårdsfonden stadigt ökats i och med jaktvårdsorganisationens utveckling och jaktvårdens intensifiering. Enligt förbundets mening borde jaktvårdsavgiften bestämmas till 5 kronor för sockenkort, 15 kronor för länskort och 40 kronor för rikskort, däri inbegripen årspremie för ansvarighetsförsäkring. Jämförd med alla övriga kostnader, som utövande av jakt medförde, vore jaktvårdsavgiften en relativt obetydlig utgiftspost.

Jaktpassen

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 januari 1950 har *Svenska jägareförbundet* vidare anhållit om upphävande av jaktlagstiftningens bestämmelser rörande jaktpass. Till stöd för sin framställning har förbundet anført, att vid konferens i Helsingfors i maj 1949 med Nordiska jägares samarbetsorganisation beslutats att — till främjande och fördjupande av samarbetet på jaktens område — rekommendera jägareförbunden i Finland, Norge och Sverige att söka utverka sådan ändring av gällande bestämmelser om jaktkort och jaktpass att jägare från nämnda länder, såsom redan skett i Danmark, bleve likställda med det egna landets jägare i fråga om avgifternas storlek. Berörda spörsmål hade sedermera upptagits till behandling av Svenska jägareförbundet, som funnit den föreslagna reformen välgrundad. Förbundet ansåge emellertid, att tiden nu vore inne att helt avskaffa jaktpassen. Under de tre sistförflutna jaktåren hade jaktvårdsfondens inkomster av jaktpassavgifter uppgått till i medeltal 6 011 kronor per år eller omkring 0,6 procent av de medel som årligen inflöte till fonden. Enligt förbundets mening vore man berättigad antaga, att ett borttagande av jaktpassen komme att medföra minst motsvarande ökning av antalet utfärdade jaktkort. Även om avgifterna för jaktkort vore väsentligt lägre än för jaktpass, komme jaktpassens borttagande att sakna betydelse ur ekonomisk synpunkt, särskilt om man toge hänsyn till att redovisnings- och tryckningskostnaderna väsentligt förbilligades. Förbundet har vidare anført, att man ej syntes behöva räkna med att ett slopande av jaktpassen skulle medföra en icke önskvärd ökning av antalet utländska jägare med därav betingad uppskrivning av avgifterna för jaktarrenden. De utlänningar, som önskade jaga i vårt land, måste nämligen enligt förbundets mening räkna med kostnader i övrigt av sådan storlek, att jaktpassavgifterna i och för sig säkerligen icke verkade avskräckande. Däremot kunde den behandling, som i förevarande hänseende drabbade å utrikes ort bosatta personer, utlandssvenskar däri inbegripna, verka irriterande och överensstämde icke med den allmänna inriktning, som Sverige vinnlagt sig om i internationella frågor.

Uppbördens av jaktvårdsavgift

Frågan om förenkling av gällande bestämmelser rörande utfärdande av jaktkort och jaktpass har upptagits till behandling i anslutning till strävandena att rationalisera vissa arbetsuppgifter å landsfiskalskontoren. I ett

av särskilt förordnad utredningsman år 1944 avgivet betänkande anfördes, att åliggandet för landsfiskal att utfärda jaktkort visat sig vara ett bestyr, som i icke ringa mån inkräktade på viktigare arbetsuppgifter. Från jaktårets början den 1 juli och fram till mitten av oktober vore landsfiskalskontoren livligt besökta av personer, som önskade erhålla jaktkort. Sådana besök vore särskilt talrika på lördagar och onsdagar, då på varje landsfiskalskontor cirka 15—20 personer brukade infinna sig i dessa ärenden. Enär utfärdandet av jaktkort vore förenat med stor omgång, kunde under nämnda veckodagar föga tid ägnas åt andra göromål. Även för allmänheten vore det förenat med besvär och kostnader att för erhållande av jaktkort inställa sig hos landsfiskalen eller skriftligen rekvirera sådant. En nackdel med gällande bestämmelser vore vidare att sockenkort och länskort måste sökas hos myndighet inom kortets giltighetsområde. Detta kunde medföra ytterligare besvär för sökande, som hade sin bostad utom området.

Med hänsyn till berörda olägenheter föreslogs i betänkandet, att den vissa myndigheter jämlikt 44 § jaktstadgan åliggande skyldigheten att utfärda jaktkort och jaktpass skulle upphävas samt ifrågavarande bestyr överflyttas å postverket. Enligt förslaget skulle därvid förfaras på i huvudsak följande sätt. Den, som önskade erhålla jaktkort eller jaktpass, skulle å postanstalt ifylla en rekvisitionsblankett i två exemplar, utformad efter förebild av den blankett som användes vid tidningsprenumeration. Efter postbehandling skulle vederbörande erhålla blankettens ena exemplar åter såsom jaktkort, under det att det andra exemplaret skulle tillställas Svenska jägareförbundet, som hade att överlämna det till vederbörande jaktvårdsförening för registrering. Jaktvårdsföreningarna skulle i sin tur tillställa polismyndigheterna inom området hektograferade förteckningar över de personer, som löst jaktkort eller jaktpass. Influtna jaktvårdsavgifter skulle av postverket registreras i särskilt angiven ordning samt redovisas till statskontoret, där de skulle bokföras enligt föreskrifterna i 43 § jaktstadgan.

I betänkandet föreslogs vidare, att den i 6 § av 1938 års kungörelse angående utfärdande av jaktkort och jaktpass meddelade bestämmelsen om anteckning av vapen, som sökanden hade rätt att innehava, skulle upphävas. Läte detta icke sig göra, förordades, att ifrågavarande vidimation skulle mot särskild avgift utföras av vederbörande posttjänsteman.

Därest det skulle stöta på alltför stora praktiska svårigheter att låta postverket övertaga betstyret med utfärdande av jaktkort och jaktpass, föreslogs i betänkandet som ett andra alternativ, att det nu gällande expeditionssättet skulle förenklas så, att jaktkort och erforderliga förteckningar över influtna jaktvårdsavgifter utskreves samtidigt medelst kopiering.

Av de myndigheter och sammanslutningar, vilkas *yttranden* inhämtades över förenämnda betänkande, tillstyrkte flertalet de föreslagna reglerna rörande utfärdande av jaktkort och jaktpass genom postverkets försorg. Förslaget avstyrktes emellertid av generalpoststyrelsen under framhållande av att det ifrågasatta redovisningssystemet icke lämpligen kunde inpassas i postverkets övriga verksamhet. Styrelsen ställde sig även avvisande till

tanken, att postfunktionärerna skulle tagas i anspråk för vidimation av uppgift om jaktkortinnehavarens rätt att innehava vapen. Enligt generalpoststyrelsens mening borde postverket anlitas för uppbörd av jaktvårdsavgifter endast under förutsättning att den nya arbetsuppgiften kunde inpassas i någon inom postverket redan befintlig rörelsegren. I anslutning till det anförda framlade generalpoststyrelsen ett inom styrelsen utarbetat förslag rörande utfärdande av jaktkort med anlitan av postgiroörelsen. Enligt detta förslag skulle postanstalterna tillhandahålla allmänheten en blankett till jaktkort med vidhängande inbetalningskort, ställt på ett särskilt postgirokonto. I fråga om utfärdande av jaktpass anförde generalpoststyrelsen, att den av styrelsen föreslagna blanketten till jaktkort givetvis kunde givas en sådan uppställning, att den lämpade sig även för jaktpass. Att tillhandahålla en särskild blankett till jaktpass vid rikets samtliga postanstalter syntes — med hänsyn till det ringa antal dylika pass som årligen utfärdades — icke kunna komma i fråga. Tvärtom kunde ur postal rationaliseringssynpunkt invändningar göras även mot att vid samtliga postanstalter tillhandahålla en specialblankett för jaktkort. Å ett stort antal postanstalter skulle denna blankett nämligen över huvud taget icke komma att efterfrågas. I varje fall syntes det generalpoststyrelsen lämpligast att åtminstone jaktpassen även i fortsättningen utfärdades i nuvarande ordning.

Vissa myndigheter, däribland riksräkenskapsverket, anslöto sig till det i betänkandet i andra hand framförda förslaget, att jaktkort och jaktpass skulle utfärdas samtidigt med redovisningshandlingarna medelst genomslagskopiering. Riksräkenskapsverket, som tagit del av generalpoststyrelsens yttrande och förslag, framhöll att det däri förordade systemet lätt kunde medföra felaktiga inbetalningar.

Med anledning av de anmärkningar, som riktats mot det i betänkandet upptagna förslaget rörande utfärdande av jaktkort och jaktpass genom postverkets försorg, framlade förenämnde utredningsman i *en år 1946* *avgiven promemoria* ett överarbetat förslag i ämnet.

I promemorian anfördes till en början, att det skulle innebära en avsevärd förenkling i förfarandet om sockenkorten kunde borttagas. Då man, enligt vad utredningsmannen inhämtat, inom jaktvårdssammanslutningarna ställde sig tveksam till följderna av en sådan förändring, hade utredningsmannen emellertid funnit sig böra utgå från att samtliga nuvarande typer av jaktkort — sockenkort, länskort och rikskort — skulle bibehållas. I fråga om sockenkortet föreslog utredningsmannen den ändringen av gällande bestämmelser, att kortet skulle gälla en därå angiven kommun jämte alla till denna gränsande kommuner. Utredningsmannen uttalade i detta sammanhang, att sockenkortets giltighetsområde genom den föreslagna anordningen komme att betydligt utvidgas, men att de ekonomiska konsekvenserna härav för jaktvårdsfondens del icke borde bli någon betydelse, då kortinnehavaren ej kunde ha någon vinning av att kortets giltighetsområde utvidgades, såvida han icke ägde jakträtt inom det utökade området.

Enligt vad i promemorian vidare anfördes borde jaktvårdsavgifterna inbe-

talas med anlåtande av postgiro. Det härför avsedda kontot skulle disponeras av statskontoret. Den, som önskade erhålla jaktkort, skulle å postanstalt ifylla en på visst sätt utformad blankett till jaktkort med vidhängande inbetalningskort. Genom överstrykning skulle å blanketten angivas, huruvida sockenkort, länskort eller rikskort avsåges. Motsvarande uppgifter skulle angivas å inbetalningskortets talong, vilken i syfte att underlätta den fortsatta behandlingen borde göras bredare än som för närvarande regelmässigt vore fallet. Vid avgiftens erläggande skulle postfunktionären fästa inlämningsbeviset å därför avsedd plats å jaktkortet. Detta skulle därefter frånskiljas och tillställas vederbörande såsom bevis om erlagd jaktvårdsavgift. Inbetalningskortet skulle redovisas i vanlig ordning. Postbehandlingsavgiften borde erläggas av sökanden, vilken genom det nya förfarandet i regel hade sparats utgifter för porto och resor till landsfiskal eller magistrat.

Det skulle ankomma på postfunktionären att tillse, att samtliga uppgifter å jaktkortet och talongen bleve ifyllda samt att avgiften stämde med det slag av kort, som önskades. Däremot skulle postfunktionären icke behöva undersöka sökandens identitet eller kontrollera den materiella riktigheten av de å jaktkortet och talongen lämnade uppgifterna.

För att undvika att den, som ertappats med att idka jakt utan jaktkort, till sitt fredande skulle kunna åberopa ett jaktkort, vilket av honom utlöstes senare samma dag, borde jaktkort gälla först från och med dagen efter inbetalningsdagen.

I promemorian förordades vidare, i likhet med vad som skett i 1944 års betänkande, att de bestämmelser skulle upphävas, vilka ålade utfärdaren av jaktkort att göra anteckning å kortet rörande vapen som sökanden visat sig äga rätt att innehava. Om det emellertid skulle anses, att jaktkortsinnehavaren måste ha möjlighet att erhålla dylik anteckning, borde han — då vidiminationen med hänsyn till vad generalpoststyrelsen yttrat icke syntes kunna utföras av postfunktionär — i detta syfte lämpligen kunna vända sig till närmaste polisman eller fjärdingsman.

I fråga om redovisningen av jaktvårdsmedlen föreslogs i promemorian att, då postgirotalongerna anlånt till statskontoret, de influtna medlen skulle bokföras och fördelas på länen med ledning av de på talongerna lämnade uppgifterna samt i enlighet med bestämmelserna i 43 § jaktstadgan. Därvid skulle det vara tillfyllest att endast anteckna summan av de jaktvårdsavgifter, som dagligen tillfördes respektive län. Uppgifterna å talongerna skulle icke i vidare mån än som erfordrades för medlens fördelning behöva granskas av statskontoret. Sedan bokföringen av de influtna medlen ägt rum, borde statskontoret vidarebefordra talongerna till vederbörande länsjaktvårdsförening, som skulle insortera talongerna i ett kortregister över personer som löst jaktkort. Med hänsyn därtill vore det enligt utredningsmannens mening angeläget, att postgirotalongerna gjordes bredare än vad regelmässigt vore fallet. Det skulle ankomma på jaktvårdsföreningarna att på begäran tillhandahålla polismyndigheterna uppgifter ur registret. Vidare vore det önskvärt, att jaktvårdsföreningarna tillhandahölle polismyndighe-

ter och jaktvårdstillsyningsmän m. fl. hektograferade eller stencilerade förteckningar över dem, som löst jaktkort. Upprättandet och översändandet av dylika förteckningar borde emellertid icke åläggas jaktvårdsföreningarna såsom en skyldighet utan ske efter frivilligt åtagande. Enligt utredningsmannens förmenande skulle det icke vara förenat med några olägenheter, att polismyndigheterna ej längre komme att äga tillgång till sina hittillsvarande förteckningar över lösta jaktkort. Utredningsmannen framhöll i detta sammanhang, att stadsfiskalerna redan enligt nuvarande ordning saknade omedelbar tillgång till ifrågavarande uppgifter. Då polismyndigheterna enligt det föreslagna systemet skulle kunna hämta uppgifter ur ett hela länet omfattande register, borde detta system ur kontrollsynpunkt bliva mera effektivt än det nuvarande.

I promemorian upptogs även till behandling frågan om sättet för utfärdande av jaktpass. Utredningsmannen vidhöll därvid förslaget, att jämväl jaktpass skulle kunna erhållas å postanstalt. För att underlätta en dylik anordning borde man fastställa två olika avgifter för jaktpass, nämligen en lägre då passet skulle gälla under fem dagar från avstämplingsdagen samt en högre då passet skulle gälla för helt jaktår. Den som önskade erhålla ett jaktpass skulle mot endera av nu nämnda avgifter å postanstalt lösa ett för hela riket gällande jaktkort.

Slutligen framlades i promemorian vissa beräkningar rörande kostnaderna för den föreslagna reformen. Utredningsmannen anförde härvidlag i huvudsak följande.

Kostnaden för den arbetskraft, som nu tages i anspråk för utfärdande av ett jaktkort, kan i genomsnitt beräknas till 20 öre per kort. Då för närvarande årligen omkring 150 000 jaktkort utfärdas, skulle enbart kostnaden för arbetskraft i detta fall uppgå till i runt tal 30 000 kronor. Härtill komma kostnaderna för det arbete, som hos landsfiskaler m. fl., länsstyrelser och statskontoret måste nedläggas på medlens redovisning samt inventering av lager av blanketter till jaktkort och jaktpass. Statskontorets kostnader för blankettryck uppgå till i genomsnitt 4 000 kronor årligen.

Enligt den föreslagna metoden komma kostnaderna för medlens mottagande och redovisning hos postverket att betalas av den, som löser jaktkort eller jaktpass. Postverkets utgifter för tryckning av blanketter måste även ersättas av jaktvårdsfondens medel och torde kunna beräknas till 1 500 å 2 000 kronor. Med hänsyn till det ökade arbetet hos statskontoret med jaktvårdsmedlens bokföring samt postgirotalongernas sortering och distribution torde hos statskontoret böra anställas ytterligare arbetskraft, förslagsvis ett kanslibitråde i lönegrad Eo 7. Kostnaderna härför synas kunna uppskattas till i runt tal 6 000 kronor. Den föreslagna uppborrdsmetoden torde alltså kunna beräknas draga en kostnad av sammanlagt högst 8 000 kronor.

Över promemorian ha *yttranden* avgivits av Svenska jägareförbundet, domänstyrelsen, generalpoststyrelsen samt statskontoret ävensom föreningen Sveriges landsfiskaler.

Svenska jägareförbundet har i sitt yttrande i princip tillstyrkt förslaget att jaktkort i fortsättningen skulle lösas å postanstalt. En dylik reform komme enligt förbundets mening att innebära minskade besvär och kost-

nader för allmänheten. Däremot har förbundet avstyrkt förslaget att jämväl utfärdande av jaktpass skulle ombesörjas av postverket, därvid anförts att jaktpassen vore så fåtaliga, att skyldigheten att utfärda dylika icke kunde anses medföra något nämnvärt arbete för vederbörande myndigheter. Därest det icke befundes lämpligt att bibehålla nu gällande regler angående jaktpass, borde enligt förbundets åsikt skyldigheten att utfärda sådana pass framdeles åvila länsstyrelserna. Arbetsuppgiften kunde nämligen icke anses främmande för länsstyrelsernas verksamhet, då dessa redan nu utfärdade fiskekort.

I fråga om utredningsmannens förslag rörande giltighetsområdet för sockenkorten har förbundet uttalat följande.

Förbundet kan icke ansluta sig till förslaget, att sockenkort skall gälla i viss kommun och samtliga till denna angränsande kommuner. En sådan bestämmelse skulle medföra mycket godtyckliga och ofta rent av orimliga konsekvenser. Exempelvis skulle ett jaktkort för Lycksele socken komma att gälla i fyra femtedelar av Västerbottens län. Förhållandena skulle bli likartade inom flera andra län. Ett godtagande av förslaget skulle innebära, att gränsen mellan sockenkort och länskort suddades ut. Ett stort antal jägare, som hittills löst länskort eller flera sockenkort, skulle endast behöva lösa ett kort av det senare slaget. Att exakt beräkna vilken minskning i jaktvårdsfondens intäkter, som skulle föranledas härav, låter sig givetvis icke göra, men förbundet kan icke dela utredningsmannens uppfattning, att de ekonomiska konsekvenserna icke skulle bli av någon betydelse.

Som emellertid nuvarande bestämmelser om sockenkorts giltighetsområde av tekniska skäl icke kunna bibehållas, därest postverket skall ombesörja utfärdandet av jaktkort, får förbundet för sin del hemställa, att giltigheten begränsas till den kommun eller det jaktvårdsområde, som angives på kortet. Ett sockenkort av sådan typ skulle väl motsvara sitt ändamål. Den som jagar endast på hemmamarkerna skulle alltså kunna göra detta mot erläggande av lägsta fastställda jaktvårdsavgift. Efter den omfattande kommunsammanslagning, som inom en nära framtid skall äga rum, komma för övrigt de nya kommunerna att bli så vidsträckt, att förbundets förslag i realiteten icke kommer att innebära någon allvarlig inskränkning av sockenkortens giltighetsområde i jämförelse med nuvarande förhållanden.

Mot den i utredningsmannens promemoria föreslagna blanketten till jaktkort har Svenska jägareförbundet framfört åtskilliga anmärkningar. Enligt förbundets åsikt hade sålunda kombinationen av jaktkort och jaktpass medfört, att blanketten blivit alltför stor för att kunna förvaras i en plånbok eller en innerficka. Endast det påklustrade inlämningsbeviset och poststämpeln på detta skulle kunna utvisa vilket belopp som inbetalts och vilken dag detta skett. Om kortet ej förvarades i ett skyddshölje, bleve texten på kvittot snart oläsbar samt stämpeln svår att tyda. Risk föreläge dessutom för att kvittot skulle lösna. Talongen till det inbetalningskort, som skulle insändas till statskontoret, lämpade sig icke att infoga i ett kortsystem. Slutligen ägde varken jaktkortet eller talongen plats för alla de uppgifter, som vore erforderliga ur kontrollsynpunkt.

I anslutning härtill har jägareförbundet framlagt ett av förbundet utarbetat förslag till jaktkortsblankett. Enligt detta förslag skulle blanketten

bestå av tre delar, nämligen ett jaktkort, vilket skulle behållas av avgiftsbetalaren, ett kontrollkort avsett för vederbörande länsjaktvårdsförening samt ett inbetalningskort motsvarande den vanliga postgiroblanketten. Kontrollkortet och inbetalningskortet skulle av postanstalten insändas till postgirokontoret, varifrån det förra — samt eventuellt även inbetalningskortets kupong — skulle översändas till statskontoret, som borde vidarebefordra kontrollkortet till länsjaktvårdsföreningen. Blanketten i sin helhet skulle icke vara större än den som användes vid tidningsrekvisition.

I sitt yttrande har jägareförbundet vidare anfört, att den nuvarande rättigheten att å jaktkort få antecknat, vilka vapen den sökande ägde rätt att innehava, enligt förbundets bestämda mening borde bibehållas. Vapenlicensen vore nämligen att betrakta som ett värdepapper, vilket man icke lämpligen kunde medföra i skog och mark med hänsyn till risken att det kunde förstöras eller borttappas. Förbundet hemställde därför, att ifrågavarande anteckning måtte få ske hos varje befattningshavare vid polisväsendet.

Domänstyrelsen har anslutit sig till jägareförbundets yttrande.

Generalpoststyrelsen har i sitt yttrande anfört, att styrelsen icke ville motsätta sig att jaktkort och jaktpass utfärdades i den ordning som föreslagits i ovannämnda promemoria, dock under förutsättning att inbetalningskortet och dess kupongdel erhöles samma format som det för postblanketter i allmänhet fastställda. I anslutning härtill har generalpoststyrelsen framhållit, att styrelsen tidigare i några enstaka fall lämnat statliga myndigheter, som innehade postgirokonto, medgivande att använda inbetalningskort med bred kupongdel. Dessa undantag hade emellertid visat sig medföra åtskilliga svårigheter i bokföringsarbetet. Arbetet på postgirokontoret vore med hänsyn till rörelsens stora omfattning så ordnat, att det samma i all möjlig mån utfördes helt rutinmässigt och med tillhjälp av maskinella anordningar. För att detta skulle kunna ske erfordrades, att blanketterna vore standardiserade. Inlemmandet i rörelsen av blanketter med format och uppställning, som aveke från det normala, krävde därför betydligt mera arbete än som i och för sig vore nödvändigt för särbehandlingen. Det kunde bland annat icke undvikas, att inbetalningskort med bred kupong, när kupongdelarna avskiljdes från inbetalningskortet, i vissa fall komme att skäras tillsammans med kort i den vanliga typen, vilket hade till följd att de breda kupongerna bleve felskurna. Att rätta dylika fel vore tidskrävande. På grund av nämnda olägenheter hade medgivanden av ifrågavarande slag under de senaste åren icke lämnats innehavare av postgirokonto. Kostnaden för den ökade arbetskraft, som skulle erfordras vid postgirokontoret, därest inbetalningskortet anordnades enligt utredningsmannens förslag, kunde icke närmare beräknas, men styrelsen förmodade, att förslagets fördelar för jaktvårdsföreningarna icke vore så stora, att de uppvägde nackdelarna vid postbehandlingen.

I fråga om den av Svenska jägareförbundet föreslagna blanketten har generalpoststyrelsen anfört, att blanketten icke lämpade sig för postver-

kets redovisningssystem och icke heller kunde inordnas i postgirokontorets bokföringssystem. Därtill komme att ett genomförande av jägareförbundets förslag — med hänsyn till blankettens utformning — otvivelaktigt skulle medföra ökad risk för felaktiga inbetalningar. Under återopande av det anförda har generalpoststyrelsen bestämt avstyrkt förbundets förslag.

Statskontoret har i sitt yttrande förklarat sig icke kunna tillstyrka den föreslagna anordningen att statskontoret skulle fördela inflytande jaktvårdsmedel. Enligt statskontorets mening syntes det nämligen icke vara välbetänkt att grunda jaktvårdsavgifternas fördelning å de olika länen på en detaljgranskning av de inemot 200 000 inbetalningar, som ägde rum varje år. Avgifterna borde i stället tillföras jaktvårdsfonden under en gemensam titel och därefter fördelas å de olika länen antingen enligt vissa bestämda andelstal, vilka lämpligen kunde grundas å medeltalet av länens andelar av de sammanlagda årliga jaktvårdsavgifterna under den tid, nuvarande fördelningsgrunder tillämpats, eller med belopp, som av Kungl. Maj:t fastställdes för varje år. På detta sätt skulle en avsevärd förenkling med avseende å inbetalningen av jaktvårdsavgifterna kunna vinnas utan att jaktvårdsföreningarnas intressen behövde bliva lidande. Därest det av statskontoret sålunda angivna förfaringssättet icke skulle godtagas, syntes enligt statskontorets förmenande nu gällande ordning för inbetalande av jaktvårdsavgifterna böra bibehållas. Statskontoret har slutligen anført, att det ur redovisnings- och kontrollsynpunkt icke borde ifrågakomma att — såsom i ärendet föreslagits — statskontoret skulle avhända sig verifikationer till inbetalade jaktvårdsavgifter.

Föreningen Sveriges landsfiskaler har i princip tillstyrkt utredningsmannens förslag men funnit det icke tillfredsställande att jaktkortets giltighetstid skulle angivas endast genom postanstaltens avstämpling å inlämningsbeviset. Det kunde nämligen finnas anledning befara att tvekan ofta skulle uppstå angående inbetalningsdagen, antingen beroende på att inlämningsbeviset lossnat från jaktkortet eller emedan datumstämpeln icke lämnat tydligt avtryck. Med hänsyn härtill syntes det vara nödvändigt att det jaktår, under vilket kortet skulle gälla, angåves genom särskild anteckning på kortet.

I förevarande sammanhang torde vidare böra uppmärksammas, att det nuvarande systemet vid utfärdande av jaktkort och jaktpass gjorts till föremål för granskning av *statsrevisorerna*. I berättelsen om den år 1947 verkställda granskningen ha revisorerna under § 45 uttalat, att det jämförelsevis omständliga och tidsödande arbete, som vore förenat med utfärdande av jaktkort, visat sig i stort utsträckning inkräkta på landsfiskalskontorens egentliga och viktigare arbetsuppgifter. I särskilt hög grad hade detta blivit fallet under tiden från jaktårets ingång till jaktsäsongens början under hösten. En olägenhet med gällande bestämmelser hade även visat sig vara att sockenkort och länskort måste sökas hos myndighet inom kortets giltighetsområde, vilket medförde besvär för sådana sökande, som vore bosatta utom området. För allmänheten vore det vidare i regel förenat

med kostnader och besvär att inställa sig hos landsfiskalen för erhållande av jaktkort. Med hänsyn till berörda omständigheter ha revisorerna ansett, att åtgärder borde övervägas till förenklingar på ifrågavarande område. Härvid ha revisorerna i likhet med vad som tidigare föreslagits såsom en tänkbar lösning ifrågasatt, huruvida icke bestyret med utfärdande av jaktkort och jaktpass lämpligen kunde övertagas av postverket. Några hinder härför kunde enligt revisorernas åsikt icke förefinnas ur formella synpunkter, enär vid kortens utfärdande icke kontrollerades, huruvida sökanden ägde rätt att idka jakt å annans jaktmark. För allmänheten skulle ett dylikt system medföra avsevärda fördelar, då jaktkort skulle kunna lösas å vilken postanstalt som helst i riket, oberoende av det giltighetsområde kortet avsåge. Därest mot den föreslagna anordningen invändes, att polismyndigheten i viss mån skulle berövas sina hittillsvarande möjligheter att med hjälp av jaktkortsregistren kontrollera, att gällande bestämmelser iakttoges, vore att märka att dessa register i sin nuvarande utformning vore behäftade med avsevärda brister. Sålunda vore de ofullständiga i vad avsåge rikskort och länskort, då dessa kort registrerades endast inom det distrikt, där de söktes. Icke ens uppgifterna om sockenkort kunde i samtliga fall bliva fullständiga. Enligt vad revisorerna erfarit, utövade emellertid jaktvårdsföreningarna var och en inom sitt län en ingående kontroll över att jaktvårdsavgifter erlades. Denna kontroll syntes vara tillräcklig.

Frågan om förenkling av sättet för utfärdande av jaktkort och jaktpass har upptagits till behandling jämväl av *statens organisationsnämnd*, som i den 12 december 1949 dagtecknad promemoria framlagt förslag i ämnet. Detta förslag — vilket utarbetats under förutsättning att det tidigare berörda förslaget om verksamhetens överflyttande å postverket icke skulle kunna genomföras — innebär i huvudsak att blanketterna till jaktkort och jaktpass utformas så att ett genomskriftsförfarande kan tillämpas. Därigenom skulle såväl stamtalongerna som jaktkorten respektive jaktpassen kunna utskrivas samtidigt. Genom att göra ytterligare två genomskrifter, avsedda för länsstyrelsen och länsjaktvårdsföreningen, skulle därjämte införandet av uppgifterna i liggaren kunna undvikas. De för länsjaktvårdsföreningen avsedda genomskriftskopiorna skulle utgöra ett kortregister över de personer som löst jaktkort eller jaktpass.

Organisationsnämnden har i anslutning till detta förslag uttalat, att en ytterligare förenkling skulle uppnås, om jaktkort och jaktpass — därest sökanden så önskade — kunde utfärdas för längre tid än ett år. Eftersom utfärdandet av sockenkort för närvarande i vissa fall kunde vara tämligen tidskrävande med hänsyn till utrönandet av gränserna mellan olika socknar, skulle det innebära en avsevärd arbetsbesparing om sockenkort kunde omfatta alla de socknar, som gränsade intill å kortet angiven socken. Det kunde dessutom ifrågasättas, om icke föreskriften att landsfiskal på anfordran å jaktkortets baksida skulle ange de vapen, för vilka licens upptogs, borde kunna upphävas. Möjlighet kunde nämligen föreligga för kortets innehavare att tillskriva oriktiga uppgifter, varför detta sätt att kontrollera rätten att innehava vapen måste bliva tämligen bristfälligt.

Kap. 16. Jaktutredningen

Skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift

Såsom framgår av det föregående har frågan om införande av skyldighet för en var som bedriver jakt att erlägga jaktvårdsavgift sedan lång tid tillbaka varit föremål för överväganden. Under återopande av den ur jordägarerätten härledda befogenheten att idka jakt på egen mark ha emellertid vid skilda tillfällen starka betänkligheter framförts mot ett dylikt åläggande i vad avser jordägare och därmed jämställda brukare av mark. Till följd av invändningar av angivna beskaffenhet beslöt 1938 års riksdag vid utformandet av nu gällande jaktlagstiftning — i strid mot den av jordbruksutskottets majoritet uttalade meningen — att från den principiella skyldigheten att utgiva jaktvårdsavgift skulle undantagas jordägare jämte vissa närmare angivna nyttjanderättshavare. Den inställning till ifrågavarande spørsmål som sålunda kommit till uttryck måste enligt utredningens mening utan tvivel ses mot bakgrunden av den omständigheten, att jaktvårdsarbetet före tillkomsten av nuvarande lagstiftning på området nått en förhållandevis mycket ringa omfattning och att svårigheter uppenbarligen förelågo att överblicka den nytta de nya bestämmelserna rörande jaktvårdens främjande kunde komma att medföra för den enskilde jordägaren. Sedan 1938 års jaktlagstiftning tillämpats under en följd av år synes emellertid numera enighet i stort sett råda därom, att jaktvårdsarbetet icke minst för jordägarnas del visat sig medföra avsevärda fördelar genom att det möjliggör en ökad villebrådstillgång och bättre ordnade jaktliga förhållanden. I samband härmed har — enligt vad den tidigare redogörelsen utvisar — såväl inom riksdagen som från de jaktliga sammanslutningarnas sida vid flera tillfällen givits uttryck åt den uppfattningen, att ur rättvisesynpunkt starka skäl tala för att även jordägare och med dem likställda brukare skola lämna sina bidrag till kostnaderna för detta arbete. Härtill kommer att flertalet mindre jordägare för att kunna bedriva jakt i någon större utsträckning — exempelvis inom ett jaktvårdsområde vari deras fastigheter ingå — med hänsyn till fastigheternas ringa areal ändock äro nödsakade att lösa jaktkort. På grund av vad sålunda anförts ansluter sig utredningen till åsikten, att anledning numera saknas att bibehålla den för ifrågavarande kategorier av jagande föreskrivna särställningen i fråga om skyldighet att utgiva jaktvårdsavgift. Utredningen föreslår därför, att sådan skyldighet i princip skall åligger en var som vill utöva jakt.

I detta sammanhang bör uppmärksammas, att utredningen enligt sina direktiv även har att överväga frågan om införande av en obligatorisk ansvarsförsäkring för jägare. Utredningen har vid en preliminär behandling av detta spørsmål funnit sig böra förorda, att genom statsmakternas försorg en dylik försäkringsform — i princip omfattande samtliga jägare — kommer till stånd. Enligt utredningens mening kan emellertid en försäk-

ring av ifrågavarande slag icke anordnas på ett ur kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt eller på rimliga ekonomiska villkor, såvida icke erläggandet av försäkringspremien anknytes till betalningen av jaktvårdsavgiften. En förutsättning för genomförandet av en sådan anordning är att alla jägare skola vara skyldiga att erlägga jaktvårdsavgift. Jämväl av denna anledning förordar utredningen, att den för jordägare och därmed jämställda brukare nu gällande särställningen i fråga om utgivande av jaktvårdsavgift skall upphävas.

Det sist anförda är enligt utredningens mening av betydelse jämväl vid bedömandet av frågan huruvida de i 26 § 2 mom. jaktlagen angivna särskilda undantagen från skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift böra bibehållas eller icke. Införes en obligatorisk ansvarighetsförsäkring, grundad på en premiebetalning som är anknuten till erläggandet av jaktvårdsavgift, finnes uppenbarligen icke utrymme för några vittgående undantag från den av utredningen föreslagna grundregeln om åläggande för samtliga jägare att utgiva sådan avgift.

Även ur andra synpunkter har utredningen emellertid funnit flertalet av ifrågavarande undantag böra upphävas. Om man i enlighet med vad utredningen förordat överger den nuvarande ståndpunkten att jordägare och nyttjanderättshavare skola vara befriade från skyldighet att lösa jaktkort, torde sålunda anledning saknas att bibehålla den undantagsställning, som i förevarande hänseende tillerkänts dels de svenska och norska lapparna vid utövning av dem enligt särskilda stadganden tillkommande rätt att jaga och dels den bofasta kustbefolkningen vid jakt efter säl eller sjöfågel enligt 13 § jaktlagen. Beträffande undantaget för sistnämnda kategori må erinras, att detsamma uttryckligen motiverats med den särställning som tillkommit nyttjanderättshavarna. Liknande skäl torde åtminstone till viss del ha legat till grund för den lapparna medgivna befrielsen från skyldighet att erlägga jaktvårdsavgift. Vad angår undantaget för den bofasta befolkningen ovan odlingsgränsen och i vissa delar av Jämtlands län vid jakt med snara synes detta undantag knappast behöva bibehållas med hänsyn till att de personer, som ägna sig åt dylik jakt, i allmänhet torde bedriva även annan jakt och till följd därav enligt huvudregeln bliva skyldiga att erlägga jaktvårdsavgift. Vad sist anförts synes även äga tillämpning i fråga om undantaget beträffande jakt efter varg och järv. På grund av önskvärdheten att erhålla ett så långt möjligt likformigt system torde bärande skäl ej heller kunna anföras för bibehållande av undantagsställningen för de relativt fåtaliga personer, som nu äro befriade från skyldighet att erlägga jaktvårdsavgift vid jakt som de till följd av uppdrag eller tjänsteställning eller i anslutning till yrkesutbildning må utöva å kronans mark. Flertalet av dessa personer torde för övrigt redan nu lösa jaktkort.

Synpunkter av den art, som i det föregående återgivits, göra sig däremot icke gällande i fråga om stadgandet i 26 § 2 mom. jaktlagen att bestämmelserna om jaktvårdsavgift icke skola äga tillämpning beträffande rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 § samma lag, döda

i nämnda lagrum omförmälda djur. Det är här icke fråga om jakt i egentlig mening utan om dels dödande av vissa djur, som tillfälligtvis påträffas, nämligen säl och mindre djur såsom mullvadar, sorkar, råttor och möss, dels dödande i skyddssyfte av vissa djur som inkommit i gård eller trädgård. Med hänsyn härtill synes ifrågavarande undantagsbestämmelse alltså böra bibehållas.

Vad slutligen angår undantaget för dem som löst jaktpass må erinras om Svenska jägareförbundets förut återgivna framställning om upphävande av bestämmelserna rörande jaktpass. Utredningen ansluter sig helt till vad av förbundet anförts i fråga om önskvärdheten av att personer, som äro bosatta å utrikes ort, i förevarande hänseende likställas med inom landet bosatta personer. Såsom av bilaga 6 framgår är antalet jaktpass som utfärdats under senare år relativt ringa. Jaktpassen sakna därför större ekonomisk betydelse för jaktvårdsfondens del. Därtill kommer, att det system för uttagande av jaktvårdsavgift, som utredningen i det följande föreslår, skulle i avsevärd grad kompliceras, om jaktpassen bibehållas. På grund av vad sålunda anförts förordar utredningen att bestämmelserna om jaktpass upphävas, i följd varav de som hittills haft att lösa jaktpass bliva skyldiga att erlægga jaktvårdsavgift enligt samma grunder som gälla för inom landet bosatta personer.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen alltså, att en var som vill utöva jakt skall vara skyldig att erlægga jaktvårdsavgift, att undantag härifrån skall göras endast med avseende å Konungen och medlemmar av det kungliga huset, att bestämmelserna om jaktvårdsavgift icke skola äga tillämpning i fråga om rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 § jaktlagen, döda i nämnda lagrum omförmälda djur samt att bestämmelserna om jaktpass skola upphävas.

Uppbörden av jaktvårdsavgiften.

Innan utredningen ingår på storleken av den avgift som bör utgå för rätten att idka jakt, vill utredningen till behandling upptaga frågan om det sätt på vilket denna avgift lämpligen bör uppbäras. Sistnämnda fråga synes nämligen vara av avsevärd betydelse för bedömandet av spörsmålet om den nuvarande differentieringen av jaktvårdsavgiften med hänsyn till jaktkortens giltighetsområde bör bibehållas. Såsom den tidigare redogörelsen givit vid handen måste det nuvarande tillvägagångssättet vid uttagande av jaktvårdsavgift anses utgöra en omständlig och tidskrävande procedur, vilken medför betydande kostnader och besvär för såväl allmänheten som statsverket. En viktig uppgift synes därför enligt utredningens mening vara att söka erhålla en ur effektivitets- och kostnadssynpunkt mera tillfredsställande anordning. I det föregående har redogjorts för ett flertal olika förslag till lösning av ifrågavarande problem. Samtliga dessa förslag ha gått ut på att utfärdandet av jaktkort lämpligen bör övertagas av postverket. Det av statens organisationsnämnd framlagda förslaget har sålunda — enligt vad

organisationsnämnden i anslutning till förslaget särskilt understrukit — utarbetats endast med utgångspunkt från att ifrågavarande verksamhet av någon anledning icke skulle kunna överflyttas å postverket. Då utredningen funnit, att postverkets omhändertagande av arbetet med utfärdande av jaktkort ur angivna synpunkter avgjort är att föredraga framför det nuvarande systemet, förordar utredningen en lösning i enlighet härmed.

I anslutning till det nu anförda vill utredningen erinra, att generalpoststyrelsen i sitt yttrande över 1944 års betänkande rörande rationalisering av vissa arbetsuppgifter å landsfiskalskontoren gav uttryck åt den meningen, att postverket borde anlitas för ifrågavarande verksamhet endast under förutsättning att densamma erhöle en ur postal synpunkt rationell utformning. Styrelsen framlade i samband härmed ett inom styrelsen utarbetat förslag rörande inbetalande av jaktvårdsavgift med anlitan av postgiro-rörelsen.

Med anledning av vad generalpoststyrelsen sålunda anført har utredningen i denna fråga haft överläggningar med representanter för styrelsen. Därvid har till en början framgått, att det i Svenska jägareförbundets yttrande över 1946 års promemoria framlagda förslaget till jaktkortsblankett av postala skäl icke kan komma till användning. Utredningen har i detta sammanhang framfört tanken att vid lösande av jaktkort skulle kunna tillämpas ett system enligt i huvudsak samma principer som för närvarande tillämpas vid utfärdande av radiolicens. Från generalpoststyrelsens sida har emellertid framhållits, att detta icke synes låta sig göra med hänsyn till de olägenheter som ur redovisnings- och arbetssynpunkt äro förknippade med ett dylikt system för en verksamhet av den ringa omfattning som utfärdandet av jaktkort från postverkets sida måste anses utgöra. I varje fall torde ett sådant system icke kunna ifrågakomma om för jaktkort kommer att utgå annan avgift än för radiolicens eller avgift som icke är jämnt delbar med avgiften för radiolicens. Därtill kommer, att man från såväl generalpoststyrelsens som telegrafstyrelsens sida av kostnadsskäl övertägar införandet av en annan ordning för utfärdande av radiolicens. Med hänsyn till vad sålunda förekommit föreligger enligt utredningens mening allenast den möjligheten att vid utfärdandet av jaktkort anlita postgiro-rörelsen. Därest ifrågavarande verksamhet anordnas på det sätt som utredningen i det följande kommer att föreslå, torde man icke behöva räkna med de olägenheter, som Svenska jägareförbundet i sitt förut återgivna yttrande befarat.

Differentierad eller enhetlig jaktvårdsavgift

Vid utredningens överläggningar med generalpoststyrelsens representanter framhöll dessa vidare, att någon skyldighet att kontrollera de uppgifter, som angivits å postgiroblankett, i princip icke kan åläggas vederbörande postfunktionär. Med hänsyn härtill synes det utredningen vara oundgängligen nödvändigt att denna blankett erhåller en så enkel och enhetlig ut-

formning som möjligt. Härvid bör till en början beaktas, att — såsom i 1946 års promemoria uttalats — redan av tekniska skäl de nuvarande bestämmelserna rörande sockenkorts giltighetsområde måste ändras. Utredningen vill emellertid ur angivna synpunkter ifrågasätta, om den nu gällande differentieringen av jaktvårdsavgiften med hänsyn till det område inom vilket jaktkortet skall gälla över huvud taget bör bibehållas. Det är nämligen nödvändigt att de uppgifter vilka skola ifyllas å blankettens båda delar erhålla ett överensstämmande innehåll. Därest man helt borttager differentieringen av jaktvårdsavgiften, behöva å blanketten icke ifyllas några uppgifter om jaktkortets giltighetsområde. Vidare kan uppgift om jaktvårdsavgiftens storlek tryckas å blankettens båda delar, varigenom även här en möjlighet till felaktigheter bortfaller. En enhetlig jaktvårdsavgift medför sålunda så stora fördelar vid postbehandlingen att det redan på grund härav är i hög grad önskvärt att den nuvarande differentieringen upphäves och alla jaktkort bliva gällande inom hela landet.

Förutom nu angivna synpunkter tala emellertid även andra skäl för införandet av en enhetlig jaktvårdsavgift. Om alla jaktkort gälla inom hela landet, bortfaller automatiskt olägenheten att i vissa fall vederbörande jägare för att utfå jaktkort skall hänvända sig till myndighet i viss ort. Vidare bör beaktas, att den nya indelning av riket i borgerliga kommuner, som träder i kraft den 1 januari 1952, nödvändiggör att de nuvarande bestämmelserna om sockenkorts giltighetsområde ändras. Skulle sockenkorten bibehållas, måste deras giltighetsområde inskränkas till allenast en socken. Ett på detta sätt konstruerat sockenkort medför emellertid att åtskilliga jägare, som nu lösa ett sockenkort, måste lösa flera sådana eller övergå till länskort. Framhållas må även att, om under jaktåren 1947/48—1949/50 gällt en enhetlig jaktvårdsavgift, denna icke behövt mer än obetydligt överstiga 4 kronor för att samma belopp, som under omförmälda jaktår influiter till jaktvårdsfonden i form av jaktvårdsavgifter, skulle ha tillförts fonden. Ett borttagande av den nuvarande differentieringen av jaktvårdsavgiften skulle således i och för sig medföra en så ringa höjning för de nuvarande sockenkortsinnehavarna, att detta icke synes kunna åberopas såsom skäl mot införandet av en enhetlig jaktvårdsavgift, särskilt som jaktkortet komma att tillhandahållas på ett betydligt mera lättillgängligt sätt och icke bliva till sitt giltighetsområde så snävt begränsade som för närvarande.

På grund av vad sålunda anförts föreslår utredningen, att differentieringen av jaktvårdsavgiften upphäves och att avgiften följaktligen fastställs till ett enhetligt belopp avseende jakt inom hela landet.

Jaktvårdsavgiftens storlek

Såsom av bilaga 7 framgår ha jaktvårdsfondens inkomster efter jaktlagens ikraftträdande oavbrutet stigit, huvudsakligen beroende på det successivt ökade antalet utfärdade jaktkort. Med oförändrade bestämmelser torde emellertid någon ytterligare ökning av dessa medel icke vara att för-

vänta. Jaktvårdsmedlen överstiga dock nu betydligt vad som i 1936 års betänkande beräknades motsvara kostnaderna för jaktvårdsarbetet. Trots detta ha de medel, som stått till förfogande, särskilt inom vissa län visat sig icke vara tillräckliga för att jaktvårdsarbetet skall kunna bedrivas i den omfattning och med den intensitet som vid jaktlagens tillkomst betraktades såsom önskvärd. Detta synes väsentligen vara att tillskriva den allmänna fördyring, som under tiden inträtt.

Att det arbete, som utföres med anlitande av jaktvårdsmedlen, är av den allra största betydelse för skapandet av ordnade jaktliga förhållanden, för bevarandet och utvecklandet av ett artrikt villebrådsbestånd och för naturvården över huvud taget är allmänt erkänt och behöver här icke närmare utvecklas. Det vore enligt utredningens mening att beklaga om detta arbete till följd av knapphet på medel stagnerade. Utredningen finner det därför synnerligen önskvärt att åtgärder vidtagas för en sådan ökning av de medel, varmed jaktvårdsarbetet bedrives, att detta arbete kan icke blott bedrivas i nuvarande omfattning utan i avsevärd grad intensifieras. Härvid förutsätter utredningen, att de jagande skola i fortsättningen liksom hittills själva helt bestrida kostnaderna för jaktvårdsarbetet.

Utredningens förslag att i princip alla jagande skola vara skyldiga att erlägga jaktvårdsavgift torde medföra en ökning av antalet jaktkort och därmed stegrade inkomster för jaktvårdsfonden. Att märka är emellertid att stegringen icke kan förväntas bli mera betydande med hänsyn till att redan nu ett mycket stort antal jordägare och nyttjanderättshavare av i det föregående antydda skäl lösa jaktkort. En ökning av jaktvårdsmedlen motverkas också i viss mån av att, enligt utredningens förslag, jaktpassen skola borttagas och de jägare, som nu bruka skaffa sig mer än ett sockenkort, i fortsättningen behöva lösa endast ett jaktkort.

Med ledning av antalet år 1934 deklarerade vapen uppskattades i 1936 års betänkande antalet jaktvapeninnehavare till högst 250 000. Även om antalet jaktvapen nu torde vara något större, synes man försiktigtvis icke böra antaga att mer än 250 000 jaktkort komma att lösas. Under de närmaste åren torde icke ens detta antal kunna uppnås.

För att erhålla samma belopp som i genomsnitt under jaktåren 1947/48—1949/50 i form av jaktvårdsavgifter influtit till jaktvårdsfonden skulle en enhetlig jaktvårdsavgift under nyss angivna antagande ha behövt utgöra 3 kronor 50 öre.¹ Emellertid böra, såsom utredningen förut framhållit, jaktvårdsmedlen ökas i sådan utsträckning att jaktvårdsarbetet kan i önskvärd grad intensifieras. Utredningen föreslår därför att den enhetliga jaktvårdsavgiften skall utgå med högre belopp än som motsvarar medeltalet av avgiften för de nuvarande jaktkortet. Ätminstone tills vidare synes höjningen kunna begränsas till ett sådant belopp att för rätten att jaga uttages en avgift av 6 kronor. Detta innebär en ökning av jaktvårds-

¹ Om antalet jägare antages utgöra endast 225 000, hade en enhetlig jaktvårdsavgift under nämnda år behövt utgå med 3 kronor 90 öre för att samma inkomster skulle ha erhållits i jaktvårdsfonden.

avgiften för de jägare som hittills löst endast ett sockenkort. Højningen är dock — om även den penningvärdesförsämring som inträtt sedan år 1938 beaktas — mycket måttlig. Framhållas må också, att en avgift av 6 kronor utgör en mycket ringa del av de kostnader, som utövande av jakt regelmässigt medför. Om det med hänsyn till utbyggnaden av jaktvårdsområdena och fördyringen av jaktvårdsarbetet skulle visa sig erforderligt att jaktvårdsavgiften ytterligare höjes, kan detta ur sistnämnda synpunkt icke anses oskäligt.

I detta sammanhang bör uppmärksammas att, om den nuvarande differentieringen av jaktvårdsavgiften bibehålles och de nya kategorierna avgiftspliktiga antagas komma att lösa sockenkort, följande ungefärliga avgifter måste uttagas för att jaktvårdsfonden skall erhålla avsedda inkomster, nämligen 5 kronor för sockenkort gällande för endast en socken, 15 kronor för länskort och 40 kronor för rikskort.

Liksom hittills varit fallet bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa jaktvårdsavgiftens belopp.

Fördelningen av jaktvårdsmedlen

Enligt nu gällande bestämmelser redovisas jaktvårdsmedlen särskilt för varje län, därvid å ett vart av länen i riket uppföras dels jaktvårdsavgifter som avse jakt endast inom länet eller del därav, dels jaktvårdsavgifter för rikskort som erlagts av inom länet bosatta personer, dels avgifter för jaktpass som utfärdats av myndighet i länet, dels ock bötesandelar m. m. som hänföra sig till länet. Huvuddelen av de å ett län bokförda medlen skola efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas för jaktvårdande åtgärder inom länet. Med denna anordning har man enligt uttalande i 1936 års betänkande velat även till det yttre klart ådagalägga sammanhanget mellan å ena sidan ortens behov av jaktvårdsmedel och å andra sidan förpliktelsen att erlägga jaktvårdsavgift. Detta system har emellertid medfört den vid flera tillfällen påtalade olägenheten att länskort och sockenkort kunnat lösas endast hos myndighet inom respektive korts giltighetsområde samt rikskort endast hos myndighet i den ort där den som vill lösa kortet är bosatt. Vidare har detta system föranlett, att i vissa län kommit att råda sådan knapphet på medel att även mycket angelägna åtgärder måst eftersättas, under det att i andra län medel stått till förfogande för ändamål som, ehuru i och för sig önskvärda, måste betraktas såsom i väsentligt mindre grad påkallade.

Genomföres utredningens förslag att endast ett slags jaktkort skola förekomma, bortfaller den för större delen av de nuvarande jaktvårdsmedlen använda fördelningsgrunden; om vidare förslaget att bestyret med utfärdande av jaktkortet skall övertagas av postverket bifalles, kan — såsom av statskontorets yttrande över 1946 års promemoria framgår — ej heller en fördelning efter vederbörandes å inbetalningskortens kuponger angivna bosättningsort lämpligen användas. För övrigt skulle en fördelning av

samtliga jaktvårdsavgifter efter bosättningsorten knappast vara rättvis. Denna för rikskortsavgifterna nu tillämpade fördelningsgrund har visat sig vara föga ändamålsenlig. Uppdelningen av erlagda jaktvårdsavgifter på särskilda konton för de olika länen enligt nu gällande grunder bör därför upphöra, och dessa avgifter böra i stället tillföras jaktvårdsfonden under en gemensam titel. På samma sätt bör förfaras med de jaktvårdsmedel, som i form av bötesandelar m. m. ingå i fonden. I betraktande av det förut anförda kan denna konsekvens av utredningens förslag dock icke anses såsom en nackdel, i varje fall icke såsom en nackdel av den art att den skulle uppväga de fördelar som äro förbundna med förslaget om en enhetlig jaktvårdsavgift och postverkets övertagande av uppbörderna av denna avgift med rätt för vederbörande att få lösa jaktkort å vilken postanstalt som helst i riket.

I stället för det nuvarande fördelningssystemet har statskontoret i sitt nyssnämnda yttrande anvisat två olika utvägar för fördelningen av jaktvårdsmedlen. Antingen skulle en uppdelning på de olika länen kunna ske enligt särskilda andelstal, som lämpligen kunde grundas å medeltalet av länens andelar av de sammanlagda årliga jaktvårdsavgifterna under den tid nuvarande fördelningsgrunder tillämpats, eller också skulle jaktvårdsmedlen kunna fördelas med belopp som av Kungl. Maj:t bestämdes för varje år. Med förstnämnda alternativ är liksom med det nuvarande systemet förenad den olägenheten att tillräcklig hänsyn icke kan tagas till det föreliggande behovet av jaktvårdsåtgärder inom respektive län. Över huvud taget måste ur jaktvårdssynpunkt varje fördelning som skall ske efter på förhand bestämda andelstal bliva mer eller mindre godtycklig. Det senare alternativet däremot möjliggör en smidig anpassning efter de rådande förhållandena. Det synes därför vara att föredraga, särskilt som man vid medelsfördelningen kan bygga på de erfarenheter som vunnits under den tid den nuvarande organisationen av jaktvårdsarbetet ägt bestånd. Givetvis böra de för jaktvårdsarbetet ansvariga organen beredas tillfälle att medverka vid medelsfördelningen genom att avgiva förslag.

Organisationen av jaktvårdsarbetet

I 1936 års betänkande framhölls, att snart sagt allt vad landet ägde av erfarenhet och insikter i fråga om jaktvårdsarbetets bedrivande vore samlat inom de frivilliga jaktvårdsorganisationerna, nämligen jaktvårdsföreningarna i länen och deras centrala sammanslutning, Svenska jägareförbundet. I anslutning härtill förordades i betänkandet, att ledningen av jaktvårdsarbetet skulle anförtros åt denna organisation. Offentlig myndighet borde dock erhålla ett visst inflytande i fråga om sammansättningen av organisationens verkställande organ. Ett detaljerat förslag härom framlades. Departementschefen uttalade i propositionen nr 46 till 1938 års riksdag, att med genomförandet av den i betänkandet föreslagna organisationen borde kunna anstå tills någon erfarenhet vunnits i vad mån den förefintliga frivilliga or-

ganisationen visat sig vara i stånd att tillgodose de ökade anspråk på sakkunnig och opartisk ledning av jaktvårdsarbetet, som den nya lagstiftningen kunde komma att kräva. I sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande nr 53/1938 anförde jordbruksutskottet, att ansvaret för jaktvårdsarbetet syntes komma att främst åvila Svenska jägareförbundet och dess underavdelningar i länen. Häremot vore enligt utskottets mening intet annat att erinra än att det för jaktvårdsarbetets behöriga bedrivande bleve av betydelse att förbundet vidgade sin bas och sålunda sökte draga till sig — även i form av kollektiv anslutning — de ute i bygderna verksamma jaktvårdsammanslutningarna och icke minst de som bildades med stöd av de föreslagna bestämmelserna om jaktvårdsområden. Utskottet ifrågasatte härjämte, om icke länsjaktvårdsföreningarna skulle kunna i sina beslutande organ bereda plats för representanter för hushållningssällskap och landsting i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i 1936 års betänkande.

I överensstämmelse med nu återgivna uttalanden har jaktvårdsarbetets ledning anförtratts åt Svenska jägareförbundet och så gott som samtliga jaktvårdsmedel — utom vad som åtgått till bestridande av dels kostnaderna för uppbörden och för utfärdandet av jaktkort, dels utgifterna för bildande av jaktvårdsområden — ha tilldelats förbundet och dess lokalavdelningar. Kontroll över användningen av jaktvårdsmedlen utövas av ett Kungl. Maj:ts ombud hos förbundet. Detta ombud har att granska användningen av bidragen ur jaktvårdsfonden ur synpunkten av deras tillgodogörande för åtgärder i jaktvårdande syfte. Ombudet äger närvara vid sammanträden med respektive sammanslutningar och deras beslutande eller verkställande organ samt att taga del av deras räkenskaper och övriga handlingar.

På grund av departementschefens och jordbruksutskottets förut återgivna uttalanden har utredningen funnit sig böra närmare granska den av Svenska jägareförbundet utövade verksamheten. År 1938 utgjorde förbundets medlemsantal omkring 25 500. Enligt en av förbundet lämnad redogörelse för verksamheten under jaktåret 1949/50 uppgick antalet medlemmar den 30 juni 1950 till över 125 200. Av dessa voro omkring 42 300 personligen anslutna till förbundet. Återstoden utgjordes av personer, som genom samtliga då förefintliga 767 jaktvårdsområden och genom 757 lokala jaktvårdsammanslutningar anslutits till länsjaktvårdsföreningarna. Förbundet har således följt jordbruksutskottets anvisningar och lagt sin verksamhet på bred bas. I samtliga länsjaktvårdsföreningars styrelser äro hushållningssällskapen representerade. Därjämte finnas representanter för landstingen i så gott som alla länsjaktvårdsföreningars styrelser. Förbundet synes ha bedrivit jaktvårdsarbetet på ett sakligt och samtidigt smidigt sätt under hänsynstagande till de olika intressen, som göra sig gällande på jaktens område. Enligt utredningens mening har den nuvarande frivilliga organisationen av jaktvårdsarbetet visat sig vara i stort sett ändamålsenlig och väl ägnad att tillgodose de krav som av departementschefen uppställdes i 1938 års proposition. Genom denna organisation har också möjliggjorts att jaktvårdsmedlen kommit jaktvården till godo utan större administrationskostnader.

Utredningen förordar därför att ledningen av jaktvårdsarbetet även i fortsättningen helt anförtros åt Svenska jägareförbundet och dess lokalavdelningar.

Vad nu anförts innebär dock icke, att en fastare organisation av förbundet ej skulle vara önskvärd. Efter samråd med jaktutredningen har emellertid en inom förbundet tillsatt organisationskommitté i september 1950 avgivit ett förslag, som synes vara ägnat att tillgodose nämnda önskemål och som samtidigt innebär en ändamålsenlig lösning av vissa andra organisatoriska spörsmål inom förbundet.

Enligt organisationskommitténs förslag skall förbundet vara en sammanslutning av länsjaktvårdsföreningarna. De senares medlemmar skola också vara medlemmar i förbundet. Medlemskap skall vara antingen aktivt eller passivt. Aktiv medlem skall vara den som erlägger föreskriven personlig medlemsavgift eller engångsavgift för ständigt medlemskap. Även lokala jaktvårdssammanslutningar och jaktvårdsområden skola såsom sådana kunna vara aktiva medlemmar. Medlem av en dylik lokal sammanslutning skall däremot icke genom sammanslutningens medlemskap bliva aktiv medlem utan skall på grund av sin organisations anslutning till länsföreningen bliva passiv medlem i förbundet. Rösträtt inom förbundet skall tillkomma endast de aktiva medlemmarna.

Förbundets högsta beslutande myndighet skall vara förbundets kongress, vilken skall hållas vart tredje år. Till kongressen skola 100 ombud utses av de aktiva medlemmarna, så att varje länsförening erhåller representation i förhållande till sitt antal aktiva medlemmar. På kongressen skall varje ombud ha en röst.

Förslaget innebär vidare, att den nuvarande förbundsstyrelsen skall ersättas av en överstyrelse. En ledamot i denna skall utses av varje länsförening, varjämte kongressen skall välja högst 7 ledamöter. Dessutom skola ordföranden och ytterligare en ledamot utses av Kungl. Maj:t. I stället för arbetsutskott skall finnas en förbundsstyrelse, bestående av överstyrelsens ordförande samt sex av kongressen ur överstyrelsen valda ledamöter, varav två skola representera södra, två mellersta och två norra Sverige. En av förbundets revisorer skall utses av Kungl. Maj:t.

Enligt organisationskommitténs förslag skola jaktvårdskonsulenterna i fortsättningen icke vara anställda av de särskilda jaktvårdsföreningarna utan av förbundet.

Det sålunda framlagda förslaget, vilket i princip biträtts av förbundets styrelse vid sammanträde den 28 september 1950, synes kunna godtagas från det allmännas sida.

Enligt utredningens mening är det — i synnerhet med hänsyn till de betydligt ökade medel, som enligt utredningens förslag skola ställas till förbundets förfogande — angeläget att på sätt kommittén föreslagit det allmänna beredes ett större inflytande över förbundets verksamhet än som för närvarande är fallet. Om ordföranden i överstyrelsen och förbundsstyrelsen samt en ledamot i förstnämnda organ och en revisor utses av Kungl.

Maj:t, torde ett särskilt ombud för kontroll över användningen av jaktvårdsmedlen icke vidare erfordras.

Utredningen finner det också ändamålsenligt att jaktvårdskonsulenterna anställas direkt hos förbundet. Därigenom kan jaktvårdsarbetet bättre samordnas och även i övrigt rationaliseras. Större enhetlighet i fråga om anställningsvillkoren kan uppnås. Redan i 1936 års betänkande framhölls såsom önskvärt att de jaktvårdsföreningar, som omfatta delar av samma län, snarast borde sammanslås. Detta har icke skett. Även eljest förekomma länsföreningar, vars verksamhetsområden äro för små för att kunna utgöra tjänstgöringsdistrikt för en konsulent. Om dessa föreningar icke anse en sammanslagning av föreningarna lämplig, böra i varje fall deras verksamhetsområden sammanföras till gemensamma konsulentdistrikt. Detta måste givetvis gå lättare att genomföra, om konsulenterna icke äro föreningarnas tjänstemän utan anställda direkt hos förbundet. Utredningen vill i detta sammanhang framhålla lämpligheten av att i större konsulentdistrikt anställas särskilda jaktvårdsassistenter med uppgift att utöva den omedelbara ledningen av fältarbetet. Jaktvårdsarbetet skulle därigenom kunna göras effektivare och snabbare leda till resultat.

Kostnadsberäkning

I 1946 års promemoria beräknades kostnaden för den arbetskraft, som nu tages i anspråk för utfärdande av jaktkort, till i genomsnitt 20 öre per kort. Detta innebär med ett antal jaktkort av 250 000, att kostnaderna för denna arbetskraft skulle uppgå till 50 000 kronor per år. Härtill komma, såsom i promemorian anförts, kostnaderna för det arbete, som hos landsfiskaler, länsstyrelser och statskontoret nedlägges å redovisning och inventering, vilka kostnader torde kunna uppskattas till minst samma belopp. Vidare uppgå utgifterna för blankettryck till i medeltal 5 000 kronor per år. Endast sistnämnda kostnader ha bestritts med medel från jaktvårdsfonden.

Genomföres utredningens förslag om postverkets övertagande av uppbördens av jaktvårdsavgiften, befrias förenämnda myndigheter utom statskontoret från sina nuvarande åligganden med avseende å jaktvårdsavgiften. Även för statskontorets del medför emellertid den förenklade redovisning av jaktvårdsmedlen, som utredningen förordat, en avsevärd arbetsbesparing.

Kostnaderna för blankettryck ha av postverket beräknats till 3 675 kronor årligen. Emellertid har från generalpoststyrelsens sida numera gjorts gällande att postverket bör erhålla ersättning även för vissa andra kostnader, såsom för lagerhållning och distribution, samt för de extra personalkostnader, som bestyret med uppbördens av jaktvårdsavgiften skulle föranleda. Dessa kostnader ha — med utgångspunkt från att det extra arbetet vid utfärdandet av jaktkort tager i anspråk en minut för varje kort — uppskattats till i runt tal 27 000 kronor årligen eller inklusive trycknings-

kostnaderna 30 700 kronor. Med hänsyn till att denna ersättning kan anses jämförlig med vad postverket betingat sig för försäljning av radiolicenser synes detta belopp kunna godtagas.

För Svenska jägareförbundets del medför vad utredningen å s. 182 föreslår om upprättande genom förbundets försorg av förteckningar över dem som löst jaktkort ökade kostnader för skrivhjälp m. m. Dessa kostnader synas till en början komma att uppgå till 6 000 kronor årligen men torde, när uppgörandet av förteckningarna övergått till att bli ett arbete av mera rutinmässig natur, icke behöva överstiga 3 000 kronor per år.

Utredningens förslag skulle således föranleda en kostnad för jaktvårdsfonden av i runt tal 37 000 kronor årligen eller 32 000 kronor mera per år än för närvarande. Å andra sidan medför utredningens förslag, såsom förut nämnts, en arbetsbesparing för åtskilliga myndigheter. Värdet härav torde kunna uppskattas till väsentligt högre belopp.

FRIDLYSNINGSBESTÄMMELSERNA

Kap. 17. Gällande bestämmelser

Gällande fridlysningsbestämmelser återfinnas huvudsakligen i tre olika författningar, nämligen jaktstadgan, den årligen utfärdade kungörelsen angående tillfälliga ändringar i fridlysningsstiderna för vissa djurslag med bilaga upptagande under jaktåret gällande jakttider för vissa djurslag, samt kungörelsen den 16 december 1938 (nr 743) angående skydd för djurlivet å vissa platser. Dessutom finnas vissa speciella författningar, såsom kungörelsen den 15 december 1882 (nr 58, s. 1) angående förbud mot jakt efter val vid Sveriges västkust under viss tid av året.

De tre förstnämnda författningarna stå i det förhållandet till varandra, att jaktstadgans bestämmelser äro de grundläggande och gälla i den mån ändring däri icke blivit gjord genom någon av de andra författningarna. För den som vill förskaffa sig kännedom om jakttiden för visst djurslag räcker det således icke att taga del av jaktstadgans bestämmelser i ämnet.

Ursprungligen avsågs med denna anordning att jaktstadgan skulle innehålla bestämmelserna om sådan fridlysning, för vilken ett mera stadigvarande behov kunde anses föreligga, medan i särskild författning skulle upptagas sådana fridlysningsföreskrifter som ansåges behöfliga endast för begränsad tid.

Jaktstadgans bestämmelser av förevarande slag ha sammanförts dels i 11—16 §§ under rubriken »Om fridlysningsstider» dels ock i 17—27 §§ under rubriken »Särskilda bestämmelser angående fridlysta djurslag». Förstnämnda författningsrum innehålla i huvudsak följande:

I 11 § 1 mom. stadgas, att björn, lo, mård, utter, örn, berguv och falk icke få å *kronans mark* under någon tid av året jagas, dödas eller fångas.

Från detta förbud göras emellertid vissa undantag. Sålunda äger enligt 2 mom. i samma paragraf länsstyrelsen efter tillstånd av Kungl. Maj:t anställa jakt efter björn och lo, om sådant djur finnes förorsaka avsevärd skada å tamdjur eller om stammen av björn eller lo nått sådan utveckling att befolkningen därav lider synnerligt obehag. Om sådan skadegörelse är att hänföra till visst djur eller om björn eller lo anfallit människa, äger länsstyrelsen meddela tillstånd till att även annorledes än i nödvärn döda eller fånga djuret. Vidare äger enligt 3 mom., om tamdjur dödas eller skadas genom angrepp av björn eller lo och skälig anledning finnes antaga att angreppet skall upprepas, den som har tamdjuret i sin vård förfölja

och döda det angripande djuret under förutsättning att han har jakträtt å området.

I 12 § meddelas vissa generella bestämmelser angående fåglar, som av estetiska skäl eller i naturskyddsintresse äro helt eller delvis fridlysta. Enligt 1 mom. äro 17 arter helt fridlysta. I 2 mom. stadgas skydd under tiden den 1 mars—den 31 augusti eller således under fortplantningstiden för alla fåglar utom 19 arter, såvida de icke beröras av i andra författningsrum stadgad fridlysning.

13 § innehåller i 1 mom. en uppräknig av fridlysningstiderna för de i egentlig mening jaktbara djuren samt i 2 mom. en erinran om de särskilda bestämmelserna rörande val och skydd för djurlivet å vissa platser.

Enligt 14 § är det under tid, då jakt efter fågel av viss art är förbjuden, också förbjudet att taga eller förstöra sådan fågels ägg och bon.

I 15 och 16 §§ regleras jakten efter älg och kronhjort under särskild jakttid.

Beträffande de under rubriken »Särskilda bestämmelser angående fridlysta djurslag» sammanförda föreskrifterna må nämnas följande.

I 17 § 1 mom. stadgas att, om å någon trakt djurart, som där är helt fridlyst orsakar avsevärd skadegörelse eller är i högre grad till hinder för andra djurarters utveckling, jakträttsinnehavaren må söka Kungl. Maj:ts tillstånd att döda det antal djur som är oundgängligen nödigt för undanröjande av angivna olägenhet. Uttryckligen framhålles dock att detta icke gäller fall som avses i 11 § 2 mom., d. v. s. björn och lo. Om skadegörelsen är att tillskriva visst djur får tillstånd att döda eller fånga detta djur meddelas av länsstyrelsen.

Enligt 17 § 2 mom. första stycket kan länsstyrelsen — om skadegörelse eller hinder, som i 1 mom. avses, orsakas av storskrake eller småskrake eller fåglar tillhörande någon av de enligt 12 § 2 mom. fridlysta arterna, d. v. s. fåglar som ej beröras av särskilt stadgad fridlysning utan äro fredade endast under tiden från den 1 mars till den 31 augusti — meddela tillstånd att inom visst område döda dylika fåglar även då sådant eljest är förbjudet. Därjämte lämnas en specialbestämmelse i fråga om häger.

I 2 mom. andra stycket bemyndigas länsstyrelsen att även under fridlysningstiden föranstalta om dödande av djur, tillhörande enligt 13 § 1 mom. fridlyst djurart, om detta visar sig farligt för människors säkerhet.

Enligt 24 § äga domänstyrelsen och länsstyrelserna i vissa fall för vetenskapligt eller annat nyttigt ändamål medgiva undantag från fridlysningsbestämmelser, varjämte vissa kategorier lärare m. fl. bemyndigas att fånga eller döda vissa fridlysta fågelarter.

Den årligen utfärdade kungörelsen angående tillfälliga ändringar i fridlysningstiderna för vissa djurslag brukar i 1 § upptaga ett stadgande av innehåll att — i stället för vad i 11 § 1 mom., 12 § och 13 § 1 mom. jaktstadgan föreskrives om fridlysningstider för vissa djurslag — under jaktåret skall gälla, att jakt å dessa djurslag, där ej annat följer av särskilda bestäm-

melser i stadgan, må utövas endast i den utsträckning som framgår av den vid kungörelsen fogade bilagan, upptagande jakttiderna för vissa djurslag under jaktåret.

I 2 och 3 §§ lämnas vissa tillämpningsföreskrifter i fråga om den genom kungörelsen medgivna jakten å björn och lo. Enligt 4 § slutligen skall vad i jaktstadgan i övrigt under rubrikerna fridlysningstider, särskilda bestämmelser angående fridlysta djurslag, ansvarsbestämmelser samt åtal m. m. föreskrivits i tillämpliga delar gälla i fråga om fridlysning, som avses i kungörelsen.

Kungörelsen angående skydd för djurlivet å vissa platser innehåller förbud att idka jakt efter i huvudsak fågel å vissa särskilt angivna platser eller områden, förbud att beträda, med farkost angöra eller uppehålla sig å angivna platser och förbud att utöva fiske i viss sjö. Kungörelsen upptager därjämte hänvisningar till 14 § jaktstadgan och till de i stadgan meddelade särskilda föreskrifterna angående fridlysta djurslag ävensom straffbestämmelser.

Kap. 18. Jaktutredningen

Den nuvarande anordningen med allmänna fridlysningstider upptagna dels i jaktstadgan och dels i en särskild årlig kungörelse har visat sig ägnad att skapa förvirring och kan icke anses vara rationell. Den ursprungliga avsikten att i jaktstadgan skulle redovisas de fridlysningsbestämmelser, av vilka ett mera stadigvarande behov kunde anses föreligga, medan tillfälliga fridlysningsföreskrifter skulle upptagas i en särskild årlig författning, har under senare år icke fullföljts. På grund härav ha jaktstadgans ifrågavarande bestämmelser och den årliga kungörelsens föreskrifter kommit att allt mera avvika från varandra. Det är icke rimligt att den, som i själva jaktstadgan förskaffat sig kännedom om jakttiderna och vid jakt följer dessa, skall riskera att åsidosätta de vid det aktuella tillfället gällande allmänna fridlysningstiderna.

En mera rationell anordning bör därför införas å förevarande område. Då det icke är ändamålsenligt att så gott som årligen göra ändringar i de paragrafer i jaktstadgan, som innehålla fridlysningstiderna, förordar utredningen, att systemet med en särskild årlig författning om fridlysningstiderna bibehålles men att ur jaktstadgan — med ett i den speciella motiveringen vid 12 § angivet undantag — borttagas sådana bestämmelser, som bruka sättas ur kraft genom föreskrifter i den årliga kungörelsen. I stället bör i jaktstadgan finnas en hänvisning till denna kungörelse.

Vid den omarbetning i formellt hänseende av åtskilliga paragrafer i jaktstadgan, som föranledes av detta förslag, har utredningen uppmärksammat, att på grund av de ändringar i jakttiderna, som under årens lopp vidtagits genom den årliga kungörelsen, vissa bestämmelser i jaktstadgan erhållit en betydelse, som uppenbarligen icke varit avsedd.

I 11 § 2 mom. första stycket bemyndigas länsstyrelsen att under vissa omständigheter utan hinder av det i 1 mom. stadgade förbudet mot jakt efter bland annat björn och lo, efter tillstånd av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall eller för viss tid, anställa jakt efter ifrågavarande djur. Detta stadgande gäller endast kronomark. I 17 § 1 mom. första stycket erinras, att Kungl. Maj:t kan lämna tillstånd till jakt efter helt fridlyst djur, som orsakar avsevärd skada eller är i högre grad till hinder för andra djurarters utveckling. Uttryckligen framhålles, att detta stadgande icke gäller fall som avses i 11 § 2 mom.

Vid tiden för jaktstadgans tillkomst var det helt naturligt med dessa skilda föreskrifter med hänsyn till att björn och lo då voro helt fridlysta å kronomark men lovliga hela året å enskild mark. I anslutning till förslag av 1942 års björnutredning har emellertid från och med jaktåret 1943/44 gällt, att björn å enskild mark i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län samt i landskapet Jämtland må jagas endast under viss tid av året samt att björn i samma landsdelar under samma tid må jagas även å kronomark. Likaså har från och med jaktåret 1943/44 jakt efter lo varit lovlig i hela riket viss tid av året, oavsett markens karaktär av enskild eller allmän.

Då angivna bestämmelser endast innehålla erinringar om att Kungl. Maj:t äger medgiva undantag från de i administrativ ordning fastställda fridlystningstiderna, synas de böra samordnas.

I 11 § 2 mom. andra stycket stadgas vidare i fråga om kronomark att länsstyrelsen, om björn eller lo förorsakat avsevärd skadegörelse å tamdjur och denna är att hänföra till visst djur eller om björn eller lo anfallit människa, må meddela tillstånd att döda eller fånga djuret även annorledes än i nödvärn. I 17 § 1 mom. andra stycket föreskrives att om skadegörelse som i momentets första stycke avses förorsakas av visst djur, länsstyrelsen må meddela tillstånd att döda eller fånga djuret.

Eftersom 17 § 1 mom. första stycket avser endast å viss trakt helt fridlysta djurarter men björn och lo äro fridlysta allenast under viss tid av året, innebära dessa stadganden i fråga om björn och lo, att länsstyrelsen kan medgiva, att sådant djur fångas eller dödas å kronomark men icke å enskild mark.

17 § 2 mom. andra stycket innehåller att länsstyrelsen, om visst djur tillhörande de enligt 13 § 1 mom. fridlysta däggdjursarterna visar sig farligt för människors säkerhet, må föranstalta om djurets dödande. Detta gäller icke björn och lo, eftersom dessa djur icke upptagits i 13 § 1 mom. De voro ju vid jaktstadgans tillkomst lovliga under hela året å enskild mark och motsvarande situation regleras för kronomark i 11 § 2 mom. andra stycket.

Även de sist anförda bestämmelserna böra samordnas, varvid desamma böra göras tillämpliga å såväl helt som delvis fridlysta djur. I anslutning därtill torde också den för närvarande i fråga om kronomark förekommande hänvisningen till nödvärnsrätten såsom överflödigt böra borttagas.

11 § 3 mom. innehåller en komplettering av de regler, som anses gälla om

nödrätt. Däri stadgas att, om tamdjur dödats eller skadats genom angrepp av björn eller lo och skäligen anledning finnes antaga att angreppet skall upp-
repas, den som äger tamdjuret eller eljest har det under sin vård må — utan
hinder av det i 1 mom. stadgade förbudet mot jakt efter bland annat björn
och lo — förfölja och döda det angripande djuret under förutsättning att
han äger jakträtt å området i fråga.

Genom sin placering i 11 § och genom hänvisningen till 1 mom. har detta
stadgande kommit att avse allenast kronomark. Någon motsvarighet till den-
na utvidgning av nödrätten finnes icke beträffande enskild mark. Om björn
och lo alltjämt varit lovliga hela året å all enskild mark, hade ej heller varit
erforderligt att medgiva en dylik utvidgning i fråga om sådan mark. I för-
arbetena till stadgandet, som tillkom i samband med att fridlysningsstider-
na för björn och lo ändrades år 1943, finnes intet som tyder på att avsikten
 varit att begränsa stadgandets tillämpningsområde till kronomark. Utred-
ningen förordar på grund av det anförda att 11 § 3 mom. göres tillämpligt
å all mark.

I fråga om de övriga ändringar i jaktstadgan, som föränledas av utred-
ningens förslag om fridlysningsbestämmelsernas redigering eller eljest ifrå-
gasätts i förevarande avseende, får utredningen hänvisa till den speciella
motiveringen.

MÄRKNING AV KÖTT OCH SKINN

Kap. 19. Gällande bestämmelser

Genom 1938 års jaktstadga har i svensk jaktlagstiftning genomförts en ingripande reglering av handeln med vilt och skinn i syfte att underlätta kontrollen över fridlysningsbestämmelsernas efterlevnad.

Det grundläggande stadgandet, som återfinnes i 20 § 1 mom. första stycket jaktstadgan, innebär, att det under den tid då viss djurart är fridlyst är förbjudet att utbjuda till salu, sälja, köpa, emottaga eller forsla sådant djur. Detta förbud gäller även delar av djur och skinn därav samt ägg och bon av fridlysta fåglar. Under nämnda tid må ej heller sådana ägg och bon införas till riket.

Vissa generella undantag ha dock gjorts från ifrågavarande förbud. Sålunda gäller förbudet enligt 20 § 2 mom. första stycket icke

levande djur, som bevisligen lovligt fångats eller införts från utlandet, djur, som innehavas med stöd av 24 § jaktstadgan, d. v. s. för vetenskapliga m. fl. ändamål,

djur, som förverkats eller som fällts eller fångats i hägnad jaktpark eller vid tvångsjakt enligt 24 § jaktlagen till förekommande av viltskada,

konsvererat kött eller till förtäring avsedd anrättning av villebråd.

Ej heller skola bestämmelserna i 20 § 1 mom. ha avseende å insändande för uppstoppning eller undersökning i vissa fall av fridlyst djur, som uppenbarligen omkommit utan någons förvållande och som ej skall tillfalla kronan.

I fråga om döda *matnyttiga djur* och delar av sådana stadgas vidare i 20 § 1 mom. andra stycket det undantaget från det allmänna förbudet, att handel med samt emottagande och forslande av sådant villebråd må äga rum, om villebrådet är försett med fastställt märke, utvisande att det dödsats å lovlig tid eller införts från utrikes ort. Såsom olovligt forslande anses ej heller att i de sex nordligaste länen under åtta dagar och i övriga delar av riket under fyra dagar efter fridlysningstidens inträde föra villebrådet till ort där det kan försees med märke.

I 23 § 2 mom. tredje stycket föreskrives, att till försäljning avsett villebråd som förvaras i kylhus eller annan lagringslokal skall, såvida det icke förut behörigen märkts, sist å fjärde, respektive i de sex nordligaste länen sist å åttonde dagen efter fridlysningstidens inträde försees med märke.

Beträffande *skinn av djur*, som i någon mån äro fridlysta, skiljes i jakt-

stadgan mellan dels skinn av djur som äro helt fridlysta här i landet (för närvarande vildren, fjällräv och bäver) eller jämlikt jaktlagen skola tillfalla kronan (björn och lo) och dels skinn av andra djur, d. v. s. i regel sådana som endast äro fridlysta viss tid av året eller endast inom viss del av riket (delvis fridlysta äro för närvarande älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, björn, lo, mård, ekorre, utter och hare).

Om skinn av djur av förstnämnda slag stadgas i 21 § 3 mom., att sådant skinn icke må, utan att det är försett med märke av nyss angivet slag, inom riket beredas eller i annat än färdigt skick utbjudas till salu, säljas, köpas, emottagas eller forslas. Införes sådant skinn från utlandet, skall det vid införseln förses med införselmärke. Med märke skall också förses ej blott skinn av sådant djur, som av kronan ställes till enskildas förfogande eller anträffas som fallvilt, utan även skinn av sådant djur, som hålles i djurgård eller pälsfarm och dödas av ägaren. På detta sätt skola enligt kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 305) angående tillfälliga ändringar i fridysningstiderna för vissa djurslag även märkas skinn av björn och lo, som fällas vid jakt enligt 3 § 1 mom. samma kungörelse.

Skinn av övriga arter, d. v. s. i huvudsak delvis fridlysta, äro enligt 21 § 1 mom. andra stycket underkastade samma reglering som matnyttigt villebråd. Dessa skinn måste således vara märkta för att få forslas, säljas etc. inom ort där fridlysning då gäller. Under jakttiden äro skinnen däremot fria, även om av deras utseende och beskaffenhet framgår att de måste härleda sig från djur som fällts före pågående jaktids inträde.

I fråga om skinn som avses i 21 § 3 mom. upphör märkningstvangen först då skinnen äro färdiga att användas för sitt slutliga ändamål, d. v. s. föreligga i fullt berett skick. För skinn av övriga djurarter upphör märkningstvangen på ett tidigare stadium. Någon bestämd tidpunkt härför är icke angiven i författningstexten. Allmänt torde dock anses, att såvitt angår sistnämnda skinn förbudet i 20 § 1 mom. avser endast sådana skinn, som antingen äro helt färska eller ej undergått annan behandling än som medger mera tillfällig förvaring.

Utöver nu angivna allmänna bestämmelser givas i 21 § 1 och 2 mom. vissa *specialstadganden*. Sålunda är det förbjudet att forsla, sälja etc. sjöfågel, som fastnat och dödats i nät, samt att bortföra till annan ort eller salubjuda hare, som fällts på grund av medgivandet i 19 § 2 mom., eller fåglar, som dödats under omständigheter som angivas i 17 § 2 mom. eller 19 § 3 mom. jaktstadgan. Vidare får matnyttigt fågelvilt ej under någon tid av året i plockat skick forslas, säljas etc. med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro fastsittande vid kroppen. I fråga om fågelvilt, varå bestämmelserna om märkning äro tillämpliga, får märket ej avlägsnas förrän anrättning av fågeln skall ske.

Beträffande *märkets utseende* stadgas i 23 §, att märket skall innehålla avbildning av en krona jämte, i fråga om importerade djur och skinn, ett i kronan infällt liggande I. Vid märkning av skinn skall märket intryckas i en med metalltråd genomdragen blyplomb, som fästes i en av framtas-

sarna. Sådana skinn, som avses i 20 § 1 mom. få dock till önskat antal sammanföras under en plomb. Även ostyckat större djur får märkas med blyplomb. I övrigt skall märket intryckas i ett lacksigill, som å fågel bör anbringas å vänstra vingen.

För märkning av här i riket dödat villebråd eller skinn av sådant villebråd skall som regel anlitas närmast jaktplatsen boende förrättningsman, å landet landsfiskal eller särskild av länsstyrelsen förordnad person samt i stad stadsfiskalen eller av magistraten eller kommunalborgmästaren förordnad förrättningsman. Länsstyrelsen rekviderar hos domänstyrelsen erforderliga sigilltänger och stampar samt plomber, vilka mot kvitto tillhandahållas förrättningsman.

Vid införsel av vilt eller skinn från utrikes ort åsättes märket av vederbörande tullfunktionär.

Kostnaden för märke och dess anbringande utgör fem öre för varje å blyplomb anbringat märke och ett öre för varje annat märke, där ej särskild överenskommelse träffas. Förrättningsmannen utfärdar indrivningskvitto å beloppet, som införes i landsfiskalens kassajournal samt uppföres under särskild titel i månadsräkningen. I vissa län antecknas ärendet även i polisdiariet och utdrag därur bifogas månadsräkningen såsom verifikation.

Den som driver handel med levande djur, matnyttigt villebråd, skinnbärande inhemska djur, skinn av dylika djur samt s. k. naturalier såsom uppstoppade djur, bon och ägg eller mottager djur för uppstoppning är enligt 22 § skyldig hålla *särskild förteckning* däröver. I förteckningen skola antecknas dagen för inköpet eller mottagandet, antalet djur, skinn, bon eller ägg av varje slag samt säljarens eller avlämnarens namn och hemvist. Avyttras djur, skinn, bon eller ägg till återförsäljare, skall även dennes namn och hemvist antecknas. Förteckningen skall för granskning hållas polisman tillhanda.

Straffbestämmelser meddelas i 28 § 2 och 3 mom. Den som bryter mot 20 § 1 mom. eller 21 § 3 mom. skall sålunda enligt 28 § 2 mom. straffas såsom för olaga jakt. För den som bryter mot 21 § 1 eller 2 mom. eller 22 § är straffet jämlikt 28 § 3 mom. dagsböter. Fälles någon till ansvar jämlikt 28 § skall djur, bo eller ägg, som den dömda åtkommit eller innehaft, enligt 30 § vara förverkat.

Tullmyndighet, stationsbefäl vid statens järnvägar och personal vid statens omnibuslinjer åläggas jämlikt 34 § att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i 20 § 1 mom. och 21 § 3 mom. samt att, om förseelse som avses i nämnda författningsrum finnes ha ägt rum, ofördröjligen anmäla förseelsen till åtal.

Kap. 20. Tidigare förslag

De nuvarande bestämmelserna på förevarande område ha vid flera tillfällen blivit föremål för kritik, och yrkanden ha framställts om mer eller mindre omfattande ändringar i desamma.

I skrivelse den 4 december 1942 har *Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund förening u. p. a.* anfört, att varken pälsdjursuppfödarna eller skinnhandlarna insett att bestämmelserna om märkning av skinn vore tillämpliga å i fångenskap uppfödda djur. Någon märkning av skinnen hade dittills icke förekommit och avsaknaden av märke å skinnen hade ej heller påtalats förrän kort tid före framställningens ingivande. Då avsikten med fridlysningsbestämmelserna vore att skydda den inhemska villebrådstammen, hemställde förbundet, att märkningstvånget icke skulle beröra såsom husdjur hållna blårävar och viträvar. En dylik ändring av gällande bestämmelser vore icke ägnad att försvåra kontrollen över efterlevnaden av gällande fridlysning av den svenska fjällrävstammen. I skrivelse den 1 februari 1943 har förbundet hemställt, att märkningstvånget i alla fall måtte uppmjukas beträffande nämnda pälsdjur.

Sveriges lantbruksförbund har i skrivelse den 19 september 1945 förklarat sig instämma i Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbunds framställningar och därvid anfört bland annat följande.

Vid genomförande av bestämmelser i syfte att underlätta upprätthållandet av fridlysningsföreskrifter måste en avvägning ske mellan å ena sidan den kostnad och olägenhet en kontrollåtgärd till skydd för en vild djurart medförde för verksamheten med motsvarande odlade art samt å andra sidan den nytta kontrollåtgärden medförde vid skyddandet av den vilda arten. Antalet producerade skinn av farmad blåräv kunde beräknas till i genomsnitt 25 000 årligen. Märkningsavgifterna för dessa skinn belöpte sig visserligen endast till 1 250 kronor, men mera väsentliga vore kostnaderna för resor till och från förrättningsmannen samt övriga utlägg och den tidsspillan, som märkningstvånget föranledde för såväl uppfödare som statliga befattningshavare. Ej heller vore statsverkets kostnader för kontrollens upprätthållande obetydliga. Dessa olägenheter och kostnader kunde icke ur intressesynpunkt uppvägas av önskemålet att bevara fjällrävstammen. Med de möjligheter, som numera stode polismyndigheterna till buds, måste jaktstadgans bestämmelser kunna bli åtyllda utan att pälsdjursuppfödarna belastades med hinderliga och kostsamma kontrollföreskrifter.

Vidare har *Svenska pälsbranschens centralkommitté* — i vilken ingingo representanter för Svenska viltskinnhandlareföreningen, Föreningen Sveriges pälsvarugrossister, Sveriges pälsvaruarbetsgivareförening, Sveriges körsnärsmästareförening, Sveriges pälshandlars riksförening och sektionen pälsskinsberederier av Sveriges garveriidkares intressenförening — i skrivelse den 28 september 1943 anhållit om åtskilliga ändringar och förtydliganden i märkningsbestämmelserna. Kommittén har anfört, att föreva-

rande bestämmelser vore synnerligen svårtillgängliga även för den som vore van att läsa lagtext och att deras innebörd knappast vore fattbar för menige man. Med hänsyn till de kännbara påföljder, som drabbade den vilken bröte mot bestämmelserna, måste man fordra att de som berördes av desamma själva utan anlitan av speciell sakkunskap kunde vid läsning av jaktstadgan förstå bestämmelserna. En omarbetning av bestämmelserna i förtydligande syfte vore enligt kommitténs mening därför påkallad. Kommittén har emellertid ansett även åtskilliga sakliga ändringar i gällande märkningsföreskrifter erforderliga. Sålunda borde märkningstvånget upphöra vid samma tidpunkt för både skinn som avses i 20 § 1 mom. och skinn som omförmälas i 21 § 3 mom. jaktstadgan samt beredaren medgivas rätt att borttaga märket, då skinn togs till beredning. Vidare borde den, som mottagit djur eller del därav eller skinn som icke varit märkt men bort vara det, ha rätt att returnera varan till avsändaren om det skäligen icke kunnat begäras att vederbörande före mottagandet skulle ha granskat att märkning skett. Dessutom borde förändret av förteckning över köpta och sålda skinn inskränkas till att avse skinn, som enligt gällande bestämmelser skulle vara märkta, samt förverkande av skinn icke följa på förseelse mot 22 § jaktstadgan. Enligt kommitténs mening komme märkningstvånget även med de föreslagna ändringarna att medföra olägenheter, som icke stode i rimlig proportion till nyttan av märkningstvånget. Detta borde därför upphävas beträffande ekorre, älg, rådjur, hare och fjällräv.

I skrivelse den 6 oktober 1943 har Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund anslutit sig till kommitténs framställning såvitt angår skinn av fjällräv.

Genom beslut den 27 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt *domänstyrelsen och kommerskollegium* att gemensamt verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande sådan omarbetning av jaktstadgans märkningsbestämmelser att dessa — samtidigt som de jämväl i fortsättningen bleve ägnade att bidra till skyddet av vissa sällsynta djurarter och att motverka olaglig jakt och andra överträdelser av de till skydd för viltbrådet givna bestämmelserna — icke onödigtvis betungade den lojala skinn- och vilthandeln.

Till fullgörande av detta uppdrag ha ämbetsverken — efter överläggningar med representanter för Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund, Svenska pälsvarubranschens centralkommitté och Svenska jägareförbundet — den 28 februari 1949 framlagt förslag till ändrad lydelse av 20—23, 28 och 30 §§ jaktstadgan. Ämbetsverkens förslag innebär i huvudsak följande.

Märkningsbestämmelserna uppdelas på särskilda föreskrifter om vilt och särskilda föreskrifter om skinn. De nuvarande stadgandena om märkning av vilt bibehållas i sak oförändrade. Märkningstvånget upphäves i fråga om skinn av ekorre, hare, vanlig räva,¹ rådjur, dovhjort, kronhjort och vildren men bibehålles beträffande skinn av älg, björn, lo, mård, utter och bäver

¹ Från och med jaktåret 1949/50 är vanlig räva icke under någon del av året fridlyst i någon del av riket.

samt inom Lappland fjällräv. De sist omnämnda skinnslagen angivas uttryckligen i författningstexten. Beträffande samtliga skinn, som skola vara märkta, skall märkningsplikten upphöra, då skinnen nedläggas i beredningsbad eller den egentliga beredningen eljest påbörjats. Förändret av förteckning över mottagna skinn skall åligga ej blott den som driver handel med skinn utan även den som yrkesmässigt bedriver beredning av skinn. Skyldighet att föra förteckning skall dock ej föreligga om vederbörliga uppgifter kunna klart och tydligt utläsas ur andra handlingar, såsom beredningjournaler eller handelsböcker. Förverkandepåföljd skall icke inträda vid förseelse mot 22 § jaktstadgan.

I 1944 års *betänkande* angående rationalisering av vissa arbetsuppgifter å landsfiskalskontoren upptogs även märkningsföreskrifterna till behandling. Med hänsyn till de kostnader och besvär, som för allmänheten vore förenade med tvånget att vända sig till landsfiskalerna för att få märkning verkställd, och på grund av att bestyret med märkningen tidvis vore tämligen betungande för landsfiskalerna förordades, att märkningen skulle i första hand anförtros åt särskilt förordnade förrättningsmän, vilka i tillräckligt antal borde av länsstyrelsen utses inom varje kommun. Då kostnaderna för bokföring av märkningsavgifterna vida överstege de influtna beloppen och ersättningen för ett lacksigill för övrigt knappast motsvarade lackets värde, ifrågasattes huruvida icke dessa avgifter borde helt avskaffas.

I en av samme utredningsman den 27 november 1946 avgiven promemoria angående vissa ändringar i jaktstadgan förordades, att bestyret med märkning av vilt skinn skulle helt överflyttas å särskilda förrättningsmän samt att märkningsavgifterna skulle tillfalla förrättningsmännen såsom arvode.

Märkningsföreskrifterna ha uppmärksamrats också av *statsrevisorerna*. I berättelsen om den av dessa år 1947 verkställda granskningen anfördes under § 18, att ifrågavarande kontrollbestämmelser i vissa avseenden vore synnerligen omständliga och tidsödande. Utan att närmare ingå på frågan om systemets effektivitet ville revisorerna ifrågasätta, om icke åtskilliga förenklingar i detsamma skulle kunna genomföras. Såsom särskilt omständligt framträdde enligt revisorernas mening det nu tillämpade sättet för uppbörd och redovisning av för märkning inflytande ersättningar. Då statsverkets inkomster av ifrågavarande slag uppenbarligen icke stode i rimlig proportion till de kostnader, som bestyret med uppbörd och redovisning av medlen medförde, och då en motsvarande höjning av avgifterna knappast syntes komma i fråga, borde avgifterna helt avskaffas.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 153/1948 i anledning av revisorernas berättelse anförde statsutskottet, att utskottet delade revisorernas uppfattning och därför hemställde om avveckling av förevarande avgifter.

Kap. 21. Jaktutredningen

De föreskrifter i jaktstadgan rörande omsättningen av vilt och skinn, för vilka i det föregående redogjorts, ha till syfte att underlätta kontrollen över att fridlysningsbestämmelserna efterlevas. Dessa sistnämnda grunda sig främst på naturskydds- och jaktvårdsintressena. Frågan huruvida särskilda kontrollåtgärder skola upprätthållas beträffande vilt- och skinnhandeln och hur långt dessa kontrollåtgärder skola sträcka sig blir därför till väsentlig del ett spörsmål om *en avvägning* mellan å ena sidan nyssnämnda intressen och å andra sidan näringslivets berättigade intressen. Vid denna avvägning måste särskild vikt fästas vid frågan i vad mån kontrollåtgärderna äro ägnade att underlätta övervakningen av den olaga jakten.

Spörsmålet om den allmänna avvägningen mellan naturskyddsintressena och andra intressen är föremål för behandling av särskilt tillkallade sakkunniga, naturskyddsutredningen. Jaktutredningen torde därför icke ha att närmare ingå på avvägningsfrågan ur naturskyddssynpunkt. Vad utredningen i det följande anför angående jaktvårdsintressena synes emellertid å förevarande område i tillämpliga delar gälla även naturskyddsintressena.

Vid behandlingen av avvägningsfrågan torde ur jaktvårdssynpunkt en viss ledning kunna hämtas av stadgandet i 1 § tredje stycket jaktlagen, att jaktvården städse skall bedrivas under hänsynstagande till jordbrukets och skogsskötselns ävensom andra näringsarts intressen. Även om denna bestämmelse närmast tillkommit med tanke på den konfliktsituation som kan uppkomma därigenom att förekomsten av vissa villebrådsarter medför fara för skadegörelse, synes det icke vara oberättigat att tillmäta densamma en mera allmän betydelse.

I 1936 års betänkande framhölls i fråga om förevarande stadgande, att jakten — även om utvecklingen skulle gå i den riktningen att jakten finge ökad betydelse för folkhushållet — dock komme att vara en binäring och att jakten vid kollisioner mellan densamma och andra näringar, främst jordbruket och skogsbruket, därför måste vika. Departementschefen uttalade, att vid jaktlagens utformning borde beaktas att genom åtgärder i jaktvårdande ändamål intrång icke gjordes i näringarnas och då främst jordbrukets och skogsbrukets berättigade intressen.

I och med att jakten i allt större utsträckning övergått till att bliva en form för rekreation och förströelse måste dessa synpunkter med större kraft göra sig gällande. Man synes därför — utan att underskatta betydelsen av de ideella bevekelsegrunder, som vid sidan av de rent ekonomiska intressena framträda å förevarande område — vara berättigad till det allmänna uttalandet, att vid kollisioner mellan jakt- och jaktvårdsintressena å ena sidan samt näringslivets intressen å andra sidan starka skäl erfordras för att de senare skola vika.

Tillämpat å jaktstadgans föreskrifter rörande omsättningen av vilt och skinn innebär detta, att i syfte att underlätta kontrollen över fridlysnings-

bestämmelsernas efterlevnad icke böra meddelas föreskrifter, som för näringslivet föranleda ett oskäligt intrång. Flera av de nuvarande bestämmelserna på detta område medföra emellertid för näringsidkare och enskilda olägenheter och kostnader, som icke synas stå i rimlig proportion till de naturvärden, som avses skola skyddas. Åtskilliga exempel härpå kunna anföras. Följande torde emellertid vara till fyllest.

Enligt samstämmiga uppgifter från naturskydds- och jaktvårdshåll i yttranden över de framställningar, som i det föregående återgivits, är den svenska fjällrävstammen mycket obetydlig. I ett av dessa yttranden har uppgivits, att antalet fjällrävar icke torde överstiga 100. Det har icke kunnat påvisas, att denna stam ökats sedan märkningstvång beträffande skinn år 1938 infördes. Svenska jägareförbundet har i skrivelse till domänstyrelsen den 2 maj 1949 angående jakttiderna under jaktåret 1949/50 uttalat, att fridlysningsbestämmelserna i fråga om skyddet för fjällräven icke syntes ha haft åsyftad verkan. För underlättande av kontrollen över fjällrävstammens fridlysning ha emellertid pälsdjursuppfödarna ålagts att låta märka samtliga skinn av i pälsfarm hållna blå- och viträvar. Dessa skinn uppgå till i genomsnitt 25 000 årligen.

Den årliga omsättningen av ekorrskinn beräknas till omkring 400 000. Före beredningen uppgivas skinnen passera ett tiotal händer. Fordringarna på skinnens kvalitet äro varierande. Vanligtvis sorteras skinnen i tre olika klasser och plomberas i buntar om 10—20 skinn. Om köparen icke godtager sorteringen, måste plomberna brytas och ny märkning äga rum. Från handelskammarhåll har uttalats, att angivna omständigheter medförde att så gott som alla som handlade med ekorrskinn i ett eller annat avseende oavsiktligt överträdde gällande föreskrifter.

Köpare av skinn äger vid distansköp icke returnera skinn, som befinnas vara icke behörigen märkta, utan har att anmäla förhållandet till polismyndigheten, något som mången för att icke skada sina affärsförbindelser frestas att underlåta. Göres icke dylik anmälan utan beredas skinnen, är han förfallen till straff, som i vissa fall torde kunna uppgå till fängelse i högst ett år.

Den som under jakttid nedlagt vilt och lagrat detta i avsikt att senare använda det i eget hushåll, är icke skyldig att låta märka viltet. Skulle han emellertid mer än åtta respektive fyra dagar efter jakttidens slut vilja forsla viltet till annan ort eller giva bort det, äger han icke möjlighet att göra det utan att först ha tillkallat den närmast jaktplatsen boende förämningsmannen och fått viltet märkt av denne.

Bestämmelserna i 21 § 2 mom. och 23 § 1 mom. sista stycket jaktstadgan medföra, att en husmoder, som inköpt fågel för att användas i hushållet, vid ansvar av dagsböter icke äger skilja den vinge, varå märke anbringats, från fågelkroppen förrän vid själva tillagningen.

I betraktande av det anförda framstår det för jaktutredningen såsom uppenbart, att de nuvarande bestämmelserna om märkning av vilt och skinn äro mer betungande för därav berörda yrkesutövare och enskilda än som skäligen kan påfordras för uppnående av syftet att skydda viltstammen. Det förslag till ändringar i märkningstvånget, som framlagts av domänstyrelsen och kommerskollegium, innebär i fråga om skinn otvivelaktigt en betydande förbättring men kan ur de synpunkter, som här framförts, knappast anses utgöra en tillfredsställande avvägning mellan de olika intressena å förevarande område. Härvid bör beaktas, att ämbetsverken icke hade att upptaga märkningsfrågan i hela dess vidd.

Inledningsvis har utredningen anført, att vid avvägningen mellan natur-

skydds- och jaktvårdsintressena samt näringslivets intressen särskild vikt måste fästas vid frågan i vad mån kontrollföreskrifterna äro ägnade att underlätta övervakningen av den olaga jakten. Särskilt i fråga om *skinn av delvis fridlysta djur* kan det starkt ifrågasättas, om nuvarande föreskrifter eller de bestämmelser som föreslagits av nyssnämnda ämbetsverk verkligen medföra den åsyftade lättningen i övervakningen.

Enligt gällande bestämmelser skola skinn av djur, som äro fridlysta endast viss tid av året, vara märkta för att få säljas etc. inom ort där fridlysning då gäller. Under jakttiden däremot äro dessa skinn fria, även om av deras utseende framgår att de måste härröra från djur som fällts före pågående jaktinträde. Märkningstvånget saknar därför varje betydelse för kontrollen av olaga jakt, som äger rum före jakttidens början. Men även för uppdragande av olaga jakt efter jakttidens slut äro bestämmelserna av föga värde med hänsyn till att många skinn genom relativt enkla åtgärder kunna prepareras så att de kunna förvaras till nästa jakttid. Beträffande skinn av djur, som äro fridlysta endast inom viss del av riket, kan märkningstvånget ej heller vara till större gagn med hänsyn till lättheten att forsla skinnen till sådan ort, där fridlysning ej råder.

Domänstyrelsens och kommerskollegiums förslag innebär i fråga om skinn av delvis fridlysta djur endast den ändringen, att märkningstvånget skulle upphävas beträffande skinn av kronhjort, dovhjort, rådjur, ekorre och hare men bibehållas för skinn av älg, mård, utter, björn och lo.

Av det anförda torde framgå, att det nu gällande liksom även det av ämbetsverken föreslagna märkningstvånget beträffande skinn av endast delvis fridlysta djur är enbart för sig av mycket ringa värde för kontrollen över fridlysningsbestämmelsernas efterlevnad. För att göra denna kontroll verkligt effektiv torde nämligen fordras antingen att märkning av skinn utav nu avsedd art icke får ske med mindre utredning först verkställt rörande åtkomsten av varje särskilt skinn eller också att sådana skinn ej ens under jakttid få forslas, säljas eller innehavas utan att vara vederbörligen märkta. En dylik skärpning finner utredningen emellertid av förut anförda skäl icke kunna komma i fråga. Kvar står då spörsmålet, huruvida mindre ingripande bestämmelser kunna antagas vara av sådan praktisk betydelse, att de böra bibehållas i någon form. Härvidlag vill utredningen framhålla, att det icke torde vara möjligt att så utforma märkningstvånget att detta, utan att medföra oskälig tunga för näringslivet, innefattar ett rimligt mått av effektivitet. Redan på grund härav synes det vara motiverat, att märkningstvånget beträffande skinn av endast delvis fridlysta djur helt avskaffas. Härtill kommer emellertid att — såsom i det följande närmare utvecklas — goda möjligheter finnas att utan märkning på ett tillfredsställande sätt kontrollera skinnhandeln.

Mera ägnat att underlätta kontrollen över att fridlysningsbestämmelserna iakttagas synes däremot det nuvarande märkningstvånget vara i fråga om *skinn av de helt fridlysta djurslagen*, d. v. s. för närvarande skinn av vildren,

fjällräv och bäver. Ur andra synpunkter torde emellertid ett upphävande av märkningstvånget även beträffande skinn av dessa djurslag vara motiverat.

Vad först angår skinn av fjällräv torde ett märkningstvång för dessa icke vara effektivt, om icke ett sådant tvång upprätthålles i fråga om motsvarande i pälsfarmar uppfödda arter, nämligen blå- och viträv. Även om det särskilt ur naturskyddssynpunkt är av stort intresse att fridlysningen av fjällräv iakttages, kan det dock enligt utredningens mening icke vara rimligt att på grund härav föreskriva märkningstvång beträffande samtliga blå- och viträvskinn, som frambringas i landets pälsfarmar. För skyddet av fjällrävstammen måste en stor grupp näringsutövare nu underkasta sig kostnader och olägenheter, som icke stå i proportion till det naturvärde, som avses skola skyddas. Om man sålunda icke skäligen kan upprätthålla märkningstvånget i fråga om skinn av i farm uppfödda blå- och viträvar, finnes ej anledning att bibehålla märkningsbestämmelserna för skinn av fjällräv. Ej heller kan utredningen ansluta sig till förslaget att märkningstvånget skulle gälla beträffande skinn av fjällräv samt blå- och viträv inom Lappland. Ett dylikt regionalt märkningstvång är enligt utredningens mening ur kontrollsynpunkt av lika ringa värde som märkningstvånget i fråga om skinn av delvis fridlysta djur.

För skinn av vildren saknar märkningstvånget betydelse, eftersom vildren icke finnes inom landet. Av de helt fridlysta djuren återstår då endast bäver. Att bibehålla märkningstvång för skinn av allenast sistnämnda djurslag torde icke kunna komma i fråga.

Upphävas märkningsföreskrifterna i fråga om här i riket dödade djur, bör givetvis också bestämmelsen i 21 § 3 mom. jaktstadgan om märkning av importerade skinn bortfalla.

Såsom av det föregående framgår anser utredningen emellertid, att det i 20 § 1 mom. jaktstadgan meddelade transport- och försäljningsförbudet med därav följande märkningstvång är, icke blott beträffande skinn utan i fråga om *vilt över huvud taget*, mer betungande för därav berörda yrkesutövare och enskilda än som skäligen kan påfordras för uppnående av syftet att skydda viltstammen. En uppmjukning av ifrågavarande bestämmelser är därför enligt utredningens mening nödvändig även i vad de icke avse skinn. Efter en dylik ändring torde emellertid ett försäljnings- och transportförbud ur kontrollsynpunkt bliva av så ringa värde att det med hänsyn till de därmed förknippade kostnaderna och olägenheterna för näringslivet icke skäligen kan upprätthållas. Härtill kommer, att det även utan detta förbud torde finnas vissa *möjligheter till kontroll* över handeln i fråga om de viltslag, beträffande vilka ett upphävande av förbudet skulle ha sin största betydelse, nämligen älg och fågelvilt. De matnyttiga djur som för närvarande omfattas av märkningstvånget äro, förutom älg och vissa fågelarter, kronhjort, dovhjort, rådjur och hare. Sedan 1941 är älgkött underkastat besiktningstvång jämlikt lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus. Därigenom erhålles en viss kontroll över handeln med älgkött. Vidare kan handeln med fågelvilt tämligen effektivt

kontrolleras genom stadgandet i 21 § 2 mom. jaktstadgan att matnyttigt fågelvilt icke får under någon tid av året i plockat skick forslas, säljas etc. med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro fastsittande vid kroppen.

Betänkligheter synas så mycket mindre behöva hysas mot ett totalt upphävande av transport- och försäljningsförbudet som ett annat effektivt medel till kontroll över vilt- och skinnhandeln redan nu existerar. Utredningen åsyftar härmed de förteckningar över djur och delar därav, som det enligt 22 § jaktstadgan åligger envar som driver handel med levande djur, villebråd och skinn m. m. att föra. Genom dessa förteckningar icke blott underlättas utredningen vid fall av överträdelser av fridlysningsbestämmelserna utan försvåras även avsättningen av genom olovlig jakt åtkommet villebråd. Utredningen förordar därför att skyldigheten att föra dylika förteckningar bibehålles.

För ett upphävande av transport- och försäljningsförbudet samt märkningsföreskrifterna talar även, att enligt vad för utredningen uppgivits i stora delar av landet en tillämpning av de gällande bestämmelserna över huvud taget icke ifrågasatts, ehuru de varit i kraft över tolv år, samt att möjligheterna att uppdaga och beivra olaga jakt med nuvarande jaktvårdsorganisation och jaktbevakning äro mycket större än vid gällande jaktlagstiftnings tillkomst. Vidare ha jaktvårdsarbetet samt den upplysnings- och propagandaverksamhet, som bedrives av jaktvårdens företrädare, medfört en påtaglig förbättring av jaktmoralen. Man kan förvänta att ytterligare förbättrade förhållanden skola kunna åstadkommas i förevarande hänseenden, därest i enlighet med utredningens förslag ökade medel ställas till förfogande för jaktvårdsändamål.

Ett upphävande av märkningsföreskrifterna skulle också innebära, att ur jaktlagstiftningen utmönstras ett komplex av bestämmelser, som dels visat sig vara svårtillgängliga och dels innefatta en synnerligen invecklad reglering.

AVDELNING VII
ÄLGAVGIFTERNA

Kap. 22. Gällande bestämmelser

I syfte att erhålla medel till ersättning av vissa skador, som förorsakas av älg, ha sedan år 1931 upptagits särskilda avgifter för fällda älgar. Till en början sammanfördes dessa avgifter till en för hela riket gemensam fond. År 1938 inrättades emellertid två fonder, en för Norrland och Kopparbergs län samt en för landet i övrigt. Sistnämnda fond uppdelades år 1943 å särskilda länsfonder, varjämte en för länsfonderna gemensam regleringsfond inrättades.

Gällande bestämmelser om älgavgifter återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 521) angående älgavgifter m. m. med däri sedermera vidtagna ändringar.

Enligt 1 § i nämnda kungörelse skall för varje inom landet fälld älg — med undantag dock för sådant djur, som jämlikt 16 § sista stycket jaktstadgan tillfaller kronan — utgivas *en av Kungl. Maj:t bestämd avgift* av lägst 15 och högst 50 kronor. I regel har avgiften bestämts till lägre belopp under allmän jakttid än under särskild jakttid. I 2 § 1 mom. stadgas, att älgavgifterna skola sammanföras till fonder sålunda, att de avgifter, som inflyta för älgar fällda inom de sex nordligaste länen, skola bilda en fond, benämnd älgskadefonden för norra Sverige, medan inom varje annat län avgifterna för älgar, som fällts inom länet, skola bilda en särskild s. k. länsälgskadefond. Av de medel, som inflyta till länsälgskadefond, skall viss av Kungl. Maj:t bestämd del, dock högst 25 procent, redovisas till en för dessa län gemensam regleringsfond. Enligt 2 § 3 mom. skall älgskadefonden för norra Sverige och regleringsfonden förvaltas av statskontoret samt länsälgskadefonden av vederbörande länsstyrelse.

Ur älgskadefond skall — såsom i 2 § 2 mom. föreskrives — utgå bidrag för ersättande av skada som förorsakats av älg inom det område från vilket fondens medel härflyta samt, i den mån medlen därtill förslå, för åtgärder till förebyggande av älgskada och för jaktvårdsändamål, i första hand avseende älgstammens vård och skydd, inom området. Därest länsälgskadefond icke förslår till ersättande av älgskada inom länet, må efter Kungl. Maj:ts bestämmande medel till fonden överföras från regleringsfonden. Önskar länsstyrelse att sådan överföring skall ske, har länsstyrelsen enligt 8 § att göra ansökan därom hos Kungl. Maj:t före utgången av det år, under vilket skadan inträffat.

Närmare bestämmelser angående erläggande av älgavgift meddelas i 3 §. Avgift för älg, som vid lovlig jakt fälles å område, där tillstånd till särskild jakttid jämlikt jaktstadgan icke medgivits, skall av jakträttsinnehavaren erläggas till länsstyrelsen senast å sjätte dagen efter utgången av den allmänna jakttiden i orten eller — om jakten idkats i hägnad jaktpark eller djurgård — senast å sjätte dagen sedan jakten avslutats. I fråga om jakt å mark varå grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt äga tillämpning, skall avgiften inbetalas till domänstyrelsen i den ordning styrelsen bestämmer. Om jakträtt innehaves av flera personer, är en var av dem ansvarig för att ifrågavarande skyldighet fullgöres. För älg som efter meddelat tillstånd fälles under särskild jakttid skall tillståndets innehavare erlægga avgift till den myndighet som meddelat tillståndet. Avgiften skall inbetalas senast å sjätte dagen efter det den särskilda jakttiden utgick eller, om jakttiden varit uppdelad på flera perioder, senast å sjätte dagen efter utgången av den sista perioden. Älgavgift skall vid inbetalandet vara åtföljd av en på tro och heder underskriven uppgift å det nedlagda antalet älgar.

I 5 § föreskrives, att Kungl. Maj:t äger bestämma angående bidrag ur älgskadefonden för norra Sverige samt bidrag till jaktvårdsändamål ur länsälgskadefond. Beslut om bidrag i övrigt ur länsälgskadefond meddelas av vederbörande länsstyrelse.

I 6 § ha upptagits närmare bestämmelser rörande förutsättningarna för erhållande av *ersättning för älgskador*. Enligt 1 mom. i nämnda paragraf må bidrag ur älgskadefond kunna tillerkännas sådan innehavare av mindre brukningsdel, som tillfogats skada av älg å honom tillhörig växande eller avmejad men ej inbärgad gröda och som ej genom att tillgodogöra sig jakträtt eller eljest kunnat hålla sig skadeslös. Såsom särskilt villkor för åtnjutande av bidrag föreskrives härvidlag, att skadan skall vara av väsentlig beskaffenhet och icke kunnat förebyggas genom rimliga åtgärder från den skadelidandes sida. Den vars brukningsdel omfattar större areal odlad jord än 15 hektar må erhålla bidrag allenast om särskilda skäl föreligga därtill. Bidrag ur älgskadefond må även utgå, där skada av älg inträffat å fruktodling samt skadan är ägnad att inverka på innehavarens utkomstmöjligheter och ej kunnat förebyggas genom rimliga åtgärder från hans sida.

Vill någon framställa anspråk på bidrag ur älgskadefond, skall han — såsom i 6 § 2 mom. stadgas — ofördröjligen låta två trovärdiga, i jordbruk eller trädgårdsskötsel kunniga män syna och värdera skadan. Av syne- och värderingsmännen skall en vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmåteriförrättning, tjänsteman vid domänverket eller skogsvårdsstyrelse, polisman eller ordförande i kommunalnämnd. Den bidragssökande har därefter att inom 14 dagar efter det skadan skedde ingiva sin ansökning till landsfiskalen i orten eller, såvitt angår område i stad, till stadsfiskalen. Vid ansökningen skall fogas värderingsinstrument och de handlingar i övrigt sökanden önskar åberopa. Det åligger landsfiskalen eller stadsfiskalen att skyndsamt överlämna ansökningshandlingarna jämte eget yttrande till länsstyrelsen. Ansökningar om bidrag ur älgskadefonden för

norra Sverige skola av länsstyrelsen med eget utlåtande före utgången av december månad översändas till Kungl. Maj:t.

I 9 § stadgas, att den som underlåter att fullgöra i 3 § föreskriven uppgiftsskyldighet eller avger oriktig uppgift skall straffas med böter från och med 15 till och med 300 kronor och tillika förpliktas att gälda älgavgift med 50 kronor. Jämväl den som dömes till ansvar för olaga eller olovlig jakt skall förpliktas att utgiva älgavgift med nämnda belopp.

Slutligen må nämnas, att inom landstingsområde, där skadegörelse av älg förekommer i större omfattning, skall länsstyrelsen enligt 15 § 4 mom. jaktstadgan efter hörande av skogsvårdsstyrelsen, hushållningssällskapet och lämplig jaktvårdssammanslutning för länet utse en *älgskadenämnd*, bestående av tre personer. Nämnden har till uppgift att noggrant följa förekomsten av skadegörelse genom älg, att framlägga förslag till åtgärder till förebyggande av sådan skadegörelse samt att i övrigt tillhandagå länsstyrelsen med sakkunskap i hithörande frågor. Härvidlag åligger det nämnden bland annat att taga initiativ i fråga om ett områdes förklarande för lövskogsområde jämlikt 15 § 4 mom. andra stycket jaktstadgan samt i fråga om den länsstyrelsen i samma moments tredje stycke medgivna rätten att utsträcka den allmänna jakttiden för jakt efter älg med högst tio söckendagar. Älgskadenämnder ha tillsatts inom flertalet län i södra och mellersta Sverige.

Kap. 23. Tidigare förslag

Avgifterna

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 maj 1948 har *Kronobergs läns jaktvårdsförening* anhållit, dels att älgavgiften måtte erhålla sådan storlek — förslagsvis 75 kronor — att den garanterade full ersättning åt skadelidande odlare, dels ock att älgavgift måtte utgå med samma belopp oavsett huruvida jakten ägde rum under allmän eller särskild jakttid.

Till stöd för sin framställning har jaktvårdsföreningen anfört i huvudsak följande. Ersättning för de under år 1946 uppkomna älgskadorna i Kronobergs län hade utgått med allenast 77 procent av de av länsstyrelsen godkända beloppen. Enligt föreningens mening vore det synnerligen angeläget, att de godkända ersättningsbeloppen kunde till fullo utbetalas. Innehavare av mindre brukningsdelar måste ur rättvisesynpunkt hållas skadeslösa för de kännbara förluster som ofta tillfogades dem genom älgarnas skadegörelse å grödan. Det hörde till undantagen att en dylik jordbrukare genom att fälla en älg kunde erhålla gottgörelse för nämnda förluster. Den som årligen åsamkades ekonomiskt avbräck genom älgskador, finge i regel föga förståelse för jaktvårdsarbete. Därtill komme, att värderingsmännen enligt föreningens åsikt vid värderingarna otvivelaktigt ofta påverkades av det faktum, att full ersättning icke alltid vore att påräkna. De skäl, som ursprungligen legat till grund för en differentiering av älgavgiften med hänsyn till

huruvida jakten bedrivits å allmän eller särskild jakttid, ägde icke längre giltighet. Föreningen ansåge det nämligen vara ur såväl jaktvårds- som humanitetssynpunkt synnerligen önskvärt, att efter hand en allt större del av älgjakten komme att bedrivas såsom s. k. licensjakt i enlighet med bestämmelserna i 15 § jaktstadgan. Dylik jakt vore icke att betrakta såsom ett privilegium för en jakträttsinnehavare med vidsträckta och väl arronderade jaktmarker. Det stode fritt för varje jakträttsinnehavare, som i viltvårdens intresse ville samarbeta med sina grannar, att inom jaktvårdsområdets ram komma i åtnjutande av de obestridliga fördelar licensjakten ägde i jämförelse med jakten under den allmänna jakttiden. Det framstode som en orättvisa mot de jordägare, vilka anslutit sina marker till jaktvårdsområden, att en å dylikt område nedlagd älg belastades med högre avgift än en älg, som fälldes å sådana angränsande marker, vilka icke anslutits till jaktvårdsområdena och där jägarna icke behövde taga hänsyn till det antal djur som nedlades, fridlysning av moderdjur o. s. v.

I yttrande över denna framställning har *Svenska jägareförbundet* anfört, att förbundet funne det synnerligen angeläget att möjlighet bereddades brukare av jord, vilka tillfogats väsentlig skada genom älg och som icke genom tillgodogörande av jakträtt eller eljest kunnat hålla sig skadeslösa, att erhålla full ersättning för lidna skador, i den mån dessa förorsakats av en älgstam, vars storlek vore försvarlig ur rationell jaktvårdssynpunkt. Ehuru högsta tillämpade älgavgifter (35 kronor respektive 50 kronor) utgått inom flertalet län i södra och mellersta Sverige samt regleringsfondens tillgångar utnyttjats, hade godkända älgskador icke alltid kunnat ersättas till fullo. För att hålla sådana jordbrukare, som jämlikt gällande kungörelse kunde erhålla skadeersättning från älgskadefond, fullt skadeslösa syntes det förbundet nödvändigt, att avgift för älg som fällts inom område med länsälgskadefond skulle kunna utgå med högre belopp än 50 kronor. Under hänvisning till det anförda har förbundet föreslagit, att nuvarande bestämmelser måtte ändras sålunda, att för älg som fälldes inom riket skulle utgivas en avgift av högst 75 kronor. I vad avser förhållandet mellan avgifterna för älgar, fällda under allmän och särskild jakttid, har jägareförbundet slutligen uttalat, att det syntes förbundet skäligt att i likhet med vad som dittills tillämpats högre avgift utginge för älg som fällts under särskild jakttid.

Domänstyrelsen har i utlåtande över ifrågavarande framställning understrukit, att inom vissa län de fastställda älgavgifterna icke på långt när försloge till att täcka uppkommande skador. Särskilt inom Östergötlands, Kronobergs, Hallands och Örebro län hade under en följd av år uppkommit betydande brister, oaktat älgavgifterna där varit bestämda till de högsta belopp som enligt gällande bestämmelser kunde utgå. Det syntes domänstyrelsen skäligt att älgavgifterna för nämnda län höjdes för att i möjligaste mån gottgörelse skulle kunna lämnas för vållade älgskador. Styrelsen hade därför intet att erinra mot Svenska jägareförbundets förslag att älgavgiftens maximibelopp skulle höjas till 75 kronor för varje fälld älg.

Lägsta älgavgift borde däremot enligt styrelsens mening bibehållas vid ett belopp av 15 kronor. I fråga om det i länsjaktvårdsföreningens framställning väckta förslaget om upphävande av differentieringen av älgavgiften har domänstyrelsen slutligen anfört, att för älg fälld under allmän jakttid avgiften såsom dittills borde sättas 15 kronor lägre än den som fastställdes för älg fälld under särskild jakttid.

Yrkanden i förevarande avseenden ha under de senaste två åren framställts jämväl i vissa av *de yttranden, som domänstyrelsen årligen införskaffar* innan styrelsen avger förslag till Kungl. Maj:t rörande avgifternas storlek.

År 1949 framförde sålunda Kronobergs läns jaktvårdsförening i sitt yttrande samma förslag rörande höjning av älgavgiften och införande av enhetlig avgift som framförts i föreningens förut återgivna skrivelse den 20 maj 1948. Älgskadenämnden i länet anslöt sig i sitt yttrande till föreningens förslag om höjning av älgavgiften men framhöll därvid, att det vore av vikt att avgiften icke höjdes så, att den komme att medföra en minskad avskjutning av älg inom länet. Enligt nämndens uppfattning skulle emellertid en ökning av älgavgiften till 75 kronor för varje fälld älg icke förorsaka dylik minskning. Länsstyrelsen i Kronobergs län förklarade sig icke ha något att erinra mot att älgavgiften bestämdes till sådant belopp, att full ersättning kunde utgå för uppkomna älgskador. En höjning av avgiften borde emellertid — enligt vad länsstyrelsen vidare anförde — icke ske enbart inom Kronobergs län eller inom detta län och de övriga län, vilkas älgskadefonder utvisade brist, utan borde gälla samtliga län i södra och mellersta Sverige.

Även i yttrandet från Hallands läns jaktvårdsförening föreslogs en höjning av älgavgiften till 75 kronor för varje älg. Länsstyrelsen i länet anförde, att det under senare år vid ett flertal tillfällen inträffat, att jordbrukare hos länsstyrelsen framställt klagomål över att älgavgiften utginge med alltför låga belopp. Därvid hade ofta framhållits, att redan det minskade penningvärdet i och för sig motiverade förhöjda avgifter. Enligt länsstyrelsens mening syntes icke en höjning av älgavgiften med något eller några tiotal kronor komma att i nämnvärd grad kännas såsom en ekonomisk belastning för jägarna.

Södra Älvsborgs läns jaktvårdsförening föreslog i sitt yttrande, att älgavgiften skulle avsevärt höjas, så att varje älgskada kunde ersättas med det belopp som vid värderingen befunnits skäligt. Länsjaktvårdsföreningen förklarade sig i anslutning härtill instämma i en av Långhems jaktvårdsområde gjord framställning, innebärande bland annat att älgavgift — med hänsyn till att köttvärdet av en älg uppginge till i medeltal 600 kronor — borde utgå med lägst 25 och högst 200 kronor.

Även i 1950 års yttranden till domänstyrelsen rörande älgavgiftens storlek framförde länsstyrelserna och jaktvårdsföreningarna i Kronobergs och Hallands län liknande synpunkter som i de år 1949 avgivna yttrandena.

Länsstyrelsen i Kronobergs län framhöll därutöver, att ersättning för älgskadorna inom länet under sistnämnda år kunnat utgå med endast 85 procent av de godkända beloppen. Vidare ifrågasatte länsstyrelsen om icke — med hänsyn till den utveckling licensjakten efter älg undergått de senaste åren — nuvarande olikhet i älgavgift under allmän och särskild jakttid kunde borttagas och avgiften fastställas till ett enhetligt belopp att utgå oavsett när jakten bedreves.

Östergötlands läns jaktvårdsförening upplyste i sitt yttrande, att de under 1949 till länets älgskadefond influerna avgifterna, sedan 25 procent därav tillförts regleringsfonden, uppgått till allenast omkring en tredjedel av de uppskattade älgskadornas värde. Med anledning härav föreslog föreningen, att älgavgiften skulle höjas till 50 kronor såvitt avsåge jakt under allmän jakttid och 65 kronor i fråga om licensjakt. Länsstyrelsen i Östergötlands län förordade å sin sida en höjning av älgavgiften till 45 respektive 60 kronor.

Slutligen uttalade Älvsborgs läns norra jaktvårdsförening, att det enligt föreningens åsikt vore synnerligen önskvärt att en enhetlig älgavgift fastställdes för allmän och särskild jakttid.

Domänstyrelsen anförde i sitt den 7 juni 1950 till Kungl. Maj:t avgivna förslag rörande älgavgiftens storlek att, då gällande bestämmelser icke syntes utgöra hinder för införande av en och samma älgavgift för allmän och särskild jakttid, styrelsen — med hänsyn till att de i Östergötlands, Kronobergs, Hallands och Örebro län influerna avgifterna väsentligt understeg de i samma län uppkommande älgskadorna — ansåge sig böra förordade, att i dessa län fastställdes en enhetlig avgift av 50 kronor. Kungl. Maj:t meddelade den 9 juni 1950 beslut i enlighet med vad domänstyrelsen sålunda föreslagit.

Ersättningsvillkoren

Jämväl i fråga om grunderna för bidrag från älgskadefond ha i 1949 och 1950 års yttranden till domänstyrelsen framförts förslag till ändringar i nu gällande bestämmelser. Älgskadenämnden i Kronobergs län föreslog sålunda år 1949, att bestämmelserna skulle ändras så, att ersättning för älgskador regelmässigt kunde utgå även till innehavare av brukningsdelar, som omfattade mer än 15 hektar odlad jord. Enligt vad nämnden kunnat konstatera hade nämligen i vissa fall innehavare av större brukningsenheter icke ägt bättre möjligheter än innehavare av mindre brukningsdelar att genom avskjutning reglera uppkomna skador. Det vore därför enligt nämndens mening ett rättvisekrav, att vidgade möjligheter skapades till ersättande av älgskador.

Södra Älvsborgs läns jaktvårdsförening biträdde i sitt likaledes år 1949 avgivna yttrande vissa av Länghems jaktvårdsområde framlagda förslag, vilka inneburo, att ersättning skulle utgå oavsett om älgskada vore av väsent-

lig beskaffenhet eller icke och oberoende av brukningsdelens storlek samt att bidragssökande icke skulle behöva ingiva sina ansökningshandlingar inom fjorton dagar efter det skadan skett. I sistnämnda avseende borde föreskrivas, att handlingarna skulle ingivas ofördröjligen efter det slutgiltig syneförrättning ägt rum, dock senast den 1 november. Till stöd för dessa förslag anförde jaktvårdsområdet i huvudsak följande. Därest en jordbrukare under flera år i följd tillfogades älgskador, vilka varje år kunde uppskattas till relativt obetydliga belopp men som sammanlagt åsamkade honom en betydande förlust, vore det orimligt att han icke skulle äga rätt till ersättning. Vidare finge det anses innebära en orättvisa, att den som brukade en större areal odlad jord än 15 hektar skulle vara utesluten från möjligheterna att erhålla ersättning. Älgjakten bedreves numera vanligen gemensamt av ägarerna av ett stort antal till varandra gränsande fastigheter. Det vore givet, att ägaren av en större fastighet därvid icke hade bättre möjligheter att genom tillgodogörande av jakträtt hålla sig skadeslös än brukaren av en mindre fastighet. I fråga om tidpunkten för ingivande av ansökningshandlingarna borde beaktas, att älgens skadegörelse å viss gröda ofta skedde vid ett flertal tillfällen under en lång period, omfattande tiden såväl före som efter det grödan avmejats. Enligt nu gällande bestämmelse syntes den skadelidande i dylika fall vara nödsakad att var fjortonde dag ingiva ersättningsansökan.

I sitt år 1950 avgivna yttrande föreslog Östergötlands läns jaktvårdsför-
ening, att arealgränsen skulle höjas från 15 till 25 hektar odlad jord.

I detta sammanhang torde vidare böra uppmärksammas, att *decentraliseringsutredningen* i en den 9 april 1948 avlämnad promemoria, nr 14, (stencilerad) angående återställande av försutten tid i vissa ärenden rörande statsbidrag m. m. föreslagit, att länsstyrelserna inom södra Sverige skulle medgivas rätt att till prövning upptaga för sent ingivna ansökningar om bidrag ur älgskadefond, då syn hållits i så nära anslutning till skadans inträffande, att det borde kunna antagas att skadans art med säkerhet kunnat fastställas samt skäl för dispens i övrigt förelåge. Till stöd för detta förslag har utredningen anför, att en eftergift i förevarande avseende med hänsyn till billighetsskäl vore väl motiverad. Då gällande bestämmelser år 1943 infördes, syntes denna fråga emellertid icke ha beaktats. Enligt utredningens mening vore länsstyrelserna för närvarande formellt icke behöriga att medgiva dispens från bestämmelsen rörande tiden för ingivande av ansökning. Detta förhållande funne utredningen vara i viss mån otillfredsställande. Utredningen vore visserligen medveten om att i detta fall starka skäl talade för att dispensrätt användes med en viss försiktighet. Därest detta komme till uttryck i dispensbestämmelsen, syntes emellertid beslutanderätten härvidlag utan olägenhet kunna anförtros länsstyrelserna.

Kap. 24. Jaktutredningen

Vid behandlingen av spörsmål rörande älgavgifterna böra enligt utredningens mening främst två *principiella synpunkter* beaktas. Den ena av dessa synpunkter hänför sig till den motivering, som anförts för uttagandet av älgavgifter, nämligen att innehavare av mindre jordbruk oftast icke kunna genom jakt bereda sig gottgörelse för de förluster, som åsamkas dem genom skador av älg. Endast den, som disponerar över jaktmarker av någorlunda storlek, kan räkna med att genom jakt efter älg få ersättning för dylika skador. Den, som innehar ett mindre jordbruk, har däremot i regel icke denna möjlighet. Han har i allmänhet icke ens rätt att vid fall av avsevärd skadegörelse nedlägga det skadevållande djuret. Det är då naturligt, att han i stället erhåller rätt till ersättning för den förlust, som skadegörelsen åsamkar honom. Denna rätt till ersättning bör emellertid i princip icke vara beroende av om medel för ändamålet finnas disponibla. Detta är av vikt icke blott ur den skadelidandes synpunkt utan även ur allmän synpunkt. Såsom Kronobergs läns jaktvårdsförening framhållit kan man nämligen icke vänta sig någon förståelse för jaktvårdsarbetet hos dem som ofta åsamkas ekonomiskt avbräck genom älgskador. Med hänsyn till det anförda synes det angeläget, att älgavgifterna fastställas så, att inflytande medel kunna beräknas täcka uppkommande skador.

Den andra av de synpunkter, som enligt utredningens åsikt böra tillmätas avgörande betydelse vid behandlingen av frågor rörande älgavgifterna, sammanhänger med det sätt, varpå älgjakten är reglerad. För landet i dess helhet fastställles allmän jakttid för jakt efter älg av Kungl. Maj:t. Denna jakttid är för större delen av riket mycket kort. Åt länsstyrelserna har överlämnats att i övrigt reglera älgjakten på enskild mark. Länsstyrelse äger sålunda medgiva särskild jakttid å som regel högst en månad samt i vissa fall utsträcka den allmänna jakttiden med högst tio söckendagar och i särskilda fall av skadegörelse lämna tillstånd till ytterligare jakt efter älg. Det ankommer alltså på lokala organ att i väsentliga hänseenden reglera avjagningen. Den omständigheten, att från sådant län, där älgstammen hålles inom behöriga gränser, bidrag måste lämnas till skadereglering inom andra län, där älgstammen nått en alltför stor omfattning, samtidigt som skadelidande jordbrukare inom länet kanske få endast en del av sina ersättningsanspråk täckta, måste anses utgöra en berättigad anledning till missnöje bland länets jordbrukare och jägare. Om man i ett län eftersträvar att hålla en stor älgstam och därför restriktivt utövar de befogenheter gällande bestämmelser inrymma, bör man inom länet få taga konsekvenserna av att till följd därav vållas en mera omfattande skadegörelse. I princip synes därför varje län böra åläggas att självt bära sina älgskador.

I syfte att utröna i vad mån de nuvarande bestämmelserna äro ägnade att tillgodose de synpunkter, som här framförts, har utredningen införskaffat uppgifter om älgavgifterna och skadeersättningarna under de senaste

sju åren, d. v. s. under den tid 1943 års kungörelse om älgavgifter varit gällande. Därav framgår, att inom flertalet län de influtna avgifterna väl räckt till att täcka de inom samma län uppkomna älgskadorna men att inom några län i södra och mellersta Sverige vad som influtit i älgavgifter år efter år icke tillnärmelsevis lämnat täckning för älgskadorna inom dessa län. Vissa uppgifter rörande avgifterna och ersättningarna inom sistnämnda län ha sammanställts i bilaga 8. Såsom därav framgår ha inom Östergötlands, Kronobergs och Hallands län under angivna sju år de godkända skadorna med respektive 157 500, 141 100 och 48 900 kronor eller 67, 111 och 92 procent överstigit de inom vederbörande län influtna avgifterna inklusive vad som från länet skolat inbetalas till älgskaderegleringsfonden. Ärligen ha väsentliga tillskott från regleringsfonden tillförts älgskadefonderna i sistnämnda tre län. Ehuru numera så gott som samtliga medel i regleringsfonden tagits i anspråk, ha de godkända skadorna icke alla år kunnat till fullo ersättas inom dessa län. Under ifrågasvarande år har inom nämnda län uttagits högsta möjliga avgift, 50 kronor, för älgar fällda under särskild jakttid och i enlighet med rådande praxis ett 15 kronor lägre belopp för älgar fällda under allmän jakttid.

Ur de principiella synpunkter, som utredningen i det föregående lagt å förevarande spörsmål, måste dessa förhållanden anses otillfredsställande. Utredningen finner därför åtgärder påkallade för åstadkommande av balans mellan skadornas omfattning och älgavgiftsmedlen i dessa län.

Härvidlag stå två utvägar till buds, nämligen dels höjning av älgavgifterna inom de län, där inflytande avgifter regelbundet visat sig icke räcka till, och dels ökning av avskjutningen inom dessa län.

Vad först angår frågan om *älgavgifternas storlek* bör det liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att ärligen inom en av riksdagen fastställd ram bestämma avgifterna. Med hänsyn till det förut anförda är emellertid en höjning av det nuvarande maximum erforderlig. Denna höjning bör, för att full ersättning skall kunna beredas de skadelidande, vara ganska avsevärd. Utredningen har i bilaga 9 sammanställt beräkningar av de älgavgifter, som under år 1949 borde ha utgått, för att de inom respektive län influtna avgifterna skulle ha räckt till full täckning av de godkända skadorna inom länet. Såsom därav framgår skulle älgavgifterna inom vissa län ha behövt utgå med icke mindre än omkring 100 kronor. Utredningen anser sig därför icke kunna förorda, att älgavgifternas maximum sättes till lägre belopp än 100 kronor. I betraktande av att det värde en nedlagd älg representerar i väsentlig grad stigit, sedan det nuvarande maximum fastställdes, kan en sådan höjning icke anses oskälig. Då emellertid en kraftig ökning av avgifterna kan befaras åtminstone temporärt medföra minskad avskjutning, i synnerhet under särskild jakttid, torde det få förutsättas att maximavgiften tillgripes endast då det är oundgängligen nödvändigt.

I flera av de förut återgivna framställningarna har till behandling upptagits frågan huruvida älgavgift bör utgå med samma belopp oavsett om älgen fällts under allmän eller särskild jakttid. Därvid har i många fall yr-

kats att den nuvarande differentieringen skulle borttagas, medan i vissa yttranden framhållits skäligheten av en högre avgift för älg som fällts under särskild jakttid. Utredningen vill erinra, att detta spörsmål varit föremål för behandling vid 1943 års riksdag i anledning av propositionen nr 82/1943 angående ändring av gällande bestämmelser rörande älgavgifter m. m. Riksdagens jordbruksutskott anförde därvid, att det i fråga om den lämpligaste avvägningen av älgavgifterna under särskild och allmän jakttid syntes böra överlätas åt Kungl. Maj:t att träffa nödiga avgöranden inom den i propositionen angivna ramen och med hänsyn till alla på frågan inverkan omständigheter. Vid fastställandet av älgavgifternas storlek har Kungl. Maj:t under en följd av år regelmässigt bestämt älgavgiften till ett 15 kronor högre belopp i fråga om särskild jakttid. Enligt utredningens mening kan en enhetlig älgavgift i vissa fall vara ägnad att bidra till ordnandet av de jaktliga förhållandena genom att uppmuntra till bildande av jaktvårdsområden, där särskild jakttid för jakt efter älg kan erhållas. Å andra sidan torde emellertid de med jakt under särskild jakttid förknippade fördelarna för jakträttsinnehavaren i de flesta fall vara så stora, att övervägande skäl synas tala för uttagande av en högre avgift vid sådan jakt. Några särskilda föreskrifter torde dock icke vara erforderliga i förevarande hänseende, utan det synes alltjämt böra få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om en enhetlig eller differentierad älgavgift skall uttagas.

Vad beträffar den andra av de två utvägar för uppnående av balans mellan älgskadornas omfattning och älgavgiftsmedlen, som utredningen i det föregående angivit, nämligen *en ökning av avskjutningen*, ifrågakommer givetvis i första hand en ökning av den av Kungl. Maj:t bestämda jakttiden. Emellertid synas de möjligheter i övrigt, som enligt gällande bestämmelser stå till buds, icke ha utnyttjats. Såsom av bilaga 8 framgår ha de godkända skadorna å mindre brukningsdelar inom vissa län understundom betydligt överstigit 100 kronor per fälld älg. En så avsevärd skadegörelse måste delvis bero på att älgstammen inom vederbörande län uppnått en sådan storleksordning, att särskilda åtgärder bort vidtagas för en decimering av densamma. Enligt vad utredningen inhämtat har dock det år 1947 införda bemyndigandet för länsstyrelse att i vissa fall efter förslag av älgskadenämnd utsträcka den allmänna jakttiden med högst tio söckendagar icke någonstades begagnats förrän under innevarande år. Det synes utredningen angeläget, att denna möjlighet att åstadkomma ökad avskjutning uppmärksammas inom de län, där omfattande älgskador förekomma. Utredningen vill i detta sammanhang även ifrågasätta om icke inom de län, där älgavgifterna visat sig icke tillnärmelsevis förslå till att täcka uppkomna skador, de i praktiken tillämpade kraven på storleken och beskaffenheten av de områden, beträffande vilka särskild jakttid kan medgivas, utan större våda skulle kunna något minskas till dess älgstammen inom dessa län nedbringats till en mera normal omfattning.

Såsom förut nämnts skedde *fonderingen av älgavgifterna* gemensamt för

hela riket intill år 1938, då älgskadefonden uppdelades i två särskilda fonder, en för norra och en för södra Sverige. Fem år senare företogs en uppdelning av sistnämnda fond å länsälgskadefonder, varjämte en för länsfonderna gemensam regleringsfond inrättades. I överensstämmelse med den principiella inställning till hithörande spörsmål, varåt utredningen i det föregående givit uttryck, och med beaktande av decentraliseringsträvandena inom statsförvaltningen vill utredningen förordna, att jämväl älgskadefonden för norra Sverige uppdelas på särskilda länsfonder. Därigenom uppnås även i de sex nordligaste länen en snabbare och smidigare reglering av uppkomna skador.

Att älgskadefonden för norra Sverige icke redan år 1943 uppdelades å länsfonder torde ha berott på farhågor för att de sex nordligaste länen, där älgavgifterna regelmässigt lämnat betydande överskott, skulle ha nödgats att genom avsättningar till regleringsfonden i väsentlig mån bidra till skadereglering inom södra Sverige. Genomföres vad utredningen i det föregående förordat, synes man emellertid icke behöva befara, att en uppdelning av fonden skall medföra en i angivna hänseende ogynnsam utveckling för de sex nordligaste länen del. Genom att på sätt här föreslagits åtgärder vidtagas i syfte att åstadkomma balans mellan älgskadornas omfattning och älgavgiftsmedlen i de olika länen skapas nämligen förutsättningar för ett bättre tillgodoseende av principen att varje län bör svara för reglering av de inom länet uppkomna skadorna. Principiellt sett skulle ett borttagande av regleringsfonden vara att föredraga. Av praktiska skäl synes man emellertid icke kunna helt undvara en dylik fond — varken älgskadornas omfattning eller avskjutningens storlek kan med större grad av säkerhet förutses. Behovet av bidrag från en regleringsfond minskas dock i samma mån som de skilda länen bliva så att säga självförsörjande i förevarande avseende. Utredningen förordar därför, att avsättningen till regleringsfonden, vilken bör vara gemensam för samtliga län, begränsas till högst tio procent av inflytande avgifter. Liksom hittills bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om bidrag ur regleringsfonden liksom om bidrag ur länsälgskadefond till jaktvårdsändamål.

Den behållning, som vid en uppdelning av älgskadefonden för norra Sverige må finnas å denna fond, synes lämpligen böra fördelas å de nyinrättade länsfonderna enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t.

De nu gällande föreskrifterna om ordningen för *inbetalning av älgavgift* torde kunna förenklas. Det förefaller nämligen onödigt att avgift för älg som fällts å kronomark skall inbetalas via domänstyrelsen. Utredningen förordar därför, att alla älgavgifter i fortsättningen skola erläggas direkt till länsstyrelserna. Det torde emellertid böra ankomma på domänstyrelsen att underrätta vederbörande länsstyrelse om de tillstånd till särskild jakttid för jakt efter älg, som lämnats å kronomark.

Det nuvarande *straffet* av penningböter för underlåtenhet att lämna uppgift om antalet fällda älgar och för lämnande av oriktig uppgift därom

synes lämpligen böra ersättas med bötesstraff i form av dagsböter. Därjämte bör vederbörande liksom hittills förpliktas utgiva högsta älgavgift.

Även i villkoren för erhållande av ersättning för älgskador har utredningen funnit vissa ändringar erforderliga. Sedan de nuvarande ersättningsgrunderna fastställdes, har det vid prövningen av ersättningsansökningar visat sig, att gällande bestämmelser å ena sidan förhindrat att ersättning beviljats i fall då sådan rimligen bort utgå, men å andra sidan stundom möjliggjort ersättning då det med skäl kunnat ifrågasättas, om detta varit påkallat.

Vad till en början angår *älgskador å gröda* kunna dylika skador även för innehavare av större areal odlad jord än 15 hektar obestriddligen bliva mycket kännbara. Vidare kan det vid en jämförelse mellan förhållandena å brukningsdelar av olika storlek stundom framstå såsom en orättvisa att en jordbrukare, vars odlade jord uppgår till mer än 15 hektar, icke äger rätt till ersättning för älgskada å gröda, oaktat hans möjligheter att genom jakt efter älg erhålla gottgörelse på grund av ringa eller ingen tillgång på skogsmark äro starkt kringskurna, under det att den som innehar en mindre areal odlad jord erhåller ersättning även om i hans brukningsdel ingår omfattande skogsmark. Det i 1943 års kungörelse upptagna villkoret för ersättning, att vederbörande icke genom tillgodogörande av jakträtt eller eljest kunnat hålla sig skadeslös, synes nämligen i praktiken i allmänhet ha tolkats så, att endast en verklig inkomst på grund av jakträtten ansetts förhindra eller minska ersättningen från älgskadefond. Enligt utredningens mening bör det avgörande härvidlag i stället vara, huruvida den skadelidande haft möjlighet att genom jakt eller genom utarrendering av jakträtten hålla sig skadeslös. Ett bedömande i varje särskilt fall huruvida denna möjlighet förelegat skulle emellertid åsamka de ersättningsbeviljande myndigheterna mycket besvär. Man synes därför böra genom en generell bestämmelse från ersättning utesluta dem, som kunna anses ha ägt möjlighet att genom jakt eller utarrendering av jakträtten bereda sig gottgörelse för älgskador. Detta kan lämpligen ske genom att en maximigräns fastställs även i fråga om annan mark än odlad jord. Såsom utgångspunkt synes därvid kunna tagas den areal, som i allmänhet torde anses utgöra minimum för jakt med drivande hund eller således 200 hektar. Givetvis bör dock även i fortsättningen möjlighet finnas att bevilja ersättning till innehavare av större brukningsdel, om särskilda skäl därtill äro. Därigenom kunna de olägenheter undvikas, som en schematisk regel av den art här förordats ibland kan medföra, t. ex. då skogsmarken överstiger 200 hektar men på grund av olämplig arrondering eller eljest icke utgör tjänlig jaktmark. Genomföres utredningens förslag bör vid tillämpningen av villkoret, att vederbörande ej kunnat hålla sig skadeslös genom tillgodogörande av jakträtt eller eljest, liksom hittills avseende fästas endast vid den verkliga, av jakträtten härrörande inkomsten.

Såsom av det föregående framgår finner utredningen den nuvarande arealgränsen för odlad jord väl låg. Därest en särskild maximiareal fastställs i

fråga om annan mark, synes en måttlig ökning av arealgränsen beträffande odlad jord kunna vidtagas utan att de ersättningsberättigades krets därigenom utvidgas i sådan omfattning som vid denna frågas tidigare behandling befarats. Lämpligen torde för odlad jord kunna bestämmas ett maximum av 20 hektar.

För erhållande av ersättning för skada å gröda gäller ytterligare, att skadan skall ha varit av väsentlig beskaffenhet. Enligt ordalagen ligger i detta villkor en kraftig begränsning av ersättningsrätten. I allmänhet synas dock även relativt små skador ha blivit ersatta. Enligt utredningens mening bör denna praxis, som synes skälig, godtagas. Härutinnan må allenast framhållas, att den som under en följd av år tillfogas smärre skador, bör erhålla ersättning lika väl som den vilken under ett enstaka år lider en större skada. I fråga om skador å gröda vill utredningen med hänsyn till det anförda förorda, att i ifrågavarande avseende icke skall gälla annan begränsning än den som påkallas av att länsstyrelserna icke böra betungas med ansökningar, vilka avse allenast obetydliga belopp. Ersättning torde sålunda icke böra utgå, då skadan är ringa.

För *älgskada å annan odling* än gröda må enligt gällande bestämmelser utgå ersättning endast om skadan avser fruktodling. Emellertid förekommer årligen en icke ringa skadegörelse jämväl å sådan trädgårdsodling, som icke är att hänföra till fruktodling. Älgskador ha i vissa fall också förekommit å olika slag av plantskolor. I samband med skadegörelse å odlingar och plantskolor vållas därjämte stundom skador å vissa därtill hörande anläggningar, såsom drivbänkar och växthus.

Enligt vad utredningen inhämtat har i praxis under senare år skadegörelse å sådan trädgårdsodling, som icke utgör fruktodling, i ersättningshänseende jämställt med skadegörelse å odling av sistnämnda slag. Utredningen anser emellertid, att möjligheter till ersättning böra föreligga vid i stort sett alla de slag av skador, som angivits i det föregående. Med hänsyn till önskvärdheten att erhålla en klar gränsdragning mot älgskador å skog och skogskulturer bör dock i fråga om plantskolor ersättning medgivas endast beträffande plantor av trädgårdsväxter och fruktträd. Utredningen förordar sålunda att med fruktodling i ersättningshänseende jämställas såväl annan trädgårdsodling som plantskolor för trädgårdsväxter och fruktträd med därtill hörande anläggningar.

Liksom i fråga om skada å gröda gäller beträffande skada å fruktodling en särskild begränsning med hänsyn till skadans beskaffenhet. Sålunda stadgas, att ersättning för skada å fruktodling må utgå endast om skadan är ägnad att inverka på vederbörandes utkomstmöjligheter. Genom detta stadgande har — såsom framgår av propositionen nr 47/1938 — avsetts att från ersättning utesluta annan än den, som odlar frukt i huvudsakligt ändamål att försälja densamma. Vid tillämpningen av denna bestämmelse har uppstått tvekan om dess innebörd. Enligt utredningens mening bör den avsedda begränsningen av de ersättningsberättigades krets även i författningstexten direkt anknytas till förvärvssyftet. I fråga om skadans beskaf-

fenhet kan då samma bestämmelse tillämpas som utredningen förordat beträffande skada å gröda eller således att ersättning icke skall utgå om skadan är ringa.

Då utredningen förordat, att med fruktodling skola i ersättningshänseende jämföras vissa andra odlingar, böra de angivna begränsningarna i ersättningsrätten gälla även de sistnämnda.

Av älg förorsakas emellertid i viss utsträckning även *andra egendoms-skador* än skador å skog och odlingar. I det övervägande antalet fall synes det härvidlag röra sig om skador, som vid sammanstötningar å landsväg mellan älg och motorfordon — företrädesvis under mörker — uppstå å fordonet. Ett flertal framställningar om ersättning för vid dylika kollisioner vållade skador å bilar och motorcyklar ha årligen underställts Kungl. Maj:ts prövning. Vid genomgång av dessa framställningar har utredningen funnit, att starka billighetsskäl tala för att bidrag till skadornas avhjälpande åtminstone i viss utsträckning beviljas de skadelidande. Då det härvidlag måste bliva fråga om en skälighetsprövning, som icke lämpligen kan regleras genom författningsbestämmelser i ämnet, förordar utredningen, att dylika ansökningar från fall till fall skola upptagas och prövas av Kungl. Maj:t. Bidrag synes icke böra beviljas om skadegörelsen varit av allenast ringa beskaffenhet eller kunnat undvikas genom åtgärd, som rimligen kunnat påfordras från den skadelidandes sida. Då dessa bidrag motiveras av billighetsskäl, böra de icke utgå till försäkringsgivare.

För utbetalande av dessa bidrag torde älgavgiftsmedel icke lämpligen böra anlitas. Däremot synes hinder icke böra möta att jaktvårdsfondens medel tagas i anspråk för ändamålet. På grund av bestämmelserna i 18 § 2 mom. jaktlagen och 25 § jaktstadgan samt föreskrifterna i kungörelsen den 3 juni 1938 (nr 281) angående omhändertagande för kronans räkning av vissa dödade eller fångade djur m. m. tillföres jaktvårdsfonden för övrigt vissa inkomster i samband med att älg dödas eller skadas vid här åsyftade tillfällen.

Av väsentlig betydelse för skaderegleringen är det sätt, varpå *uppskattningen av inträffade skador* sker. I det år 1937 framlagda förslag, som ligger till grund för de i detta hänseende nu gällande bestämmelserna, framhölls, att vissa omständigheter tydde på att syn och värdering på många håll icke verkställdes med tillbörlig noggrannhet. På grund därav förordades, att en av synmännen skulle innehava viss förtroendeställning eller viss befattning.

Även mot de nuvarande förhållandena å detta område har kritik framförts. Det har sålunda framhållits, att gällande bestämmelser icke innebure garanti för att någon av synmännen ägde kunskaper, som satte honom i stånd att bedöma om en inträffad skada förorsakats av älg eller icke. Vidare har det gjorts gällande, att synen och värderingen understundom skedde alltför lättvindigt och att det ibland förekomme att skadelidande utförde syn och värdering åt varandra.

Svenska jägareförbundet föreslog år 1946 i syfte att avhjälpna angivna

missförhållanden, att syn och värdering av älgskador skulle verkställas genom särskilda av länsstyrelse förordnade personer. Förslaget föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Ehuru de nu rådande förhållandena beträffande syn och värdering av inträffade älgskador icke kunna anses tillfredsställande, finner utredningen det icke tillrådligt att inskränkningar göras i fråga om de kategorier personer, vilka kunna anlitas såsom synemän. En begränsning av synemännens krets skulle nämligen, särskilt i glest bebyggda trakter, öka kostnaderna för syn och värdering i sådan grad, att dessa kostnader ofta komme att överstiga den förlust, skadegörelsen medfört. Åtminstone i viss utsträckning skulle emellertid missförhållandena kunna avhjälpas, om länsstyrelserna till sitt förfogande hade ett organ, som kunde i någon mån övervaka syner och värderingar genom stickprovsundersökningar. För denna uppgift torde älgskadenämnderna, vilka enligt 15 § 4 mom. jaktstadgan skola utses inom landstingsområden, där skadegörelse av älg förekommer i större omfattning, vara lämpade. Utredningen förordar därför att utseende av älgskadenämnd göres obligatoriskt inom varje landstingsområde utom i Gotlands län. Såsom redan nu i flera län förekommer, bör länsstyrelse inhämta yttrande från nämnden, innan ansökan om ersättning för älgskada avgöres.

Vad slutligen angår *tidpunkten för inlämnande av ansökan* om ersättning för älgskada kan såsom i en av de förut återgivna framställningarna anförts den i detta hänseende gällande föreskriften, att ansökan skall ingivas till vederbörande myndighet inom fjorton dagar efter det skadan skedde, i vissa fall medföra olägenheter för den skadelidande. Utredningen anser dock att bestämmelsen — med hänsyn till nödvändigheten att så långt möjligt ernå ett tillförlitligt bedömande av skadornas art och omfattning — alltjämt bör bibehållas. I likhet med decentraliseringsutredningen finner utredningen emellertid billighetsskäl tala för att länsstyrelserna böra erhålla rätt att i vissa fall till prövning upptaga även för sent ingivna ansökningar. Såsom villkor för dylik dispens bör i enlighet med decentraliseringsutredningens förslag föreskrivas, dels att syn skall ha hållits i så nära anslutning till skadegörelsen, att det kan antagas att skadans art med säkerhet kunnat fastställas, dels ock att skäl för dispens i övrigt föreligga.

SPECIELL MOTIVERING

Förslaget till lag om ändring i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt

2 §

De frågor, som 2 § 3 mom. reglerar, behandlas i kap. 3 av utredningens förslag. Nu gällande bestämmelser i ämnet återfinnas i 13 § jaktlagen.

I sin nuvarande lydelse avser 13 § jaktlagen jakten efter sjöfågel och säl å öppna havet samt i skärgård på holmar, klippor och skär, som ej höra till visst hemman. Utredningen har i sin den 21 november 1949 avgivna promemoria angående jakträtten kring vissa mindre öar och holmar anfört, att denna bestämmelse med hänsyn till stadgandena i ett då föreliggande förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde syntes höra ändras. Förslaget har numera i propositionen nr 59/1950 förelagts riksdagen till antagande. Rörande förslaget må här erinras om följande.

För närvarande saknas lagbestämmelser om hur långt ut i havet och större insjöar fastigheternas ägovälde sträcker sig, och man har vid bedömandet av hithörande frågor varit hänvisad till att söka ledning närmast från vissa delvis oklara och svårtolkade stadganden om gränserna för enskild fiskerätt. Enligt den rättstillämpning, som kan anses ha utvecklats på grundval av dessa bedömanden, sträcker sig strandägares vattenområde i saltsjön vid öppna havsstranden och utom skären samt i åtminstone vissa av de större sjöarna i regel till och med 180 meter från det ställe vid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager. I samband med utarbetandet av förslag till ny lag om rätt till fiske ansågs det emellertid lämpligt att i särskild lag uttryckligen reglera frågan i vad mån rikets vattenområden skola anses ingå i fastigheterna eller utgöra »allmänt vatten», som ej omfattas av enskild äganderätt.

Enligt det med anledning härav framlagda förslaget till lag om gräns mot allmänt vattenområde skall det enskilda vattnet i regel sträcka sig 300 meter ut från stranden. Öar och holmar med mindre längd än 100 meter skola liksom hittills kunna ingå i fastigheterna men skola ej ha något självständigt vattenområde. I vikar och skärgårdar hänföres till fastigheterna allt vatten, som saknar bredare förbindelse med öppna havet än en kilometer. Dessutom skola, oavsett bredden, vissa särskilt uppräknade fjärdar i Norrbottens och Kalmar län vara enskilda. I insjöar och vattendrag skall enligt förslaget allmänt vatten finnas endast i de öppna delarna av Vätern, Vättern, Hjälmarren och Storsjön i Jämtland. Mälaren blir sålunda i sin helhet att hänföra till enskilt vatten. Enligt vad i propositionen uttalats ansluta sig

de föreslagna bestämmelserna väsentligen till gällande rättsuppfattning men kunna på vissa ställen medföra en utvidgning av det enskilda vattnet och på andra ställen en minskning därav.

I promemorian den 21 november 1949 föreslog jaktutredningen — med hänsyn till den i nämnda lagförslag intagna bestämmelsen att öar och holmar med mindre längd än 100 meter icke skola ha något självständigt vattenområde — att ägare av sådan mindre ö eller holme, som utgör fastighet eller del därav och som gränsar mot allmänt vatten, skall ha jakträtt å det allmänna vattnet vid holmen intill 300 meter från strandlinjen. Utredningens förslag har med en begränsning av jakträtten till 100 meter från strandlinjen i propositionen nr 216/1950 förelagts riksdagen till antagande.

I promemorian anförde utredningen vidare, att bestämmelsen i 13 § jaktlagen syntes böra kompletteras med en hänvisning till det av utredningen förordade stadgandet för att jaktutövningsrätt enligt nämnda lagrum icke skulle utsträckas till allmänt vatten omedelbart intill ifrågavarande mindre öar och holmar. Utredningen anförde tillika, att det givetvis varit önskvärt att området för nämnda jaktutövningsrätt i detta sammanhang kunnat bestämmas i anslutning till lagstiftningen om gräns mot allmänt vattenområde men att de nuvarande reglerna med nyssnämnda jämkning syntes utan större olägenhet kunna bibehållas oförändrade i avbidan på den allmänna översyn av bestämmelserna om sjöfågeljakten, som Svenska jägareförbundet väntades föreslå på grundval av de genom förbundets försorg verkställda undersökningarna rörande denna jakt.

Enligt utredningens uppfattning bör i samband med att det sakliga innehållet i 13 § jaktlagen ändras även vidtagas de justeringar av formell art, som kunna förledas av förslaget till lag om gräns mot allmänt vattenområde. Redan nu förekommer understundom tvekan om innebörden av uttrycket *öppna havet*. Ytterligare anledning till tvekan kommer givetvis att föreligga efter ikraftträdandet av lagstiftningen om gräns mot allmänt vattenområde, som inför en helt ny terminologi. I det förslag till lag om rätt till fiske, som i propositionen nr 60/1950 förelagts riksdagen till antagande, har också förordats att allemansrätten till fiske, som i nuvarande fiskelag hänför sig till öppna havet, skall avse allmänt vatten. Utredningen föreslår, att i överensstämmelse därmed det i 13 § jaktlagen förekommande uttrycket å öppna havet utbytes mot orden å allmänt vatten. Detta medför bland annat, att lagrummets tillämpningsområde utvidgas till de öppna delarna av Väneren, Vättern, Hjälmaran och Storsjön i Jämtlands län. Enligt vad utredningen inhämtat torde emellertid angivna delar av nämnda sjöar hittills i allmänhet ansetts icke omfattas av enskild jakträtt. Utredningens förslag synes därför i detta hänseende icke innebära någon ändring i sak. Även i fråga om havsområdena torde införandet av begreppet allmänt vatten på vissa ställen kunna förleda, att området för den i 13 § jaktlagen avsedda jaktutövningsrätten utvidgas. Denna utvidgning synes dock icke vara av sådan storleksordning att den får någon nämnvärd praktisk betydelse.

Vad åter angår det i 13 § jaktlagen intagna uttrycket *i skärgård på holmar, klippor och skär, som ej höra till visst hemman*, har detta visserligen tidigare varit föremål för olika tolkningar, men det torde numera vara i praxis fastslaget att därmed icke åsyftas de vid ett visst tillfälle rådande äganderättsförhållandena utan den kamerala indelningen såsom den framgår av jordeböcker, jordregister och beslut vid jorddelningsförrättningar. En holme, som ursprungligen tillhört ett visst hemman men avskilts därifrån genom jorddelningsförrättning, blir därför icke föremål för den jakträtt som avses i 13 § jaktlagen.¹ En annan sak är, att det ofta kan föreligga osäkerhet i fråga om de faktiska förhållandena. Detta spørsmål är emellertid, såsom jordbruksutskottet framhållit i sitt utlåtande nr 53/1938 över förslaget till 1938 års jaktlag, av den art att det icke kan avgöras i jaktlagen. Utredningen finner sig på grund av vad sålunda anförts icke böra föreslå, att ifrågavarande uttryck ändras i vidare mån än att orden i skärgård, vilka synas sakna självständig betydelse, borttagas. Framhållas må, att i det i propositionen nr 60/1950 framlagda förslaget till förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m. upptagits uttrycket skär och holmar, vilka icke höra till något hemman.

I propositionen nr 216/1950 uttalade departementschefen i fråga om den föreslagna kompletteringen av 13 § jaktlagen med en hänvisning till den av utredningen förordade bestämmelsen om jakträtten kring vissa mindre öar och holmar, att övervägande skäl talade för att 13 § jaktlagen tills vidare lämnades helt orubbad med hänsyn till att remissbehandlingen av Svenska jägareförbundets dåmera framlagda förslag i fråga om sjöfågeljakten ännu icke avslutats. Därest på sätt utredningen föreslagit uttrycket å öppna havet utbytes mot orden å allmänt vatten synes det emellertid vara nödvändigt att en dylik hänvisning införes.

Det i sistnämnda proposition föreslagna stadgandet om jakträtten kring vissa mindre öar och holmar har i det vid propositionen fogade lagförslaget intagits såsom ett andra moment av 2 § jaktlagen. Det synes utredningen ändamålsenligt att jämväl bestämmelserna om sjöfågel- och säljakten å allmänt vatten samt vissa holmar och skär intagas i detta lagrum, lämpligen såsom ett tredje moment. I 13 § kunna då införas vissa av de av utredningen förordade bestämmelserna om jaktvårdsområden.

Tillstånd till jakt, som avses i 2 § 3 mom., skall kunna lämnas av vederbörande länsstyrelse. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter för meddelande av sådant tillstånd. I kap. 3 har utredningen framlagt vissa riktlinjer för tillståndsgivningen.

5 §

Vad utredningen föreslagit i kap. 6 föranleder ett tillägg till 5 § 2 mom. av innehåll, att ägare av trafikanläggning må kunna upplåta rätt till jakt å område, hörande till anläggningen, åt den som innehar jakträtt å angränsande mark. Stadgandet synes lämpligen böra intagas som ett nytt stycke i momentet.

¹ von Seth: Svensk Jakträtt s. 63.

I samband härmed torde övervägas, huruvida tillägget bör medföra någon ändring av bestämmelserna i 30 § såvitt angår frågan vem olovligen dödat eller fångat villebråd ävensom fallvilt skall tillfalla.

Enligt 30 § är sådant villebråd förverkat som olovligen dödates eller fångats liksom även fallvilt som olovligen tillvaratagits. Som huvudregel stadgas vidare, att djuret eller dess värde skall tillfalla jakträttsinnehavaren. Om villebrådet dödates eller fångats å område, som sägs i 5 § 2 mom., skall försäljningssumman delas mellan jaktvårdsfonden och kronan. I fall då rätten att jaga å sådant område upplåtits till innehavare av jakträtt å angränsande mark kunna skäl givetvis anföras för att denne därmed även fått rätt till förverkat villebråd, som dödates eller fångats på området. Praktiska hänsyn — bland annat lämpligheten av att samma regler skola gälla i förevarande hänseende vare sig jakträtten till området upplåtits eller ej — tala emellertid enligt utredningens mening i lika hög grad för ett bibehållande av den nuvarande ordningen. Utredningen föreslår därför, att 30 § lämnas oförändrad.

7 samt 10—13 §§

Ändringarna i 7 samt 10—13 §§ föranledas av vad utredningen i kap. 9—12 föreslagit i fråga om jaktvårdsområdena.

Sålunda böra de för bildande av jaktvårdsområde i skärgård förordade undantagen från de allmänna villkoren i 10 § 1 mom. intagas i ett till denna paragraf fogat fjärde moment. Förslaget föranleder i denna del jämväl ett tillägg till 19 § *lagen den 30 september 1904 (nr 48) om samäganderätt* av innehåll, att denna lags föreskrifter icke skola vara tillämpliga i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av endast en fastighet.

Vidare torde i 11 § 1 mom. jaktlagen meddelas bestämmelser om förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd. Därigenom komma de i 11 § 2 mom. intagna reglerna om rätt att anföra besvär över länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområde att bliva tillämpliga jämväl å beslut om förlängning av giltighetstiden. Vad i 7 § sista stycket och 12 § 1 mom. stadgas om talerätt för innehavare eller brukare av fastighet ävensom om ny fastighetsägares bundenhet av beslut om bildande av jaktvårdsområde bör utsträckas att även gälla frågor rörande förlängning. Motsvarande ändring av 11 § 3 mom. är däremot icke påkallad, eftersom detta författningsrum endast bör avse beslut i andra hänseenden än rörande utsträckning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd.

I 13 § föreslås skola meddelas de av utredningen förordade bestämmelserna angående jaktvårdsområdenas inre angelägenheter. I 1—3 mom. torde sålunda böra intagas regler om rösträtt m. m. i frågor, som röra jaktvårdsområde, och om möjligheten att upplåta rätt till jakt inom sådant område. Därvid bör lämpligen stadgandet i 12 § 3 mom. överflyttas till 13 § 3 mom.

I 13 § 4 mom. böra meddelas de av utredningen i kap. 12 föreslagna bestämmelserna om rätt att i administrativ ordning överklaga vissa beslut,

som fattas av jaktvårdsområdes beslutande organ, nämligen beslut angående jaktutövningen och upplåtelse av jakträtt inom sådant område.

De beslutande organ, som här komma i fråga, äro i allmänhet jaktstämma och jaktvårdsområdes styrelse. Då i jaktlagstiftningen icke ansetts böra intagas några föreskrifter om jaktvårdsområdenas inre organisation och denna sålunda kan utformas olika i olika fall, synes det icke lämpligt att i fråga om besvärsrätten i lagtexten uppräknas de beslutande organen, utan det bör enligt utredningens mening vara till fyllest att besvärsrätten anges avse beslut som av jaktvårdsområdes beslutande organ fattas angående jaktutövningen eller upplåtelse av jakträtt inom området.

Berättigad att anföra besvär över ifrågavarande beslut bör vara den vars rätt beröres därav. Eftersom handläggningen av ärenden om bildande av jaktvårdsområden och ett flertal andra ärenden av jaktlig beskaffenhet ankommer på länsstyrelse, bör prövningen av besvären anförtros denna myndighet.

Vad angår besvärstiden bör denna med hänsyn till angelägenheten av att man snarast får visshet om huruvida besluten bliva bestående eller ej, såsom i kap. 12 framhållits, icke vara längre än som skäligen kan erfordras. Enligt vad utredningen inhämtat avse besvärssakkunniga att föreslå förutom en normal besvärstid av viss längd även en kortare på en vecka, som skulle komma till användning i sådana fall, då ett skyndsamt avgörande är påkallat. Utredningen förordar av skäl som nyss anförts att besvärstiden i förevarande fall skall vara sju dagar. En så kort besvärstid bör icke vara ägnad att ingiva betänkligheter, om utgångspunkten för besvärstiden bestämmes på sätt i det följande föreslås.

Besvärssakkunniga torde komma att förordas att besvärstid i allmänhet skall räknas från dagen för delgivningen av beslutet med den vars rätt beröres därav. Med delgivning förstås därvid även olika kungörelseförfaranden. Ehuru det åtminstone beträffande beslut om jaktutövningen kan ifrågasättas om icke besvärstiden skulle kunna räknas från beslutets fattande, har utredningen med hänsyn till den föreslagna korta besvärstiden icke velat motsätta sig att den avsedda allmänna regeln tillämpas å rätten att anföra besvär över beslut av jaktvårdsområdes beslutande organ. Då det gäller beslut angående jaktutövningen bör givetvis delgivning kunna ske genom kungörelseförfarande, lämpligen genom att meddelande om beslutets fattande införes i tidning i orten. Sker icke delgivning, står besvärsrätten fortfarande öppen.

Såsom i kap. 12 anförts äro vissa av ifrågavarande beslut av den art, att det snarast bör bliva klarlagt vad som skall gälla i det överklagade hänseendet. De beslut, som åsyftas härmed, äro de som avse jaktutövningen. Utredningen förordar därför, att ett dylikt beslut skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse även om talan föres mot detsamma. Detta torde även innebära att länsstyrelsen vid besvärens avgörande äger förordna att dess beslut skall omedelbart tillämpas.

Över länsstyrelses beslut i här avsedda ärenden bör klagan få föras hos

Kungl. Maj:t i vanlig ordning. Särskilt stadgande härom synes icke vara erforderligt.

Utredningen har övervägt om icke prövningen hos Kungl. Maj:t borde ske i regeringsrätten. Med hänsyn till att besvär över länsstyrelses beslut om bildande av jaktvårdsområde avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet torde — i avvaktan på en allmän översyn av fördelningen av besvärärendena mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten — jämväl besvär över länsstyrelses förevarande beslut böra upptagas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

26, 27, 32 och 34 §§

Utredningens förslag i kap. 16 rörande jaktvårdsmedlen har gjort en omarbetning nödvändig av åtskilliga bestämmelser i såväl jaktlagen som jaktstadgan.

Vad jaktlagen angår bör sålunda till en början ur första stycket av 26 § 1 mom. borttagas befrielsen för jordägare och därmed jämställd från skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift. Därjämte bör med hänsyn till terminologien i instruktionen den 21 december 1949 (nr 692) för tillsynsmännen vid lappväsendet uttrycket lapptillsyningsman ändras till tillsynsman vid lappväsendet.

På grund av den föreslagna starka beskärningen av kretsen av sådana personer, som äro befriade från skyldigheten att utgiva jaktvårdsavgift, måste andra momentet av 26 § helt omarbetas. I samband därmed bör det undantag från skyldigheten att erlägga jaktvårdsavgift, som med stöd av 26 § 2 mom. meddelats för viss del av befolkningen i Jämtlands län genom *kungörelsen den 3 december 1948 (nr 714)*, upphöra att gälla. Vidare torde den nuvarande 27 §, som innehåller bestämmelser om jaktpassen, upphävas, varjämte ur 32 och 34 §§ bör utmönstras vad där stadgas om jaktpassen. Förslaget om införande av en enhetlig jaktvårdsavgift föranleder vidare ändring av straffbestämmelsen i första stycket av 32 §.

I sistnämnda lagrum stadgas, att om någon, som är skyldig att erlägga jaktvårdsavgift eller utlösa jaktpass, idkar jakt utan att ha fullgjort vad sålunda åligger honom, skall han straffas med böter från och med 10 till och med 300 kronor samt dessutom förpliktas erlägga högsta fastställda jaktvårdsavgift eller avgift för jaktpass. I fråga om detta stadgande har Svenska jägareförbundet gjort en hänvändelse till riksdagens justitieombudsman och därvid påtalat, att i några fall personer, som fällts till ansvar enligt nämnda lagrum och i samband därmed förpliktats utgiva högsta fastställda jaktvårdsavgift, av domstolen förklarats berättigade att vid avgiftens erläggande tillgodoräkna sig den avgift för jaktåret, som de redan kunde ha erlagt, eller ock av vederbörande myndighet utbetkommit jaktkort, då de fullgjort sin av domstolen ålagda avgiftsplikt. Enligt förbundets mening kunde en sådan ståndpunkt icke godtagas. Åläggandet att utgiva högsta fastställda jaktvårdsavgift borde nämligen betraktas såsom en straffpåföljd utöver bötesstraffet. Till stöd för denna åsikt har förbundet åberopat vissa uttalanden i förarbetena till 1912 års jaktlag.

Med anledning av förbundets framställning har justitieombudsmannen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 oktober 1948 — efter en redogörelse för av överståthållarämbetet och länsstyrelserna i ärendet avgivna yttranden samt förarbetena till 1912 och 1938 års jaktlagar — uttalat att av nämnda förarbeten närmast syntes framgå att det varit lagstiftarens avsikt att åläggande att utgiva högsta fastställda jaktvårdsavgift eller avgift för jaktpass skulle vara att anse såsom en extra straffpåföljd utöver bötesstraffet. Då såsom i förbundets framställning anförts en motsatt uppfattning kommit till uttryck i vissa domstolsutslag, ifrågasatte justitieombudsmannen om icke för ernående av en riktig och enhetlig tolkning av förevarande bestämmelse densamma borde förtydligas.¹

Eftersom utredningen i det föregående förordat införandet av en enhetlig jaktvårdsavgift å allenast sex kronor, torde ett bötesstraff om 10—300 kronor samt utgivande av jaktvårdsavgift bliva en alltför ringa påföljd för underlåtenhet att erlægga dylik avgift. Utredningen har därför övervägt om icke vederbörande jämte sådant bötesstraff borde åläggas skyldighet att utgiva dubbel eller tredubbel jaktvårdsavgift. I syfte att förenkla förevarande bestämmelse vill utredningen emellertid föreslå, att det nuvarande bötesstraffet och åläggandet att utgiva jaktvårdsavgift ersättas med bötesstraff i form av dagsböter. Någon väsentlig minskning av de medel, som inflyta till jaktvårdsfonden, torde icke föränledas härav, då enligt 36 § jaktlagen hälften av de böter, som ådömas enligt jaktlagen, tillfaller jaktvårdsfonden.

Vid bifall till utredningens förslag i denna del bortfaller grunden för stadgandet i andra stycket av 32 §, att den som tillåtit någon, som icke erlagt jaktvårdsavgift, att delta i jakt skall lika med denne svara för avgiftens erläggande. Nämnda stycke bör därför utgå.

29 §

Såsom framgår av framställningen i kap. 13 avser den ändring, som föreslås i fråga om 29 § 2 mom., endast att förtydliga motsvarande nu gällande stadgande, så att tvekan icke längre skall föreligga om att straffbestämmelsen omfattar jämväl skyldigheten att innehava jakträttsbevis. I samband därmed torde liksom beträffande 7 § sista stycket och 12 § 1 mom. hänvisningen till 10 §, vilken saknar självständig betydelse, böra utgå.

Övergångsbestämmelserna

Ändringarna i jaktlagen föreslås skola träda i kraft med ingången av nästa jaktår, d. v. s. den 1 juli 1951. Till övervägande del äro de nya bestämmelserna nämligen av sådan art, att de böra tillämpas från början av ett jaktår. Av flera skäl synes det vidare utredningen angeläget, att ikraftträdandet icke uppskjutes till senare tidpunkt än nyss nämnts. Utredningen får härvidlag erinra om att den nya kommunindelningen i annat fall kommer att medföra en avsevärd utvidgning av sockenjaktkorts giltighets-

¹ Se beträffande det närmare innehållet i skrivelsen justitieombudsmannens berättelse till 1949 års riksdag s. 216—228.

område utan att jaktvårdsavgiften ökas. Hänsyn bör även tagas till den omständigheten, att tiden för ett stort antal jaktvårdsområdens bestånd går till ända under jaktåret 1951/52.

De nya bestämmelserna lära icke utan vidare bliva tillämpliga i fråga om de redan bildade jaktvårdsområdena. För att möjliggöra förlängning av tiden för dessa områdens bestånd torde därför såsom framhållits i kap. 10 vad i 11 § 1 mom. tredje stycket stadgas angående sådan förlängning böra tillämpas jämväl i fråga om jaktvårdsområde, som kommit till stånd före den 1 juli 1951. En konsekvens härav synes bliva att även bestämmelserna i 7 § tredje stycket och 12 § 1 mom. böra få sådan retroaktiv verkan. På grund av det föreslagna förfarandet vid förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd synes dock av praktiska skäl beslut om sådan förlängning icke böra meddelas i fråga om område, för vilket tiden utgår före den 1 november 1951.

Enligt utredningens mening är det vidare lämpligt, att stadgandena i 13 § likaledes få giltighet i fråga om de jaktvårdsområden, som bildats före ikraftträdandet. Bortsett från 3 mom. första stycket, vars innehåll är lika med nu gällande bestämmelser, synas nämligen stadgandena i denna paragraf vara av sådan natur att de böra tillämpas även beträffande de redan bestående jaktvårdsområdena.

Förslaget till kungörelse om ändring i jaktstadgan den 3 juni 1938

11—13, 17, 19 och 24 §§

Den av utredningen i kap. 17 förordade mera rationella anordningen av fridlysningsbestämmelserna medför att åtskilliga av jaktstadgans paragrafer måste omarbetas.

Vad till en början angår förslaget att ur jaktstadgan utmönstra sådana fridlysningsbestämmelser, som bruka sättas ur kraft genom föreskrifter i den årliga kungörelsen om särskilda fridlysningsstider, föranleder detta i första hand att uppräkningsarna av de berörda djurarterna i 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. samt den i 13 § 2 mom. intagna hänvisningen till vad som särskilt stadgas angående tillfälliga ändringar i fridlysningsstiderna böra ersättas med en erinran om att Kungl. Maj:t för varje jaktår meddelar bestämmelser angående fridlysningsstider för särskilda djurslag. De nu föreslagna bestämmelserna jämte återstående stadganden i 13 § 2 mom. synas lämpligen böra intagas i 11 §, varvid 13 § bör upphävas.

I åtskilliga paragrafer i jaktstadgan förekomma hänvisningar till 12 § samma stadga. Det torde därför icke vara möjligt att ur stadgan helt borttaga bestämmelserna i denna paragraf, trots att dessa bruka intagas i den årliga kungörelsen, utan man synes böra behålla föreskriften i andra mo-

mentet av 12 § att fåglar, som icke beröras av i andra författningsrum stadgad fridlysning, icke må jagas under tiden den 1 mars—den 31 augusti. Erforderliga undantag härifrån böra meddelas i de särskilda bestämmelser, som Kungl. Maj:t årligen skall meddela. Däremot torde bestämmelsen i 12 § 1 mom. om total fridlysning av vissa fågelarter kunna utgå. Visserligen kommer härigenom det i 3 § stadgade förbudet mot att använda bur eller nät vid fångst av de enligt 12 § fridlysta fåglarna att få en annan innebörd än för närvarande, men det synes vara överflödigt att såsom nu är fallet i 3 § förbjuda användandet av vissa fångstmedel i fråga om fåglar, som över huvud icke få fångas.

17 § 2 mom. första stycket innehåller för närvarande ett bemyndigande för länsstyrelse att meddela tillstånd till dödande av de enligt 12 § 2 mom. fridlysta fåglarna samt storskrake och småskrake vid fall av avsevärd skadegörelse m. m. Enligt utredningens mening är det av lika stort värde, att lokal myndighet kan i dylika fall medgiva att även fåglar tillhörande andra fridlysta arter må dödas. Utredningen förordar därför en utvidgning av tillämpningsområdet för bestämmelsen. Av naturskyddsskäl bör dock denna utvidgning begränsas till fåglar, som icke äro fridlysta under hela året.

Det i 17 § 3 mom. stadgade undantaget från de i 13 § 1 mom. föreskrivna fridlysningstiderna i fråga om jakt, som enligt 24 § jaktlagen äger rum efter föreläggande eller förordnande bör lämpligen utvidgas till att gälla samtliga fridlysningstider.

I fråga om ändringarna i 17 § i övrigt samt i 11 § torde få hänvisas till framställningen i kap 17. Den föreslagna ändringen av 19 § 3 mom. är föranledd av omredigeringen av 12 §.

Enligt 24 § 1 mom. må för vetenskapligt eller annat nyttigt ändamål i särskilda fall medgivas undantag från bestämmelserna i 12 § 1 mom. (helt fridlysta fågelarter) samt 13 § 1 mom. (de i egentlig mening jaktbara djurslagen). Tillstånd meddelas i fråga om undantag för avelsändamål från föreskrift beträffande ägg av länsstyrelse men i övriga fall av domänstyrelsen. I 24 § 2 mom. stadgas, att lärare i naturvetenskapliga ämnen vid högskolor och allmänna läroverk m. fl. må själva eller genom annan i natur- och jaktvård kunnig person, som därtill erhållit uppdrag av dem, fånga eller döda enligt 12 § 2 mom. fridlysta fåglar, dock icke i större omfattning än som erfordras för verksamheten vid vederbörande läroanstalt eller för bedrivande av egna vetenskapliga forskning eller för fullständigande av vetenskapliga samlingar. Sådan rätt må av länsstyrelse medgivas även annan känd vetenskapsman. I andra fall må länsstyrelse medgiva undantag från föreskrifterna i 12 § 2 mom. efter vetenskapsakademiens hörande. Från föreningen Sveriges jaktvårdskonsulenters sida har ifrågasatts en sådan ändring av 24 § 2 mom. att konsulenterna i förevarande hänseende jämställdes med lärare, enär det för dem skulle vara av värde att för viltundersökning, artbestämning och konservering kunna insamla önskvärt material utan ett föregående omständligt ansökningsförfarande. Från naturskyddshåll har å andra sidan framhållits, att bemyndigandet för

vissa lärare m. fl. att fånga delvis fridlysta fåglar begagnades i en utsträckning som uppenbarligen icke varit avsedd. Skäl talade därför för en inskränkning av de kategorier, som hade rätt att utan särskilt tillstånd fånga ifrågavarande fåglar, eller rent av borttagande av denna rätt.

Även utredningen anser det önskvärt, att den i vetenskapligt syfte bedrivna jakten efter vissa fågelarter bringas under kontroll. Enligt vad utredningen erfarit har rätten att uppdraga åt annan att fånga eller döda fåglar, som avses i 12 § 2 mom., ofta utnyttjats på ett mindre lämpligt sätt. Utredningen föreslår därför, att möjligheten att lämna dylikt uppdrag underkastas länsstyrelses prövning. Länsstyrelse bör i dessa fall dock icke vara skyldig att inhämta yttrande från vetenskapsakademien.

Vad jaktvårdskonsulenternas framställning beträffar anser utredningen, att det för konsulenterna skulle vara av föga värde att jämföras med lärare m. fl., eftersom 24 § 2 mom. avser allenast fåglar, som äro fridlysta enligt 12 § 2 mom., d. v. s. varken i egentlig mening jaktbara eller ur jaktvårdssynpunkt skadliga fåglar. Konsulenterna skulle följaktligen, även om den ifrågasatta författningsändringen genomfördes, vara nödsakade att inhämta domänstyrelsens tillstånd att fånga eller döda djur av andra slag.

I samband med att i 24 § 1 mom. vidtagas de formella ändringar, som föranledas av utredningens förslag om fridlysningsbestämmelsernas redigering, synes det i nämnda författningsrum lämnade bemyndigandet att medgiva undantag från fridlysningsföreskrifterna i fråga om helt fridlysta fågelarter och i egentlig mening jaktbara djurslag böra utvidgas till att omfatta även enligt 12 § 2 mom. fridlysta fåglar.

Slutligen föreslår utredningen, att de särskilda kontrollföreskrifter, som finnas intagna i sista stycket av 24 § 2 mom. skola utgå. I stället torde — i anslutning till innehållet i 1 mom. — böra i det nuvarande näst sista stycket intagas bestämmelse om att länsstyrelse vid utfärdande av däri omförmält tillståndsbevis må meddela de kontrollföreskrifter, som kunna finnas erforderliga.

15 och 45 §§

I kap. 24 har utredningen föreslagit vissa ändringar i fråga om älgavgifterna samt gottgörelse för skada, som vållats av älg. Såsom framgår av framställningen bör enligt utredningens mening älgskadenämnd finnas i varje landstingsområde. Bestämmelse härom torde intagas i 15 § 4 mom., varvid undantag dock bör göras för Gotlands län, där älg helt saknas. Förslaget medför en motsvarande ändring i 45 §. I sistnämnda författningsrum torde därjämte kravet på utredningsmans ojävighet ersättas med en föreskrift om att den, som utses till utredningsman, skall vara trovärdig.

Detaljföreskrifter rörande älgavgifter och gottgörelse för skada, som vållats av älg, böra liksom för närvarande intagas i en särskild *kungörelse om älgavgifter m. m.* Beträffande innehållet i dessa föreskrifter torde få hänvisas till framställningen i kap. 24.

20—23, 28, 30 och 34 §§

I kap. 21 föreslår utredningen på anförda skäl, att de nuvarande märkningsbestämmelserna skola avskaffas liksom även gällande transport- och försäljningsförbud, de sistnämnda med undantag för fall, som avses i 21 § 1 och 2 mom.

Ett genomförande av förslaget innebär, att de nu gällande bestämmelserna i 20 §, 21 § 3 mom. och 23 § ävensom det i 21 § 2 mom. stadgade förbudet mot att avlägsna märke å fågelvilt skola utgå. I samband därmed torde den i 2 § *kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 306) om förbud mot försäljning av sjöfågel under viss tid av året* gjorda hänvisningen till 20 § 1 mom. böra ersättas med en hänvisning till 21 § 1 mom. Vidare gör den förut omnämnda omarbetningen av 17 § 2 mom. en omredigering nödvändig av den hänvisning till detta författningsrum, som göres i 21 § 1 mom.

I kap. 21 framhålles, att ett totalt upphävande av transport- och försäljningsförbudet bör så mycket mindre föranleda betänkligheter som man har ett effektivt medel för kontroll av vilt- och skinnhandeln i de förteckningar, vilka det enligt 22 § åligger en var att föra som driver handel med levande djur, matnyttigt villebråd, skinnbärande inhemska djur ävensom s. k. naturalier såsom uppstoppade djur, bon och ägg eller mottager för uppstoppning avsedda djur. Genom dessa förteckningar underlättas nämligen utredningen vid fall av överträdelse av fridlysningsbestämmelserna och därjämte försvåras avsättningen av villebråd, som åtkommit genom olovlig jakt.

För att förteckningarna skola kunna fylla sin kontrollerande uppgift är det uppenbarligen av vikt, att skyldigheten att föra förteckning skall så fullständigt som möjligt omfatta yrkesmässiga köpare och säljare av villebråd och skinn. Med hänsyn härtill synes ifrågavarande skyldighet i första hand böra utsträckas till att gälla även dem, som yrkesmässigt bereda skinn.

Huruvida stadgandet i 22 § att den, som driver handel med matnyttigt villebråd, är skyldig föra förteckning även avser innehavare av restaurang har varit föremål för tvekan. Uppenbarligen får spørsmålet ökad betydelse i händelse transport- och försäljningsförbudet upphäves. Under livsmedelsransoneringens tid förekom i stor utsträckning, att restauranginnehavare skaffade sig ett tillskott till sin tilldelning genom att köpa matnyttigt villebråd direkt av jägarna. Även om denna handel numera är av mindre omfattning, torde den dock ännu förekomma i sådan grad att den icke är betydelslös ur kontrollsynpunkt. Utredningen anser det därför böra fastslås, att skyldighet att föra förteckning även åligger innehavare av restaurang.

De sålunda föreslagna utvidgningarna av skyldigheten att föra förteckning synas lämpligen komma till uttryck i författningstexten på så sätt, att nämnda skyldighet ålägges en var, som i sin rörelse mottager matnyttigt villebråd, skinnbärande inhemska djur, skinn av dylika djur, uppstoppade eller för uppstoppning avsedda djur, bon eller ägg.

Såsom ett andra stycke av 22 § torde böra intagas en bestämmelse om att skyldighet att föra förteckning ej skall föreligga, därest de nödiga uppgifterna klart och tydligt framgå av andra handlingar, t. ex. beredningsjournaler eller handelsböcker. I samband därmed bör åläggandet att hålla förteckningen tillgänglig för polisman utsträckas till att även avse dylika handlingar. Att förplikta vederbörande att tillhandahålla polisman handelsbok torde icke föranleda några betänkligheter, eftersom syftet med att handelsbok skall få ersätta den särskilda förteckningen endast är att bereda en lättnad för den uppgiftsskyldige och det alltid står denne fritt att i stället uppgöra en sådan förteckning.

Utredningens förslag medför vidare omarbetning av 28, 30 och 34 §§. Vad 28 § angår innebära ändringarna — i den mån de icke bero på upphävandet av 20 § och 21 § 3 mom. eller äro av redaktionell art — att införandet av oriktig uppgift i förteckning eller annan handling, som avses i 22 §, straffbelägges. Å andra sidan föreslås, att den i 30 § stadgade förverkandepåföljden icke längre skall drabba den, som underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 22 §, liksom ej heller den, som inför oriktig uppgift i nyssnämnda förteckning eller annan handling. Enligt utredningens mening tala billighetsskäl för en sådan lindring.

För att undanröja den tvekan, som i vissa fall yppats, torde i uppräkningsen av de föremål som enligt 30 § kunna förverkas böra medtagas skinn.

Med hänsyn till att transportförbudet enligt förslaget skall i huvudsak upphävas, torde slutligen den i 34 § intagna bestämmelsen om skyldighet för tullmyndighet, stationsbefäl vid statens järnvägar samt personal vid statens omnibuslinjer att övervaka efterlevnaden av bland annat vad i 21 § 3 mom. stadgas m. m. böra utgå.

40, 42 och 43 §§

Vad utredningen i kap. 9—12 förordat i fråga om jaktvårdsområdena föranleder förutom förut anförda ändringar i 7 samt 10—13 §§ jaktlagen omarbetning av flera paragrafer i jaktstadgan.

I fråga om bestämmelserna rörande bildandet av jaktvårdsområde bör sålunda till en början i 40 § 2 mom. andra stycket införas en hänvisning jämväl till det fjärde moment, som enligt förslaget skall fogas till 10 § jaktlagen för reglering av förhållandena i skärgård.

Vid behandlingen av de spörsmål, som kunna uppkomma, då jaktvårdsområde bildas, har utredningen även upptagit frågan om justering av det protokoll, som enligt jaktstadgan skall föras vid förrättningsammansättnade för bildande av sådant område. Den granskning utredningen företagit av vissa jaktvårdsområdesmål har nämligen utvisat, att protokollen i stor utsträckning icke varit justerade. I flera mål har gjorts gällande, att protokollet varit oriktigt så till vida, att detsamma alls icke eller på ett missvisande sätt återgivit vad som i verkligheten tilldragit sig vid förrättningen. Det har bland annat påståtts, att delägare icke röstat så som i protokollet an-

givits. Då tvist om protokollets riktighet medför avsevärda svårigheter, icke minst vid myndighets prövning av mål av ifrågavarande beskaffenhet, vill utredningen föreslå att en bestämmelse införes i jaktstadgan om justering av det vid förrättningen förda protokollet. Justeringen torde lämpligen böra ske av två vid förrättningen för ändamålet utsedda delägare. Bestämmelsen synes böra intagas i 40 § 3 mom. andra stycket.

I 11 § 1 mom. jaktlagen skall enligt förslaget införas ett stadgande om förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd. Beträffande förfarandet vid sådan förlängning utgår utredningen från att diskussion om jaktvårdsområdes bestånd i regel upptages åtskillig tid före utgången av giltighetstiden. Delägare, som icke önskar biträda ett beslut om förlängning, bör därvid hos länsstyrelsen påkalla att i länskungörelserna och tidning i orten kungöres, att den som vill göra invändning mot förlängning har att senast tre månader före utgången av giltighetstiden giva detta länsstyrelsen till känna. Kungörelse bör utfärdas i god tid före nämnda tremånadersfrist. Vare sig invändning mot förlängning göres hos länsstyrelsen eller ej, har länsstyrelsen därefter att avvakta, om delägare i området hos länsstyrelsen påkallar prövning av frågan, huruvida tiden för områdets bestånd skall förklaras förlängd på 10 år eller icke. Inkommer ej före giltighetstidens utgång framställning om sådan prövning till länsstyrelsen, har frågan om förlängning förfallit. Göres däremot dylik framställning, åligger det länsstyrelsen att meddela beslut i förlängningsfrågan. Länsstyrelsens prövning blir därvid helt av formell art och går ut på att konstatera om delägare i området, som utgöra mer än en femtedel av antalet fastighetsägare eller äga mer än en femtedel av den i området ingående marken eller, i fall som avses i 10 § 4 mom. andra stycket, en femtedel av den i området ingående fastigheten, hos länsstyrelsen gjort invändning mot förlängning. Jaktvårdsområdet har därvid att tillhandagå länsstyrelsen med utredning om de för frågans prövning erforderliga uppgifterna angående antalet delägare och den areal, varmed varje delägare ingår i området. Att framlägga dessa uppgifter torde icke bereda några svårigheter.

Den av utredningen förordade bestämmelsen om rätt för delägare i jaktvårdsområde att påkalla utfärdande av kungörelse om vad den har att iakttaga som vill framställa invändning mot förlängning av giltighetstiden för jaktvårdsområde torde böra införas i 42 § jaktstadgan. Som bestämmelserna om förvaltningen av jaktvårdsfonden lämpligen kunna intagas i 44 §, bör det nuvarande stadgandet i 42 § angående ersättning till förrättningsman m. m. flyttas till 43 §.

44 §

Som redan tidigare anförts föreslås stadgandet i 43 § om förvaltningen av jaktvårdsfonden skola flyttas till 44 §, där det bör intagas som ett första moment.

Bestämmelserna om erläggande av jaktvårdsavgift och om jaktårets om-

fattning, vilka för närvarande återfinnas i 44 § 1 mom., torde med de av framställningen i kap. 16 föranledda ändringarna böra intagas i andra momentet av förslaget 44 §. Med hänsyn till innehållet i 2 § förslaget till kungörelse om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m. synes sista stycket av det nu gällande första momentet av 44 § kunna uteslutas. I övrigt bör vad i 44 § för närvarande stadgas om jaktpass utgå.

Förslaget till kungörelse om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m.

1—3 §§

Enligt utredningen skall jaktvårdsavgift inbetalas å ett särskilt för ändamålet inrättat postgirokonto och i samband därmed skall jaktkort utfärdas av vederbörande posttjänsteman. I fråga om den närmare utformningen av sitt förslag härutinnan har utredningen samrått med representanter för statskontoret, riksräkenskapsverket och generalpoststyrelsen.

Förslaget innebär, att blanketter till jaktkort skola tryckas av postverket och tillhandahållas å landets samtliga omkring 4 500 postanstalter. Sådan blankett skall bestå av två lika stora delar, åtskilda av en perforerad linje. Den ena delen skall utgöra det egentliga jaktkortet, medan den andra avses skola utformas som ett giroinbetalningskort av sedvanlig typ med en kupong av vanlig storlek för betalningsmottagaren. Blankettens utseende och uppställning framgår närmare av bilaga 10.

För att undvika felaktigheter är det av vikt att den, som önskar erhålla jaktkort, har att ifylla så få uppgifter som möjligt på blanketten. Eftersom enligt utredningens mening statskontoret även i fortsättningen bör förvalta jaktvårdsmedlen och det särskilda, för inbetalning av jaktvårdsavgifterna avsedda postgirokontot därför bör disponeras av nämnda ämbetsverk, torde i nyss angivna syfte blanketterna böra vara ställda till statskontoret. Å blanketterna bör vidare postgirokontots nummer vara tryckt liksom även — med hänsyn till att jaktvårdsavgiften enligt förslaget skall vara enhetlig — inbetalningsbeloppet.

Postfunktionären har att tillse, att samma jaktår antecknats å jaktkortet och inbetalningskortets kupong, men i övrigt skall ingen kontroll utöver den vid giroinbetalning sedvanliga förekomma i samband med postbehandlingen. Såsom framgår av 2 § skall postfunktionären fästa kvittot å den erlagda jaktvårdsavgiften och inbetalningsavgiften på jaktkortet. Kvittot skall avstämplas så, att stämpeltrycket faller till hälften på kvittot och till hälften på jaktkortet. Inbetalningsdagen skall jämväl angivas å kupongen genom att postanstaltens stämpel anbringas nedtill på denna.

Såsom framhållits i samband med redogörelsen för 1946 års promemoria rörande postverkets övertagande av bestyret med utfärdande av jaktkort, bör sådant kort gälla först från och med dagen efter inbetalningsdagen. Där-

igenom undvikes att den, som blivit ertappad med att idka jakt utan jaktkort, till sitt fredande kan återopa kort, som han löst senare samma dag.

Med hänsyn till att den föreslagna omläggningen av uppbördssystemet bör ske från och med jaktåret 1951/52 torde det vara lämpligt att redan under våren 1951 myndigheternas uppmärksamhet riktas på att jaktkort för nämnda jaktår icke böra utfärdas enligt nu gällande regler.

4 §

Enligt 6 § kungörelsen den 3 juni 1938 (nr 282) angående utfärdande av jaktkort och jaktpass m. m. åligger det den utfärdande myndigheten att på begäran av den, för vilken jaktkort eller jaktpass utfärdas, göra anteckning å baksidan av denna handling om det eller de jaktgevär vederbörande har tillstånd att innehava. Ett jaktkort eller jaktpass med sådan anteckning kan medföras å jakt i stället för tillstånds- eller deklarationsbevis enligt vapenförordningen.

Motsvarande anordning bör enligt utredningen finnas även för framtiden. Med hänsyn till att postverket enligt förslaget skall övertaga utfärdandet av jaktkort, torde emellertid skyldigheten att förse sådant kort med anteckning om tillstånd till innehav av jaktvapen böra överflyttas på polisman och fjärdingsman. Denna anteckning bör icke vara stämpelbelagd.

Då utredningens förslag rörande uppbörden av jaktvårdsavgifterna bland annat innebär, att kungörelsen den 3 juni 1938 kommer att upphöra att gälla, medför ett bifall till förslaget, att den i 18 § 1 mom. *vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340)* intagna hänvisningen till nämnda kungörelse skall utgå. Lämpligen bör i stället i författningsrummet intagas den i kungörelsen om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m. meddelade bestämmelsen i ämnet.

I övrigt torde utredningens förslag såvitt angår vapenförordningen icke föranleda annan ändring än att vad i 18 § 1 mom. och 36 § 4 mom. stadgas om jaktpass bör utgå.

5 §

De förteckningar, som Svenska jägareförbundet med ledning av inbetalningskupongerna har att upprätta, böra uppgöras länsvis samt snarast möjligt översändas till vederbörande polismyndighet. Därjämte bör förbundet tillställa länsjaktvårdsföreningarna ett exemplar av förteckningen för respektive län. Genom ett sådant förfaringssätt erhållas enligt utredningens mening minst lika goda möjligheter att kontrollera att jägarna lösa jaktkort som med det nuvarande systemet. Givetvis bör dock — särskilt om man inför en obligatorisk ansvarighetsförsäkring, knuten till erläggandet av jaktvårdsavgiften — även i fortsättningen kontroll äga rum genom stickprovsundersökningar under jakten. I de nuvarande bestämmelserna härom anser utredningen ingen ändring erforderlig.

SAMMANFATTNING

Jaktutredningen har enligt sina direktiv icke haft att verkställa någon allmän revision av gällande jaktlagstiftning utan endast att upptaga vissa särskilda frågor.

Beträffande sjöfågeljakten vid rikets kuster och därmed sammanhängande problem framlägger utredningen (s. 47—53 och 168—170) vissa förslag, vilka syfta till att undanröja nu rådande oklarhet i fråga om innebörden av gällande bestämmelser och till att förbehålla denna jakt för den egentliga skärgårds- och kustbefolkningen. Dessa förslag innebära i huvudsak, att den i 13 § jaktlagen meddelade bestämmelsen om rätt för *den bofasta kustbefolkningen* att å vissa havsområden utan tillstånd bedriva jakt efter säl och sjöfågel upphäves och ersättes med en föreskrift att sådan jakt icke må utövas utan tillstånd av vederbörande länsstyrelse. För länsstyrelsernas tillståndsgivning böra särskilda föreskrifter meddelas. Såsom huvudregel bör gälla, att tillstånd skall lämnas endast den, som i sin yrkesutövning har en sådan anknytning till skärgårds- eller kustförhållandena, att dessa på ett omedelbart sätt inverka på hans levnadsbetingelser. I enlighet härmed bör tillstånd beviljas den i skärgårdarnas yttre delar varaktigt bosatta befolkningen, fiskarbefolkningen, sådan vid lots- och fyrplatserna anställd personal och vid tullverket anställd bevakningspersonal, som är varaktigt bosatt i kust- eller skärgårdsområdena, samt annan i dylika områden varaktigt bosatt person, som är för sin försörjning i väsentlig mån beroende av de för dessa trakter typiska inkomstkällorna. För de öar i skärgårdarnas yttre delar och andra likartade områden, där den övervägande delen av befolkningen tillhör de jaktberättigade kategorierna, skall länsstyrelse utan särskilt ansökningsförfarande kunna utfärda generellt tillstånd till sjöfågeljakt. Tillstånd skall meddelas för högst tre år i sänder och, såvitt angår jakt efter sjöfågel, för visst angivet område.

Såsom ett komplement till nämnda förslag förordar utredningen, att jakt efter sjöfågel från *motorbåt* helt förbjödes. Enligt utredningens mening bör däremot jakt efter säl från motordrivet fartyg medgivas. Ett dylikt medgivande bör icke begränsas till viss årstid eller viss kuststräcka.

I anslutning till riksdagens skrivelse nr 225/1946 förordar utredningen (s. 58, 59, 170 och 171) en utvidgning av möjligheterna till jaktutövning å vissa trafik anläggningar. Utredningen föreslår sålunda, att jakträtten å dylik anläggning skall av anläggningens ägare kunna upplåtas till innehavare av jakträtt å angränsande mark, om detta med hänsyn till trafiksäkerheten anses kunna ske.

I enlighet med direktiven har utredningen företagit en undersökning rörande tillämpningen av gällande bestämmelser om jaktvårdsområden och rörande de verkningar, som de hittills bildade jaktvårdsområdena haft för jaktvårdens främjande. Utredningen har därvid konstaterat (s. 70 och 71), att jaktvårdsområdena äro ett utmärkt medel till förbättrande av förhållandena i fråga om både jaktutövningen och viltvården. På grundval av de erfarenheter, som vunnits under tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser, böra emellertid enligt utredningens mening vissa ändringar i jaktlagstiftningen övervägas.

I syfte att i möjligaste mån undanröja de svårigheter, som till följd av de speciella fastighetsförhållandena föreligga vid bildandet av *jaktvårdsområden i skärgårdarna*, förordar utredningen (s. 74—76 och 171), att för skärgårdarnas vidkommande undantag skall få göras från kravet på att jaktvårdsområde skall bestå av särskilda fastigheter och utgöra ett sammanhängande område. För de speciella fall, där jaktvårdsområde i skärgård skulle komma att bestå av endast en fastighet, föreslår utredningen dels ett tillägg till de nuvarande bestämmelserna om viss majoritet vid bildande av jaktvårdsområde och dels en ändring av samäganderättslagen.

Jämväl vissa andra spörsmål, som sammanhännga med bildandet av jaktvårdsområden, ha diskuterats i betänkandet. Detta gäller bland annat frågan om möjligheten att då jaktvårdsområde bildas utesluta sådana *enklaver*, som sakna *jaktlig betydelse* (s. 77), samt de metoder, som böra tillämpas vid fastställande av *jaktvårdsområdenas gränser* (s. 79), ävensom sättet för *bestämmande av röstetalet* vid omröstning i samband med bildande av jaktvårdsområde (s. 82). I här nämnda hänseenden har utredning icke funnit ytterligare författningsbestämmelser erforderliga men framfört vissa synpunkter, som enligt utredningens mening böra vinna beaktande vid den praktiska tillämpningen.

Enär utredningen anser det önskvärt att fortbeståndet av de nuvarande jaktvårdsområdena såvitt möjligt tryggas föreslår utredningen, att särskilda bestämmelser meddelas i jaktlagen för att underlätta *förlängning av tiden för jaktvårdsområdenas bestånd* (s. 87—89, 171 och 180). Dessa bestämmelser — vilka böra göras tillämpliga även på de jaktvårdsområden som redan fastställts — innebära, att länsstyrelse på yrkande av fastighetsägare inom ett jaktvårdsområde skall förklara områdets giltighetstid förlängd på tio år, såvida icke invändning däremot framställts av delägare, som utgöra mer än en femtedel av antalet fastighetsägare eller äga mer än en femtedel av den i området ingående marken. I syfte att säkerställa att minoritetens inställning till förlängningsfrågan kommer till uttryck förordas, att i jaktstadgan skola införas närmare bestämmelser om tillvägagångssättet vid förlängning, innebärande bland annat att delägare tillerkännes rätt att påkalla utfärdande av kungörelse om vad den har att iakttaga som vill göra invändning mot förlängning av giltighetstiden.

Utredningen har vid granskning av *jaktvårdsområdenas stadgar* funnit, att däri stundom intagits bestämmelser, som skapat irritation och möjliggjort ställningstaganden, föga ägnade att främja det samarbete inom jaktvårdsområdena, som måste anses vara en väsentlig förutsättning för att en god jaktvård skall komma till stånd. På grund härav anser utredningen, att de i jaktlagen meddelade föreskrifterna rörande jaktvårdsområdenas inre angelägenheter böra kompletteras i vissa hänseenden.

Utredningen förordar sålunda (s. 92, 93 och 171), att de *rösträttsregler*, som intagas i jaktvårdsområdenas stadgar, böra utformas så, att de mindre delägarnas intressen beaktas i högre grad än vad för närvarande är fallet. Bland annat med hänsyn till att utredningen, såsom av det följande framgår, föreslår införandet av besvärsmått över jaktstämmas beslut torde emellertid generella tvingande bestämmelser härom icke böra meddelas utan i jaktlagen endast böra föreskrivas, att varje delägare, där ej annorlunda bestämts i de för jaktvårdsområdet antagna stadgarna, skall äga en röst.

På grund av att den prövning av enskilda fastighetsägares *jakträttsupplåtelse*, som med stöd av stadgarnas föreskrifter företages av jaktvårdsområdenas beslutande organ, under senare år i vissa fall kommit att sträcka sig vida längre än som betingas av en ändamålsenlig jaktvård, anser utredningen (s. 97 och 171) det nödvändigt, att en särskild bestämmelse meddelas rörande befogenheten att utöva kontroll över dylika upplåtelse. I detta hänseende bör enligt utredningens mening föreskrivas, att delägare icke må förvägras att till annan upplåta sin jakträtt, såvida icke upplåtelsen befinnes olämplig med hänsyn till jaktvården.

För att *jaktarrendator* inom jaktvårdsområde skall bli i tillfälle att bevaka sina intressen föreslås vidare (s. 98 och 99), att den som har jakträtt å mark ingående i jaktvårdsområde skall äga rätt att närvara vid jaktstämman samt därvid yttra sig och avgiva förslag.

Gemensamt för de sist nämnda förslagen är att de åsyfta att minska de olägenheter, som bildandet av ett jaktvårdsområde i vissa fall kan medföra för såväl delägare som annan jakträttsinnehavare inom området. Emellertid kunna — även om jaktvårdsområdenas stadgar utformas så att de lämna minsta möjliga utrymme för godtycke — ej blott i dessa hänseenden utan även i andra frågor av jaktvårdsområdenas beslutande organ fattas beslut av den art, att den, vars rätt beröres därav, måste anses ha ett berättigat anspråk på att få besluten omprövade. De nuvarande möjligheterna att få en dylik omprövning till stånd har utredningen ansett icke vara till fyllest. Utredningen förordar därför (s. 101, 102 och 171—173) införandet i viss omfattning av *rätt att i administrativ ordning överklaga beslut*, som fattats av jaktvårdsområdenas beslutande organ. Enligt utredningens förslag skall sålunda besvär kunna anföras hos länsstyrelsen över beslut, som inom jaktvårdsområde fattats angående jaktutövningen eller angående upplåtelse av jakträtt. Beslut som avser jaktutövningen bör dock, där icke länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse även om talan föres mot det samma.

I fråga om jaktvårdsmedlen framlägger utredningen förslag, som i huvudsak innebära en utvidgning av de avgiftspliktigas krets och en förenkling av uppbörds- och redovisningssystemet.

Vad angår *skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift* anser utredningen (s. 125—127 och 173), att anledning numera saknas att bibehålla den för jordägare och därmed likställda nyttjanderättshavare i jaktlagen föreskrivna särställningen. Starka skäl tala enligt utredningens mening även för att den undantagsställning, som jaktlagen i förevarande hänseende medger dels för vissa särskilt angivna personer, dels vid jakt efter vissa djurslag, i flertalet fall borttages. Likaså uttalar utredningen sig för att de som enligt nuvarande bestämmelser äro skyldiga att lösa jaktpass i stället skola erlægga jaktvårdsavgift. I enlighet med det anförda föreslår utredningen, att i princip en var som vill utöva jakt skall vara skyldig att erlægga jaktvårdsavgift.

I detta sammanhang har utredningen — som vid en preliminär behandling av frågan om införande av en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare funnit sig böra förorda att en dylik försäkringsform kommer till stånd — uttalat, att en förutsättning därför synes vara att alla jägare förpliktas erlægga jaktvårdsavgift.

Beträffande *uppbörden av jaktvårdsavgiften* kan enligt utredningens mening (s. 127, 128 och 180—182) en avsevärd förenkling och kostnadsbesparing erhållas för såväl myndigheter som enskilda personer genom att utfärdandet av jaktkort överflyttas å postverket. Utredningen har därför efter samråd med representanter för statskontoret, riksräkenskapsverket och generalpoststyrelsen utarbetat närmare förslag rörande uppbörd av jaktvårdsavgift med anlitande av postgiroverörden. Enligt detta förslag skola särskilda blanketter till inbetalnings- och jaktkort av det utseende, som framgår av bilaga 10, tillhandahållas å samtliga postanstalter i landet. Den som önskar erhålla jaktkort skall å dylik blankett angiva det jaktår under vilket kortet skall gälla samt lämna uppgift om namn och adress m. m. Å baksidan av jaktkortet skall liksom för närvarande finnas utrymme för anteckningar om de jaktvapen vederbörande äger innehava.

En förutsättning för att uppbörden av jaktvårdsavgiften skall kunna ske på angivet sätt är att jaktkortsblanketten erhåller en så enkel och enhetlig utformning som möjligt. Redan på grund härav bör enligt utredningens mening (s. 128 och 129) den nuvarande *differentieringen av jaktvårdsavgiften* efter storleken av jaktkortens giltighetsområde upphävas. Härför tala emellertid även andra skäl, bland annat den nya kommunindelningen och den omständigheten att det övervägande flertalet av de jaktkort som hittills utfärdats varit av ett och samma slag.

Storleken av jaktvårdsavgiften bör enligt utredningens mening (s. 129—131) bestämmas så, att medel finnas tillgängliga för en avsevärd intensifiering av jaktvårdsarbetet. Utredningen föreslår därför, att den enhetliga jaktvårdsavgiften skall utgå med sex kronor. Detta innebär en ökning av avgiften för dem som hittills löst endast ett sockenkort. Höjningen måste dock

med hänsyn till penningvärdeförsämringen betraktas såsom mycket måttlig.

Såsom en konsekvens av förslaget om uppbörden av jaktvårdsavgiften förordar utredningen (s. 131 och 132), att det nuvarande systemet för *fördelning av jaktvårdsmedlen* skall upphöra. Jaktvårdsavgifterna böra — i stället för att såsom för närvarande uppdelas på de olika länen — tillföras jaktvårdsfonden under en gemensam titel samt fördelas mellan länen med belopp, som för varje år av Kungl. Maj:t bestämmas under hänsynstagande till föreliggande behov av jaktvårdsåtgärder inom respektive län.

I anslutning till spørsmålet om jaktvårdsmedlen har utredningen även behandlat frågan om *jaktvårdsarbetets organisation* (s. 132—135). Enligt utredningens mening har den nuvarande organisationen av jaktvårdsarbetet — vilken omhändervades av Svenska jägareförbundet och dess underavdelningar i länen — visat sig vara i stort sett ändamålsenlig och ägnad att tillgodose de från statsmakternas sida uppställda kraven. Utredningen förordar därför, att ledningen av jaktvårdsarbetet även i fortsättningen helt anförtros åt förbundet och dess lokalavdelningar. Emellertid anser utredningen, att vissa förändringar äro önskvärda i förbundets organisation. Utredningen har härvidlag i princip anslutit sig till ett förslag, som nyligen avgivits av en inom förbundet tillsatt organisationskommitté. Detta förslag innebär bland annat att ordföranden och ytterligare en ledamot av förbundets beslutande organ skola utses av Kungl. Maj:t.

I fråga om *fridlysningsbestämmelserna* anser utredningen, att den nuvarande anordningen med allmänna fridlysningsstider upptagna dels i jaktstadgan och dels i en särskild årlig kungörelse visat sig vara föga rationell. Utredningen föreslår (s. 139—141 och 175—177), att systemet med en särskild årlig författning om fridlysningsstiderna bibehålles men att ur jaktstadgan — med visst undantag — borttagas sådana bestämmelser, som bruka sättas ur kraft genom den årliga kungörelsen. Utredningens förslag har föranlett en omarbetning i formellt hänseende av åtskilliga paragrafer i jaktstadgan. I anslutning härtill förordar utredningen, att undantagsbestämmelserna i 11 och 17 §§ jaktstadgan samordnas.

Jaktstadgans bestämmelser om transport- och försäljningsförbud med det därav följande *märkningstvånget* i fråga om kött och skinn ha till syfte att underlätta kontrollen över att fridlysningsbestämmelserna efterlevas. Utredningen har företagit en avvägning mellan de intressen, som framträda å detta område, nämligen å ena sidan naturskydds- och jaktvårdsintressena samt å andra sidan näringslivets intressen. Därvid har utredningen funnit (s. 148—152, 178 och 179), att ifrågavarande föreskrifter äro mer betungande för därav berörda yrkesutövare och enskilda personer än som skäligen kan påfordras för uppnående av syftet att skydda villebrådsstammarna. Om bestämmelserna uppmjukades skulle emellertid

enligt utredningens mening märkningstvånget — som redan i sin nuvarande utformning i väsentliga hänseenden icke kan anses medföra den åsyftade lättningen i övervakningen av fridlysningsbestämmelsernas efterlevnad — ur kontrollsynpunkt erhålla ett i förhållande till därmed förenade kostnader och olägenheter mycket ringa värde. Med hänsyn härtill och då vissa andra möjligheter föreligga till en effektiv kontroll över vilt- och skinnhandeln, förordar utredningen att ifrågakvarande bestämmelser helt upphävas.

Med sitt förslag rörande älgavgifterna (s. 160—167 och 177) åsyftar utredningen i huvudsak, att en bättre balans skall åstadkommas mellan älgskadornas omfattning och inflytande älgavgifter. Utredningen förordar med hänsyn härtill dels att maximibeloppet för älgavgifterna höjes från 50 till 100 kronor, dels att åtgärder vidtagas för en ökning av avskjutningen inom de län, där älgavgifterna visat sig icke tillnärmelsevis förslå till att täcka uppkomna skador. Det bör alltså ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida en högre avgift skall uttagas vid licensjakt än vid jakt under allmän jakttid.

Utredningen, som anser att i princip varje län bör svara för reglering av de inom länet uppkomna älgskadorna, förordar vidare, att — i likhet med vad som tidigare skett i södra och mellersta Sverige — älgskadefonden för norra Sverige uppdelas på särskilda länsfonder. Avsättningen till regleringsfonden, vilken förutsättes bli gemensam för samtliga län, bör i samband härmed begränsas till högst 10 procent av inflytande älgavgifter.

Även i villkoren för erhållande av ersättning för älgskador föreslår utredningen vissa ändringar.

Antalet jaktvårdsområden, som fastställts under tiden den 1 juli 1938—den 1 juli 1950.

Län eller länsdel	1/7 1938-	1/7 1939-	1/7 1940-	1/7 1941-	1/7 1942-	1/7 1943-	1/7 1944-	1/7 1944-	1/7 1945-	1/7 1945-	1/7 1946-	1/7 1946-	1/7 1947-	1/7 1947-	1/7 1948-	1/7 1948-	1/7 1949-	1/7 1950-	Summa
	1/7 1938	1/7 1939	1/7 1940	1/7 1941	1/7 1942	1/7 1943	1/7 1944	1/7 1945	1/7 1946	1/7 1947	1/7 1948	1/7 1949	1/7 1950						
Stockholms län.....	—	1	—	—	2	3	5	3	1	1	1	1	1	2	—	—	—	—	18
Uppsala län.....	—	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Södermanlands län...	—	1	1	—	—	—	5	5	3	3	3	3	4	4	2	2	1	1	21
Östergötlands län.....	—	—	1	1	—	1	2	2	2	4	4	4	2	—	—	—	—	—	16
Jönköpings län.....	—	1	1	—	—	—	2	2	3	1	1	1	1	—	—	—	—	—	11
Kronobergs län.....	—	1	1	4	3	5	3	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2	21
Kalmar läns norra del..	—	—	—	—	—	1	1	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Kalmar läns södra del..	1	—	1	—	2	7	6	4	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	25
Gotlands län.....	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	4
Blekinge län.....	—	1	1	2	3	—	2	3	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	16
Kristianstads och Malmöhus län.....	—	2	1	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	6	2	2	—	—	18
Hallands län.....	—	1	1	2	13	7	19	10	3	3	3	3	8	10	3	3	1	1	83
Göteborgs och Bohus län	—	—	1	1	—	2	—	2	3	7	7	1	1	2	1	1	—	—	11
Älvsborgs läns södra del	—	—	—	4	6	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
Älvsborgs läns norra län	—	—	—	—	2	1	—	6	6	6	3	1	1	3	1	1	1	1	15
Skaraborgs län.....	—	—	—	1	2	2	4	2	2	2	2	2	1	2	1	1	—	—	15
Värmlands län.....	3	4	3	3	4	2	3	2	2	2	2	2	5	3	3	1	1	1	41
Örebro län.....	—	2	—	2	1	1	2	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	15
Västmanlands län.....	1	2	6	3	11	9	8	5	2	2	2	2	3	—	—	—	—	—	37
Kopparbergs län.....	—	—	—	—	1	3	3	8	5	5	9	8	7	1	3	3	9	3	33
Gävleborgs län.....	—	—	1	1	7	3	6	9	6	9	7	8	7	10	10	4	3	3	47
Västernorrlands län...	—	1	7	6	—	4	6	9	6	9	7	8	7	7	4	4	2	2	59
Jämtlands län.....	—	—	—	—	4	4	6	10	6	10	11	11	12	17	17	11	11	4	75
Västerbottens län.....	1	1	1	1	28	15	14	20	14	17	17	17	9	10	10	4	4	5	121
Norrbottnens län.....	—	—	—	—	—	3	2	6	2	6	6	3	3	6	3	5	5	—	28
Summa	6	20	28	31	91	79	102	120	90	90	77	68	55	77	68	55	55	55	767

Fastställda jaktvårdsområden den 1 juli 1950.

Län eller länsdel	Antal jaktvårdsområden			Antal fastighets- ägare Summa	Antal fastig- hetsägare i medeltal per jaktvårds- område	Areal Summa hektar	Areal i me- deltal per jaktvårds- område hektar
	Bildade frivil- ligt	Bildade genom för- rättning	Summa				
Stockholms län	11	7	18	1 520	84	89 634	4 980
Uppsala län	3	2	5	129	26	9 288	1 858
Södermanlands län	11	10	21	1 680	80	74 972	3 570
Östergötlands län	12	4	16	654	41	43 791	2 737
Jönköpings län	6	5	11	690	63	44 426	4 039
Kronobergs län	4	17	21	1 882	90	91 334	4 349
Kalmar läns norra del	5	2	7	174	25	22 117	3 159
Kalmar läns södra del	5	20	25	1 755	70	82 861	3 314
Gotlands län	4	—	4	205	51	4 530	1 133
Blekinge län	12	4	16	1 048	66	40 893	2 556
Kristianstads och Malmöhus län	3	15	18	1 917	106	40 526	2 251
Hallands län	35	48	83	7 519	91	238 241	2 870
Göteborgs och Bohus län	7	4	11	560	51	23 202	2 109
Älvsborgs läns södra del	7	18	25	1 879	75	59 990	2 400
Älvsborgs läns norra del	6	9	15	815	54	29 405	1 960
Skaraborgs län	6	9	15	1 632	109	49 404	3 294
Värmlands län	20	21	41	2 807	68	127 032	3 098
Örebro län	8	7	15	776	52	29 172	1 945
Västmanlands län	31	6	37	4 601	112	257 014	7 139
Kopparbergs län	14	19	33	4 813	146	204 570	6 199
Gävleborgs län	16	31	47	5 097	108	310 853	6 614
Västernorrlands län	32	27	59	3 829	65	306 700	5 198
Jämtlands län	33	42	75	4 190	56	637 478	8 500
Västerbottens län	112	9	121	5 131	42	717 178	5 926
Norrbottnens län	24	4	28	2 124	76	221 023	7 894
Summa	427	340	767	57 427	75	3 755 634	4 897

i medeltal

i medeltal

**Fördelning av jaktvårdsområdena
på de å s. 83 och 84 omnämnda huvudgrupperna.**

(Uppgifterna avse den 1 juli 1950.)

Län eller länsdel	Antal jaktvårdsområden, vilka tillhöra grupp					Summa jaktvårds- områden
	A	B	C	D	E	
Stockholms län.....	3				15	18
Uppsala län	5					5
Södermanlands län	10		10	1		21
Östergötlands län.....			6		10	16
Jönköpings län.....	2		9			11
Kronobergs län.....	1			1	19	21
Kalmar läns norra del	6			1		7
Kalmar läns södra del	4	20		1		25
Gotlands län	1		3			4
Blekinge län		16				16
Kristianstads och Malmöhus län.....	5	13				18
Hallands län		15	68			83
Göteborgs och Bohus län	11					11
Älvsborgs läns södra del	15		10			25
Älvsborgs läns norra del	2		12	1		15
Skaraborgs län	15					15
Värmlands län	18	1	7	15		41
Örebro län.....	9		6			15
Västmanlands län	35			2		37
Kopparbergs län	5	1	15	12		33
Gävleborgs län	4			11	32	47
Västernorrlands län.....	56				3	59
Jämtlands län	6		30	39		75
Västerbottens län.....	58		49	14		121
Norrbottnens län	4		16	8		28
Summa	275	66	241	106	79	767

**Antalet den 1 juli 1950 förefintliga jaktvårdsområden
fördelat på de år, under vilka områdenas giltighetstid utlöper.**

År	Antal jaktvårds- områden	År	Antal jaktvårds- områden	År	Antal jaktvårds- områden
1950.....	18	1959.....	74	1968.....	15
1951.....	27	1960.....	43	1969.....	11
1952.....	42	1961.....	23	1970.....	21
1953.....	61	1962.....	26	1971.....	19
1954.....	60	1963.....	13	1972.....	10
1955.....	92	1964.....	19	1973.....	2
1956.....	51	1965.....	8	1974.....	5
1957.....	46	1966.....	7	1975.....	2
1958.....	60	1967.....	12	Summa	767

Antalet den 1/5 1939—30/6 1950 utfärdade jaktkort.

Jaktår	Rikskort	Länskort	Sockenkort	Summa jaktkort
1938/39 och 1939/40	2 984	12 996	133 625	149 605
1940/41	1 936	9 965	113 169	125 070
1941/42	1 958	11 490	130 970	144 418
1942/43	2 257	13 822	139 647	155 726
1943/44	2 326	14 832	152 163	169 321
1944/45	2 462	16 147	156 013	174 622
1945/46	2 602	18 505	171 341	192 448
1946/47	2 986	20 888	173 004	196 878
1947/48	3 293	22 246	173 094	198 633
1948/49	3 519	24 227	181 466	209 212
1949/50	3 767	26 247	186 487	216 501

Bilaga 6.

Antalet under jaktåren 1938/39—1949/50 utfärdade jaktpass.

Jaktår	Jaktpass avseende helt jaktår	Jaktpass avseende vissa dagar	Summa jaktpass
1938/39	33	694	727
1939/40	20	459	479
1940/41	12	106	118
1941/42	10	56	66
1942/43	10	58	68
1943/44	5	60	65
1944/45	7	68	75
1945/46	10	202	212
1946/47	22	281	303
1947/48	24	295	319
1948/49	24	364	388
1949/50	24	420	444

Bilaga 7.

Sammanställning
utvisande jaktvårdsfondens inkomster under jaktåren 1938/39—1949/50.

(Jämna 1 000-tal kronor.)

Jaktår	Inkomster, som influtit till statskontoret under resp. jaktår på grund av			
	jaktkort	jaktpass	övriga inkomstkällor	summa
1938/39	176 000	15 000	19 000	210 000
1939/40	430 000	6 000	27 000	463 000
1940/41	493 000	2 000	36 000	531 000
1941/42	561 000	2 000	80 000	643 000
1942/43	620 000	2 000	95 000	717 000
1943/44	671 000	2 000	103 000	776 000
1944/45	697 000	2 000	99 000	798 000
1945/46	774 000	3 000	110 000	887 000
1946/47	806 000	6 000	114 000	926 000
1947/48	820 000	6 000	140 000	966 000
1948/49	881 000	6 000	133 000	1 020 000
1949/50	921 000	6 000	112 000	1 039 000

Älgavgifter och älgskador inom vissa län åren 1943—1949.

År	Östergötlands län					Kronobergs län				
	Influt- na av- gifter kr	God- kända skador kr	Be- viljade ersätt- ningar kr	Anslag ur reg- lerings- fonden kr	Å varje nedlagd älg belöpande godkända skador kr	Influt- na av- gifter kr	God- kända skador kr	Be- viljade ersätt- ningar kr	Anslag ur reg- lerings- fonden kr	Å varje nedlagd älg belöpande godkända skador kr
1943	31 690	42 126	42 126	18 193	54: 78	20 150	46 789	46 789	31 676	90: 50
1944	26 686	39 211	39 211	19 196	58: 26	14 921	24 796	24 796	12 575	63: 58
1945	31 860	43 189	43 189	19 078	54: 12	15 767	25 994	25 994	14 608	63: 87
1946	33 070	65 378	50 758	25 410	79: 82	17 708	52 599	40 509	27 350	111: 68
1947	35 745	46 839	46 839	19 520	52: 39	17 694	24 953	24 953	11 240	51: 88
1948	37 634	76 013	76 013	47 000	81: 12	19 620	40 509	40 509	26 000	81: 34
1949	36 282	77 734	66 668	39 000	90: 60	21 095	52 428	44 659	28 500	101: 60
S:a	232 967	390 490	364 804	187 397	67: 97 (medeltal)	126 955	268 068	248 209	151 949	81: 73 (medeltal)
År	Hallands län					Örebro län				
	Influt- na av- gifter kr	God- kända skador kr	Be- viljade ersätt- ningar kr	Anslag ur reg- lerings- fonden kr	Å varje nedlagd älg belöpande godkända skador kr	Influt- na av- gifter kr	God- kända skador kr	Be- viljade ersätt- ningar kr	Anslag ur reg- lerings- fonden kr	Å varje nedlagd älg belöpande godkända skador kr
1943	8 770	14 099	14 099	7 522	60: 00	32 480	37 295	37 295	12 935	41: 72
1944	6 465	10 904	10 904	5 726	61: 26	29 277	37 367	37 367	15 249	52: 04
1945	5 740	12 474	12 474	8 169	80: 48	33 755	34 874	34 874	9 322	41: 27
1946	5 865	19 785	14 499	10 100	126: 02	35 930	59 563	46 058	18 870	68: 07
1947	6 820	10 973	10 973	5 950	59: 96	36 645	28 793	28 793	950	32: 10
1948	9 320	14 391	14 391	8 000	59: 71	39 740	46 022	46 022	16 000	47: 79
1949	9 880	19 079	16 882	8 810	70: 93	40 270	52 799	49 829	18 500	54: 60
S:a	52 860	101 705	94 222	54 277	71: 72 (medeltal)	248 097	296 713	280 238	91 826	48: 18 (medeltal)
År	Blekinge län									
	Influt- na av- gifter kr	God- kända skador kr	Be- viljade ersätt- ningar kr	Anslag ur reg- lerings- fonden kr	Å varje nedlagd älg belöpande godkända skador kr					
1943	4 140	6 397	6 397	3 292	56: 11					
1944	2 740	5 999	5 999	3 944	81: 07					
1945	2 465	3 844	3 844	1 996	57: 37					
1946	2 585	7 245	5 599	3 660	97: 91					
1947	2 865	764	764	—	10: 19					
1948	2 195	2 740	2 740	—	47: 24					
1949	2 515	2 510	2 510	180	38: 03					
S:a	19 505	29 499	27 853	13 072	55: 87 (medeltal)					

**Beräkning av de älgavgifter, som skulle ha utgått under år 1949
för att de inom respektive län influtna älgavgifterna skulle
ha räckt till full täckning för de godkända
älgskadorna inom länet.**

Län	Om samma av- gift uttagits under allmän och särskild jakttid kr	Om 15 kr högre avgift uttagits under särskild jakttid än under allmän jakttid	
		allmän jakttid kr	särskild jakttid kr
Stockholms.....	18	12	27
Uppsala	29	23	38
Södermanlands	28	21	36
Östergötlands.....	91	85	100
Jönköpings.....	36	34	49
Kronobergs.....	102	98	113
Kalmar	41	36	51
Blekinge	38	36	51
Kristianstads	30	28	43
Malmöhus	13	13	28
Hallands.....	71	68	83
Göteborgs och Bohus	8	6	21
Älvsborgs	23	21	36
Skaraborgs	26	20	35
Värmlands	12	6	21
Örebro.....	55	48	63
Västmanlands	10	6	21
Kopparbergs	9	6	21
Gävleborgs.....	3	0	9
Västernorrlands	1	0	3
Jämtlands	1	0	3
Västerbottens.....	2	0	4
Norrbottens	26	21	36
Medeltal för södra och mellersta Sverige	37	32	47
Medeltal för de sex nordligaste länen	5	0	15
Medeltal för hela riket	25	21	36

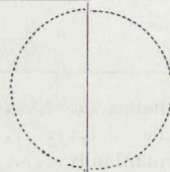
Utskrives med bläck eller skrivmaskin.

JAKTKORT

gällande jaktåret den 1 juli 19.....—den 30 juni 19..... för

Yrke eller titel	
För- och efternamn	
Född år	Bostadsadress
Adresspostanstalt	

Här skall postfunktionär anbringa inlämningsbevis rörande det inbetalade beloppet. Avstämpling skall ske så, att halva stämpelavtrycket faller på beviset och andra hälften på denna handling.

Detta kort gäller för ovan angivna jaktår, dock först från och med dagen efter inbetalningsdagen. Kortet skall alltid medföras vid jakt.

KUPONG.

Å postgiro-
konto nr **1014**

inbetalt **6 kr — öre**

Jaktår

d. 1 juli 19.....—d. 30 juni 19.....

Titel

Efternamn

Förnamn (tilltalsnamnet)

Bostadsadress

Adresspostanstalt

Född
år

Postanstaltens
stämpel för in-
betalningsdagen.

INBETALNINGSKORT

Avsändare: (anges även på kupongen)

Namn: .....

Adress: .....

För frimärke
motsvarande
inbetalningsav-
giften, 20 öre.

**Utskrives
med bläck
eller skriv-
maskin.**

Belopp **6 kr — öre.**

*Till Kungl. Statskontoret, Jaktvårdsfonden
Stockholm*

Mottagande postfunktionär skall tillse att uppgifterna om jaktår äro lika angivna på kupongen och på jaktkortet. Kupongen skall förses med avtryck av inlämningspostanstaltens datumstämpel.

*att gottskrivas
postgirokonto nr*

1014

Redovisningsnr

postfunktionärs namn el. sign.

Detta jaktkort medför icke rätt att jaga, därest sådan rätt icke eljest tillkommer innehavaren.

Innehavaren har företett för honom utfärdade deklarations- eller tillståndsbevis rörande följande jaktgevär:

KULGEVÄR			HAGELGEVÄR		
Fabrikat	Tillverkningsnummer	Kaliber	Fabrikat	Tillverkningsnummer	Kaliber

..... den ..... 19.....

Bl. 727. (Sept 50.)

.....
polisman/fjärdingsman

Blanketten ifylles utan ändring eller överstrykning på sätt av den tryckta texten framgår. *Kontobeteckning och kontonummer skola vara tryckta på kortet.*

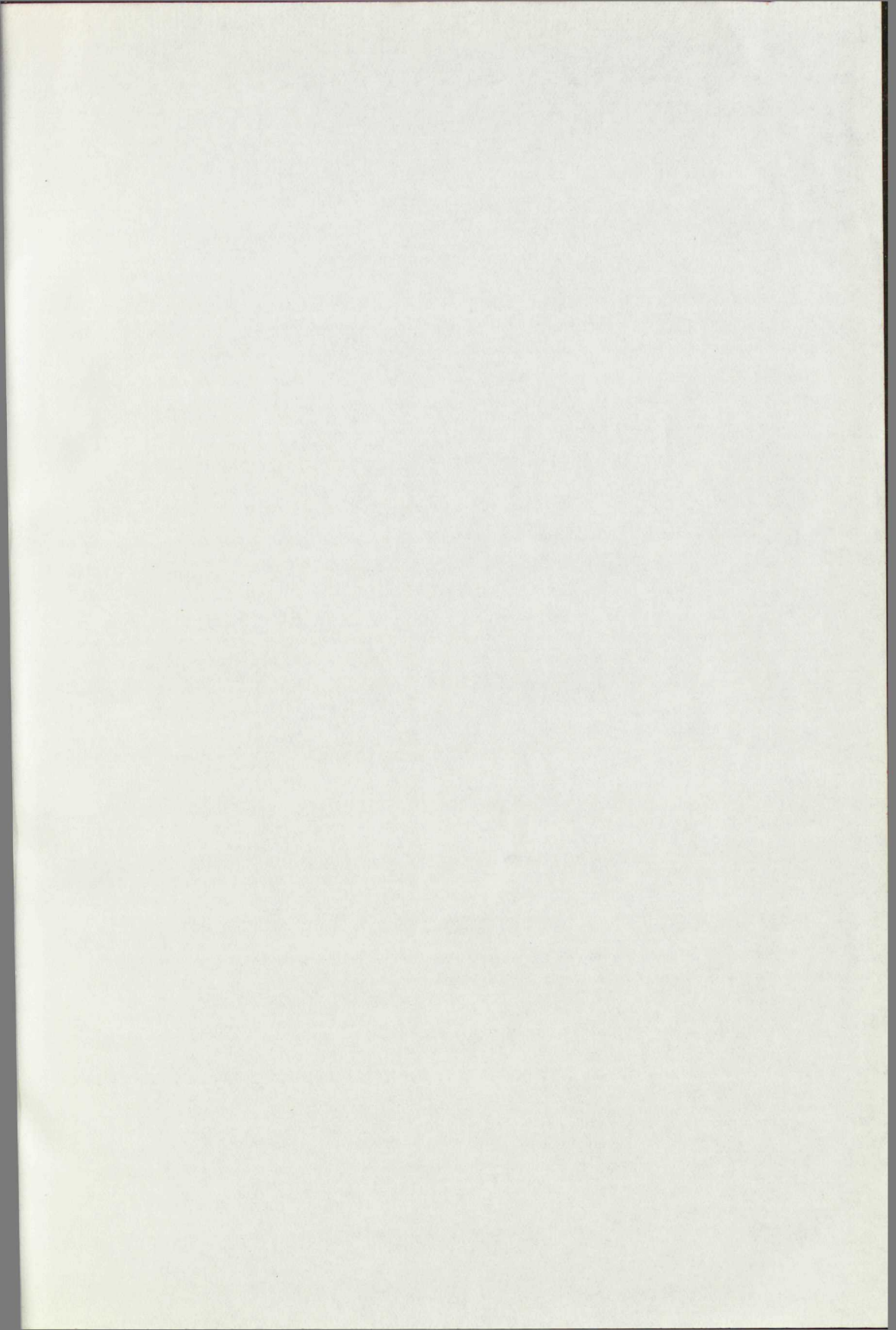
Kvitto meddelas genom inlämningsbevis, som av postfunktionären fastklistras på jaktkortet och avstämplas.

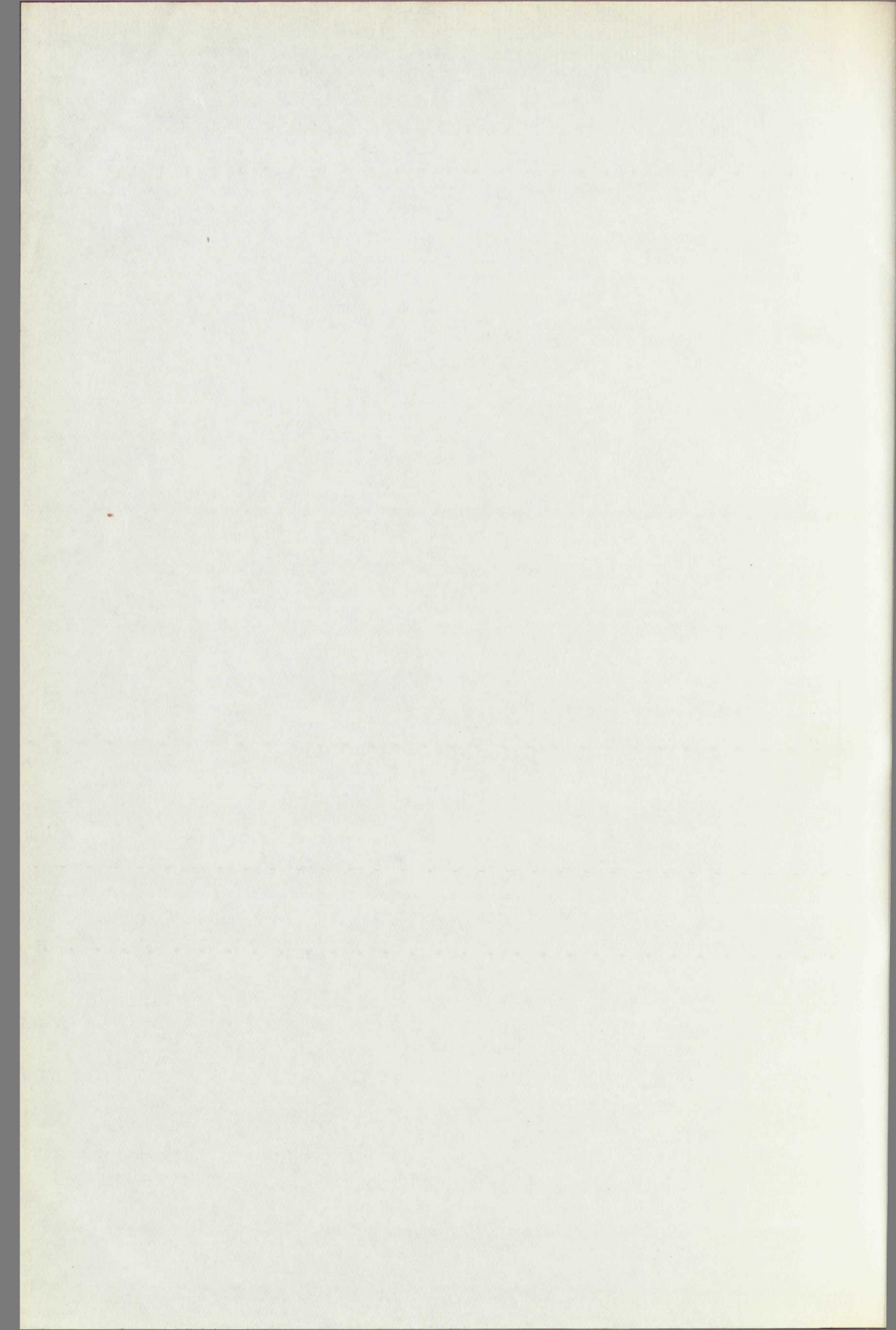
Inbetalningsavgiften redovisas med frimärke på därför avsedd plats på inbetalningskortet.

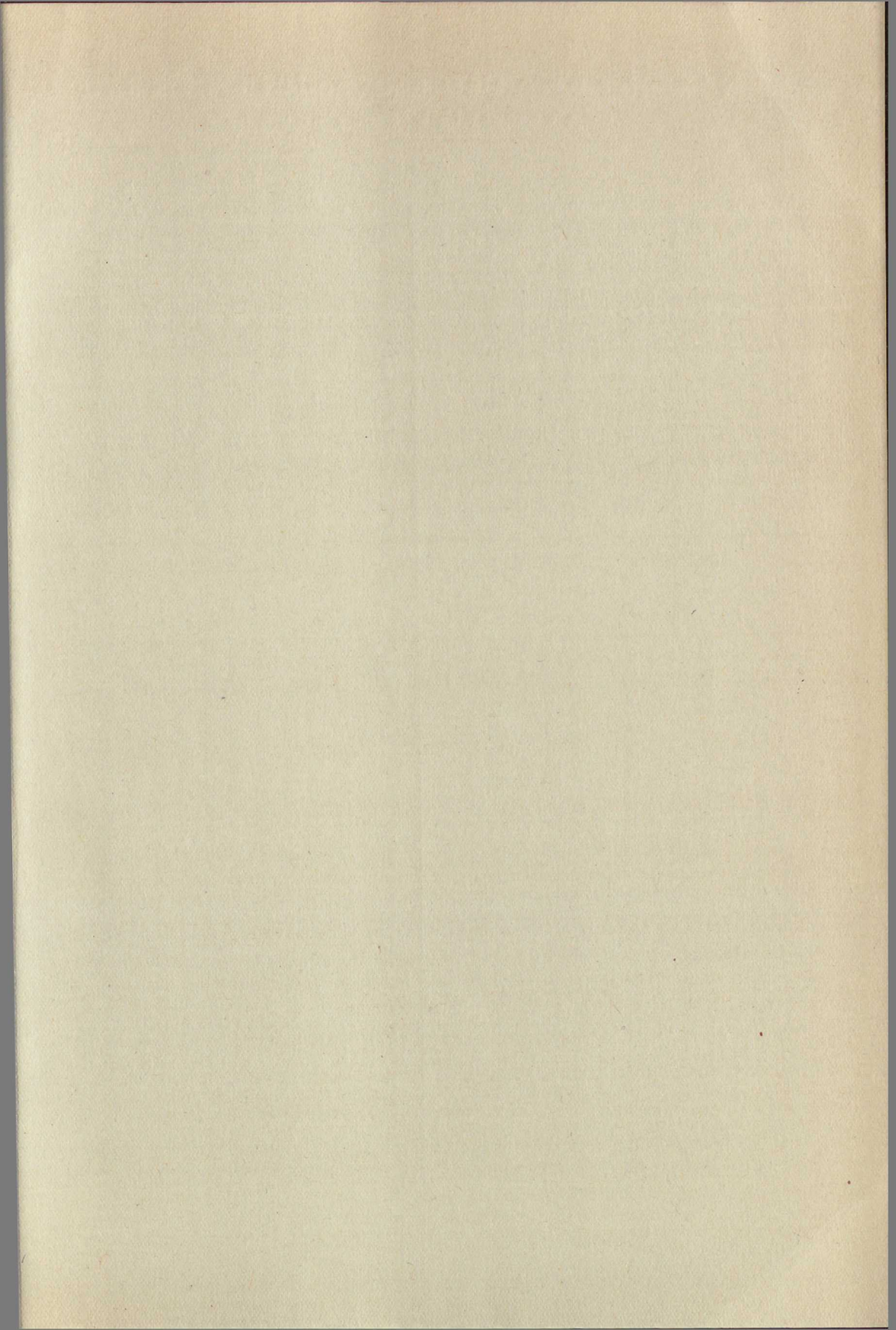
Inbetalt belopp gottskrives betalningsmottagarens konto utan särskild avgift för denne.

Bl. 727. (Sept 50.)

Statens offentliga utredningar 1950

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

- Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. [16]
Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. [24]
Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. [27]
Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen. [40]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

- Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. [25]
Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. [26]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

- Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. [5]
1949 års uppördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppördsförfarandet. [7]
1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. [21]
Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. [23]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering. [34]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående avdrag vid taxering för utländska skatter. [35]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. [8]
Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. [11]
Statsbidrag för ålderdomshem. [22]
Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. [30]
Arbetsutredningens betänkande. Del 4. Tre veckors semester. [32]

Hälso- och sjukvård.

- Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. [19]
Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhusvårterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. [23]

Allmänt näringsväsen.

- Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. [1] 2: 19. Västmanlands län. [18]
Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. [10]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

- Undersökning rörande brukningskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. [20]
Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. [29]
Maskinell täckdikning. [39]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

- Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. [2]

Industri.

- 1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. [15]

Handel och sjöfart.

- Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet. [9]

Kommunikationsväsen.

- Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. [14]
Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. [17]

Bank-, kredit- och penningväsen.

- Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. [6]

Försäkringsväsen.

- Allmän pensionsförsäkring. Principbetänkande. [33]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

- Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. [3]
Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskäring av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. [4]
Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. [12]
Betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. [31]

Försvarsväsen.

- Skyddsrum för civilbefolkningen. [13]
Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. [36]
Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Bildbilaga. [37]
Utredning rörande frivilligt försvarsarbete. [38]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.